

การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของแรงงาน
นอกระบบ ในการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ไม่สังกัดภาควิชา/เทียบเท่า
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FINANCIAL NEWS EXPOSURE, KNOWLEDGE, ATTITUDE, AND SAVING BEHAVIOR
TOWARDS RETIREMENT PLANNING OF INFORMAL EMPLOYMENT
IN THE COMPLETE - AGED SOCIETY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Communication Arts) in Communication Arts

Common Course

FACULTY OF COMMUNICATION ARTS

Chulalongkorn University

Academic Year 2020

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทักษะคติและ พฤติกรรมกรรมการออมเพื่อการเกษียณของแรงงานนอกระบบ ในการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์
โดย	นายจิรายุ ชัยจิรวัดมน์
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี ใต้ฟ้าพูล

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา อัครจันทโชติ)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ประธานกรรมการ
.....	
(อาจารย์ ดร.ปภาภรณ์ ไชยหาญชาญชัย)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี ใต้ฟ้าพูล)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว)	

จรรยา ชัยจิรวินวัฒน์ : การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทักษะคติและพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของแรงงานนอกระบบ ในการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ . (FINANCIAL NEWS EXPOSURE, KNOWLEDGE, ATTITUDE, AND SAVING BEHAVIOR TOWARDS RETIREMENT PLANNING OF INFORMAL EMPLOYMENT IN THE COMPLETE - AGED SOCIETY) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.ชาติรี ได้ฟ้าพูล

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการออมเงิน การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทักษะคติและพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของแรงงานนอกระบบ และศึกษาความแตกต่างระหว่างลักษณะประชากรกับการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ รวมถึงศึกษาอิทธิพลของการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทักษะคติ ต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ด้วยระเบียบวิธีเชิงปริมาณโดยการใ้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบจำนวน 400 คน ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60 ปี ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่อยู่อาศัย/ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง โดยเปิดรับผ่านสื่อออนไลน์ ในช่วงเวลา 18.01 – 21.00 น. และมีเวลาโดยเฉลี่ยในการเปิดรับข้อมูล 1 – 2 ชั่วโมงมากที่สุด มีความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5 คะแนน ซึ่งมีความรู้ด้าน “การกระจายความเสี่ยง” มากที่สุด และมีความรู้ในด้าน “อัตราดอกเบี้ย” และ “การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น” น้อยที่สุด ส่วนทักษะคติทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีทักษะคติในเรื่อง “การออมทรัพย์เป็นการสร้างความมั่นคงให้ตนเองและ/หรือครอบครัวอย่างหนึ่ง” ระดับมากที่สุด และมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีพฤติกรรมใน “การวางแผนที่จะชำระหนี้สินให้หมดก่อนที่จะเกษียณอายุ” มากที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า แรงงานนอกระบบที่มีเพศแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทางกลับกัน แรงงานนอกระบบที่มีระดับการศึกษา และรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทักษะคติทางการเงิน รวมถึงพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านของอิทธิพลของตัวแปร พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร ได้แก่ การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ทางการเงิน และทักษะคติทางการเงิน ล้วนสามารถอธิบายพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของกลุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 28 ในทิศทางเดียวกัน โดยตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณได้ดีที่สุด คือ การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน รองลงมาได้แก่ ทักษะคติทางการเงิน และความรู้ทางการเงิน ตามลำดับ

สาขาวิชา นิเทศศาสตร์
ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6280004028 : MAJOR COMMUNICATION ARTS

KEYWORD: INFORMAL EMPLOYMENT, SAVING BEHAVIOR, RETIREMENT PLANNING, AGED SOCIETY,
FINANCIAL NEWS

Jirayu Chaichiravivat : FINANCIAL NEWS EXPOSURE, KNOWLEDGE, ATTITUDE, AND SAVING BEHAVIOR
TOWARDS RETIREMENT PLANNING OF INFORMAL EMPLOYMENT IN THE COMPLETE - AGED SOCIETY.

Advisor: Assoc. Prof. TATRI TAIPHAPOON, Ph.D.

This research aims to study the saving as well as financial news exposure, knowledge, attitude, and the retirement saving behaviors of the informal employments and, also, to study the differences between demographic variables and the exposure to financial news, knowledge, attitude, retirement saving behaviors, along with the influence of financial news exposure, knowledge, and attitude toward the retirement saving behavior. With the quantitative method, the questionnaires have been conducted to collect data from the sample group of the 400 informal employments who aged over 18-60 years old, both male and female, and residing/working in Bangkok, Thailand.

The results showed that most of the informal employments exposed to the financial news at a moderate level through online media during 6:01 AM - 9:00 PM and have an average exposure time of 1 - 2 hours at most. They have a moderate level of financial knowledge with an average score of 5 points with the most knowledge in the "Risk Diversification" and the least in the "Interest Rate" and the "Compound Deposit Interest Rate" are the least. The financial attitude was at a moderate level with the highest level of attitude on "Saving is one of the securities for oneself and/or family" as well as the retirement saving behavior was at a moderate level with the highest level of behavior in "Planning a plan to pay off debt before retirement".

The hypothesis testing results showed that the informal employments who have different sexes have no differences in financial news exposure, knowledge, attitude, and retirement saving behaviors at the .05 significant level. However, the informal employments with different education and average monthly personal income have differences in financial news exposure, knowledge, attitude, and retirement saving behaviors at the .05 significant level. The financial news exposure, financial knowledge, and financial attitude were able to influence the retirement saving behavior of the sample group at 28 percent in the same direction. Financial exposure had the best influence on the retirement saving behavior, followed by financial attitude and financial knowledge, respectively.

Field of Study: Communication Arts

Student's Signature .....

Academic Year: 2020

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

พื้นที่ตรงนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับผู้ที่คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจ ทำให้วิทยานิพนธ์ ในหัวข้อ "การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ ในการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์" นั้นสำเร็จ ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ที่ผู้วิจัยทุ่มเท เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ และเป็นแนวทางให้แก่ผู้อ่าน

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ธาตรี ใต้ฟ้าพูล อาจารย์ที่ปรึกษา ด้วยความกรุณาช่วยเหลือ ที่ได้สละเวลา แนะนำ ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง รวมถึง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรีณัษฐ ศศิธนากรแก้ว และอาจารย์ ดร. ปภาภรณ์ ไชยหาญชาญชัย ที่ได้ช่วยชี้แนะแนวทางในการทำวิจัย ทำให้งานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์พิเศษ รวมถึงวิทยากรภายนอกทุกท่านที่ได้สั่งสอน อบรม ให้ความรู้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้นำคำสั่งสอน มาใช้ในงานวิจัย ใช้ในการทำงาน และใช้ในการดำเนินชีวิต รวมถึงขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษา คณะนิเทศศาสตร์ ที่คอยเป็นธุระ ให้ความช่วยเหลือ และติดต่อประสานงานในเรื่อง ต่างๆ เสมอมา

ขอขอบคุณ บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมถึงหอสมุดอื่นๆ ที่ให้ความอนุเคราะห์และความสะดวกในการค้นคว้าหาข้อมูล

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ทุกคนในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่คอยช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนความรู้ วิธีการทำงานต่างๆ และขอขอบคุณ บิตา มารดา สมาชิกในครอบครัว และทุกคนที่คอยอยู่เคียงข้าง คอยให้ความสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ขอให้ ยุก เพื่อนที่ดีที่สุดของผู้วิจัยได้ไปสู่สุคติ ได้ไปสู่ภพภูมิที่ดี

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการเงิน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการใช้ประโยชน์จากการวิจัยในครั้งนี้ และหากงานวิจัยนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยต้องขออภัยมา ณ ที่นี้

จิรายุ ชัยจิรวินธุ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหานำวิจัย.....	7
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	7
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	8
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
1.7 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ.....	9
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับแรงงานนอกระบบ.....	10
2.1.1 ความหมายของแรงงานนอกระบบ.....	10
2.1.2 หลักการประกันสังคม.....	12
2.1.2.1 ลักษณะของประกันสังคม.....	12
2.1.2.2 ระบบกองทุน.....	12
2.1.2.3 ประเภทของผู้ประกันตน.....	13

2.1.3 สถานการณ์แรงงานนอกระบบในประเทศไทย	14
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และสังคมสูงอายุ	16
2.2.1 สังคมผู้สูงอายุ	16
2.2.2 สถานการณ์ผู้สูงอายุ	16
2.2.3 ผลกระทบจากการที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ	21
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเกษียณอายุ และการออมเพื่อการเกษียณ	22
2.3.1 ความหมายของการเกษียณอายุ	22
2.3.2 รูปแบบการเกษียณอายุ	22
2.3.3 การกำหนดอายุเกษียณในประเทศไทย	22
2.3.4 ความหมายและความสำคัญของการวางแผนการเกษียณอายุ	23
2.3.5 ปัจจัยที่ทำให้ต้องมีการวางแผนการเกษียณอายุ	23
2.3.6 การเตรียมความพร้อมเพื่อวัยเกษียณ	25
2.3.7 การบริหารความเสี่ยงด้านรายได้และสังคมของผู้สูงอายุ	26
2.3.8 แนวคิดเกี่ยวกับการออมเพื่อการเกษียณอายุ	29
2.3.9 แหล่งเงินออมเพื่อวัยสูงอายุ	33
2.3.9.1 แหล่งเงินออมที่มีอยู่ในปัจจุบัน	33
2.3.9.2 แหล่งเงินออมเพื่อการเกษียณอายุ	33
(1) กองทุนประกันสังคมเพื่อคุ้มครองกรณีชราภาพ	33
(2) กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ : กบข.	36
(3) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	37
(4) กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ	38
(5) ประกันชีวิต	39
2.3.9.3. เงินชดเชยตามกฎหมาย (legal severance pay)	39
2.4 ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร	44

2.4.1 ความหมายของการเปิดรับข่าวสาร	44
2.4.2 ขั้นตอนของการเปิดรับสาร	45
2.4.3 การวัดพฤติกรรมการเปิดรับสาร	47
2.5 แนวคิดความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม (KAP)	48
2.5.1 ความรู้ (Knowledge)	48
2.5.1.1 ความหมายของความรู้	48
2.5.1.2 ระดับของความรู้	49
2.5.1.3 ความรู้ทางการเงิน และการวัดความรู้ทางการเงิน	50
2.5.2 ทักษะ (Attitude)	54
2.5.2.1 ความหมายของทักษะ	54
2.5.2.2 องค์ประกอบของทักษะ	55
2.5.2.3 การวัดทักษะ	57
2.5.2.4 ทักษะทางการเงิน และ การวัดทักษะทางการเงิน	57
2.5.3 พฤติกรรม (Behavior or Practice)	58
2.5.3.1 ความหมายของพฤติกรรม	58
2.5.3.2 กระบวนการของพฤติกรรมมนุษย์	59
2.5.3.3 องค์ประกอบ 7 ประการของพฤติกรรม	61
2.5.3.4 วิธีการศึกษาพฤติกรรม	61
2.5.3.5 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค	62
2.5.3.6 แบบจำลองพฤติกรรมผู้บริโภค	62
2.5.3.7 การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค	69
2.6 แนวคิดด้านลักษณะประชากรศาสตร์ (Demographic)	70
2.6.1 อายุ	71
2.6.2 เพศ	71

2.6.3 การศึกษา	71
2.6.4 สถานภาพ.....	72
2.6.5 รายได้.....	72
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	72
2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย	74
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	75
3.1 รูปแบบในการวิจัย	75
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	75
3.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย (Population).....	75
3.2.2 ขนาดตัวอย่าง (Sample Size).....	76
3.2.3 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	76
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	78
3.4 สมมติฐานการวิจัย และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	79
3.5 การวัดค่าตัวแปร และเกณฑ์การให้คะแนน	80
3.6 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	85
3.6.1 การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity).....	85
3.6.2 การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability).....	85
3.6.2.1 วิธีแบบคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson).....	85
3.6.2.2 วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient)	86
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
3.7.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic).....	87
3.7.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistic).....	87
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	97
4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะประชากร	97

4.2 การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน	104
4.3 การวัดความรู้ทางการเงิน	108
4.4 การวัดทัศนคติทางการเงิน.....	112
4.5 การวัดพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ.....	115
4.6 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย.....	118
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	165
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	165
ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปทางประชากร	165
ส่วนที่ 2 ความถี่ ช่วงเวลา และช่องทาง ในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน.....	167
ส่วนที่ 3 ความรู้ทางการเงิน.....	169
ส่วนที่ 4 ทัศนคติทางการเงิน	169
ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ.....	169
5.2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย	170
5.3 อภิปรายผลการวิจัย	174
5.3.1 อภิปรายผลการวิจัยลักษณะตัวแปร.....	174
5.3.2 วิเคราะห์ผู้รับสาร.....	178
5.3.3 อภิปรายอิทธิพลของตัวแปร.....	183
5.4 ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย	185
5.5 ข้อจำกัดงานวิจัย.....	187
5.6 ข้อเสนอแนะงานวิจัย	187
บรรณานุกรม.....	188
ภาคผนวก.....	192
ประวัติผู้เขียน	199

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 การออมของแรงงานนอกระบบ.....	6
ตารางที่ 2.1 ประเทศที่มีอัตราผู้สูงอายุสูงสุด 10 อันดับแรก	17
ตารางที่ 2.2 จำนวนและอัตราผู้สูงอายุ พ.ศ. 2537- 2561.....	18
ตารางที่ 2.3 ร้อยละของประชากรสูงอายุ จำแนกตามแหล่งรายได้ในการดำรงชีพ พ.ศ. 2560.....	19
ตารางที่ 2.4 ร้อยละของประชากรสูงอายุ จำแนกตามความเพียงพอของรายได้ พ.ศ. 2560.....	20
ตารางที่ 2.5 การจัดการความเสี่ยงทางสังคมของผู้สูงอายุ	27
ตารางที่ 2.6 สรุปแนวทางการออมเพื่อการเกษียณ	40
ตารางที่ 2.7 ตารางการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค (6W1H และ 7OS).....	69
ตารางที่ 3.1 ตารางสมมติฐานการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	88
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามเพศ	98
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามช่วงอายุ	98
ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามระดับการศึกษา	99
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามสถานภาพ	99
ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามอาชีพ	100
ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน	101
ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล	102
ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามรูปแบบการออม	102
ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ตามช่องทางสื่อต่างๆ	104

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวน ร้อยละ และเวลาโดยเฉลี่ยในการเปิดรับข้อมูลทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง.....	105
ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวน ร้อยละ ของช่วงเวลาในการเปิดรับข้อมูลทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง.....	106
ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวน ร้อยละ และช่องทางในการค้นคว้าความรู้ทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง....	107
ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามคะแนนความรู้ทางการเงิน.....	108
ตารางที่ 4.14 แสดงจำนวน ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามคำตอบความรู้ทางการเงิน .	109
ตารางที่ 4.15 ระดับความรู้ทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง.....	111
ตารางที่ 4.16 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ในประเด็นต่างๆ ในด้านการเงิน.....	112
ตารางที่ 4.17 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความตั้งใจ ในการออมเพื่อการเกษียณ.....	115
ตารางที่ 4.18 การทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน โดยจำแนกตามเพศ.....	118
ตารางที่ 4.19 การทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน โดยจำแนกตามช่วงอายุ.....	119
ตารางที่ 4.20 การทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน โดยจำแนกตามระดับการศึกษา.....	120
ตารางที่ 4.21 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	121
ตารางที่ 4.22 การทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน โดยจำแนกตามสถานภาพ.....	122
ตารางที่ 4.23 การทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน โดยจำแนกตามอาชีพ.....	123
ตารางที่ 4.24 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน จำแนกตามอาชีพ.....	124

ตารางที่ 4.25 การทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน โดยจำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน	125
ตารางที่ 4.26 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน จำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน	126
ตารางที่ 4.27 การทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน โดยจำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล	127
ตารางที่ 4.28 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน จำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล	128
ตารางที่ 4.29 การทดสอบความแตกต่างของความรู้ทางการเงิน โดยจำแนกตามเพศ	129
ตารางที่ 4.30 การทดสอบความแตกต่างของความรู้ทางการเงิน โดยจำแนกตามช่วงอายุ	130
ตารางที่ 4.31 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างความรู้ทางการเงิน จำแนกตามช่วงอายุ	131
ตารางที่ 4.32 การทดสอบความแตกต่างของความรู้ทางการเงิน โดยจำแนกตามระดับการศึกษา .	132
ตารางที่ 4.33 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างความรู้ทางการเงิน จำแนกตามระดับการศึกษา	133
ตารางที่ 4.34 การทดสอบความแตกต่างของความรู้ทางการเงิน โดยจำแนกตามสถานภาพ	134
ตารางที่ 4.35 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างความรู้ทางการเงิน จำแนกตามสถานภาพ	135
ตารางที่ 4.36 การทดสอบความแตกต่างของความรู้ทางการเงิน โดยจำแนกตามอาชีพ	136
ตารางที่ 4.37 การทดสอบความแตกต่างของความรู้ทางการเงิน โดยจำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน	137
ตารางที่ 4.38 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างความรู้ทางการเงิน จำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน	138
ตารางที่ 4.39 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างความรู้ทางการเงิน จำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล	139
ตารางที่ 4.40 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินโดยจำแนกตามเพศ.	140

ตารางที่ 4.41 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินโดยจำแนกตามช่วงอายุ	141
ตารางที่ 4.42 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติ จำแนกตามช่วงอายุ	142
ตารางที่ 4.43 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินโดยจำแนกตามระดับ การศึกษา	143
ตารางที่ 4.44 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติ จำแนกตามระดับการศึกษา	144
ตารางที่ 4.45 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินโดยจำแนกตาม สถานภาพ	145
ตารางที่ 4.46 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติ จำแนกตามสถานภาพ	146
ตารางที่ 4.47 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินโดยจำแนกตามอาชีพ	147
ตารางที่ 4.48 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติ จำแนกตามอาชีพ	148
ตารางที่ 4.49 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินโดยจำแนกตามรายได้ ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน	149
ตารางที่ 4.50 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติ จำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน	150
ตารางที่ 4.51 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินโดยจำแนกตามจำนวน คนที่อยู่ในความดูแล	151
ตารางที่ 4.52 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติ จำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล	152
ตารางที่ 4.53 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรออมเพื่อการเกษียณ โดย จำแนกตามเพศ	153

ตารางที่ 4.54 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรอมเพื่อการเกษียณ โดย จำแนกตามช่วงอายุ.....	154
ตารางที่ 4.55 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรอมเพื่อการเกษียณ โดย จำแนกตามระดับการศึกษา.....	155
ตารางที่ 4.56 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรม กรอมเพื่อการเกษียณ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	156
ตารางที่ 4.57 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรอมเพื่อการเกษียณ โดย จำแนกตามสถานภาพ.....	157
ตารางที่ 4.58 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรอมเพื่อการเกษียณ โดย จำแนกตามอาชีพ.....	158
ตารางที่ 4.59 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรอมเพื่อการเกษียณ โดย จำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน.....	159
ตารางที่ 4.60 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรม กรอมเพื่อการเกษียณ จำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน.....	160
ตารางที่ 4.61 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรอมเพื่อการเกษียณ โดย จำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล.....	161
ตารางที่ 4.62 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรม กรอมเพื่อการเกษียณ จำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล.....	162
ตารางที่ 4.63 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน.....	163
ตารางที่ 4.64 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis).....	164
ตารางที่ 5.1 ตารางสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย.....	170

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ระดับหนี้ครัวเรือนของไทย.....	2
ภาพที่ 2 สัดส่วนของการคิดวางแผนเก็บออมไว้ยามเกษียณอายุ	3
ภาพที่ 3 ร้อยละของประชากรสูงอายุ จำแนกตามแหล่งรายได้ในการดำรงชีพ พ.ศ. 2560	4
ภาพที่ 4 ร้อยละของแรงงานในระบบและนอกระบบ จำแนกตามกลุ่มทางเศรษฐกิจ พ.ศ. 2562.....	5
ภาพที่ 5 เปรียบเทียบร้อยละของแรงงานในระบบและนอกระบบ พ.ศ. 2557 – 2562	15
ภาพที่ 6 จำนวนประชากรทั่วโลกในปี พ.ศ. 2560.....	17
ภาพที่ 7 แนวโน้มดัชนีการสูงอายุ อัตราส่วนพึ่งพิงวัยทำงาน และอัตราส่วนเกื้อหนุน.....	24
ภาพที่ 8 รูปแบบการออมเพื่อการเกษียณของประเทศไทยปัจจุบัน.....	31
ภาพที่ 9 กองทุนการออมแห่งชาติ (National Savings Fund).....	32
ภาพที่ 10 ผลประโยชน์ทดแทนกรณีเงินบำนาญชราภาพ.....	34
ภาพที่ 11 ผลประโยชน์ทดแทนกรณีเงินบำเหน็จชราภาพ.....	35
ภาพที่ 12 แสดงถึงมูลค่าของเงินตามเวลา.....	51
ภาพที่ 13 พีระมิดการลงทุน.....	53
ภาพที่ 14 องค์ประกอบของทัศนคติ.....	56
ภาพที่ 15 กระบวนการของพฤติกรรมมนุษย์.....	59
ภาพที่ 16 โมเดลพฤติกรรมผู้บริโภค.....	63
ภาพที่ 17 ใบปลิวที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์	77
ภาพที่ 18 ใบปลิวที่ใช้แจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง.....	78

บทที่ 1

บทนำ

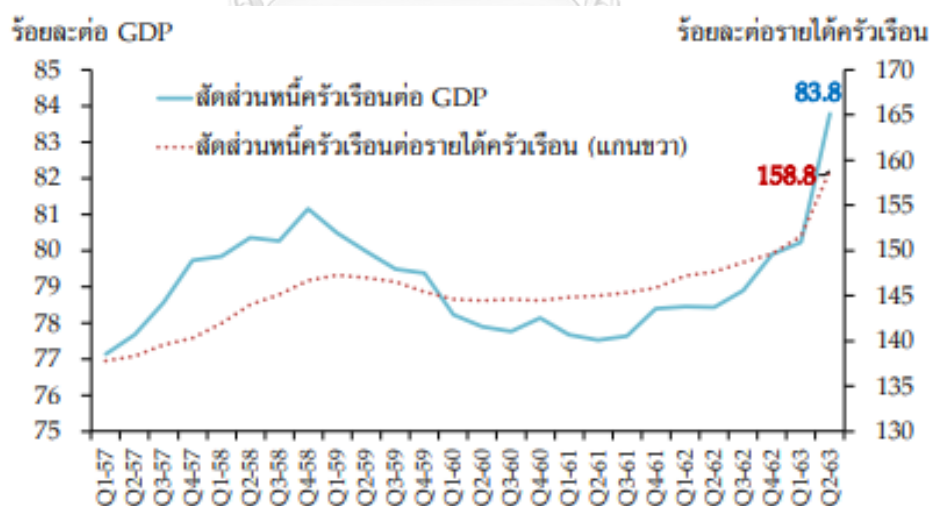
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน สังคมไทยเป็น “สังคมผู้สูงอายุ” เนื่องจากจำนวนผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากถึง 11.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.6 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) (2561) ได้คาดการณ์ไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” ซึ่งมีอัตราผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 20 ในขณะที่ศูนย์วิจัยข้อมูลสิทธิกรไทย (2562) ได้คาดการณ์ไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2565 จำนวนผู้สูงอายุที่มีรายได้เกินพอต่อการดำรงชีพ จะมีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 5 ของผู้สูงอายุทั้งหมด เนื่องจากโดยทั่วไปแล้ว ผู้สูงอายุที่เกษียณอายุแล้วจะไม่มีรายได้จากการทำงานประจำ และแหล่งรายได้อื่นๆ นั้นไม่สามารถสร้างรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพได้อย่างมั่นคง ดังนั้น การออมและการลงทุนไว้ใช้จ่ายในวัยเกษียณจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากในการทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีพได้อย่างเพียงพอและมั่นคง นอกจากนี้ ความสามารถในการพึ่งพาของผู้สูงอายุต่อคนวัยทำงานจะลดลง เนื่องจากสังคมไทยมีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น และ ประชากรวัยแรงงานที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและดูแลผู้สูงอายุนั้นมีจำนวนน้อยลง ซึ่งจะส่งผลให้รายได้เฉลี่ยประชากร การลงทุน การออม และการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพลดลง ในขณะที่การจัดสรรงบประมาณของรัฐบาล ในด้านประกันสังคม สุขภาพอนามัย และสวัสดิการของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นต้นทุนรวมของทั้งประเทศนั้นเพิ่มขึ้น (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561)

สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในอนาคต เป็นสถานะที่ประเทศไทยไม่สามารถเลี่ยงได้ ผลกระทบของสังคมผู้สูงอายุนั้น ส่งผลทั้งในระดับมหภาค ได้แก่ ผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) รายได้เฉลี่ยต่อประชากร การออม การลงทุน งบประมาณของรัฐบาลและการคลัง ผลิตภาพแรงงาน และการจ้างงาน และในระดับจุลภาค ได้แก่ ผลต่อตลาดผลิตภัณฑ์และบริการด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการเงินและด้านสุขภาพ รวมถึงผลกระทบทางโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่รองรับกับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุที่เปลี่ยนแปลงไป (ชมพูนุท พรหมภักดี, 2556)

จากผลสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทย (2563) พบว่า ระดับหนี้ครัวเรือนของไทยสูงขึ้น โดยภาระหนี้ต่อรายได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากรายได้ที่ลดลง โดยสัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) และสัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อรายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 79.9 และ 149.7 ณ สิ้นปี 2562 มาอยู่ที่ร้อยละ 83.8 และ 158.8 ณ สิ้นไตรมาสที่ 2 ปี 2563 ตามลำดับ เป็นตัวเลขที่สูงสุดในรอบ 18 ปี และสูงเป็นอันดับต้น ๆ ในภูมิภาค โดยการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ของไทยเป็นผลมาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเบื้องต้น (Nominal Gross Domestic Product) และ รายได้ครัวเรือนที่หดตัวสูง อีกทั้งความต้องการสินเชื่อของภาคครัวเรือนมีแนวโน้มปรับเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับการใช้จ่ายหลังรายได้ลดลง นอกจากนี้ ข้อเสนอจากงานวิจัยของสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ (อ้างถึงในธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561) ซึ่งได้ศึกษาข้อมูลจากบริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติพบว่า คนไทยเป็นหนี้เร็วขึ้น เป็นหนี้ตั้งแต่อายุยังน้อย โดยครึ่งหนึ่งของคนอายุประมาณ 30 ปี มีหนี้จากสินเชื่อ อู่โภค บริโภคและ/หรือหนี้บัตรเครดิต ขณะที่หนึ่งในห้าของคนที่เป็นหนี้เสียกระจุกอยู่ในกลุ่มลูกหนี้ที่ช่วงอายุ 29 ปี ซึ่งเป็น กลุ่มคนวัยทำงานและอยู่ในช่วงสร้างรากฐานครอบครัว และปริมาณหนี้ยังคงอยู่ในระดับสูงตลอดอายุการทำงาน ที่สำคัญระดับหนี้ไม่ได้ลดลงแม้จะเข้าสู่วัยใกล้เกษียณ สะท้อนถึงปัญหาความมั่นคงในชีวิต

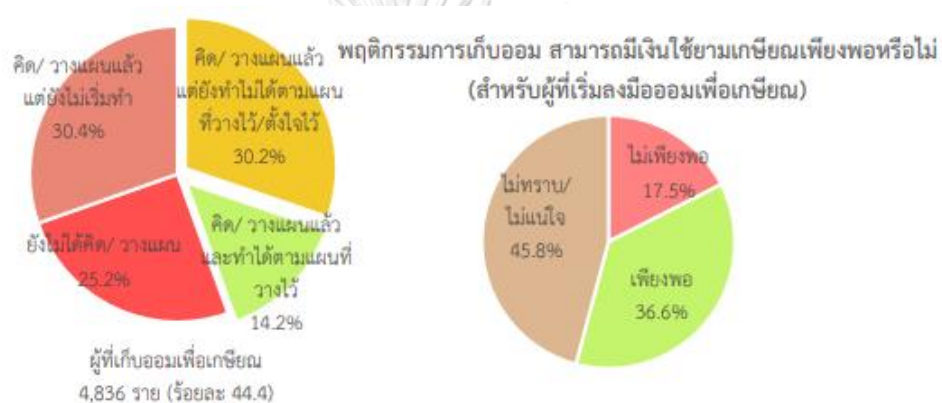
ภาพที่ 1 ระดับหนี้ครัวเรือนของไทย

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2563)

จากสถิติที่ผ่านมา พฤติกรรมการออม คนไทยร้อยละ 34.6 ไม่มีเงินออม และในส่วนของผู้มีเงินออมพบว่า คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการออมเงินเพื่อฉุกเฉิน/เจ็บป่วยมากที่สุดร้อยละ 38.3 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการวางแผนเก็บออมเพื่อเกษียณ คนไทย ส่วนใหญ่ร้อยละ 85.8 มีความเสี่ยงเงินไม่พอใช้ดำรงชีพยามชรา เนื่องจากยังไม่ได้วางแผนการเงินเพื่อเกษียณ หรือวางแผนแล้วแต่ไม่ลงมือทำ หรือทำตามแผนไม่ได้ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมการออมเงินเพื่อเกษียณว่า จะส่งผลให้มีเงินเก็บออมพอใช้ในยามเกษียณหรือไม่ พบว่า ร้อยละ 45.8 ยังไม่แน่ใจกับพฤติกรรมการออมเงินของตนเอง และร้อยละ 17.5 ยังเห็นว่าพฤติกรรมการออมเงิน ของตนเองยังไม่ได้ดีเพียงพอ

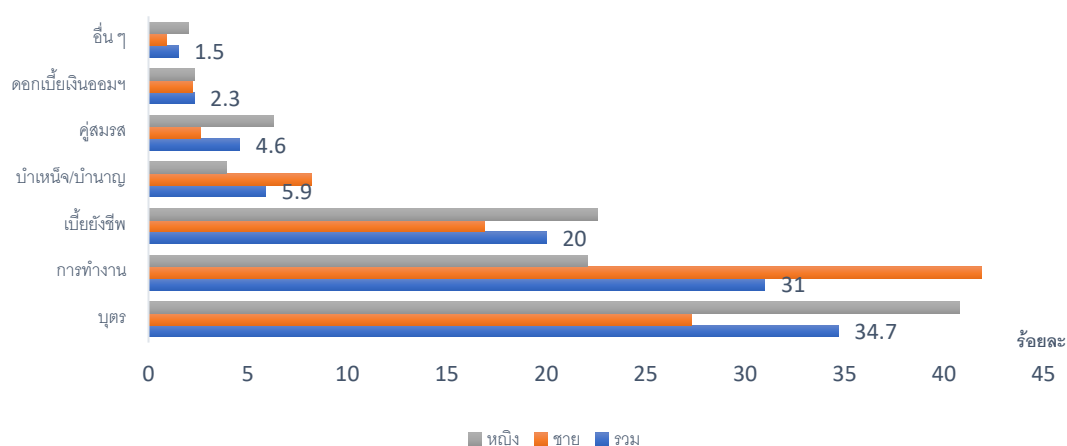
ภาพที่ 2 สัดส่วนของการคิดวางแผนเก็บออมไว้ยามเกษียณอายุ

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2559)

การที่ประชากรผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มาจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร และเทคโนโลยีทางการแพทย์ ที่ทำให้ประชากรมีอายุยาวนานขึ้น ส่งผลให้ชีวิตวัยเกษียณที่ยาวนานขึ้น ต้องใช้เงินในการดำรงชีพมากขึ้น ทำให้ความจำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านการเกษียณที่มากขึ้น แต่ในปัจจุบัน ผู้สูงอายุมีสัดส่วนรายได้หลักที่มาจากบุตรที่มากถึงร้อยละ 34.7 และอีกร้อยละ 31 ยังต้องพึ่งพารายได้จากการทำงาน อีกทั้งศักยภาพของประชากรวัยทำงานที่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้นั้นลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 9.3 ในปี 2537 เหลือเพียงร้อยละ 4 ในปี 2560 ซึ่งหมายถึง ในประชากรวัยทำงาน 100 คน มีเพียง 4 คน ที่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้ 1 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560)

ภาพที่ 3 ร้อยละของประชากรสูงอายุ จำแนกตามแหล่งรายได้ในการดำรงชีพ พ.ศ. 2560

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560)

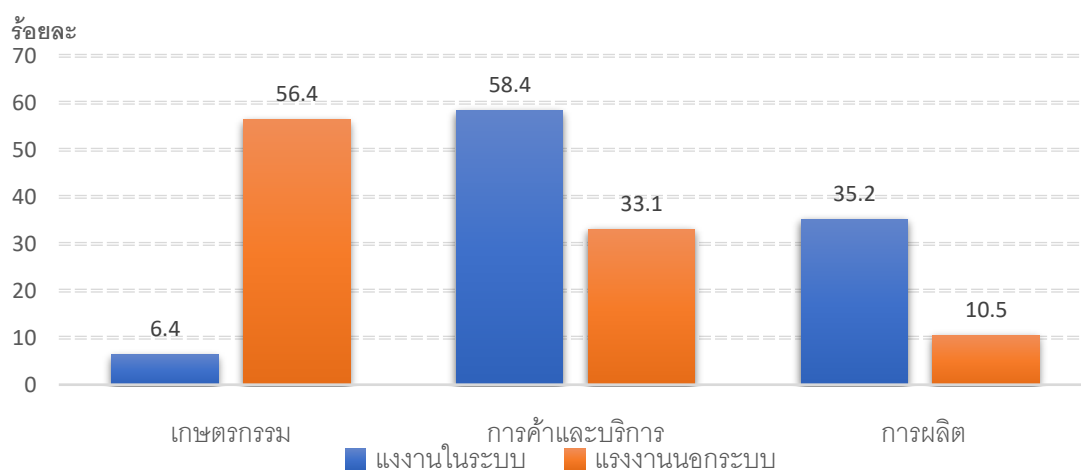
สาเหตุที่สำคัญ ในการก่อให้เกิดปัญหาหารายได้ไม่เพียงพอในวัยเกษียณ เกิดจากการที่ประชากรไทยส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการวางแผนการออมการลงทุนในการเตรียมความพร้อมสำหรับวัยเกษียณ จากผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560) พบว่ารายได้จากการออมของผู้สูงวัยในปัจจุบันนั้นอยู่ในระดับต่ำ หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 2.3 ของรายได้ทั้งหมด โดยมีผู้สูงวัยเพียงร้อยละ 10.4 ที่มีเงินออมมากกว่า 1,000,000 บาท ในขณะที่ระดับเงินออมขั้นต่ำที่ผู้เกษียณพึงมีเฉลี่ยอยู่ที่ 5.9 – 13.37 ล้านบาท อีกร้อยละ 25.4 ไม่มีการออมในรูปแบบใดเลย ดังนั้น หนึ่งในปัจจัยที่จะสามารถช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตและสร้างความพอเพียงสำหรับวัยเกษียณ คือ การพัฒนานิสัยการออมและการลงทุนตั้งแต่ในช่วงวัยทำงาน

สำหรับประชากรวัยทำงานในประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 37.5 ล้านคน สามารถแบ่งออกได้ 2 ส่วน ใหญ่ๆ คือ แรงงานในระบบ และ แรงงานนอกระบบ โดยที่แรงงานในระบบมีจำนวนแรงงานทั้งหมด 17.1 ล้านคน หรือ ร้อยละ 45.7 ของประชากรวัยแรงงาน นอกจากนี้ แรงงานในระบบสามารถแบ่งได้เป็น ผู้ที่ทำงานให้กับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ข้าราชการและหรือพนักงานของรัฐ โดยที่รัฐนั้นจะจัดระบบบำนาญ/บ้านเช่าเป็นการออมภาคบังคับ ในการเป็นหลักประกันความมั่นคงของชีวิตหลังเกษียณให้แก่สมาชิก และแรงงานภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ ที่มีระบบบำนาญ/บ้านเช่าที่ไม่เป็นภาคบังคับ ทำให้ความเสี่ยงของแรงงานในระบบที่มีเงินไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพหลังเกษียณนั้นไม่สูงมากเมื่อเทียบกับกลุ่มแรงงานนอกระบบ ที่มีจำนวนมากถึง 20.4 ล้านคน หรือร้อยละ 54.3 ซึ่งเป็นแรงงานที่มีขนาดใหญ่ที่สุด และมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ โดยที่แรงงานนอกระบบนั้น เป็นแรงงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองหรือหลักประกันทางสังคม

จากการทำงาน ส่งผลให้แรงงานนอกระบบนั้นไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน และกฎหมายประกันสังคม เป็นผู้ที่ขาดความมั่นคงในการดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบัน และอนาคต (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562)

แรงงานนอกระบบ 20.4 ล้านคน เมื่อพิจารณาถึงประเภทการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า แรงงานนอกระบบมากกว่าครึ่งหนึ่ง ทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมโดยมีจำนวนถึง 11.5 ล้านคน หรือร้อยละ 56.4 รองลงมาทำงานอยู่ในภาคการค้าและการ บริการร้อยละ 33.1 และภาคการผลิตร้อยละ 10.5 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ไม่มีการศึกษาและการศึกษต่ำกว่า ประถมศึกษา รองลงมาเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษา ตามลำดับ

ภาพที่ 4 ร้อยละของแรงงานในระบบและนอกระบบ จำแนกตามกลุ่มทางเศรษฐกิจ พ.ศ. 2562

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2562)

ปิยะพร มุ่งวัฒนา (2559) ได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่วัยสูงอายุ พบว่าภาพรวมของแรงงานนอกระบบนั้นยังไม่มี ความมั่นคง ทางด้านเศรษฐกิจที่จะเข้าสู่วัยสูงอายุ เนื่องจากไม่มีการเก็บออม เป็นผลมาจากรายได้ที่ไม่สมดุลกับรายจ่าย และยังไม่มีความมั่นคงในการทำงาน สำหรับความตระหนักของแรงงานนอกระบบต่อการเตรียมความพร้อม ภาพรวมพบว่า มีความตระหนักในระดับของการรับรู้เท่านั้น และไม่มีพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการเตรียมความพร้อม

ตารางที่ 1.1 การออมของแรงงานนอกระบบ

การออม	ทั้งหมด		มีนายจ้าง		ไม่มีนายจ้าง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้ออม	203	52.6	85	56.0	118	61.1
มีการออม	183	47.4	108	44.0	75	78.9
รวม	386	100.0	193	100.0	193	100.0

ที่มา : ปิยะพร มุ่งวัฒนา (2559)

ปัญหาของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรนั้น ขึ้นอยู่กับการเตรียมความพร้อมที่จะรับมือในปัจจุบัน ถ้าหากบุคคลในวัยทำงานมีการวางแผนทางการเงินเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับสถานะที่จะเกิดขึ้น ก็จะสามารถรับมือกับสถานะดังกล่าวได้ แต่ถ้าหากไม่มีการวางแผนทางการเงิน ก็จะทำให้มีเงินสำหรับใช้จ่ายในวัยเกษียณไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถเลี้ยงดูตนเองจนอาจส่งผลกระทบต่อสังคมรวมถึงเศรษฐกิจโดยรวมได้ ซึ่งระบบการออมเพื่อการเกษียณนั้นเป็นหลักประกันหนึ่งที่สร้างความมั่นคงด้านรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุหลังเกษียณในการดำรงชีพ โดยมีลักษณะ Multi-pillar ตามทฤษฎีเสาหลักสามต้นของธนาคารโลก โดยที่แรงงานนอกระบบสามารถออมเงินได้หลากหลายประเภท ในภาคสมัครใจ (Voluntary Saving) หรือการออมส่วนบุคคล เช่น การออมในรูปแบบของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) การออมในรูปแบบประกันชีวิตแบบบำนาญ การออมในกองทุนการออมแห่งชาติ และการออมในรูปแบบของสินทรัพย์อื่นๆ เช่น การออมในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ทางการเงิน คือ พันธบัตรรัฐบาล หุ้นสามัญในตลาดหลักทรัพย์ หุ้นกู้ หรือ ตัวเงินฝาก รวมถึง การออมในรูปแบบของอสังหาริมทรัพย์ และ สันหาริมทรัพย์ ดังนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ความมั่นคงด้านรายได้ของชีวิตหลังเกษียณ จึงควรมีการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณไว้ตั้งแต่ในวัยทำงาน

ธีรพัฒน์ มีอำพล (2557) ได้ศึกษาความรู้ทางการเงิน และพฤติกรรมการออมที่ส่งผลต่อ การวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ ในกลุ่มคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าความรู้ทางการเงินนั้น ส่งผลต่อการจัดสรรเงิน ทั้งในด้านของการออมและการควบคุมค่าใช้จ่าย สอดคล้องกับ อมราพร แสนยศ (2558) ที่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของ การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และ แนวโน้ม พฤติกรรมที่มีต่อการประกันบำนาญ โดยสรุปผลของการศึกษาได้ว่า ความสัมพันธ์ของความรู้ ทักษะคิด และแนวโน้มพฤติกรรมการทำประกันบำนาญ มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันเป็นไปในทิศทางบวก หรือในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ จากการศึกษาของธนาคารแห่งประเทศไทย (2558) พบว่า ทักษะคิดทางการเงิน และความรู้ด้านความเสี่ยง และผลตอบแทนมีผลต่อความน่าจะเป็นในการ

มีการออมเพื่อการเกษียณอย่างมีนัยสำคัญ โดยผลการศึกษาชี้ว่า หากให้ความรู้ในด้านที่จำเป็นและขาดแคลนแก่กลุ่มตัวอย่างได้อย่างเหมาะสม ก็จะช่วยเพิ่มโอกาสในการออมเพื่อการเกษียณได้ และส่งผลให้เป็นการช่วยลดภาระของภาครัฐต่อสังคมผู้สูงอายุที่กำลังเข้ามาถึง

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ ในการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ เพราะเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะไม่มีรายได้ หรือเงินออมเพียงพอ ต่อการดำรงชีพเมื่อก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ และใช้ในการวางแผนรวมถึงพัฒนาให้ความรู้ การประชาสัมพันธ์ในเรื่องความรู้ด้านการเงิน ให้กลุ่มแรงงานนอกระบบได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง และสามารถวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอย่างชัดเจน ถูกต้อง และมีทิศทาง

1.2 ปัญหานำวิจัย

1.2.1 ลักษณะประชากร รูปแบบการออม การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของแรงงานนอกระบบเป็นอย่างไร

1.2.2 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของแรงงานนอกระบบ ต่างกันหรือไม่ อย่างไร

1.2.3 การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบหรือไม่ อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาลักษณะประชากร รูปแบบการออมเงิน การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ

1.3.2 เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างลักษณะประชากร กับการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ

1.3.3 เพื่ออธิบายถึงอิทธิพลของ การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ ต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ

1.4 สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินที่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีความรู้ทางการเงิน ที่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยที่ 3 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีทัศนคติทางการเงิน ที่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยที่ 4 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ที่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยที่ 5 การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ทางการเงิน และทัศนคติ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของแรงงานนอกระบบ

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ รวมถึงรูปแบบการออมในปัจจุบัน โดยศึกษาเฉพาะประชากรวัยทำงานที่เป็นแรงงานนอกระบบที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และศึกษาวิจัยระหว่างในระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2564

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ ในการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ คาดว่าประโยชน์ที่จะได้รับ มีดังนี้

1.6.1 ทำให้ทราบถึงรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณของแรงงานนอกระบบ

1.6.2 ทำให้ทราบผลการวิจัย เพื่อใช้เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการเงินในการออมเพื่อการเกษียณของแรงงานนอกระบบ ด้วยการนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และสามารถต่อยอดกลยุทธ์การตลาดด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินต่างๆ ให้เหมาะสมกับการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณของกลุ่มแรงงานนอกระบบ รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการออมเพื่อการเกษียณแก่แรงงานนอกระบบมากขึ้น

1.6.3 ทำให้ทราบองค์ความรู้ในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการออมเพื่อการเกษียณ ในการเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผน และพัฒนา ต่อภาครัฐและเอกชน ในการผลักดันการวางแผนการเงินระยะยาว สนับสนุนให้มีการออมในระดับครัวเรือนมากขึ้น เพื่อส่งเสริมการดำรงชีพเมื่อยามเกษียณอายุให้มีเงินออมเพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ สามารถเตรียมพร้อมในการเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

1.7 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

1.7.1 **แรงงานนอกระบบ** หมายถึง ผู้ใช้แรงงานที่มีอายุ 18 – 60 ปี ทำงานโดยไม่ได้รับความคุ้มครองตามสิทธิข้าราชการหรือประกันสังคม

1.7.2 **การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน** หมายถึง ความถี่ในการเปิดรับสื่อ ระยะเวลา และช่วงเวลาที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเงินจากสื่อต่างๆ เช่น สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ให้ข้อมูลทางการเงิน เช่น สัมมนา การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสาขาของธนาคาร

1.7.3 **ความรู้ทางการเงิน** หมายถึง ความรู้และความเข้าใจแนวความคิดที่เกี่ยวกับการเงินทั้งในเรื่องของ มูลค่าของเงินตามกาลเวลา การคำนวณดอกเบี้ยสินเชื่อ ความรู้ด้านดอกเบี้ย การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น เงินเพื่อ ความเสี่ยงและผลตอบแทน ความรู้ทางการเงิน รวมถึงการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน

1.7.4 **ทัศนคติทางการเงิน** หมายถึง ระดับของความรู้สึก ความคิดเห็น และแสดงออกมาเป็นแนวคิดด้านการเงิน ในการออมและการใช้เงิน

1.7.5 **พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ** หมายถึง ระดับของความตั้งใจที่วางแผนทางการเงินเพื่อดำรงชีพหลังเกษียณ การตั้งเป้าหมายของรายได้หลังเกษียณ และความตั้งใจที่จะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งที่มาของรายได้หลังเกษียณ รวมถึงมีพฤติกรรมในการออมเพื่อการเกษียณ

1.7.6 **รูปแบบการออม** หมายถึง การจัดสรรเงินส่วนบุคคล ด้วยการออมเงิน หรือการลงทุนด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่ เก็บออมเป็นเงินสด เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ สหกรณ์ออมทรัพย์ พันธบัตรรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ หุ้นกู้/ตั๋วเงินฝาก หุ้นสามัญในตลาดหลักทรัพย์ สัจหากรมทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์ กองทุนรวมตราสารหนี้/ตราสารทุน กรมธรรม์ประกันชีวิต กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) กองทุนการออมแห่งชาติ รวมถึงการออมในรูปแบบอื่นๆ

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับ “การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ ในการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” ผู้วิจัยนำเสนอแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับแรงงานนอกระบบ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และสังคมสูงอายุ
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเกษียณอายุ และการออมเพื่อการเกษียณ
- 2.4 ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร
- 2.5 แนวคิดความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม (KAP)
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะประชากร
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับแรงงานนอกระบบ

2.1.1 ความหมายของแรงงานนอกระบบ

การศึกษาเรื่องแรงงานนอกระบบในประเทศไทยในยุคแรก ยังไม่พบการใช้คำว่า “แรงงานนอกระบบ” ในการศึกษา คำว่าแรงงานนอกระบบปรากฏและถูกใช้ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2540 มีจุดประสงค์ในการคุ้มครองผู้ที่ทำงานในเศรษฐกิจนอกระบบ (ตะวัน วรรณรัตน์, 2557) โดย เศรษฐกิจนอกระบบ (informal economy) หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ไม่ผิดกฎหมาย ซึ่งมักจะเป็นธุรกิจขนาดเล็ก ธุรกิจในครัวเรือน การประกอบอาชีพส่วนตัว รวมถึงเครดิตนอกระบบ ธนาคาร กิจกรรมทางเศรษฐกิจเหล่านี้ ไม่ได้ถูกนับเข้ากับสถิติของบัญชีรายได้ประชาชาติอย่างครบถ้วน ซึ่งจะเรียกเงินที่ไม่ได้ถูกนับเข้ากับสถิติของบัญชีรายได้ประชาชาติว่า แหล่งเงินนอกระบบ (วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ, 2561) สอดคล้องกับ Huitfeldtetal (อ้างถึงใน ตะวัน วรรณรัตน์, 2557) ที่นิยามเศรษฐกิจนอกระบบแบบกว้าง ๆ ได้ว่า “กิจกรรมทางเศรษฐกิจใด ๆ ที่ไม่ว่าจะในทางกฎหมายหรือในทางปฏิบัติไม่ได้ถูกครอบคลุม หรือถูกครอบคลุมแต่ไม่เพียงพอจากการจัดการที่เป็นทางการ”

ในส่วนของความหมายของแรงงานนอกระบบนั้น มีผู้ให้คำนิยามที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่จะนำไปใช้ จึงมีความหมายที่แตกต่างกันไปแต่ละหน่วยงานและผู้ใช้งาน ซึ่งความหมายโดยสากลนั้น ถูกนิยามโดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) (อ้างถึงใน ธนวัฒน์ รื่นวงศ์, 2552) ได้ให้คำนิยาม “แรงงานนอกระบบ” ว่าเป็นแรงงานที่ถูกจ้างงานอยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบ โดยจะรวมทั้งแรงงานที่มีนายจ้าง และไม่มีนายจ้าง ที่ประกอบการหรือถูกจ้างในสถานประกอบการขนาดเล็ก ลูกจ้างในครัวเรือน ลูกจ้างในกิจการที่ไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย หรือ มีกฎหมายคุ้มครองแต่ยังไม่ได้สิทธิการดูแลเท่าที่ควร เช่น ลูกจ้างในงานเกษตรกรรม ลูกจ้างในบ้าน รวมถึงแรงงานที่ปฏิบัติตามสัญญาจ้าง ซึ่งอาจถูกเอาเปรียบอันเนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับสิทธิ และไม่มีองค์กรตัวแทนเพื่อการเจรจาต่อรอง

การให้ความหมายของแรงงานนอกระบบในประเทศไทย โดยจะให้ความหมายหรือคำอธิบายในลักษณะที่ใกล้เคียงกันกับการให้ความหมายขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม (2558) ได้ให้ความหมายของแรงงานนอกระบบว่า ผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง หรือไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงานเช่นเดียวกับแรงงานในระบบ ซึ่งแรงงานในระบบนั้น หมายถึง ผู้มีงานทำที่ได้รับความคุ้มครอง หรือหลักประกันทางสังคม จากการทำงาน ได้แก่

1. ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ ของ ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และ ราชการส่วนท้องถิ่น
2. ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ
3. ครูใหญ่หรือครูโรงเรียนเอกชน ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน
4. ลูกจ้างของรัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ
5. ลูกจ้างที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน
6. ผู้มีงานทำที่ประกันตนตาม พรบ.ประกันสังคม มาตรา 33, 39 และ 40 ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2562) ที่กล่าวว่า ผู้มีงานทำที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายและไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน สอดคล้องกับสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2554) ที่ได้ให้ความหมายของแรงงานนอกระบบว่า เป็นแรงงานที่ทำงานอิสระ ได้แก่ กลุ่มทำงานรับจ้างและมีรายได้ประจำหรือไม่ประจำ และ กลุ่มที่ทำอาชีพอิสระทั่วไป ซึ่งเป็นแรงงานที่ไม่ได้รับการคุ้มครองในระบบการประกันสังคมและสวัสดิการ ไม่ได้รับสิทธิคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน และ ไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ ส่งผลให้เกิดการถูกเอารัดเอาเปรียบ ไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือประสบปัญหาในการทำงาน เช่น การได้รับค่าแรงที่น้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำ การไม่มีสัญญาจ้างงาน ขาดความปลอดภัยในการทำงาน การคุ้มครองในการทำงาน และ ขาดความมั่นคงในการทำงาน เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยได้ทำการสรุปความหมายของแรงงานนอกระบบใหม่ไว้ว่า เป็นผู้ใช้แรงงานที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60 ปี ทำงานในเศรษฐกิจนอกระบบ ที่ไม่ได้รับความคุ้มครองหรือหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน ไม่ว่าจะป็นอาชีพที่มีนายจ้างแต่ไม่มีสัญญาจ้างงานตามกฎหมาย หรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระที่ไม่ได้ทำงานให้กับนายจ้าง ส่งผลให้แรงงานไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานและกฎหมายประกันสังคม รวมทั้งไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ ทั้งในด้านสิทธิหรือสวัสดิการต่างๆเช่นเดียวกันกับแรงงานในระบบ เป็นผู้ที่มีความมั่นคงในการดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

2.1.2 หลักการประกันสังคม

สำนักงานประกันสังคม (2562) ได้ให้ความหมายของหลักการประกันสังคม ไว้ว่า เป็นการสร้างหลักประกันในการดำรงชีวิตของกลุ่มของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ และจ่ายเงินเข้ากองทุนประกันสังคมเพื่อเฉลี่ยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากเกิดขึ้นจากการเจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพตาย สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และว่างงาน รัฐบาลจะนำระบบประกันสังคมไปใช้ในการให้หลักประกันชีวิตให้แก่ประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย

2.1.2.1 ลักษณะของประกันสังคม

(1) เป็นระบบการเฉลี่ยทุกข์-เฉลี่ยสุข ของสมาชิก โดยจะให้ความสำคัญกับกลุ่มแรงงานในระบบก่อนเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นจะขยายความคุ้มครองไปยังกลุ่มแรงงานนอกระบบ

(2) เงินสมทบที่เกิดขึ้นนั้นจะสะสมเป็นกองทุน โดยจะให้สิทธิกับสมาชิกที่ส่งเงินสมทบกับกองทุนเท่านั้น โดยจะเรียกบุคคลเหล่านั้นว่า ผู้ประกันตน

(3) การเก็บเงินสมทบถือว่าเป็นภาษีพิเศษ เก็บเฉพาะบุคคลที่กฎหมายกำหนด

2.1.2.2. ระบบกองทุน

(1) กองทุนประกันสังคมคือ กองทุนที่ให้หลักประกันแก่ผู้ประกันตนได้รับผลประโยชน์ทดแทน อันเนื่องมาจากเหตุผลที่ไม่ได้มาจากการทำงาน เช่น เมื่อประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ทูพพลภาพ หรือตาย รวมทั้ง กรณีคลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และว่างงาน โดยมีลูกจ้าง นายจ้างและรัฐบาลเป็นผู้ร่วมส่งเงินสมทบ

เงินสมทบกองทุนประกันสังคม คือ เงินที่นายจ้าง ลูกจ้าง นำส่งเข้ากองทุนประกันสังคมทุกเดือน คำนวณจากค่าจ้างที่ลูกจ้างได้รับ มีขั้นต่ำต่อเดือนคือ 1,650 บาท และสูงสุดไม่เกินเดือนละ 15,000 บาท โดยลูกจ้างจะถูกนายจ้างหักออกเป็นจำนวนร้อยละ 5 ของค่าจ้าง และนายจ้างจะจ่ายสมทบเท่ากับที่หักจากลูกจ้าง ส่วนรัฐบาลจะร่วมจ่ายสมทบในอัตราร้อยละ 2.75 ของค่าจ้าง

(2) กองทุนเงินทดแทน คือ กองทุนที่จ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างแทนนายจ้าง อันเนื่องจากเหตุที่เกิดขึ้นมาจากการทำงานให้แก่นายจ้าง ได้แก่ เมื่อลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ทุพพลภาพ สูญเสียอวัยวะ หรือสูญเสียสมรรถภาพในการทำงานของร่างกาย ตายหรือสูญหาย โดยไม่คำนึงถึงวัน เวลา และสถานที่ แต่จะดูสาเหตุที่ทำให้ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นหลักประกันแก่ลูกจ้างในด้านความปลอดภัยในการทำงาน

เงินสมทบกองทุนเงินทดแทน คือ เงินที่นายจ้างเป็นผู้จ่ายเข้ากองทุนทดแทนเพียงฝ่ายเดียว มีการเรียกเก็บเป็นรายปี ประเมินจากค่าจ้างที่จ่ายให้ลูกจ้างทั้งปีรวมกัน (คนละไม่เกิน 240,000 บาทต่อปี) โดยมีการกำหนดอัตราเงินสมทบไว้ 2 ประเภท คือ อัตราเงินสมทบตามรหัสประเภทกิจการ กำหนดตามความเสี่ยงภัยในการทำงานในแต่ละประเภทของนายจ้าง ภายใต้รหัสประเภทกิจการ จำนวน 1,091 รหัส อัตราเงินสมทบอยู่ระหว่างร้อยละ 0.20 - 1.00 และ อัตราเงินสมทบตามค่าประสบการณ์ คำนวณจากอัตราส่วนการสูญเสียและนำไปเปรียบเทียบกับตารางลดหรือเพิ่มอัตราเงินสมทบ อัตราเงินสมทบจะปรับเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากอัตราเงินสมทบปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ไม่เกินร้อยละ 50 ของอัตราเงินสมทบหลัก

2.1.2.3 ประเภทของผู้ประกันตน

(1) ผู้ประกันตนภาคบังคับ (มาตรา 33) คือ บุคคลที่เป็นพนักงานลูกจ้างที่ทำงานให้กับนายจ้างในภาคเอกชน ทำงานอยู่ในสถานประกอบการที่มีพนักงานตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี และไม่เกิน 60 ปี ในวันเข้าทำงาน โดยจะได้รับความคุ้มครอง 7 กรณี ได้แก่ เมื่อประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรือตาย รวมทั้ง กรณีคลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และว่างงาน ผู้ประกันตนต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนตามอัตราปกติตามที่กำหนดไว้

(2) ผู้ประกันตนโดยสมัครใจ (มาตรา 39) คือ บุคคลที่เคยเป็นผู้ประกันตนมาตรา 33 มาก่อนและนำส่งเงินสมทบมาแล้วไม่ต่ำกว่า 12 เดือนก่อนรวมทั้งต้องออกจากงานไม่เกิน 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่ลาออก แต่ยังคงการรักษาสิทธิประกันสังคมไว้ ผู้ประกันตนจะได้รับความคุ้มครอง 6 กรณี ได้แก่ เจ็บป่วย คลอดบุตร ทุพพลภาพ ตาย สงเคราะห์บุตรและชราภาพ ต่อเนื่องจากการเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ผู้ประกันตนต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน 432 บาทต่อเดือน โดยคำนวณจากฐานเงินเดือน 4,800 บาทเท่ากันทุกคน และคิดอัตราสมทบร้อยละ 9 จากเงินเดือน

(3) ผู้ประกันตนโดยสมัครใจ (มาตรา 40) คือ บุคคลทั่วไปที่ประกอบอาชีพอิสระหรือแรงงานนอกระบบตามมาตรา 33 และไม่เป็นผู้ประกันตนมาตรา 39 มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี แต่ไม่เกิน 60 ปี ไม่เป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการกรุงเทพมหานคร กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการท้องถิ่น หรือไม่เป็นสมาชิกกองทุนของรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีลักษณะอย่างเดียวกับกองทุนบำเหน็จบำนาญของส่วนราชการ รวมทั้งไม่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กรุงเทพมหานคร หรือกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีทางเลือกในการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน ดังนี้

ทางเลือกที่ 1 จ่าย 70 บาท ต่อเดือน ได้รับความคุ้มครอง 3 กรณี ได้แก่ เงินทดแทนการขาดรายได้ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย เงินทดแทนการขาดรายได้ กรณีทุพพลภาพ และ เงินทดแทนค่าทำศพ กรณีเสียชีวิต

ทางเลือกที่ 2 จ่าย 100 บาท ต่อเดือน ได้รับความคุ้มครอง 4 กรณี ได้แก่ เงินทดแทนการขาดรายได้ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย เงินทดแทนการขาดรายได้ กรณีทุพพลภาพ เงินทดแทนค่าทำศพ กรณีเสียชีวิต รวมถึงรับเงินบำเหน็จ กรณีชราภาพ

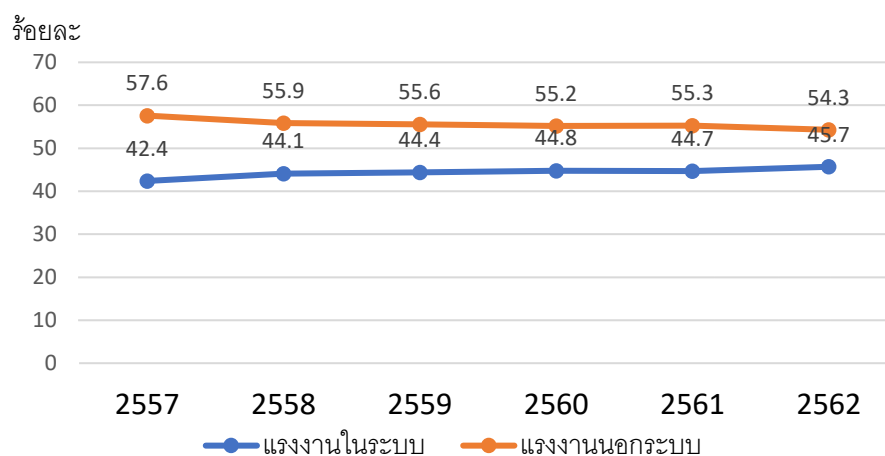
ทางเลือกที่ 3 จ่าย 150 บาท ต่อเดือน ได้รับความคุ้มครอง 5 กรณี ได้แก่ เงินทดแทนการขาดรายได้ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย เงินทดแทนการขาดรายได้ กรณีทุพพลภาพ เงินทดแทนค่าทำศพ กรณีเสียชีวิต รวมถึงรับเงินบำเหน็จ กรณีชราภาพ และ เงินสงเคราะห์บุตร

2.1.3 สถานการณ์แรงงานนอกระบบในประเทศไทย

จากการสำรวจของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2562) พบว่า จำนวนผู้มีงานทำทั้งสิ้น 37.5 ล้านคน เป็นแรงงานนอกระบบ 20.4 ล้านคน หรือร้อยละ 54.3 และเมื่อพิจารณาถึงประเภทการประกอบกิจกรรมทาง เศรษฐกิจ พบว่า แรงงานนอกระบบมากกว่าครึ่งหนึ่ง ทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมโดยมีจำนวนถึง 11.5 ล้านคน หรือร้อยละ 56.4 รองลงมาทำงานอยู่ในภาคการค้าและการ บริการร้อยละ 33.1 และภาคการผลิตร้อยละ 10.5 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ไม่มีการศึกษาและการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา รองลงมาเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และ อุดมศึกษา ตามลำดับ

หากเปรียบเทียบถึงการเปลี่ยนแปลงของแรงงานนอกระบบในช่วงปี พ.ศ. 2557-2562 พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2557-2562 แรงงานนอกระบบมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 57.6 ในปี 2557 เป็นร้อยละ 55.3 ในปี 2561 และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็นร้อยละ 54.3 ในปี 2562 เนื่องจากแนวนโยบายของภาครัฐที่ต้องการผลักดันผู้ทำงานในตลาดแรงงานจากผู้ทำงานที่เป็นแรงงานนอกระบบให้เข้าสู่ในระบบ จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นไปแรงงานในระบบมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ภาพที่ 5 เปรียบเทียบร้อยละของแรงงานในระบบและนอกระบบ พ.ศ. 2557 – 2562

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2562)

ในส่วนของ การได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุจากการทำงาน ผลการสำรวจพบว่า แรงงานนอกระบบมักเกิดอุบัติเหตุหรือบาดเจ็บเกิดจากการถูกของมีคมบาด พลัดตกหกล้ม มีการชนและกระแทก ไฟไหม้หรือน้ำร้อนลวก ได้รับสารเคมีที่เป็นพิษ อุบัติเหตุจากยานพาหนะ และไฟฟ้าช็อต โดยที่แรงงานนอกระบบหนึ่งคนอาจพบเจอปัญหาได้มากกว่า 1 ด้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาด้านความปลอดภัยในที่ทำงาน อีกทั้งยังมีปัญหาอื่น ๆ ที่แรงงานระบบต้องการให้ภาครัฐให้การช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับค่าตอบแทน การไม่ได้รับการจ้างงานอย่างต่อเนื่อง และ การทำงานที่ไม่มีสวัสดิการ อาทิเช่น ไม่มีวันหยุด ทำงานไม่ตรงเวลาปกติ ชั่วโมงทำงานที่มากเกินไป ลาพักผ่อนไม่ได้ รวมถึงสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ไม่ได้มาตรฐาน และเสียงที่จะเกิดอันตราย เช่น แสงสว่างที่ไม่เพียงพอ มีฝุ่น ควัน กลิ่น รวมถึงอิริยาบถในการทำงาน เป็นต้น

โดยสรุป แรงงานนอกระบบ สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งเน้นศึกษานโยบายที่ว่า ผู้ใช้แรงงานที่มีอายุ 18 – 60 ปี ทำงานโดยไม่ได้รับความคุ้มครองตามสิทธิข้าราชการหรือประกันสังคม และได้นำแนวคิดเกี่ยวกับแรงงานนอกระบบมากำหนดกรอบและคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ ในการเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และสังคมสูงอายุ

ในปัจจุบัน สหประชาชาติ (United Nations) ยังไม่ได้กำหนดช่วงอายุที่แน่นอนว่าต้องมีอายุเท่าไรถึงจะเรียกเป็นผู้สูงอายุ แต่สหประชาชาติใช้อายุ 60 ปีขึ้นไปในการนำเสนอสถิติ ข้อมูล และตัวชี้วัด ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ประเทศพัฒนาแล้วส่วนใหญ่ใช้อายุ 65 ปีขึ้นไป เป็นเกณฑ์ในการเรียกผู้สูงอายุ สำหรับในประเทศไทย ได้กำหนดและนิยามผู้สูงอายุไว้ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 3 ไว้ว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.), 2561)

2.2.1 สังคมผู้สูงอายุ

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) (2561) ได้จำแนกสังคมของผู้สูงอายุออกเป็น 3 ประเภทตามระดับอัตราผู้สูงอายุ ได้ดังนี้

1. **สังคมสูงอายุ (Ageing society)** หมายถึง สังคมที่ประชากรกำลังมีอายุสูงขึ้น สังเกตได้จาก อัตราส่วนร้อยละของประชากรสูงอายุเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ หรือ มีความหมายอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นสังคมที่สูงอายุแล้ว (Aged society) โดยเป็นสังคมที่มีประชากร อายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด หรือประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 7

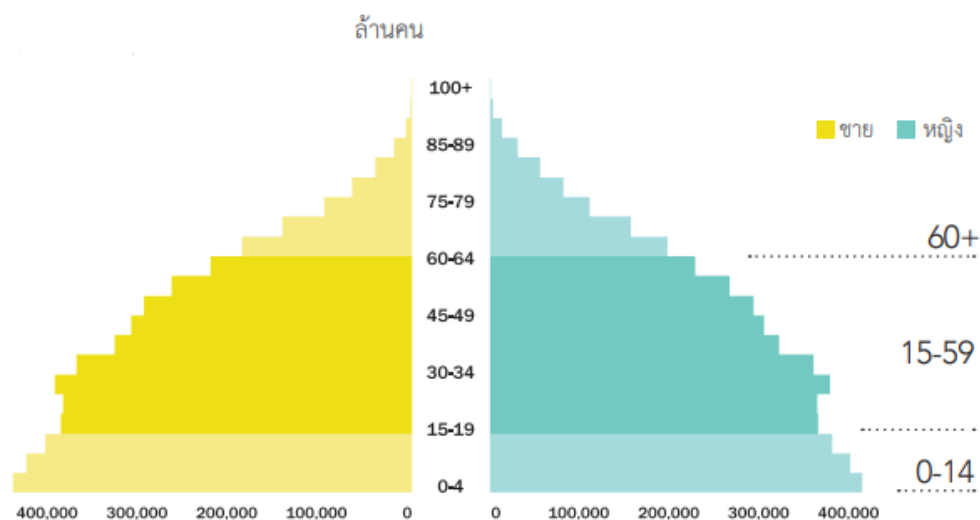
2. **สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete-aged society)** หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด หรือประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 14

3. **สังคมสูงอายุระดับสุดยอด (Super-aged society)** หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด หรือประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20

2.2.2 สถานการณ์ผู้สูงอายุ

จากการสำรวจของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) (2561) พบว่า ปัจจุบัน ประชากรผู้สูงอายุทั่วโลกมีจำนวนมากถึง 990 ล้านคน ซึ่งคิดอัตราร้อยละ 13 ของประชากรทั้งหมด และจะเพิ่มด้วยอัตราร้อยละ 3 ต่อปี โดยมีผู้สูงอายุวัยปลายหรือผู้มีอายุ 80 ปีขึ้นไป มากถึง 142 ล้านคน หรือคิดเป็น ร้อยละ 1.9 ของประชากรทั้งหมด ผู้สูงอายุวัยปลายจะมีจำนวนเพิ่มเป็น 188 ล้านคน ในอีก 10 ปีข้างหน้า เท่ากับว่า ผู้สูงอายุวัยปลายของโลกกำลังเพิ่มขึ้นด้วยอัตราเฉลี่ยร้อยละ 3.2 ต่อปี

ภาพที่ 6 จำนวนประชากรทั่วโลกในปี พ.ศ. 2560

ที่มา : มุลินธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) (2561)

จากการประมาณการของสหประชาชาติ ประชากรทั่วโลกจะมีสัดส่วนประชากรสูงอายุสูงขึ้นถึงร้อยละ 20 ในปี พ.ศ. 2587 ซึ่งจะทำให้โลกได้กลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ ในอีกไม่กี่สิบปีข้างหน้า โดยในปัจจุบัน ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีอัตราผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก รองลงมาคือ ประเทศอิตาลี เยอรมัน และ โปรตุเกส ตามลำดับ

ตารางที่ 2.1 ประเทศที่มีอัตราผู้สูงอายุสูงสุด 10 อันดับแรก

อันดับ	ประเทศ	อัตราผู้สูงอายุ (ร้อยละ)
1	ญี่ปุ่น	33.6
2	อิตาลี	29.8
3	เยอรมนี	28.4
4	โปรตุเกส	28.3
5	ฟินแลนด์	28.1
6	บัลแกเรีย	27.9
7	โครเอเชีย	27.2
8	กรีซ	26.9
9	สโลวีเนีย	26.8
10	ลัตเวีย	26.6

ที่มา : มุลินธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) (2561)

จากตารางดังกล่าว ด้วยจำนวนผู้สูงอายุที่มีจำนวนมาก ทำให้ประสบกับปัญหาต่างๆ เช่น การขาดแคลนแรงงานในประเทศญี่ปุ่น ที่ทำให้เจ้าของธุรกิจร้านสะดวกซื้อต้องมาทำงานด้วยตนเอง ในกรณีที่ไม่สามารถหาพนักงานได้ หรือในประเทศสิงคโปร์ ที่รัฐบาลต้องขยายอายุเกษียณเพื่อเพิ่มเวลาออมเงินให้แก่ประชาชนในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (Central Provident Fund-CPF) และยังคงช่วยรักษาแรงงานให้อยู่ในระบบได้นานขึ้นเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ตลอดจนประเทศอิตาลี ที่มีผู้สูงอายุสมองเสื่อมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ๑ ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัว แต่รวมถึงชุมชนและสังคม ที่ทำให้รัฐบาลต้องออกมาส่งเสริมมาตรการเพื่อส่งเสริมบริการสุขภาพและสังคม ปรับปรุงคุณภาพบริการและคุณภาพชีวิตของผู้ที่มีภาวะสมองเสื่อมอีกด้วย

สำหรับสถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทย จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560) พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยผลสำรวจในปี พ.ศ. 2537 มีจำนวนผู้สูงอายุจำนวน 4.01 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 6.8 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจของสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2561) ที่พบกว่าจำนวนประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย ที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เป็น 11.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.6 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ

ตารางที่ 2.2 จำนวนและอัตราผู้สูงอายุ พ.ศ. 2537- 2561

ปีที่สำรวจ (พ.ศ.)	จำนวนผู้สูงอายุ (ล้านคน)	อัตราผู้สูงอายุ (ร้อยละ)
2537	4.01	6.8
2545	5.96	9.4
2550	7.02	10.7
2554	8.26	12.2
2557	10.01	14.9
2560	11.3	16.7
2561	11.7	17.6

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560) และ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) (2561)

จากตารางดังกล่าวข้างต้น จะเห็นแนวโน้มของอัตราจำนวนผู้สูงอายุที่จะเพิ่มมากขึ้นทุกปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 จนถึงปี พ.ศ. 2561 ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นมาถึง 7.69 ล้านคนภายในระยะเวลาแค่ 24 ปี และหากพิจารณาจะพบว่า ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงอายุ (Aging society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เนื่องจากมีประชากรที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 นอกจากนี้จากการคาดการณ์ของสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2561) ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete-aged society) ซึ่งมีอัตราผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 20 ในปี พ.ศ. 2565 และคาดว่าจะเข้าสู่ สังคมสูงอายุระดับสุดยอด (Super-aged society) ที่มีอัตราผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2581

ในส่วนของแหล่งรายได้หลักของผู้สูงอายุในการดำรงชีพ มาจากรายได้จากการทำงาน เบี้ยยังชีพจากทางราชการ เงินบำเหน็จ/บำนาญ คู่สมรส ดอกเบี้ยจากเงินออมฯ และอื่น ๆ ซึ่งรายได้หลักที่สำคัญของผู้สูงอายุมาจากบุตร ถึงร้อยละ 34.7 นอกจากนี้ ผู้สูงอายุมีรายได้จากดอกเบี้ยเงินออมเพียงร้อยละ 2.3 เท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาควบคู่กับความเพียงพอของรายได้ พบว่า มีผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพมากถึงร้อยละ 18.5

ตารางที่ 2.3 ร้อยละของประชากรสูงอายุ จำแนกตามแหล่งรายได้ในการดำรงชีพ พ.ศ. 2560

แหล่งรายได้หลัก	รวม	เพศ	
		ชาย	หญิง
บุตร	34.7	27.3	40.8
การทำงาน	31.0	41.9	22.1
เบี้ยยังชีพจากทางราชการ	20.0	16.9	22.6
บำเหน็จ/บำนาญ	5.9	8.2	3.9
คู่สมรส	4.6	2.6	6.3
ดอกเบี้ยจากเงินออมฯ	2.3	2.2	2.3
อื่น ๆ	1.5	0.9	2.0

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560)

ตารางที่ 2.4 ร้อยละของประชากรสูงอายุ จำแนกตามความเพียงพอของรายได้ พ.ศ. 2560

แหล่งรายได้หลัก	รวม	เพศ	
		ชาย	หญิง
มีเหลือเก็บ	5.8	6.7	5.1
เพียงพอ	50.3	41.9	50.8
เพียงพอเป็นบางครั้ง	25.4	25.9	25.0
ไม่เพียงพอ	18.5	17.7	19.1

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560)

ทั้งนี้ ประชาชนที่มีอาชีพและช่วงวัยที่ต่างกัน จะมีความสามารถในการออมเพื่อสร้างความมั่งคั่งในวัยหลังเกษียณต่างกัน หากเป็นข้าราชการที่เป็นแรงงานในระบบจะมีกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการในการใช้จ่ายหลังเกษียณที่ค่อนข้างเพียงพอต่อการดำรงชีพ ส่วนแรงงานในระบบอื่น ๆ จะมีกองทุนประกันสังคมที่มาจากกาการเป็นผู้ประกันตนเพื่อสร้างหลักประกัน ในการได้รับประโยชน์ทดแทนตามเงื่อนไขที่กำหนด และกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ที่นายจ้างและลูกจ้างร่วมกันจัดตั้งขึ้น เพื่อเก็บออมเงินให้ลูกจ้างใช้จ่ายตอนเกษียณอายุ เงินบำเหน็จบำนาญชราภาพ ที่ได้รับจากกองทุนประกันสังคมตามเงื่อนไขในการจ่ายเงินสมทบ รวมถึงเบี้ยยังชีพรายเดือนสำหรับผู้สูงอายุ จำนวนเดือนละ 600 – 1000 บาท ตามขั้นบันได ซึ่งจะเห็นได้ว่า รายได้สำหรับดำรงชีพหลังเกษียณอายุของกลุ่มแรงงานนอกระบบนั้นไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ดังนั้นจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอย่างเป็นระบบ เพื่อให้แรงงานนอกระบบนั้นมีเงินออมและรายได้ให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ โดยไม่เป็นภาระต่อครอบครัวและลูกหลาน สังคม เศรษฐกิจ รวมถึงประเทศชาติ

2.2.3 ผลกระทบจากการที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

ชมพูนุท พรหมภักดี (2556) ได้กล่าวถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุว่า จะส่งผลเป็นวงกว้าง ทั้งในระดับมหภาค ได้แก่ ผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) รายได้เฉลี่ยต่อประชากร การออม การลงทุน งบประมาณของรัฐบาลและการคลัง ผลิตภาพแรงงานและการจ้างงาน และในระดับจุลภาค ได้แก่ ผลต่อตลาดผลิตภัณฑ์และบริการด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการเงินและด้านสุขภาพ

การที่ประชากรวัยทำงานลดลง จะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศลดลง หากจะรักษาปริมาณผลผลิตไว้ให้ได้ต้องเพิ่มผลิตภาพของแรงงานให้สูงขึ้น เพิ่มปัจจัยการผลิตอื่น ใช้เทคโนโลยีมากขึ้น นำเข้าแรงงานฝีมือจากต่างประเทศหรือขยายเกณฑ์การเกษียณอายุเป็น 65 ปี หรือ 70 ปี การที่มีแรงงานใหม่เข้าสู่ตลาดแรงงานน้อยลง ขณะที่แรงงานต้องรับภาระเลี้ยงดูผู้สูงอายุมากขึ้น จะส่งผลกระทบต่อ การออมทั้งในระดับครัวเรือนและระดับประเทศ ผู้เกษียณอายุเองไม่มีรายได้ ต้องนำเงินออมออกมาใช้อีกประการหนึ่ง พ่อแม่รุ่นใหม่มีลูกน้อยลงหรือไม่เลย จึงไม่เห็นความจำเป็นต้องการออม ส่วนความต้องการลงทุนของประชาชนจะลดลงไปพร้อมกับการออม

ผลกระทบด้านแรงงานเกิดจากสมรรถนะทางกายภาพที่ลดลงเมื่ออายุมากขึ้น ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ผลิตภาพแรงงานสามารถเพิ่มให้สูงขึ้นได้โดยการพัฒนาคุณภาพแรงงาน ทั้งโดยตรงผ่านการศึกษา การฝึกอบรม การสร้างแรงจูงใจ และโดยผ่านการบริหารจัดการที่ดี รวมทั้งการปรับปรุงประสิทธิภาพและความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การขยายเวลาการเกษียณอายุออกไปก็ช่วยบรรเทาผลกระทบได้ (มติชนออนไลน์ อ้างถึงใน ชมพูนุท พรหมภักดี, 2556)

นอกจากนี้ ปัญหาของสังคมผู้สูงอายุมิได้มีตั้งแต่ รายได้ภาษีที่รัฐสามารถจัดเก็บจะลดลง การขาดแคลนแรงงาน การขาดแคลนบุคลากรในหลายสาขาอาชีพ ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพและการสาธารณสุขเพิ่มขึ้น การขาดแคลน บุคลากรด้านสาธารณสุข ถ้าหากไม่มีการรับมือที่ดี ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่รองรับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การขาดแคลนสินค้าและบริการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ การเดินทางสาธารณะจะเพิ่มขึ้นทั้งทางรางและทางอากาศ โดยเฉพาะ ในประเทศไทยที่การขนส่งทางระยะไกลมีปัญหา และเป็นปัญหารุนแรงซึ่งของเก่าได้รับการบำรุงรักษา ไม่ได้ดีขึ้น และของใหม่ยังไม่ได้สร้าง (กรุงเทพธุรกิจ อ้างถึงใน ชมพูนุท พรหมภักดี, 2556)

โดยสรุป สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด หรือประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 14 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเพื่ออธิบายถึงสถานการณ์ของผู้สูงวัยในปัจจุบัน และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงจะนำแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และสังคมสูงวัยมาใช้ในการสร้างเครื่องมือการเก็บข้อมูล และอภิปรายผลต่อไป

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเกษียณอายุ และการออมเพื่อการเกษียณ

2.3.1 ความหมายของการเกษียณอายุ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า เกษียณ ว่า สิ้นไป (ใช้เกี่ยวกับการกำหนดอายุ) เช่น การครบกำหนดอายุรับราชการ หรือ สิ้นกำหนดเวลารับราชการหรือการทำงาน หรือ การที่บุคคลต้องยุติบทบาทหน้าที่ในการทำงานตามเงื่อนไข ระเบียบ ข้อบังคับ หรือ ภาวะสุขภาพของบุคคลนั้น ๆ หรือเป็นความต้องการของตัวบุคคลนั่นเอง ในการหาเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆอย่างเสรี หรือเพิ่มพูนประสบการณ์ใหม่ๆ (จิณณรัตน์ วราบุญนาคริรมย์, 2558)

2.3.2 รูปแบบการเกษียณอายุ

จิณณรัตน์ วราบุญนาคริรมย์ (2558) ได้แบ่งรูปแบบของการเกษียณอายุ ไว้ 2 ลักษณะ คือ

1. การเกษียณอายุการทำงาน (Retirement) เป็นการเกษียณอายุจากเงื่อนไข โดยให้พ้นสภาพจากการทำงาน หรือการพ้นสภาพจากการสิ้นสุดสัญญาจ้าง ซึ่งส่วนมากมักจะถูกกำหนดโดยหลักเกณฑ์จากอายุของพนักงานเป็นหลัก เช่น อายุครบ 55 ปี หรือ 60 ปีบริบูรณ์

2. การเกษียณอายุก่อนกำหนด (Early Retirement) เป็นการพ้นสภาพจากการทำงานก่อนกำหนด ที่ไม่ได้มาจากระเบียบข้อบังคับของการเกษียณอายุขององค์กรหรือหน่วยงานนั้นๆ ซึ่งสาเหตุในการพ้นสภาพก่อนกำหนด อาจมาจากการที่องค์กรหรือหน่วยงานมีนโยบายในการลดค่าใช้จ่าย หรือ มีการปรับลดขนาดกิจการ รวมถึงสาเหตุจากตัวของบุคคลเอง เช่น ปัญหาส่วนตัว ปัญหาด้านสุขภาพ เป็นต้น

2.3.3 การกำหนดอายุเกษียณในประเทศไทย

ในประเทศไทย ได้มีการกำหนดการเกษียณอายุของราชการซึ่งมีชื่อเรียกว่า “การเกษียณอายุราชการ” ซึ่งถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 มาตรา 19 ที่บัญญัติไว้ว่า “ข้าราชการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์แล้ว เป็นอันพ้นจากเวลาราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ข้าราชการผู้นั้นมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์” โดยมีข้อยกเว้นข้าราชการบางประเภท ได้แก่ ราชการพลเรือนในพระองค์ สมุหราชองครักษ์ รองสมุหราชองครักษ์ ข้าราชการการเมือง ข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส และข้าราชการอัยการซึ่งดำรงตำแหน่งอัยการอาวุโส โดยที่ราชการพลเรือนในพระองค์ สมุหราชองครักษ์ รองสมุหราชองครักษ์ การพ้นราชการให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย และ การพ้นจากราชการของข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส และข้าราชการอัยการซึ่งดำรงตำแหน่งอัยการอาวุโส เมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ข้าราชการนั้นอายุครบ 65 ปี และหากประเมินแล้วยังสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อ ก็สามารถรับราชการต่อจนอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์ (ราชกิจจานุเบกษา, 2494, 11 เมษายน)

ในส่วนของภาคเอกชนนั้น ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2560 ได้มีการเพิ่มบัญญัติเกี่ยวกับการเลิกจ้างโดยเหตุเกษียณอายุว่า ให้เกษียณอายุตามที่นายจ้างหรือลูกจ้างตกลงกัน หรือตามที่นายจ้างกำหนดไว้ และในกรณีที่ไม่ได้ไม่ได้มีข้อตกลงในการเกษียณอายุไว้ หรือมีการเกษียณอายุเกินกว่า 60 ปี ให้ลูกจ้างที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปสามารถแสดงเจตนาในการเกษียณอายุได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

2.3.4 ความหมายและความสำคัญของการวางแผนการเกษียณอายุ

รัชนีกร วงศ์จันทร์ (2553) ได้ให้ความหมายของการวางแผนเพื่อการเกษียณอายุไว้ว่าเป็นกระบวนการเพื่อการวางแผนในการดำเนินชีวิตหลังเกษียณอายุภายใต้ความเป็นไปได้ ในการกำหนดกลยุทธ์รวมทั้งแนวทางในการบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ ไม่ว่าจะเป็นในด้าน ร่างกาย จิตใจ วิถีชีวิตหรือสังคม รวมถึงในเรื่องของการเงิน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตในวัยเกษียณอายุ เพราะเป็นการสร้างหลักประกันด้านรายได้เพื่อให้ดำรงชีพต่อไปในมาตรฐานที่เหมาะสม โดยการวางแผนเพื่อการเกษียณอายุที่ดีมีความสำคัญดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้คุณมีความสุขที่มีความสุขในวัยเกษียณตามอัตภาพของแต่ละบุคคล เพราะมีการเตรียมความพร้อมในช่วงก่อนเกษียณอายุในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการเงิน ช่วยให้มีความพร้อมในด้านสถานะทางการเงิน ไม่เป็นภาระทางการเงินแก่ครอบครัวหรือลูกหลาน ที่สำคัญคือไม่เป็นภาระแก่สังคมและประเทศชาติ

2. ช่วยให้คุณสามารถดำเนินชีวิตตามที่ตนต้องการได้ เพราะการวางแผนการเกษียณอายุเป็นการวางแผนแนวทางในการดำเนินชีวิตของคุณเพื่อให้รู้ว่าจะใช้ชีวิตอย่างไรเมื่อถึงวัยเกษียณ เช่น การอุทิศตนเพื่อก่อประโยชน์แก่สังคม และส่งผลให้การใช้ชีวิตในวัยเกษียณนั้นมีคุณค่า

2.3.5 ปัจจัยที่ทำให้ต้องมีการวางแผนการเกษียณอายุ

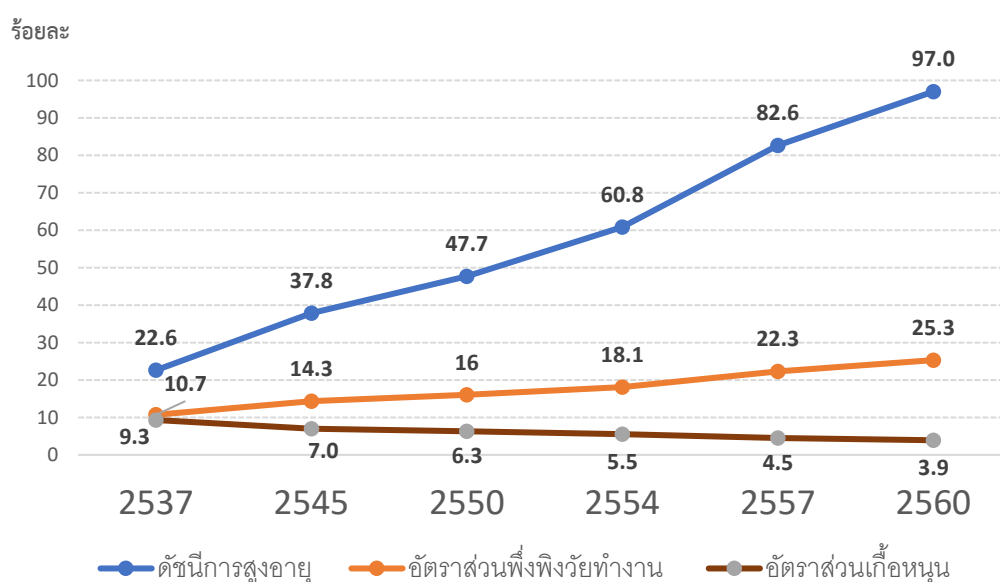
รัชนีกร วงศ์จันทร์ (2553) ได้จำแนกปัจจัยที่สำคัญ ในการทำให้บุคคลต้องมีการวางแผนในการเกษียณอายุ ออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. **การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร** อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการแพทย์ที่ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรง และมีอายุยืนยาวขึ้น ควบคู่ไปกับอัตราการเกิดของประชากรวัยเด็กที่ลดลง ส่งผลให้โครงสร้างประชากรประชากรไทยมีการเปลี่ยนแปลง จากสังคมประชากรที่มีแรงงานอยู่มาก กลายเป็นประชากรวัยสูงอายุมากขึ้น จากการสำรวจของสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2561) พบว่า มีประชากรวัยเด็กมีจำนวน 11 ล้านคน และแรงงานวัยทำงาน อายุ 15 -59 ปี จำนวนเพียง 43 ล้านคน และ วัยสูงอายุจำนวน 12 ล้านคน สอดคล้องกับการสำรวจของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560) ว่าด้วยดัชนีการสูงอายุของประเทศไทย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอัตราส่วนของจำนวนประชากรผู้สูงอายุ ต่อประชากรวัยเด็กที่มีอายุต่ำกว่า15ปี 100 คน เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 22.6 ในปี 22.6 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 97.0 ในปี

2560 อีกทั้งในเรื่องของอัตราส่วนพึ่งพิงวัยสูงอายุ ที่มีประชากรวัยสูงอายุ ต่อประชากรวัยทำงาน เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน จากร้อยละ 18.1 ในปี 2554 เป็นร้อยละ 22.3 ในปี 2557 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 25.3 ในปี 2560 ซึ่งหมายความว่า ประชากรวัยทำงาน 100 คน จะต้องรับผิดชอบในการเลี้ยงดูผู้สูงอายุถึง 25 คน รวมทั้งอัตราส่วนเกือหนุน ที่แสดงให้เห็นถึง ศักยภาพของประชากรวัยทำงานที่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้ 1 คนนั้น มีแนวโน้มต่ำลงอย่างต่อเนื่อง จาก 9.3 ในปี 2537 เป็น 3.9 ในปี 2560 ซึ่งหมายถึง ในวัยแรงงานประมาณ 4 คน จะสามารถเลี้ยงดูผู้สูงอายุ ได้ 1 คน โดยเป็นผลมาจากจำนวนผู้สูงอายุที่มากขึ้น และ จำนวนคนในวัยทำงานลดลง

ภาพที่ 7 แนวโน้มดัชนีการสูงอายุ อัตราส่วนพึ่งพิงวัยทำงาน และอัตราส่วนเกือหนุน

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560)

จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าว จะเห็นได้ว่าประชากรวัยแรงงาน ที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและผู้สูงอายุที่ลดลง ทำให้รายได้เฉลี่ยประชากร การลงทุน การออม และการเติบโตอย่างมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจลดลง ในขณะที่การจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลในด้านประกันสังคม สุขภาพอนามัย และสวัสดิการของผู้สูงอายุนั้นเพิ่มขึ้น ดังนั้นหากบุคคลไม่ต้องการพึ่งพิงสวัสดิการของภาครัฐในวัยสูงอายุ ซึ่งไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้ทั้งหมด แต่ต้องการสร้างสวัสดิการและหลักประกันเพื่อให้ตนเองใช้ชีวิตได้อย่างราบรื่นและเป็นไปตามที่ตนเองต้องการแล้ว บุคคลนั้นก็ควรให้ความสำคัญกับการวางแผนและเตรียมความพร้อมในการเกษียณตั้งแต่วัยทำงาน

2. ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น ซึ่งส่งผลให้ชีวิตวัยเกษียณที่ยาวนานขึ้น และหากพิจารณาในปัจจุบันด้านการเงินแล้ว ย่อมต้องการใช้เงินในวัยเกษียณจำนวนมากขึ้นไปด้วย นั่นหมายถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านการเกษียณที่มากขึ้นกว่าในอดีต และในช่วงวัยทำงานก็ต้องมีการออมที่มากขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อวัยเกษียณ

3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม ครอบครัวไทยในอดีตส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ มีการพึ่งพาอาศัยและดูแลกันในครอบครัว เช่น พ่อและแม่ สามารถดูแลปู่ ย่า ตา ยายได้ แต่ในปัจจุบัน วิธีการใช้ชีวิตของคนไทยเปลี่ยนไปเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น เนื่องจากบุคคลวัยทำงานต้องออกไปทำงานนอกบ้านและแยกไปใช้ชีวิตมีครอบครัวเป็นของตนเอง ส่งผลให้ผู้สูงอายุไม่สามารถพึ่งพาลูกหลานได้เหมือนในอดีตที่เป็นครอบครัวขนาดใหญ่ จึงเป็นเหตุผลที่สำคัญในการวางแผนในการเกษียณอายุของตนเองไว้ในขณะที่สามารถทำงานและยังมีรายได้ เพื่อไม่ให้เป็นการระต่อครอบครัวและลูกหลานในยามที่ตนเองเกษียณ

4. การเกษียณอายุก่อนกำหนด อาจมาจากความสมัครใจ คือ มีการกำหนดอายุที่จะเกษียณไว้ล่วงหน้า หากมีการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยเกษียณแล้วจะทำให้การดำเนินชีวิตเป็นอย่างไรราบรื่น ในทางกลับกันหากเป็นการเกษียณอายุโดยที่ไม่ได้สมัครใจ ซึ่งเกิดได้จากหลากหลายสาเหตุ เช่น สภาวะทางเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลง วิกฤตทางการเงินที่อาจส่งผลกระทบต่อหน่วยงาน องค์กรที่ว่างจ้างต้องเลิกจ้างเพื่อความอยู่รอด รวมถึงการปิดกิจการ ซึ่งอาจเป็นเหตุผลในการทำให้บุคคลต้องออกจากงานหรือเกษียณอายุก่อนกำหนด หรือเกิดจากปัญหาในด้านสุขภาพของตัวบุคคลเอง หรืออาจเกิดจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่นำเครื่องมือต่างๆมาแทนแรงงานคน จากสถานการณ์ดังกล่าว บุคคลจึงจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและวางแผนเพื่อวัยเกษียณไว้ทุกสถานการณ์

2.3.6 การเตรียมความพร้อมเพื่อวัยเกษียณ

รัชนิกร วงศ์จันทร์ (2553) ได้จำแนกการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยเกษียณ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการวางแผนเพื่อวัยเกษียณ ออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสุขภาพร่างกาย ควรดูแลสุขภาพร่างกายของตนให้แข็งแรงอย่างสม่ำเสมอ โดยการใช้ชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีมีอากาศบริสุทธิ์ ออกกำลังกายและรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่อย่างสม่ำเสมอ ควบคุมอารมณ์ไม่ควรเครียดมากเกินไป พักผ่อนให้เพียงพอ และตรวจสุขภาพประจำปีอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อช่วยลดปัญหาด้านสุขภาพและค่าใช้จ่ายในด้านสุขภาพ รวมทั้งทำให้มีเงินไว้สำหรับการออมและใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ

2. ด้านจิตใจ ไม่ว่าบุคคลจะเกษียณอายุจากการทำงานด้วยความสมัครใจหรือไม่ สิ่งก็ตามมาคือ กิจกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่ต้องไปทำงานในทุก ๆ วัน กลับเป็นไม่มีงานทำ ทำให้เกิดความเหงาและความรู้สึกเบื่อหน่ายได้ บางคนอาจรู้สึกด้อยค่า อีกทั้งในเรื่องสมรรถภาพร่างกายที่ถดถอยลง ซึ่งจะส่งผลต่อสภาพจิตใจและอารมณ์ เช่น ภาวะซึมเศร้า หงุดหงิด เอาแต่ใจตนเอง จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านจิตใจ ด้วยการปรับเปลี่ยนทัศนคติในบทบาทหน้าที่ของตนเองใหม่ ทำให้เปิดกว้างปรับตัวและเรียนรู้กับสิ่งใหม่ๆ เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางสังคมหรือศาสนา สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมและครอบครัวอย่างมีความสุข

3. ด้านวิถีชีวิตหรือสังคม เมื่อเกษียณอายุแล้วมักจะมีเวลามากขึ้น ทำให้บุคคลสามารถทำในสิ่งที่ตนเองอยากทำแต่ไม่สามารถทำได้ในวัยทำงาน เนื่องจากติดปัญหาด้านเวลา ซึ่งหลังจากเกษียณอายุแล้ว จะเป็นช่วงเวลาที่สามารถใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม เช่น การดูแลสมาชิกในครอบครัว การพักผ่อนหย่อนใจ การอุทิศตนเพื่อช่วยเหลืองานกุศล และทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมตามกำลังความสามารถและความถนัด เช่น กิจกรรมให้ความรู้และเพิ่มพูนศักยภาพด้านด้านการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาส เป็นต้น

4. ด้านการเงิน การเงินถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากสำหรับชีวิตหลังเกษียณ โดยจะต้องมีการวางแผนในด้านการออมและการลงทุนอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่ช่วงวัยทำงานเพื่อนำออกมาใช้ในวัยเกษียณ เพื่อไม่ให้เป็นการระแกว่าครอบครัว หรือมีเพียงพอที่จะแบ่งปันแก่ครอบครัวและบุคคลที่ด้อยโอกาส และแม้หากเกษียณอายุแล้วยังมีการเตรียมความพร้อมทางการเงินไว้เป็นอย่างดี มีความพร้อมมีศักยภาพ มีความเต็มใจและมีความสุขที่จะทำ ก็สามารถวางแผนในการหารายได้เพิ่มเติมสำหรับใช้จ่ายในช่วงเกษียณเพิ่มขึ้น เนื่องจากความพร้อมในด้านการเงินเป็นเรื่องสำคัญ และต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบเพื่อให้มีรายได้เพียงพอที่จะใช้ในวัยเกษียณอายุ

2.3.7 การบริหารความเสี่ยงด้านรายได้และสังคมของผู้สูงอายุ

Holzmann et al. (2000) ได้ระบุถึงวิธีการในสนับสนุนเพื่อสร้างหลักประกันให้ผู้สูงอายุในกรณีที่มีรายได้ลดลง โดยมีวิธีหลักๆ 2 วิธีดังนี้

1. รายได้จากบุคคล เป็นวิธีที่ให้สมาชิกในครอบครัวที่มีอายุน้อยกว่า เช่น บุตรหลาน เป็นผู้สนับสนุนและมอบรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ โดยมีความเข้าใจและคาดหวังว่า สมาชิกรุ่นต่อไปจะทำเช่นเดียวกันเมื่อตัวผู้สนับสนุนนั้นมีอายุที่มากขึ้น

2.. รายได้จากเงินออม เป็นเงินที่ผู้สูงอายุนั้นได้เก็บหอมรอมริบในขณะที่อยู่ในวัยทำงาน โดยสามารถออมอยู่ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอสังหาริมทรัพย์ สินทรัพย์ทางการเงิน หรือแม้แต่ประกันชีวิตแบบเงินได้ประจำ เพื่อใช้เป็นหลักประกันและเป็นเงินเพื่อดำรงชีพหลังเกษียณอายุ

แม้ว่าตัวเลือกหลักทั้ง 2 ตัวเลือกนี้ไม่ได้มีความแตกต่างกันหากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มั่นคง แต่ความเป็นจริงนั้นตัวเลือกทั้ง 2 มีความแตกต่างกันอย่างมาก เนื่องจากสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลนั้นแตกต่างกัน ซึ่งหากมองภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่มีข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ การซื้อประกันชีวิตแบบบำนาญเป็นหลักประกันที่ดีในการคุ้มครองรายได้หลังเกษียณ เนื่องจากผู้สูงอายุสามารถประเมินความเสี่ยงเองได้ และสามารถประเมินถึงข้อมูลและราคาตามที่บริษัทเสนอได้อย่างไม่บิดเบือน แต่ในความเป็นจริงความไม่เท่าเทียมกันในการได้รับข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการบิดเบือนของข้อมูล รวมถึงการไม่ได้รับข้อมูลที่มากเพียงพอจากสถาบันการเงินต่างๆ ส่งผลให้มีการตั้งราคาที่สูงเกินจริง ดังนั้น จึงมีการพัฒนาวิธีการอื่น ๆ เพื่อเป็นการจัดกับความเสี่ยงในด้านรายได้ของผู้สูงอายุ ดังตาราง

ตารางที่ 2.5 การจัดการความเสี่ยงทางสังคมของผู้สูงอายุ

วิธีการ/ กลยุทธ์	แบบไม่เป็นทางการ/ บุคคล	แบบเป็นทางการ/ ตลาดเงิน	แบบเป็นทางการ/ รัฐบาล
การลดความเสี่ยง			
	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้ชีวิตโดยดูแลสุขภาพเพื่อให้สามารถทำงานอย่างต่อเนื่องได้ - เปลี่ยนรูปแบบของรายได้และการใช้จ่าย 	<ul style="list-style-type: none"> - การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมพร้อมเพื่อการเกษียณ รายได้ขั้นต่ำ และผลการดำเนินงานในตลาดการเงิน 	<ul style="list-style-type: none"> - คาดการณ์เศรษฐกิจระดับมหภาค - การให้ข้อมูลเกี่ยวกับด้านการเงิน - การควบคุมและกำกับดูแลตลาดการเงิน
การบรรเทาความเสี่ยง			
<ul style="list-style-type: none"> - ด้วยการลงทุนในกลุ่มหลักทรัพย์ (Portfolio) 	<ul style="list-style-type: none"> - ลงทุนในสินทรัพย์ที่จับต้องได้ เช่น บ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> - ลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินที่หลากหลาย - บำเหน็จบำนาญ จากการทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - กองทุนสำรองเลี้ยงชีพแห่งชาติ - ส่งเสริมการออมในภาคการสมัครใจ
<ul style="list-style-type: none"> - ด้วยการลงทุนในกลุ่มการประกันภัย (Insurance) 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการแบ่งปันความเสี่ยงภายในครอบครัวและชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - การซื้อประกันชีวิตแบบเงินได้ประจำ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีประกันสังคม

ตารางที่ 2.5 การจัดการความเสี่ยงทางสังคมของผู้สูงอายุ (ต่อ)

วิธีการ/ กลยุทธ์	แบบไม่เป็นทางการ/ บุคคล	แบบเป็นทางการ/ ตลาดเงิน	แบบเป็นทางการ/ รัฐบาล
การป้องกันความเสี่ยง			
	- การแต่งงาน		
การจัดการความเสี่ยง			
	- การเปลี่ยนสินทรัพย์ที่ จับต้องได้เป็นเงินสด/เงิน ได้ (รวมถึงการจำนอง) - ทำงานต่อหลังเกษียณ - การเอื้อเฟื้อเพื่อแม่ ช่วยเหลือกันในชุมชน	- การเปลี่ยนสินทรัพย์ ทางการเงินเป็นเงินสด/ เงินได้	- สวัสดิการสังคม - เงินอุดหนุนทั่วไป

ที่มา : Holzmann et al. (2000)

โดยสังคมชนบทที่ไม่มีเครื่องมือทางการตลาด หรือเครื่องมือทางการเงิน การหารายได้เพื่อดำรงชีพหลังเกษียณ จะเป็นการรับสัญญาจ้างงานจากครอบครัวหรือชุมชน และการจัดการเปลี่ยนสินทรัพย์ต่างๆเป็นเงินสดเพื่อใช้ในการดำรงชีพ นอกจากนี้ในเรื่องของบรรทัดฐานทางสังคมก็มีอิทธิพลต่อการเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ เนื่องจากในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมีประเพณีในการแสดงออกถึงความกตัญญูและการเคารพต่อผู้สูงอายุด้วยการให้เงินสนับสนุนการดำรงชีพ แต่อย่างไรก็ตามการระบบการให้เงินสนับสนุนนั้นอาจไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ เนื่องจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและโลกาภิวัตน์ ทำให้ต้องมีการเตรียมความพร้อมที่รัดกุมมากขึ้น

2.3.8 แนวคิดเกี่ยวกับการออมเพื่อการเกษียณอายุ

ระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุในประเทศไทย มีลักษณะ Multi-pillar ตามทฤษฎีเสาหลักสามต้นของธนาคารโลกเหมือนกับประเทศอื่น ซึ่งจำแนกตามลักษณะสำคัญของแต่ละประเภท ได้แก่ (พรอนงค์ บุชราตระกูล และคณะ, 2559)

ขั้นที่ 1 (First Pillar) การออมเพื่อการเกษียณอายุภาคบังคับที่บริหารจัดการโดยภาครัฐในลักษณะกำหนดผลประโยชน์ทดแทน (Publicly mandated, publicly managed, defined benefit) เป็นการสร้างหลักประกันและความมั่นคงให้มีรายได้หลังเกษียณไม่ต่ำกว่าระดับความยากจน ซึ่งสอดคล้องกับกองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพ (Social security fund) สำหรับลูกจ้างในภาคเอกชนที่ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ที่กำหนดให้ลูกจ้างและนายจ้างช่วยกันจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนในอัตราที่กำหนด ตามกฎของกระทรวง ผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเมื่ออายุ 55 ปี จะอยู่ในรูปแบบเงินบำนาญตลอดชีวิตสำหรับผู้ที่ยจ่ายเงินเข้ากองทุนเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 180 เดือน หรือเงินบำเหน็จที่เป็นเงินก้อนสำหรับผู้ที่ยจ่ายเงินเข้ากองทุนเป็นระยะเวลาน้อยกว่า 180 เดือน

ขั้นที่ 2 (Second Pillar) เป็นการออมภาคบังคับที่บริหารจัดการโดยภาคเอกชน ในลักษณะกำหนดเงินสมทบ (Publicly mandated, privately managed, defined contribution) เป็นการเพิ่มรายได้หลังเกษียณให้อยู่ในระดับที่เพียงพอต่อการดำรงชีพในขั้นพื้นฐาน ผลประโยชน์ทดแทนนั้นจะขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่จ่ายเข้ากองทุน ผลประโยชน์ที่ได้นั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (Government pension fund) ซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อ 27 มีนาคม 2540 ตามพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ.2529 และครอบคลุมเพียงข้าราชการเท่านั้น

ขั้นที่ 3 (Third Pillar) เป็นการออมโดยการสมัครใจ บริหารจัดการโดยเอกชน ในลักษณะกำหนดเงินสมทบ (Voluntary savings, privately managed, defined contribution) เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตหลังเกษียณโดยสมัครใจ ผลประโยชน์ทดแทนขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่จ่ายเข้ากองทุน และผลประโยชน์ที่ได้รับนั้นมีลักษณะที่คล้ายกับหลายกองทุนในประเทศไทย ได้แก่

(1) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพในภาคเอกชน (Provident fund) ถูกจัดตั้งตามความสมัครใจของนายจ้างและลูกจ้างในภาคเอกชน โดยจะจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนตามหลักเกณฑ์ที่กองทุนสำรองเลี้ยงชีพระบุ

(2) **กองทุนสำรองเลี้ยงชีพในรัฐวิสาหกิจ** ถูกจัดตั้งตามความสมัครใจของนายจ้าง และลูกจ้างในรัฐวิสาหกิจ ซึ่งลูกจ้างที่อยู่ขณะจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพสามารถเลือกเป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพหรือเข้าในระบบบำนาญแบบเดิม แต่ลูกจ้างที่เข้าหลังจากที่ได้จัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพแล้ว จะถูกบังคับเป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ การจ่ายเงินสะสมให้ขึ้นไปตามที่แต่ละรัฐวิสาหกิจกำหนด แต่ต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ของเงินเดือน และไม่เกินอัตราที่รัฐวิสาหกิจนั้นจ่ายสมทบ ทั้งนี้การจ่ายเงินสมทบของรัฐวิสาหกิจจะจ่ายตามความเหมาะสมของแต่ละรัฐวิสาหกิจ แต่ไม่เกินร้อยละ 9 ของเงินเดือนในกรณีที่ลูกจ้างมีอายุงานไม่เกิน 20 ปี และไม่เกินร้อยละ 10 สำหรับลูกจ้างที่มีอายุงานเกิน 20 ปี

(3) **กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (Retirement mutual fund หรือ RMF)** เป็นการออมที่มีแรงจูงใจด้านสิทธิประโยชน์ด้านภาษี ซึ่งดำเนินการส่งเสริมโดยภาครัฐ ในการรองรับข้อจำกัดของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพและกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการที่สมาชิกต้องการออมเพิ่ม แต่ไม่สามารถจ่ายเงินสะสมได้สูงกว่าอัตราเงินสมทบของนายจ้าง และถือเป็นกองทุนรวมที่จัดตั้งและจัดการโดยบริษัทจัดการที่ได้รับใบอนุญาตภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ผู้ลงทุนสามารถต้องซื้อหน่วยลงทุนได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 ของรายได้ในแต่ละปี เมื่อรวมกับเงินสะสมในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพหรือกองทุนบำเหน็จบำนาญจะต้องไม่เกิน 300,000 บาทต่อปี และต้องมีการลงทุนอย่างน้อยปีละครั้งอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการขอละเว้นการซื้อหน่วยการลงทุนเกินกว่า 1 ปีต่อเนื่องกัน ยกเว้นไม่มีรายได้ในปีภาคนั้น

(4) **กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (Long term fund หรือ LTF)** เป็นกองทุนที่มีนโยบายให้ลงทุนในหุ้นสามัญ มีการให้สิทธิประโยชน์ลดหย่อนทางภาษี ได้สูงสุดร้อยละ 15 ของรายได้พึงประเมิน หรือไม่เกิน 300,000 บาทต่อปี

(5) **การประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ (Endowment insurance)** และแบบเงินได้ประจำ (Annuities) หากเป็นการประกันชีวิตในรูปแบบสะสมทรัพย์ ถ้าผู้ทำประกันยังคงมีชีวิตจนถึงวันครบกำหนดสัญญา ผู้ทำประกันจะได้รับเงินผลประโยชน์ แต่หากผู้ทำประกันเสียชีวิตภายในกำหนดเวลาแห่งสัญญาประกัน ผู้รับประโยชน์จะได้รับเงินผลประโยชน์แทน แต่ในรูปแบบการประกันชีวิตแบบเงินได้ประจำ ถ้าผู้ทำประกันก็ยังยังมีชีวิต ในเวลาอายุที่ระบุในสัญญา บริษัทประกันจะจ่ายเงินปันผลและประโยชน์ตามที่ระบุในสัญญาเป็นรายเดือนหรือรายปีจนกว่าผู้ทำประกันจะเสียชีวิต

(6) **การออมในรูปแบบของสินทรัพย์อื่น** ที่สามารถใช้เป็นแหล่งเงินเพื่อเกษียณได้ เช่น พันธบัตร หุ้นสามัญ อสังหาริมทรัพย์ และสินทรัพย์ส่วนตัวอื่น ๆ เป็นต้น

ภาพที่ 8 รูปแบบการออมเพื่อการเกษียณของประเทศไทยปัจจุบัน

ที่มา : กองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ (ม.ป.ป)

นอกจากนี้ กองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ (กบช.) กล่าวว่า รูปแบบการออมเพื่อการเกษียณของประเทศไทยปัจจุบัน นอกจากกองทุนเบื้องต้นที่ได้กล่าวไปแล้ว ประเทศไทยได้ขยายขอบเขตความคุ้มครองครอบคลุมประชากรโดยทั่วไปนอกเหนือจากข้าราชการ เพื่อสร้างความสามารถในการพึ่งพตนเองในวัยเกษียณให้แก่ประชาชน ตามทฤษฎีระบบเงินออมของธนาคารโลก ผ่าน กองทุนการออมแห่งชาติ (National Savings Fund) ที่เป็นระบบการออมแบบสมัครใจและสามารถเลือกออมเป็นรายเดือนหรือรายงวดได้ ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสร้างหลักประกันยามชราภาพในรูปแบบบำนาญ สร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรมแก่ประชาชน โดยเฉพาะแรงงานที่อยู่นอกระบบ ซึ่งผู้มีสิทธิเป็นสมาชิกจะต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทยซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์ และไม่ใช่มหาชิกของกองทุนเพื่อการชราภาพใดๆ ที่มีการสมทบเงินจากรัฐหรือนายจ้าง

ภาพที่ 9 กองทุนการออมแห่งชาติ (National Savings Fund)

วางแผนการออมเงินกับ กอช. มีสิทธิรับเงินสมทบจากรัฐบาล

กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) จัดตั้งขึ้น ตามกฎหมายพระราชบัญญัติการออมแห่งชาติ พ.ศ.2554 โดยเริ่มเปิดกองทุนฯ ครั้งแรก เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2558 ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง

ผู้มีสิทธิสมัคร

- ✓ อายุ 15-60 ปี
- ✓ สัญชาติไทย
- ✓ ไม่อยู่ในระบบสวัสดิการ ป่าหนือป่าบุญอื่นของรัฐ
- ✓ ผู้ประกันตน ม.40 ทางเลือก 1

สิทธิการได้รับเงินสมทบจากรัฐบาล

อายุของสมาชิก ขณะส่งเงินออม	เงินสมทบสูงสุด	ได้รับเงินสมทบ
15-30 ปี	600 บาท/ปี	รัฐสมทบ 50% ของเงินสะสม ไม่เกิน 600 บาท/ปี*
>30-50 ปี	960 บาท/ปี	รัฐสมทบ 80% ของเงินสะสม ไม่เกิน 960 บาท/ปี*
>50-60 ปี	1,200 บาท/ปี	รัฐสมทบ 100% ของเงินสะสม ไม่เกิน 1,200 บาท/ปี*

*สมทบให้ กอช. เท่านั้น

ส่งเงินออมสะสมขั้นต่ำ 50 บาทต่อปี คุณส่งเงินออมสะสม รัฐสมทบเดือนถัดไป

ออมอย่างไรจึงจะได้รับบำนาญตลอดชีวิต

ส่งเงินออมสะสม 13,200 บาท/ปี อย่างน้อย 10 ปี ออม สมาชิกจะได้รับบำนาญรายเดือน ขั้นต่ำ 600 บาท/เดือน ไปจนตลอดชีวิต

ตัวอย่างการส่งเงินออมสะสม

อายุ 15 ปี ส่งเงินออมสะสม เดือนจำนวน ครบ 45 ปี ออม สมาชิกได้บำนาญรายเดือนตลอดชีวิต

สมาชิกเข้าสู่ระบบ จ้างราชการ / ประกันสังคม / กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

ส่งเงินออมสะสมต่อ

- รับบำนาญรายเดือนจาก กอช. (ส่วนที่ออมกับ กอช. ก่อนทำงานในระบบ)
- รับบำนาญจากการทำงานในระบบ
- รับเงินก้อนจาก กอช. (จากเงินออมที่ส่งต่อเนื่องในช่วงที่ทำงานในระบบ)

รับประโยชน์ 3 ต่อ

- 1. บำนาญตลอดชีพ**
ขั้นต่ำ 600 บาท/เดือน
- 2. ค่าประกันผลตอบแทนการลงทุนสำหรับสมาชิกที่ส่งเงินออมสะสมถึง 60 ปี บริบูรณ์**
ผลตอบแทนการลงทุนระบุค่าหน่วยลงทุนเป็นไปตามมูลค่าตลาด
รัฐบาลรับประกันผลตอบแทนสำหรับสมาชิกที่ออมจนครบอายุ 60 ปี บริบูรณ์ ในอัตราไม่น้อยกว่าดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน เวลีย 7 ธนาคาร
- 3. ลดหย่อนภาษีเพิ่มจำนวนเงินออม**
วงเงินตามสิทธิที่ได้รับทราบต่อหน้าภาษี จะต้องนำไปรวมกับเงินอื่น ในหมวดเดียวกันตามโครงสร้างภาษีกำหนด ซึ่งรวมกันไม่เกิน 500,000 บาท

สิทธิประโยชน์และเงื่อนไข

- 1. สิทธิการรับบำนาญ**

เงื่อนไข	เงินที่ได้รับ	วิธีการจ่ายคืน
อายุ 60 ปี บริบูรณ์	คืนสะสม + ส่วนลดสะสม + เงินสมทบ	เงินบำนาญจ่ายเป็นรายเดือน เริ่มต้น 600 บาท/เดือน
เสียชีวิต	คืนสะสม + ส่วนลดสะสม + เงินสมทบ	เป็นก้อนจ่ายครั้งเดียว หรือ จ่ายเป็นงวด (กรณีมีทายาท ขาดชีวิต no)
ลาออก (อายุ < 60 ปี)	คืนสะสม + ส่วนลดสะสม	เงินก้อนจ่ายครั้งเดียว (กรณีไม่มีทายาท) หรือ ไม่ได้รับ (กรณีมีทายาท)

- 2. กรณีเป็นคู่สมรสสมาชิกก่อนวันที่ 25 กันยายน 2559 และวันที่สมัครมีอายุ > 50 ปี สมาชิกมีสิทธิออมเป็นระยะเวลา 10 ปี คิดตั้งแต่วันจากวันที่สมัคร ทั้งนี้ กอช. จะส่งคชมาแจ้งสมาชิกล่วงหน้า 3 เดือนก่อนครบระยะเวลา 10 ปี เพื่อแจ้งให้สมาชิกเตรียมยื่นเอกสารขอรับเงินคืนตามเงื่อนไขของกฎหมาย**

การเป็นสมาชิก กอช.

สมัครง่าย จ่ายง่าย

- ไม่ต้องเปิดบัญชีธนาคาร
- สมัคร และส่งเงินออมสะสม ผ่าน แอป กอช.
- ทับบัญชีเงินฝากอัตโนมัติได้ 4 ธนาคาร คือ กรุงไทย ออมสิน ธ.ก.ส. และ ธอส.
- สมัครที่ใหม่ไม่จำเป็นต้องส่งเงินที่เดิม
- ส่งต่อเนื่องอย่างน้อยปีละครั้ง หรือนำเงินเมื่อไหร่ที่ออมเมื่อนั้น สามารถวันที่ก็ได้ ไม่เสียสิทธิ

“มีเงินเมื่อไหร่ ออมเงินเมื่อนั้น สิทธิการเป็นสมาชิกยังอยู่”

☎ สายด่วน เงินออม 02-049-9000
www.nsf.or.th
f กองทุนการออมแห่งชาติ @nsf.th

ที่มา : กองทุนการออมแห่งชาติ (ม.ป.ป.)

2.3.9 แหล่งเงินออมเพื่อวัยสูงอายุ

รัฐมนตรี วงศ์จันทร์ (2553) ได้จำแนกแหล่งเงินออกที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการเกษียณอายุไว้ ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.3.9.1 แหล่งเงินออมที่มีอยู่ในปัจจุบัน

แหล่งเงินออมที่มีอยู่ในปัจจุบัน (Current resources) เป็นแหล่งเงินออมและลงทุนระยะยาวในปัจจุบัน ที่สามารถนำมาเป็นแหล่งรายได้เพื่อวัยเกษียณอายุได้ เช่น

- (1) トラサヲทางการเงิน ซึ่งให้รายได้ในรูปดอกเบีย เงินปันผล หรือกำไรส่วนเกินทุน
- (2) อสังหาริมทรัพย์ ที่ก่อให้เกิดรายได้ในรูปแบบของค่าเช่า หรือสามารถนำไปขายได้ในช่วงเกษียณอายุ
- (3) เงินสด หรือสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องใกล้เคียงเงินสด ที่ถือครองไว้เพื่อใช้จ่ายในวัยเกษียณ
- (4) แหล่งการเงินอื่น ๆ เช่น การทำงานพิเศษหรืองานอดิเรกที่ก่อให้เกิดรายได้จากลูกหลาน เป็นต้น

2.3.9.2 แหล่งเงินออมเพื่อการเกษียณอายุ

แหล่งเงินออมเพื่อการเกษียณอายุ (Savings resource) ประกอบด้วย

(1) กองทุนประกันสังคมเพื่อคุ้มครองกรณีชราภาพ

กองทุนประกันสังคมเพื่อคุ้มครองกรณีชราภาพ (Old-age Pension Fund) เป็นกองทุนที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาล มีวัตถุประสงค์ในการสร้างสวัสดิการขั้นพื้นฐานและความมั่นคงในการดำรงชีพให้แก่ลูกจ้างของบริษัทเอกชน เป็นมาตรการบังคับที่ใช้กับสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป โดยค่าจ้างที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณเงินสมทบต้องไม่ต่ำกว่าเดือนละ 1,650 บาท แต่ไม่เกิน 15,000 บาทต่อเดือน ทั้งนี้ ลูกจ้างที่เป็นผู้ประกันตนจะถูกหักเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมร้อยละ 5 ต่อเดือน และจะนำเข้าสมทบกองทุนชราภาพร้อยละ 3 เช่น ลูกจ้างมีเงินเดือน เดือนละ 15,000 บาท จะถูกหักเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมเดือนละ 750 บาท ซึ่งเป็นเงินกองทุนชราภาพ 450 บาทต่อเดือน และในกองทุนนี้ นายจ้างต้องจ่ายสมทบเท่าผู้ประกันตนอีกร้อยละ 3 เป็นเงิน 450 บาทต่อเดือน และรัฐบาลสมทบอีกร้อยละ 1 เป็นเงิน 150 บาท รวมเป็นเงินออมชราภาพ 1,050 บาทต่อเดือน โดยที่จะมีผลตอบแทนให้กับผู้ประกันตนในรูปแบบของ “เงินบำเหน็จชราภาพ” หรือ “เงินบำนาญชราภาพ” แล้วแต่เงื่อนไข ซึ่งกำหนดเวลาการยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนภายใน 1 ปี นับตั้งแต่วันที่มืสิทธิขอรับประโยชน์ทดแทน มี 2 กรณี คือ

1.1) กรณีรับเงินบำนาญชราภาพ

มีเงื่อนไขการเกิดสิทธิดังนี้

1. ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 180 เดือน (15ปี) ไม่ว่าระยะเวลา 180 เดือน จะติดต่อกันหรือไม่ก็ตาม
2. มีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์
3. ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง

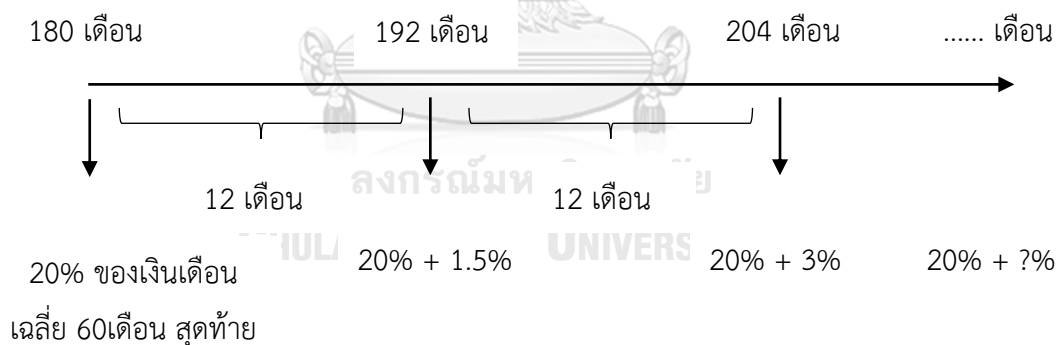
ประโยชน์ทดแทน

1. กรณีจ่ายเงินสมทบครบ 180 เดือน (15 ปี) จะได้รับเงินบำนาญชราภาพเป็นรายเดือน ในอัตราร้อยละ 20 ของเงินเดือนเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้าย ที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณเงินสมทบก่อนความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง

2. กรณีจ่ายเงินสมทบเกินกว่า 180 เดือน (15 ปี) ได้รับเงินบำนาญชราภาพตามข้อ 1 เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 1.5 ต่อระยะเวลาการจ่ายสมทบทุก 12 เดือน

3. กรณีผู้รับเงินบำนาญชราภาพเสียชีวิตภายใน 60 เดือน (5 ปี) นับตั้งแต่เดือนที่มีสิทธิได้รับเงินชราภาพนั้น ทายาทจะเป็นผู้ได้รับเงินบำนาญชราภาพ 10 เท่าของเงินบำนาญชราภาพรายเดือนที่ได้อยู่

ภาพที่ 10 ผลประโยชน์ทดแทนกรณีเงินบำนาญชราภาพ

ที่มา : รัฐนิกร วงศ์จันทร์ (2553)

ตัวอย่าง ผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบครบ 180 เดือน มีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ ไม่ได้ทำงานแล้ว มีเงินเดือน 60 เดือนสุดท้ายเฉลี่ยเดือนละ 15,000 บาท สามารถคำนวณหาเงินบำนาญชราภาพรายเดือนได้ ดังนี้

ส่งเงินสมทบครบ 180 เดือน จะได้รับเงินบำนาญร้อยละ 20 ของเงินเดือนเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้าย = $15,000 \times 20\% = 3,000$ บาท ดังนั้น ผู้ประกันตนจึงได้รับเงินบำนาญชราภาพเป็นรายเดือน เดือนละ 3,000 บาท ไปตลอดชีวิต

(2) กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ : กบข.

กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ : กบข. (Government Pension Fund: GDF) เป็นกองทุนที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมให้ข้าราชการมีการออมเพื่อไว้ใช้จ่ายดำรงชีพเมื่อเกษียณอายุ โดยสมาชิกต้องจ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนร้อยละ 3 ของเงินเดือน โดยที่รัฐบาลในฐานะนายจ้างจะจ่ายเงินสมทบในอัตราที่เท่ากัน โดยสมาชิกจะได้รับผลประโยชน์ทดแทนกลับคืนมาในรูปของ “เงินบำเหน็จ” หรือ “เงินบำนาญ” เมื่อออกจากงาน โดยข้าราชการที่เป็นสมาชิกของ กบข. จะได้รับเงินบำเหน็จบำนาญด้วยเหตุของการพ้นสภาพของสมาชิก ดังนี้

เหตุสูงอายุ คือ สมาชิกที่ออกจากราชการเมื่อมีอายุครบ 50 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป รวมถึงข้าราชการที่เกษียณอายุราชการที่อายุครบ 60 ปีบริบูรณ์

เหตุทุพพลภาพ คือ สมาชิกที่ออกจากข้าราชการเพราะเจ็บป่วย ทุพพลภาพตามแพทย์ที่ทางข้าราชการรับรอง ว่าไม่สามารถรับราชการในตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ได้

เหตุทดแทน คือ สมาชิกที่ออกจากข้าราชการ เพราะทางราชการมีการยกเลิก หรือยุบตำแหน่ง หรือมีคำสั่งให้ออกโดยไม่มีความผิด

เหตุเสียชีวิต คือ สมาชิกที่เสียชีวิตขณะรับข้าราชการ

1) กรณีรับเงินบำนาญ คือ เงินที่รัฐบาลจ่ายให้กับสมาชิกเป็นรายเดือนเมื่อพ้นสมาชิกสภาพ โดยมีเงื่อนไขการเกิดสิทธิดังนี้

1. เป็นข้าราชการที่เป็นสมาชิกกองทุน
2. นำส่งเงินสมทบเข้ากองทุน 3% ของเงินเดือน
3. เป็นสมาชิกที่ออกจากราชการและมีเวลาราชการ 25 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

หรือ เป็นสมาชิกที่ออกจากราชการด้วยเหตุสูงอายุ เหตุทุพพลภาพ เหตุทดแทน และมีเวลาราชการ 10 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

การคำนวณเงินบำนาญ

$$\text{เงินบำนาญ} = \text{เงินเดือน 60 เดือนสุดท้าย} \times \text{เวลาราชการ}$$

50

หมายเหตุ : แต่ไม่เกิน 70% ของเงินเดือนเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้าย

ตัวอย่าง นางบัวเทียน เป็นสมาชิกของ กบข. คาดว่าจะเกษียณอายุเมื่อครบกำหนดอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ โดยมีระยะเวลาราชการ 25 ปี ถ้าเงินเดือนเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้ายของการรับราชการเท่ากับ 35,000 บาท สามารถคำนวณหาเงินบำนาญที่ได้รับต่อเดือนเมื่อเกษียณอายุ ได้ดังนี้

$$\text{เงินบำนาญ} = (35,000 \times 25) / 50 = 17,500 \text{ บาท}$$

ดังนั้น นางบัวเทียนจะได้รับเงินบำนาญต่อเดือน 17,500 บาท ไปตลอดชีวิต

2) **กรณีรับเงินบำเหน็จ** คือ เงินที่รัฐบาลจ่ายให้กับสมาชิกเพียงครั้งเดียว เมื่อพ้นสมาชิกสภาพ โดยมีเงื่อนไขการเกิดสิทธิดังนี้

1. เป็นข้าราชการที่เป็นสมาชิกกองทุน
2. นำส่งเงินสมทบเข้ากองทุน 3% ของเงินเดือน
3. เป็นสมาชิกที่ออกจากราชการและมีเวลาราชการ 10 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป หรือ เป็นสมาชิกที่ออกจากราชการด้วยเหตุสูงอายุ เหตุทุพพลภาพ เหตุทดแทน และมีเวลาราชการ 1 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

การคำนวณเงินบำเหน็จ

$$\text{เงินบำนาญ} = \text{เงินเดือน ณ เดือนสุดท้าย} \times \text{เวลาราชการ}$$

ตัวอย่าง นางสาวพัชราภา เป็นสมาชิกของ กบข. คาดว่าจะเกษียณอายุเมื่ออายุครบ 55 ปี บริบูรณ์ โดยมีระยะเวลาราชการ 20 ปี ถ้าเงินเดือนเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้ายของการรับราชการเท่ากับ 35,000 บาท สามารถคำนวณหาเงินบำเหน็จที่ได้รับเมื่อเกษียณอายุ ได้ดังนี้

$$\text{เงินบำเหน็จ} = 35,000 \times 20 = 700,000 \text{ บาท}$$

ดังนั้น นางสาวพัชราภา จะได้รับเงินบำเหน็จจำนวน 700,000 บาท เมื่อเกษียณอายุ

(3) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (Provident Fund: PVD) เป็นกองทุนที่ลูกจ้างและนายจ้างจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันแก่ลูกจ้างและครอบครัวในกรณีเสียชีวิต หรือใช้จ่ายเมื่อออกจากงานหรือทุพพลภาพ คลอดจนเป็นเงินทุนในการดำเนินชีวิตในวัยเกษียณ ทั้งนี้ ลูกจ้างต้องจ่ายเงินสะสมในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2 แต่ไม่เกินร้อยละ 15 ของค่าจ้าง และมีนายจ้างจ่ายเงินสมทบเพิ่มไว้ในอัตราที่ไม่ต่ำกว่าเงินสะสมของลูกจ้าง ดังนั้น กองทุนสำรองเลี้ยงชีพจึงถือเป็นสวัสดิการที่นายจ้างสนับสนุนการออมของลูกจ้าง โดยนายจ้างเป็นผู้ร่วมสมทบเงินออมด้วย เป็นการสร้างความมั่นคงทางการเงินให้กับลูกจ้างได้มีเงินออมไว้ใช้ในวัยเกษียณ โดยได้รับผลประโยชน์ทดแทน ดังนี้

1. เงินสะสมที่สมาชิกจ่ายเข้ากองทุน สามารถลดหย่อนภาษีเงินได้ตามจริง แต่หักได้ในอัตราไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้ในแต่ละปี และไม่เกิน 500,000 บาท
2. ผลประโยชน์จากการนำเงินของกองทุนไปลงทุน เช่น ดอกเบี้ย เงินปันผล และกำไรส่วนเกินทุน (capital gain) ได้รับยกเว้นภาษี
3. เงินที่สมาชิกได้รับจากกองทุนเมื่อสิ้นสุดสมาชิกสภาพ ส่วนที่เป็นเงินสะสมได้รับยกเว้นภาษี แต่ในส่วนของเงินสมทบ ผลประโยชน์ของเงินสมทบ และผลประโยชน์ของเงินสมทบ ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามเงื่อนไข ดังนี้

1) กรณีที่สมาชิกลาออกจางานก่อนเกษียณอายุ

1. หากมีระยะเวลาการทำงานน้อยกว่า 5 ปี ต้องนำไปคำนวณเพื่อเสียภาษีทั้งจำนวน
2. หากมีระยะเวลาทำงานตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป สามารถเลือกเสียภาษีแยกต่างหากจากเงินได้ประเภทอื่น โดยมีสิทธิหักค่าใช้จ่ายได้ 7,000 บาท คูณด้วยจำนวนปีที่ทำงานหลักจากนั้นนำมาคำนวณหาภาษีตามอัตราเงินได้ทั่วไป ทั้งนี้ จำนวนวันทำงานตั้งแต่ 183 วันขึ้นไปนับเป็น 1 ปี หากน้อยกว่า 183 วัน ให้ปัดทิ้ง

2) กรณีที่สมาชิกออกจากงานด้วยเหตุเกษียณอายุ

1. หากเกษียณโดยมีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป เงินที่ได้รับจากกองทุนจะได้รับ การยกเว้นภาษีทั้งจำนวน
2. หากเกษียณโดยมีอายุไม่ถึง 55 ปี หรือเกษียณโดยมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกไม่ถึง 5 ปี จะได้รับสิทธิเหมือนกับกรณีลาออก จากงานก่อนเกษียณอายุ

(4) กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ

กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (Retirement Mutual Fund : RMF) เป็นแหล่งเงินออมที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการออมในการใช้จ่ายในวัยเกษียณอายุ และเป็นการเพิ่มแรงจูงใจสำหรับการลงทุนใน RMF ผู้ลงทุนจึงได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีโดยมีเงื่อนไข ดังนี้

เงื่อนไขเข้า

1. เงินทุนใน RMF ต้องมาจากการประกอบอาชีพและเป็นเงินได้พึงประเมินตามประมวลรัษฎากรมาตรา 40
2. ต้องลงทุนสะสมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยไม่มีการระงับการลงทุนเกินกว่า 1 ปีติดต่อกัน แต่หากมีความจำเป็นก็สามารถระงับการลงทุนได้แต่ต้องไม่เกินหนึ่งปีติดต่อกัน
3. ต้องลงทุนขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 3% ของเงินได้ในแต่ละปี หรือไม่น้อยกว่า 5,000 บาทต่อปี แล้วแต่ว่าจำนวนเงินใดจะต่ำกว่า เช่น ผลการคำนวณจากร้อยละ 3 ของเงินได้ มีค่าต่ำกว่า 5,000 บาท ก็ให้ลงทุนขั้นต่ำตามจำนวนที่คำนวณได้จริง แต่ถ้าผลการคำนวณจากร้อยละ 3 สูงกว่า 5,000 บาท ผู้ลงทุนสามารถเลือกลงทุนขั้นต่ำสุดได้ที่ 5,000 บาท ต่อปี
4. เงินลงทุนสูงสุดต้องไม่เกิน 15% ของเงินได้แต่ละปี และไม่เกิน 500,000 บาท เมื่อรวมกับเงินสะสมในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ หรือเงินสะสมกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) แล้ว ในปีภาชีนั้น

เงื่อนไขข่าออก

1. การขายคืนหน่วยลงทุนของกองทุนทำได้ก็ต่อเมื่อผู้ถือหน่วยลงทุนมีอายุไม่ต่ำกว่า 55 ปี และต้องถือหน่วยลงทุนนั้นไม่น้อยกว่า 5 ปี หากขายคืนหน่วยลงทุนก่อนกำหนดข้างต้น ผู้ลงทุนจะไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีอีกต่อไป
2. สับเปลี่ยนการลงทุนได้เฉพาะกองทุน RMF ด้วยกันเท่านั้น รวมถึงสามารถเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการจากบริษัทจัดการหนึ่งไปยังอีกบริษัทจัดการหนึ่งได้
3. ไม่สามารถนำหน่วยลงทุนไปจำหน่าย โอน จำน่า หรือเป็นหลักประกัน
4. ห้ามไม่ให้กู้ยืมหรือเบิกเงินจากกองทุน RMF ที่ผู้มีเงินได้ซื้อหน่วยลงทุนไว้
5. เงินที่ถอนจากกองทุนในกรณีทุพพลภาพหรือเสียชีวิต ได้รับการยกเว้นภาษี
6. ห้ามบริษัทจัดการจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้น

(5) ประกันชีวิต

เป็นแหล่งเงินออมอีกประเภทหนึ่งสำหรับไว้ใช้จ่ายหลังเกษียณอายุ เช่น การประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ (endowment insurance) ซึ่งจะมีการจ่ายจำนวนเงินเอาประกันภัยให้กับผู้รับผลประโยชน์ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตระหว่างสัญญา หรือครบกำหนดสัญญา แต่หากผู้เอาประกันภัยมีชีวิตอยู่จนครบกำหนดสัญญา ก็จะได้รับจำนวนเงินเอาประกันภัย ซึ่งเป็นเงินก้อนสามารถไว้ใช้จ่ายในวัยเกษียณได้ และในกรณีของการประกันชีวิตแบบเงินได้ประจำ (annuities) บริษัทผู้รับประกันภัยจะจ่ายเงินผลประโยชน์ให้กับผู้เอาประกันภัยเป็นรายเดือนหรือรายปี นับตั้งแต่ผู้เอาประกันภัยเกษียณอายุ หรือมีอายุครบ 55 ปี หรือ 60 ปี แล้วแต่เงื่อนไขในกรมธรรม์ที่กำหนดไว้ จนกว่าผู้เอาประกันภัยจะเสียชีวิต ซึ่งถือเป็นแบบประกันชีวิตที่บุคคลใช้เป็นแหล่งเงินออมสำหรับไว้ใช้จ่ายในวัยเกษียณได้

2.3.9.3. เงินชดเชยตามกฎหมาย (legal severance pay)

เป็นเงินที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างที่หมดสัญญาจ้างด้วยเหตุเกษียณอายุตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานปี 2541 ซึ่งถือเป็นแหล่งรายได้แหล่งหนึ่งที่บุคคลสามารถนำมาใช้ในวัยเกษียณได้ ทั้งนี้ จำนวนเงินที่ได้รับนั้นขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการทำงานของลูกจ้าง ดังนี้

ทำงานติดต่อกันครบ 120 วัน แต่ไม่ครบ 1 ปี ได้รับเงินชดเชยเท่ากับ ค่าจ้างอัตราสุดท้าย 30 วัน

ทำงานติดต่อกันครบ 1 ปี แต่ไม่ครบ 3 ปี ได้รับเงินชดเชยเท่ากับ ค่าจ้างอัตราสุดท้าย 90 วัน

ทำงานติดต่อกันครบ 6 ปี แต่ไม่ครบ 10 ปี ได้รับเงินชดเชยเท่ากับ ค่าจ้างอัตราสุดท้าย 240 วัน

ทำงานติดต่อกันครบ 10 ปีขึ้นไป ได้รับเงินชดเชยเท่ากับ ค่าจ้างอัตราสุดท้าย 300 วัน

ตารางที่ 2.6 สรุปแนวทางการออมเพื่อการเกษียณ

ประเภทการออม	ผลตอบแทน	ประโยชน์อื่นๆ	ประเภทแรงงาน
กองทุนประกันสังคม เพื่อคุ้มครองกรณีชราภาพ (Old-age Pension Fund)	<ul style="list-style-type: none"> - เงินบำเหน็จชราภาพ - เงินบำนาญชราภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - สิทธิประโยชน์และความคุ้มครอง ตามประเภทของผู้ประกันตน 	<ul style="list-style-type: none"> - แรงงานในระบบที่เป็นลูกจ้างเอกชนหรือ แรงงานอิสระ
กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ : กบข. (Government Pension Fund: GDF)	<ul style="list-style-type: none"> - เงินบำเหน็จ - เงินบำนาญ 	<ul style="list-style-type: none"> - สิทธิประโยชน์ต่างๆ ให้กับสมาชิก เช่น สินเชื่อ การเดินทาง - ดูเพิ่มเติมได้ที่ https://bit.ly/3pY7kMA 	<ul style="list-style-type: none"> - แรงงานในระบบที่เป็นข้าราชการ
กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (Provident Fund: PVD)	<ul style="list-style-type: none"> - เงินที่ได้รับจากกองทุนเมื่อสิ้นสุดสมาชิกสภาพ - ดอกเบี้ย เงินปันผล และ กำไรส่วนเกินทุนจากการนำเงินของกองทุนไปลงทุน 	<ul style="list-style-type: none"> - เงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุน นำไปหักลดหย่อนภาษีเงินได้ตามจริง แต่หักได้ในอัตราไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้ในแต่ละปี และไม่เกิน 500,000 บาท 	<ul style="list-style-type: none"> - แรงงานในระบบที่เป็นลูกจ้างเอกชน
กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (Retirement Mutual Fund : RMF) และหน่วยลงทุนของกองทุนรวม	<ul style="list-style-type: none"> - เงินปันผล - กำไรส่วนเกินทุน - มูลค่าสินทรัพย์ <p>กองทุนที่เพิ่มขึ้นและอาจขาดทุนได้ถ้ามูลค่ากองทุนลดลง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สิทธิประโยชน์ทางภาษีลดหย่อนภาษีได้ตามที่จ่ายจริง ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - แรงงานในระบบ - แรงงานนอก ระบบ

ตารางที่ 2.6 สรุปแนวทางการออมเพื่อการเกษียณ (ต่อ)

ประเภทการออม	ผลตอบแทน	ประโยชน์อื่นๆ	ประเภทแรงงาน
ประกันชีวิต			
- คุ้มครองประกันชีวิตแบบบำนาญ สงเคราะห์หรือเงินได้ประจำ	- ได้รับความคุ้มครองและ ทุนประกันที่ได้รับคืนทุกปีคล้ายเงินบำนาญ รวมถึงเงินปันผล (ถ้ามี) แล้วแต่ประเภทของกรมธรรม์	- ทายาทได้รับประโยชน์ตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในแต่ละกรมธรรม์	- แรงงานในระบบ - แรงงานนอกระบบ
- คุ้มครอง/ประกันประกันสุขภาพ	- ได้รับความคุ้มครองในเรื่องการรักษาพยาบาล	- ได้รับการตรวจสอบสุขภาพฟรี และบริการอื่นๆ ตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในแต่ละกรมธรรม์	- แรงงานในระบบ - แรงงานนอกระบบ
กองทุนการออมแห่งชาติ	- อายุครบ 60 ปี บริบูรณ์ ได้รับบำนาญรายเดือนตลอดชีวิต - ทุพพลภาพก่อนอายุครบ 60 ปี ได้รับเงินสะสมและผลประโยชน์ของเงินสะสม ส่วนเงินสมทบและผลประโยชน์ของเงินสมทบจะได้รับเมื่อมีอายุครบ 60 ปี บริบูรณ์	- ลดหย่อนภาษีเต็มจำนวนเงินออม สูงสุดปีละ 13,220 บาท	- แรงงานในระบบที่เป็นลูกจ้างเอกชน (ไม่รวมผู้ประกันตน) - แรงงานนอกระบบ
เงินฝากประจำ	- ดอกเบี้ย ขึ้นอยู่กับภาวะดอกเบี้ยในตลาดและจำนวนเงินที่ฝาก	- ใช้เป็นหลักประกันในการกู้ยืม หรือ เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันอื่นๆ	- แรงงานในระบบ - แรงงานนอกระบบ

ตารางที่ 2.6 สรุปแนวทางการออมเพื่อการเกษียณ (ต่อ)

ประเภทการออม	ผลตอบแทน	ประโยชน์อื่นๆ	ประเภทแรงงาน
ตัวสัญญาใช้เงิน ตัวแลกเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - ดอกเบี้ยเงินฝากสูงกว่าดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารเล็กน้อย - มีสภาพคล่อง มีวันครบกำหนดไถ่ถอนคืนแน่นอน 	<ul style="list-style-type: none"> - ตัวเงินระยะสั้นก็มีดอกเบี้ยเมื่อทวงถาม <p>1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน 12เดือน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - แรงงานในระบบ - แรงงานนอกระบบ
พันธบัตรรัฐบาล	<ul style="list-style-type: none"> - ความเสี่ยงต่ำ - จ่ายดอกเบี้ย 6 เดือนครั้ง จำนวนดอกเบี้ยขึ้นอยู่กับภาวะดอกเบี้ยในตลาดเงิน - ดอกเบี้ยพันธบัตรได้รับการยกเว้นภาษี 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เป็นหลักประกันในการกู้ยืม หรือ เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันในกรณีอื่นๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - แรงงานในระบบ - แรงงานนอกระบบ
หุ้นสามัญ	<ul style="list-style-type: none"> - เงินปันผล (ตามที่บริษัทประกาศ) - กำไรส่วนเกินทุน 	<ul style="list-style-type: none"> - สิทธิในการออกเสียงของผู้ถือหุ้น - สิทธิในการซื้อหุ้นใหม่ในราคาพิเศษ 	<ul style="list-style-type: none"> - แรงงานในระบบ - แรงงานนอกระบบ
หุ้นกู้	<ul style="list-style-type: none"> - ดอกเบี้ยที่แน่นอน (ตามที่ระบุในใบหุ้น) 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เป็นหลักประกันในการกู้ยืม หรือ เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันในกรณีอื่นๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - แรงงานในระบบ - แรงงานนอกระบบ

ตารางที่ 2.6 สรุปแนวทางการออมเพื่อการเกษียณ (ต่อ)

ประเภทการออม	ผลตอบแทน	ประโยชน์อื่นๆ	ประเภทแรงงาน
การเป็นสมาชิก สหกรณ์	- ประโยชน์ในการออม ทรัพย์สิน และกู้เงินต่างๆ ของสหกรณ์ - เงินปันผลหุ้นสหกรณ์ ค่อนข้างสูง ผู้เกษียณ อาจลงทุนเพิ่มได้	- ประโยชน์อื่นๆที่สหกรณ์ มีให้ เช่น คุ้มครอง ประกันอุบัติเหตุ เงินช่วย สงเคราะห์ครอบครัว	- แรงงานในระบบ - แรงงานนอก ระบบ
การลงทุน อสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน บ้านหรือที่ อยู่อาศัย บ้านพักตาก อากาศ คอนโดมิเนียม	- รายได้ค่าเช่า - ส่วนแบ่งผลกำไร (ส่วนเกษตร) - กรณีทรัพย์สินสูงขึ้น ขายไปได้กำไร	- ส่วนเกษตรเพื่อการ พักผ่อนสุขภาพ ได้อากาศ บริสุทธิ์	- แรงงานในระบบ - แรงงานนอก ระบบ
การลงทุน สังหาริมทรัพย์ เช่น ทองคำ อัญมณี รถยนต์ งานศิลปะ	- มีสภาพคล่องในการ เปลี่ยนเป็นเงินสด - สะสมมูลค่าได้ - มูลค่าในระยะยาวมี แนวโน้มเพิ่มขึ้น - ซื้อขายได้สะดวก	- สะสมเพื่อเพิ่มมูลค่าทาง จิตใจ ใช้ออกงานสังคม	- แรงงานในระบบ - แรงงานนอก ระบบ

ที่มา : รัชนิกร วงศ์จันทร์ (2553) และ สุขใจ น้ำมุด และ อนุชานาฏ เจริญจิตรกรรม (2551)

ในประเทศไทยแบ่งบุคคลที่มีงานทำในภาคเอกชนออกเป็นสองประเภท คือ แรงงานในระบบ และแรงงานนอกระบบ ซึ่งแรงงานในระบบเป็นแรงงานที่ทำงานในระบบการจ้างงานที่มีรายได้ประจำ มีเงินเดือนที่แน่นอน อีกทั้งยังได้รับการคุ้มครองสวัสดิการต่างๆตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนั้น แรงงานในระบบยังมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการเป็นสมาชิกกองทุนประกันสังคม คือการประกัน ชราภาพ และประกันสุขภาพ ส่วนแรงงานอีกประเภทหนึ่งคือแรงงานนอกระบบที่เป็นแรงงานอิสระ ซึ่งการออมสำหรับผู้สูงอายุเฉพาะสำหรับแรงงานนอกระบบจะประกอบด้วย กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ประกันชีวิต กองทุนการออมแห่งชาติ และการออมในรูปของสินทรัพย์อื่น

โดยสรุป แนวคิดเกี่ยวกับการเกษียณอายุ และการออมเพื่อการเกษียณสำหรับวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ได้ศึกษาแนวคิดเพื่อศึกษาถึงแนวทางการออมเพื่อการเกษียณของแรงงานนอกระบบ และได้นำแนวคิดมาใช้ในการสร้างเครื่องมือการเก็บข้อมูล และใช้ในการอภิปรายผลการวิจัย

2.4 ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร

การสื่อสาร ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ที่นอกเหนือจากปัจจัยสี่ หรือปัจจัยพื้นฐานในการอยู่รอด อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษา และการได้มาซึ่งปัจจัยสี่ต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือ ในการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นในสังคม ในการสร้างความเข้าใจ ลดการสับสน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังนั้น การสื่อสารจึงเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการดำเนินชีวิต และดำเนินกิจกรรมทางสังคม ในการทำให้สมาชิกในสังคมสามารถรับรู้และเข้าใจ เพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่เหมาะสมได้

2.4.1 ความหมายของการเปิดรับข่าวสาร

Becker (1983) นิยาม การเปิดรับข่าวสาร โดยจะแบ่งตามพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารได้แก่

1. การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) คือ บุคคลจะแสวงหาข้อมูลเมื่อต้องการใหม่ความเหมือน หรือ คล้ายคลึงกับผู้อื่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรืออาจเป็นเรื่องทั่วไป

2. การเปิดรับข้อมูล (Information Receptivity) คือ บุคคลจะเปิดรับข่าวสารโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบในข้อมูลที่บุคคลนั้นสนใจหรืออยากรู้ และหากข้อมูลข่าวสารนั้นมีความเกี่ยวพันหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น ก็จะทำให้ความสนใจในการอ่าน ดู หรือฟังเป็นพิเศษ

3. การเปิดรับประสบการณ์ (Experience Receptivity) คือ บุคคลที่เปิดรับข่าวสาร เพราะต้องการกระทำบางอย่าง หรือเพียงเพื่อความบันเทิง พ่อนคลาย

Atkin (อ้างถึงใน อิศเรศ คำแหง, 2553) กล่าวว่า บุคคลที่มีความถี่ในการเปิดรับข่าวสารมาก ก็จะส่งผลให้เป็นคนที่มีความรู้มาก เข้าใจในสภาพแวดล้อม มีวิสัยทัศน์กว้างไกลเป็นคนที่ยึดต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมากกว่าบุคคลอื่นที่มีความถี่ในการเปิดรับข่าวสารน้อยกว่า

Rogers และ Sevenning (อ้างถึงใน อิศเรศ คำแหง, 2553) กล่าวว่า บุคคลที่มีการเปิดรับสื่อมวลชนซึ่งครอบคลุมถึงสื่อมวลชนทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ หนังสือพิมพ์ สื่อภาพยนตร์ สื่อวิทยุ สื่อนิตยสาร และสื่อโทรทัศน์

Klapper (1960) ได้จำแนกกระบวนการเลือกรับข่าวสาร หรือการเปิดรับข่าวสาร เป็นเหมือนกับเครื่องกรองข่าวสารของมนุษย์ ซึ่งจำแนกได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นการเลือกเปิดรับ (Selective Exposure)** ถือเป็นขั้นแรกของการเลือกช่องทางที่จะเปิดข่าวสาร และแหล่งสาร เช่น การเลือกซื้อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบของหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่ง การเลือกรับชมโทรทัศน์สถานีใดสถานีหนึ่ง ซึ่งจะมีแหล่งข่าวสารหลายแหล่งให้ผู้เปิดรับสารได้ตัดสินใจ โดยผู้เปิดรับสารจะเลือกเปิดรับจากสื่อตามความสนใจหรือความต้องการ รวมทั้งตามทักษะและความชำนาญเป็นต้น

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) ผู้เปิดรับสารมักจะเลือกสนใจแหล่งข่าวสารตามความคิดเห็น ความสนใจของตน เพื่อให้สอดคล้อง สนับสนุนทัศนคติเดิม และมีแนวโน้มแสวงหาข่าวสารที่สนับสนุนการตัดสินใจนั้น เพื่อหลีกเลี่ยงการเปิดรับข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับ ความรู้ ความเข้าใจ หรือทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลจากการเปิดรับสารที่ไม่สอดคล้องความรู้สึก ที่เรียกว่า ความขัดแย้งของการรับรู้ (Cognitive Dissonance)

3. การเลือกรับรู้และตีความ (Selective Perception and Interpretation) เมื่อเปิดรับข่าวสารแล้ว ผู้เปิดรับข่าวสารจะเลือกรับรู้และตีความหมายแตกต่างกันไป ตามความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ รวมถึงความคาดหวังและสภาวะทางร่างกาย สภาวะทางอารมณ์ และจิตใจ รวมถึง อาจมีการบิดเบือนข้อมูลข่าวสารให้เป็นไปตามความพอใจของตน

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลมีแนวโน้มที่จะเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติ ฯลฯ ของตนเอง และมักจะไม่นำจดจำ ในส่วนที่บุคคลนั้นไม่สนใจ หรือขัดแย้งกับ ความคิด ทัศนคติ ฯลฯ ตนเอง

2.4.2 ขั้นตอนของการเปิดรับสาร

Hawkins and Mothersbaugh (2010) กล่าวว่า การรับสารเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นในสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง และอยู่ในช่วงการรับรู้ในประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของผู้รับสาร ทำให้ผู้รับสารสามารถรับรู้ถึงสิ่งเร้านั้นได้ ผู้รับสารจะมีการเปิดรับต่อสิ่งเร้ารอบๆตัว ไม่ว่าจะสนใจหรือไม่สนใจต่อสิ่งเร้านั้น ซึ่งกระบวนการเลือกการเปิดรับสื่อ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การเปิดรับสาร (Exposure) เกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้าเข้ามาในการรับรู้ของผู้รับสาร ซึ่งจะมีทั้งการเปิดรับสารอย่างไม่ตั้งใจ เช่น ขณะที่ขับรถ ผู้รับสารอาจได้ยินหรือได้ดูโฆษณา รวมถึงป้ายโฆษณาอื่นๆ โดยที่ไม่ได้ตั้งใจ และ การเปิดรับสารอย่างตั้งใจ ด้วยวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น เพื่อการอุปโภคบริโภค เพื่อความบันเทิง และเพื่อค้นหาข้อมูลข่าวสาร

2. การให้ความสนใจ (Attention) เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นการรับรู้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของผู้รับสารอย่างน้อย 1 ด้าน และทำให้สมองเกิดการประมวลผล จะทำให้ผู้รับสารมีความสนใจ มีการตอบสนองโดยการจัดสรรกระบวนการคิดต่อการเข้ามากระตุ้นของสิ่งเร้า เนื่องจากผู้รับสารได้รับสารจำนวนมาก จึงต้องมีจัดสรรสิ่งเร้าไว้เฉพาะที่ผู้รับสารสนใจ โดยมีปัจจัยที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจทั้งหมด 3 ปัจจัย ได้แก่

2.1 ปัจจัยของสิ่งเร้า (Stimulus factors)

คือ รูปแบบทางกายภาพของสิ่งเร้า ได้แก่

2.1.1 ขนาด (Size) สิ่งเร้าที่มีรูปแบบทางกายภาพที่มีขนาดใหญ่ จะสามารถกระตุ้นให้เกิดความสนใจได้มากกว่าสิ่งเร้าที่มีรูปแบบทางกายภาพเล็กกว่า เช่น ขนาดของป้ายโฆษณาที่มีขนาดใหญ่ ย่อมได้รับความสนใจมากกว่าป้ายโฆษณาขนาดเล็ก

2.1.2 ความหนาแน่น (Intensity) เช่น ระยะเวลา ความดัง ความสว่าง เช่น ฉากในโฆษณาที่ปรากฏบนจอภาพนานเท่าไรยังมีแนวโน้มที่ผู้รับสารจะสังเกตเห็น

2.1.3 รูปแบบที่น่าสนใจ (Attractive visuals) บุคคลมักจะถูกดึงดูดไปยังสิ่งเร้าที่สวยงาม และน่าพึงพอใจ และหลีกเลี่ยงต่อสิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การใช้รูปภาพในโฆษณาสิ่งพิมพ์ จะช่วยดึงดูดความสนใจจากผู้รับสารได้

2.1.4 สีและการเคลื่อนไหว (Color and movement) ทั้งสีสันและการเคลื่อนไหวจะช่วยเพิ่มความดึงดูดใจของผู้รับสารได้

2.1.5 ตำแหน่ง (Position) การจัดวางตำแหน่งสามารถดึงดูดความสนใจได้เช่นกัน เช่น การจัดวางวัตถุในพื้นที่ร้านค้าปลีกในจุดที่เห็นได้ง่าย การจัดวางตำแหน่งในโฆษณา เป็นต้น

2.1.6 การแยกสิ่งเร้าออกจากวัตถุอื่น ๆ (Isolation) เช่น การวางข้อความที่จะกระตุ้นไว้ตรงกลางป้ายโฆษณาสีขาว

2.1.7 การจัดวางรูปแบบ (Format) เป็นการจัดรูปแบบของตัวสารที่ต้องการนำเสนอ การนำเสนอที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมา จะได้รับความสนใจมากกว่ามากกว่าการนำเสนอที่ซับซ้อน เนื่องจากขาดความชัดเจน

2.1.8 ความแตกต่างและความคาดหวัง (Contrast and expectations) ผู้รับสารจะให้ความสนใจกับสิ่งเร้าที่ไม่พบเจอมาก่อน หรือเป็นสิ่งที่เหนือความคาดหวัง

2.1.9 ความน่าสนใจ (Interestingness) สิ่งที่ผู้รับสารสนใจนั้น จะแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล เช่น ผู้ที่ชอบเล่นกีฬา มักจะเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวกับกีฬาเป็นพิเศษ

2.1.10 ปริมาณของข้อมูล (Information quantity) ข้อมูลจะเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจ ในการที่จะกระทำการใดๆ ปริมาณข้อมูลในสื่อสิ่งพิมพ์จะช่วยดึงดูดความสนใจ ในขณะที่สื่อโทรทัศน์จะลดความน่าสนใจลง

2.2 ปัจจัยส่วนบุคคล (Individual factors)

เป็นลักษณะหนึ่งที่ยกแยกความแตกต่างของบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจ ได้แก่

2.2.1 แรงจูงใจ (Motivation) แรงจูงใจเป็นสภาวะขับเคลื่อนที่สร้างขึ้นจากความสนใจและความต้องการของผู้บริโภค เป็นภาพสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตและ เป้าหมายรวมถึงความต้องการของบุคคลนั้น

2.2.2 ความสามารถ (Ability) คือ ความสามารถของบุคคลในการเข้าถึง และประมวลผลข้อมูลที่ได้รับมา เช่น ความรู้และความคุ้นเคยกับผลิตภัณฑ์แบรนด์หนึ่งๆ เมื่อได้รับข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์นั้น จะทำให้ประมวลผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิผล

2.3 ปัจจัยทางด้านสถานการณ์ (Situational factors)

เป็นสภาวะชั่วคราวที่ผู้รับสารพบเจอ เช่น แรงกดดันที่เกิดจากข้อจำกัดด้านเวลา หรือ สถานที่ ที่แออัด มีผู้คนหนาแน่น เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสนใจ อันได้แก่

2.3.1 ความยุ่งเหยิง (Clutter) แสดงถึงความหนาแน่นของสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อมที่ผู้รับสารต้องเผชิญ เช่น สื่อส่งเสริมการขาย ณ จุดขาย หากมีจำนวนมากเกินไป ทำให้ผู้รับสารให้ความสนใจน้อยลง

2.3.2 ความพัวพันในรายการ (Program involvement) คือ ความสนใจของผู้รับสารที่มีต่อเนื้อหาในโฆษณาหรือบทความ

3.การตีความหมาย (Interpretation) การตีความหมายของผู้รับสาร ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ผู้รับสารได้รับเข้ามา ซึ่งแต่ละบุคคลจะตีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับ สิ่งเร้า ปัจจัยส่วนบุคคล และสถานการณ์ที่กำลังเผชิญ ผู้รับสารอาจตีความหมายตามการรับรู้ ไม่ใช่ข้อเท็จจริง รวมถึงอาจมีการบิดเบือนข้อมูล และตีความหมายให้ออกมาตามความต้องการของตน

2.4.3 การวัดพฤติกรรมการเปิดรับสาร

McLeod and O'Keefe (1972) ได้ระบุถึงตัวชี้วัด (Index) ของพฤติกรรมการเปิดรับสาร โดยส่วนใหญ่ ใช้ 2 ตัวชี้วัด คือ

1. การวัดจากเวลาที่ใช้ไปกับสื่อ (Time Spent with the Media)

2. การวัดจากความถี่การใช้สื่อ (Frequency) โดยจะแยกตามประเภทของเนื้อหา รายการที่แตกต่างกัน

McLeod and O'Keefe (1972) ได้กล่าวเพิ่มเติมไว้ว่า หากวัดพฤติกรรมการเปิดรับสารจากเวลาที่ใช้นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายอย่าง เช่น การให้ความสนใจของผู้รับสาร รวมถึงในแง่ของเวลาและความสะดวก ดังนั้น การวัดจากเวลาจึงให้ผลทางจิตวิทยาที่ไม่ชัดเจนและไม่สามารถนำไปเชื่อมโยงกับตัวแปรอื่นๆได้ ดังนั้น จึงนิยมวัดตัวแปรการเปิดรับสื่อจากความถี่ที่มีการเจาะจงประเภทเนื้อหา เช่น วัดความถี่ในการรับชมภาพยนตร์โทรทัศน์ จึงสามารถสรุปการวัดพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ได้ว่า ความบ่อยครั้งในการเปิดรับสื่อ ระยะเวลา และช่วงเวลาที่เปิดรับสื่อ

จากการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร จะเห็นได้ว่าผู้รับสารจะมีการเปิดรับสารตลอดเวลา ไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ แต่จะเลือกให้ความสนใจกับสื่อหรือข่าวสารบาง ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นปัจจัยด้านสิ่งเร้า ปัจจัยส่วนบุคคล หรือสถานการณ์ที่ผู้รับสารพบเจอ ซึ่งผู้รับสารมักจะเลือกเปิดรับข่าวที่ตรงกับความสนใจ ในการตอบสนองความต้องการหรือบรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆของตน

โดยสรุป สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน หมายถึง ความถี่ในการเปิดรับสื่อ ระยะเวลา และช่วงเวลาที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเงินจากสื่อต่างๆ เช่น สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ รวมถึงกิจกรรมต่างๆที่ให้ข้อมูลทางการเงินการเงิน เช่น สัมมนา การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสาขาของธนาคาร สามารถวัดได้จากประเภทสื่อที่เปิดรับ และความถี่ในการเปิดรับ ตามตัวชี้วัดของ McLeod and O'Keefe (1972)

2.5 แนวคิดความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม (KAP)

แนวคิด KAP เป็นแนวคิดที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Attitude) และพฤติกรรม (Practice) บางครั้งเรียกว่าแบบจำลอง KAP เป็นการให้ความรู้ของผู้รับสาร เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้รับสาร ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อครอบครัว สังคม และสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ประเภทนี้ จะเกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง กล่าวคือ เมื่อผู้รับสารได้รับข้อมูลข่าวสาร ก็จะทำให้เกิดความรู้จากสารนั้นๆ และเมื่อเกิดความรู้ก็จะทำให้เกิดเป็นความรู้สึก มีชุดของความเชื่อ อันก่อให้เกิดทัศนคติ ส่งผลให้เกิดการยอมรับและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมของบุคคลนั้น

2.5.1 ความรู้ (Knowledge)

2.5.1.1 ความหมายของความรู้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า ความรู้ ว่าเป็นสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ เช่น ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ หรือเป็นสิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติ เช่น ความรู้เรื่องสุขภาพ ความรู้เรื่องนิทานพื้นบ้าน

อมราพร แสนยศ (2558) ได้กล่าวว่า ในการศึกษาการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ผู้รับสารจะต้องมีความรู้ในเรื่องของเนื้อหาเป็นพื้นฐาน โดยส่วนใหญ่แล้วบุคคลส่วนใหญ่จะผ่านประสบการณ์จากการเรียนรู้ที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า (S-R) และนำมาจัดระบบโครงสร้างของความรู้ร่วมกับความจำของข้อมูลที่ได้รับมาให้สอดคล้องกับองค์ประกอบขณะที่ได้รับสาร ในแต่ละบริบท หรือภาวะจิตใจของผู้รับข้อมูลข่าวสาร จึงเป็นความรู้ที่เกิดจากภายในตัวบุคคล ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อทัศนคติและออกมาในรูปแบบของการกระทำได้ ความรู้ในเชิงทฤษฎีของการสื่อสารนั้นอาจปรากฏได้ 5 ประการ ดังนี้

1. การตอบข้อสงสัย (ambiguity resolution) เนื่องจากการสื่อสารมักจะสร้างความสับสนหรือข้อสงสัยกับสมาชิกในสังคม ผู้รับสารจึงต้องค้นหาข้อมูลจากสื่อเพื่อตอบข้อสงสัยและความสับสนของตน

2. การสร้างทัศนคติ (attitude Formation) เป็นผลกระทบเชิงความรู้ต่อการปลูกฝังทัศนคติที่ส่วนมากนิยมใช้กับสารสนเทศที่เป็นนวัตกรรม เพื่อสร้างทัศนคติให้คนยอมรับการแพร่ นวัตกรรมนั้นในฐานะความรู้

3. การกำหนดวาระ (Agenda Setting) เป็นผลกระทบเชิงความรู้ ที่สื่อได้เผยแพร่ข้อมูลออกไป ให้ผู้รับสารได้รับรู้และพัวพันกับประเด็นวาระที่สื่อได้กำหนดขึ้น เมื่อสอดคล้องกับภูมิหลังของบุคคลและค่านิยมของสังคม ผู้รับสารจะเลือกสื่ออื่น

4. การพอกพูนระบบความเชื่อ (expansion of belief system) การสื่อสารสังคมมักกระจายความเชื่อและค่านิยม รวมถึงอุดมการณ์ในด้านต่างๆ ไปสู่ผู้รับสาร รับผิดชอบต่อระบบความเชื่อที่หลากหลายและลึกซึ้งไว้ในความเชื่อของตนมากขึ้นไปเรื่อย ๆ

5. การรู้แจ้งต่อค่านิยม (value clarification) เป็นปกติของสังคมสื่อมวลชนที่จะมีประเด็นเรื่องความขัดแย้งในด้านของค่านิยมและอุดมการณ์ที่นำเสนอข้อเท็จจริงเหล่านี้ ทำให้ประชาชนผู้รับสารเข้าใจถึงค่านิยมเหล่านี้ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.5.1.2 ระดับของความรู้

Bloom (1971) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า ความรู้เป็นสิ่งที่ข้องเกี่ยวกับการระลึกเฉพาะเรื่องหรือเรื่องต่างๆไป ระลึกถึง วิธีและกระบวนการต่างๆ รวมถึงสถานการณ์โดยเน้นที่ความจำ โดยจะแบ่งระดับของความรู้ ออกได้เป็น 6 ระดับ ได้แก่

1. ระดับที่ระลึกได้ (Recall) เป็นความสามารถในการดึงข้อมูลออกมาจากความจำได้ โดยมีลักษณะในการจำเรื่องวิธีปฏิบัติ กระบวนการ และแบบแผน

2. ระดับที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญ (Comprehensive) เป็นความสามารถที่บุคคลนั้นสามารถกระทำได้มากกว่าการจดจำเนื้อหาที่ได้รับ โดยสามารถเขียนข้อความเหล่านั้นได้ด้วยถ้อยคำของตนเอง สามารถแสดงให้เห็นด้วยภาพ ให้ความหมาย ดีความ และทำการเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นๆ รวมถึงสามารถคาดการณ์ผลที่อาจเกิดขึ้นในลำดับต่อไปได้

3. ระดับการนำไปปรับใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำความรู้ความเข้าใจในเรื่องราว เพื่อนำไปปฏิบัติใช้จริง

4. ระดับของการวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการใช้ความคิดเพื่อจัดระเบียบและแยกแยะส่วนต่าง ๆ รวมถึงประกอบใหม่ เพื่อหาคำตอบในการบรรลุจุดมุ่งหมาย

5. ระดับของการสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการรวมข้อมูลและแนวคิดตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไป มาประกอบเพื่อกลายเป็นสร้างสรรค์(creative) สิ่งใหม่ที่มีคุณสมบัติแตกต่างไปจากเดิม

6. ระดับของการประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถในการใช้ข้อมูลเพื่อตั้งเกณฑ์ (Criteria) รวบรวมผล และวัดข้อมูลตามมาตรฐาน ในการตัดสินใจประสิทธิผลของแต่ละกิจกรรม

2.5.1.3 ความรู้ทางการเงิน และการวัดความรู้ทางการเงิน

องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) (อ้างถึงใน สถิติ อาชวานันทกุล, 2556) ได้กล่าวถึง ความรู้ทางการเงิน ไว้ว่า เป็นความรู้และความเข้าใจแนวความคิดที่เกี่ยวกับการเงิน ความเสี่ยงทางการเงิน รวมถึงทักษะ แรงจูงใจ และความเชื่อมั่นที่จะใช้ความรู้และความเข้าใจเหล่านี้ในการตัดสินใจที่มีประสิทธิผล ในหลากหลายบริบททางการเงิน เพื่อปรับปรุงความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของปัจเจกและสังคม และช่วยให้สามารถมีส่วนร่วมในชีวิตทางเศรษฐกิจ

Lusardi และ Mitchell (อ้างถึงใน ณัฏชสา ธาราชีวิน, 2558) ความรู้ทางการเงิน หมายถึง ความรู้และความเข้าใจแนวความคิดที่เกี่ยวกับการเงิน ความเสี่ยงทางการเงิน รวมถึงทักษะ แรงจูงใจ และความเชื่อมั่นที่จะใช้ความรู้ความเข้าใจเหล่านี้ในการตัดสินใจที่มีประสิทธิผล ในหลากหลายบริบททางการเงิน สอดคล้องกับธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) ที่ใช้มาตรวัดตามองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ของปี ค.ศ.2015 และ ค.ศ.2016 ในการสำรวจทักษะทางการเงินในปี 2559 ของประชากรชาวไทย โดยมีชุดคำถามที่วัดความรู้ทางการเงินในแต่ละด้าน ได้แก่

1. มูลค่าของเงินตามกาลเวลา (Time Value of Money: TVM) หมายถึง แนวคิดแสดงให้เห็นว่าเงินที่จะได้รับในวันนี้มีมูลค่าน้อยกว่าเงินที่จะได้รับในอนาคต เพราะสามารถสร้างผลตอบแทนได้จากเงินที่มีในวันนี้ เช่น เงิน 100,000 บาทในวันนี้ หากนำไปลงทุนได้ผลตอบแทน 5% ต่อปี ในอีก 1 ปีข้างหน้าเราก็จะได้รับเงินทั้งสิ้น 105,000 บาท แนวคิดเรื่องมูลค่าของเงินตามระยะเวลาจะช่วยให้เราสามารถเปรียบเทียบมูลค่าของเงินในเวลาที่แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.-ช) จะเห็นว่า เงินจำนวน 100,000 บาท มีมูลค่าในอนาคต (Future Value : FV) เท่ากับ 105,000 บาท หรือเงินจำนวน 105,000 บาท ในอีก 1 ปีข้างหน้า มีมูลค่าปัจจุบัน (Present Value : PV) เท่ากับ 100,000 บาท

2.4 อัตราดอกเบี้ยคงที่ระยะสั้นในช่วงแรกแล้วปรับเป็นดอกเบี้ยแบบลอยตัวสำหรับระยะเวลาที่เหลือ เช่น 4 ปีแรกดอกเบี้ยคงที่ 3.5% หลังจากนั้นเป็นดอกเบี้ยลอยตัวแบบ MLR - 1

2.5 อัตราดอกเบี้ยคงที่ระยะสั้นแบบขั้นบันได แล้วปรับเป็นดอกเบี้ยลอยตัว เช่น 2 ปีแรกดอกเบี้ย 2% ปีที่ 3 ดอกเบี้ย 3% ปีที่ 4 และ 5 ดอกเบี้ย 4% หลังจากนั้นคิดดอกเบี้ยลอยตัวแบบ MLR + 1 เป็นต้น

3. ดอกเบี้ยเงินฝาก (Deposit Interest) หมายถึง เงินที่สถาบันการเงินจ่ายให้กับผู้ฝากเงินเพื่อเป็นผลตอบแทนในการนำเงินมาฝากไว้กับสถาบันการเงิน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากมีหลายประเภท หลายอัตรา โดยทั่วไปขึ้นอยู่กับระยะเวลาการฝากเงินและเงื่อนไขการถอนเงิน เช่น อัตราดอกเบี้ยของบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ที่สามารถถอนเงินได้ตลอดเวลาจะต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน หรือ 6 เดือน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ม.ป.ป)

4. ดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น (Compound Interest) หมายถึง การนำดอกเบี้ยที่ได้รับในงวดก่อนมารวมเป็นเงินตั้งต้นเพื่อคำนวณดอกเบี้ยในงวดต่อไป (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.) กล่าวคือดอกเบี้ยของดอกเบี้ย ยิ่งระยะออมหรือลงทุนนานก็จะทำให้ผู้ฝากเงินได้รับประโยชน์ทวี ด้วยเงินต้นที่เพิ่มขึ้นทุกปีจากการที่ดอกเบี้ยสร้างผลตอบแทนให้ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.)

5. อัตราเงินเฟ้อ (Inflation Rate) หมายถึง ตัวชี้วัดที่แสดงการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาสินค้าและบริการในปีปัจจุบันเทียบกับปีก่อน เช่น อัตราเงินเฟ้อ 5% คือ ราคาสินค้าโดยทั่วไปสูงขึ้น 5% (จาก 100 เป็น 105 บาท) เมื่อเทียบกับปีก่อน ดังนั้น ถ้ารายได้ของเราเพิ่มขึ้นน้อยกว่าอัตราเงินเฟ้อ เราก็จะซื้อสินค้าได้น้อยลง เงินเฟ้อจึงเป็นปัจจัยเสี่ยงที่จะทำให้อำนาจซื้อ (Purchasing Power) ลดลง ซึ่งในการพิจารณาผลตอบแทนจากการลงทุนเพื่อวางแผนการเงิน โดยเฉพาะแผนการเกษียณและแผนการเงินระยะยาวก็ต้องคำนึงถึงเงินเฟ้อด้วยเสมอเพราะเงินเฟ้อจะลดทอนจำนวนเงินไปตามกาลเวลาได้ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.-ค)

6. ความเสี่ยงและผลตอบแทน (Investment risk and return) “ความเสี่ยง” หมายถึง ความผันผวนหรือความไม่แน่นอนของผลตอบแทน ยิ่งผันผวนมากก็ยิ่งมีความเสี่ยงมาก โดยกรณีที่อัตราผลตอบแทนที่คาดหวังเท่ากัน นักลงทุนย่อมเลือกลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำกว่า ในทางการเงินพยายามจะวัดระดับความทนทานในความเสี่ยง ซึ่งจะพิจารณาได้จาก 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ความสามารถในการรับความเสี่ยง (ability to take risk) เช่น พิจารณาจากอายุ รายได้ เป็นต้น และความเต็มใจในการรับความเสี่ยง (willingness to take risk) เช่น พิจารณาจากทัศนคติ ทัศนคติ การตัดสินใจ เป็นต้น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.-ก)

7. การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน เป็นการกระจายความเสี่ยงด้วยการจัดสรรเงินลงทุน (Assets Allocation) ไปในทางเลือกการลงทุนหลายๆ ประเภท ด้วยการพิจารณาถึงความสัมพันธ์และทิศทางการขึ้นลงของราคาที่แตกต่างกัน (การขาดทุนจากการลงทุนประเภทหนึ่งอาจถูกชดเชยด้วยกำไรจากการลงทุนอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะช่วยลดความเสี่ยงได้แล้ว ยังช่วยถัวเฉลี่ยผลตอบแทนรวมได้ด้วย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558)

แนวทางการจัดสรรเงินทุนที่เป็นที่ยอมรับและใช้กันทั่วไป คือ การกระจายเงินลงทุนเป็นรูปปิรามิด หรือ เรียกว่า "ปิรามิดการลงทุน" โดยจะจัดสรรเงินลงทุนส่วนใหญ่ไปในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ สามารถทำนายผลตอบแทนได้ เช่น พันธบัตรรัฐบาล กองทุนตราสารระยะสั้น ตัวเงินคลัง เงินฝากธนาคาร ฯลฯ และจัดส่วนน้อยหรือบางส่วนไปในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูง เช่น หุ้น อสังหาริมทรัพย์ กองทุนรวม ฯลฯ เพื่อสร้างผลตอบแทนให้เพิ่มขึ้น

ภาพที่ 13 ปิรามิดการลงทุน

ที่มา : ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2558)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้แนวความคิด ความรู้ เพื่อนำมาใช้ในการวัดความรู้ทางการเงินของแรงงานนอกระบบ ที่มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการเงิน ซึ่งจากแนวคิดของ Benjamin Bloom (1971) ผู้วิจัยได้นิยามขอบเขตของความรู้ทางการเงินของแรงงานนอกระบบ เป็นความรู้ระดับ 3 คือ ระดับการนำไปปรับใช้ (Application) ซึ่งหมายถึง ความรู้ทางการเงินที่ได้ ต้องมีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินมาก่อน จึงสามารถจดจำข้อมูล และนำความรู้ความเข้าใจในเรื่องราว เพื่อนำไปปฏิบัติใช้จริงได้ตามสถานการณ์ โดยจะวัดความรู้ทางการเงินของแรงงานนอกระบบ ผ่านการตอบแบบสอบถาม โดยใช้มาตรวัดของ Lusardi และ Mitchell (2007) ธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) และองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ของปี ค.ศ.2015 และ ค.ศ.2016 รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

โดยสรุป สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ความรู้ทางการเงิน หมายถึง ความรู้และความเข้าใจ แนวความคิดที่เกี่ยวกับการเงิน วัดได้จากความรู้ทั้ง 8 ประเด็น ได้แก่ มูลค่าของเงินตามกาลเวลา การคำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น เงินเฟ้อ ความเสี่ยงและผลตอบแทน ความรู้ทางการเงินรอบม รวมถึงการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน ตามมาตรวัดของ Lusardi และ Mitchell (2007) ธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) และ องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ของปี ค.ศ.2015 และ ค.ศ.2016 รวมถึงแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.2 ทักษะ (Attitude)

2.5.2.1 ความหมายของทัศนคติ

Thurstone และ Chave (อ้างถึงใน, 2562) กล่าวว่า ทัศนคติ (Attitude) เป็นความคิด และความรู้สึก โดยรวมของบุคคล ซึ่งอาจเป็นไปในเชิงบวกหรือเชิงลบ ที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยทัศนคติจะแสดงออกมาทางความคิดเห็น (Opinion) ดังนั้นจึงถือได้ว่าความคิดเห็นของบุคคลเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงทัศนคติของบุคคล

Hawkins และ Mothersbaugh (2010) ได้กล่าวว่า ทัศนคติ เป็นกระบวนการในการสร้างแรงบันดาลใจหรือจูงใจในด้านอารมณ์ การรับรู้ ความรู้ และความเข้าใจ ที่บุคคลมีต่อสภาพแวดล้อม ส่งผลให้บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่พึงพอใจหากบุคคลนั้นมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น และตอบสนองในด้านที่ไม่ดีหากมีมุมมองที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

Schiffman และ Kanuk (2007) ได้ให้ความหมายของ ทัศนคติไว้ว่า เป็นความโน้มเอียงจากการเรียนรู้ของบุคคล ที่จะนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมที่สอดคล้องในลักษณะที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออาจหมายถึงการแสดงออกถึงความรู้สึกข้างในของบุคคล ว่ามีความโน้มเอียงต่อสิ่งต่างๆ ในสภาพแวดล้อมของบุคคล ซึ่งรวมถึงบุคคล สินค้า บริการ หรือราคา ว่าบุคคลมีความพอใจหรือไม่พอใจ โดยทัศนคติเป็นผลลัพธ์ในกระบวนการทางจิตวิทยา ทำให้ไม่สามารถสังเกตเห็นโดยตรงด้วยตาเปล่า แต่ต้องสังเกตจากการแสดงออกของบุคคลว่ามีท่าทีที่แสดงออกมาอย่างไร ซึ่งจะประกอบไปด้วย 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ทัศนคติจะต้องเกิดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (The Attitude Object) โดยที่สิ่งหนึ่ง (Object) อาจเป็นได้ทั้ง บุคคล สัตว์ สิ่งของ เหตุการณ์ การกระทำ คำพูด รวมถึงประเด็นต่างๆ ที่บุคคลนั้นมีทัศนคติต่อสิ่งนั้น

2. ทักษะ คือความโน้มเอียงจากการเรียนรู้ (Attitude are learned predisposition) ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์โดยตรง เช่น เคยใช้ผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง หรือเกิดจากประสบการณ์ทางอ้อม เช่น การได้รับข้อมูลผลิตภัณฑ์จากการเปิดรับสื่อมวลชน ซึ่งประสบการณ์ต่างๆส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และก่อตัวเป็นทัศนคติ

3. ทักษะมีความคงที่ (Attitude have consistency) ลักษณะหนึ่งของทัศนคติคือมักจะมีแนวโน้มที่จะสอดคล้องกับพฤติกรรมที่บุคคลนั้นจะแสดงออกมา

4. ทักษะเกิดขึ้นแล้วแต่สถานการณ์ (Attitude occur within a situation) เหตุการณ์ภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีอิทธิพลและความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรม

ทัศนคติ เป็นสภาวะทางจิตที่บุคคลใช้เพื่อจัดโครงสร้างในการรับรู้สภาพแวดล้อมของตน และเป็นสิ่งที่ชี้แนะให้บุคคลตอบสนองต่อสิ่งนั้น (Aaker et al., 2012)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของ ทัศนคติว่า เป็นแนวความคิดเห็น

อมราพร แสนยศ (2558) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึก และความเชื่อ หรือความรู้ของบุคคลกับแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมใดต่อบนทางใดทางหนึ่งต่อเป้าหมายของทัศนคตินั้น ซึ่งจะแบ่งลักษณะของทัศนคติออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ทักษะเชิงบวก (Positive Attitude) เป็นทัศนคติที่จะทำให้บุคคลแสดงท่าทีออกมาในด้านดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รวมถึงทำให้บุคคลหรือกลุ่มคนตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อสังคม

2. ทักษะเชิงลบ (Negative Attitude) เป็นทัศนคติที่จะทำให้บุคคลมีความรู้สึกที่ไม่ดี หรือเป็นไปในทิศทางลบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะเกิดขึ้นร่วมกับความไม่พอใจ และเกิดการแบ่งแยกจากความไม่เข้าใจ และอาจมีผลที่ทำให้เกิดความไม่สงบต่อสิ่งๆนั้นได้

3. ทักษะนิ่งเฉย (Passive Attitude) อาจเกิดจากการไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน หรือเป็นผู้ไม่ได้รับผลกระทบจากบุคคล เรื่องราว หรือสิ่งต่างๆ ทำให้ไม่มีความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อบุคคล สถานการณ์ หรือข่าวสารนั้นด้วย

โดยทัศนคติทั้ง 3 ประเภทนี้ บุคคลอาจมีเพียงทัศนคติประเภทเดียว หรือทัศนคติผสมหลายประเภทรวมกันอยู่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อมั่น ความรู้ ค่านิยม และอื่น ๆ ที่มีต่อ บุคคล วัตถุ การกระทำ หรือสถานการณ์ เป็นต้น

2.5.2.2 องค์ประกอบของทัศนคติ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับความรู้และความเชื่อของผู้บริโภคที่มีต่อวัตถุ บุคคล เรื่องราว หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะสะท้อน ความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับคุณลักษณะ (Attributes) ของสิ่งนั้น ๆ

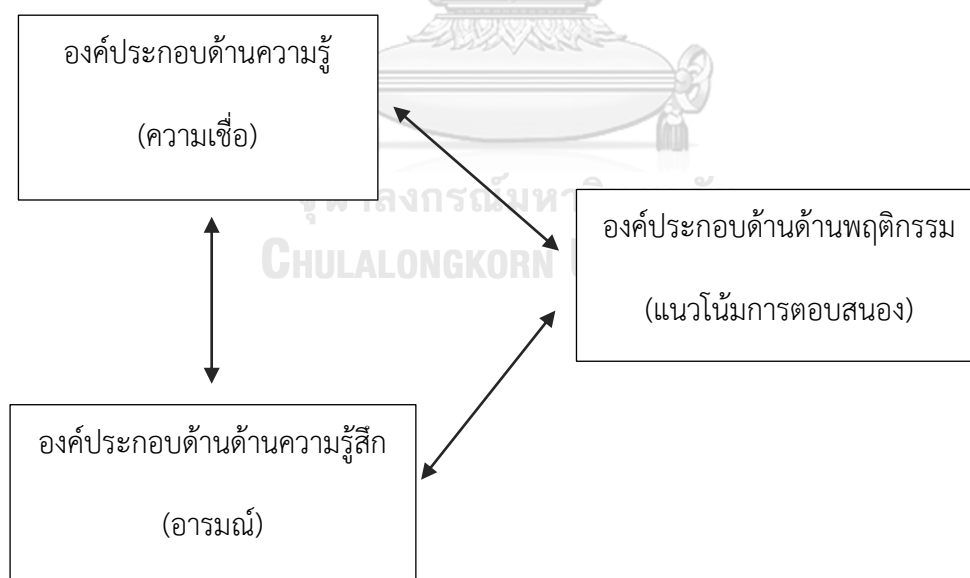

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นปฏิกิริยาทางอารมณ์ที่มีต่อ วัตถุ บุคคล เรื่องราว หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และเป็นผลลัพธ์ของการประเมินด้วยอารมณ์ว่า สิ่งนั้นดีหรือไม่ดี ซึ่งการประเมินนี้อาจเป็นเพียงแค่ความรู้สึกทั่วไปที่ประเมินโดยที่ไม่มีองค์ประกอบด้านความรู้หรือความเชื่อสิ่งนั้น ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกของบุคคลที่มีในทางบวกหรือทางลบ

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นแนวโน้มของบุคคลในการตอบสนองต่อ วัตถุ บุคคล เรื่องราว หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง โดยองค์ประกอบด้านพฤติกรรม เป็นผลโดยตรงจากกระบวนการตัดสินใจของบุคคลตามสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจะถูกวัดด้วยคำถามที่ตรงไปตรงมา เช่น แนวโน้มที่จะซื้อหรือไม่สินค้า หรือ แนวโน้มที่จะบอกต่อหรือไม่บอกต่อสินค้าแก่บุคคลอื่น

โดยองค์ประกอบทั้ง 3 ของทัศนคติ มีแนวโน้มที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน คือ หากมีองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลง จะส่งผลให้องค์ประกอบอื่นๆเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันด้วย เช่น บุคคลนั้นมามีอารมณ์หรือความรู้ความเข้าใจต่อผลิตภัณฑ์ ในทิศทางที่ดี ก็จะมีแนวโน้มในการซื้อหรือบอกต่อผลิตภัณฑ์นั้นด้วย

ภาพที่ 14 องค์ประกอบของทัศนคติ

ที่มา : Hawkins and Mothersbaugh (2010)

2.5.2.3 การวัดทัศนคติ

อมราพร แสนยศ (2558) ได้กล่าวถึงมาตรวัดทัศนคติ (Attitude Scale) ว่า ประกอบด้วยข้อความหรือคำถาม ที่ทำให้บุคคลแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกออกมา ดังนั้น การวัดทัศนคติจะได้ผลมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับคุณภาพของข้อความที่ใช้ในการถาม โดยยึดหลัก ดังนี้

1. ใช้ข้อความหรือคำถามที่กล่าวถึงเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เป็นปัจจุบัน
2. หลีกเลี่ยงข้อความที่ถามข้อเท็จจริง เพราะจะทำให้ไม่ทราบความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคลนั้น
3. ข้อความที่ใช้ต้องใช้คำตอบที่สามารถแปลความหมายได้ คือสามารถบ่งชี้ทิศทางและระดับความรู้สึกของบุคคลนั้น
4. ข้อความต้องมีความเป็นปรนัย คือมีความชัดเจน มีความหมายแน่นอน
5. ข้อความ หรือคำถามหนึ่งควรถามเพียงความคิดเห็นเดียว
6. ข้อความหรือคำถามที่ใช้ควรมีลักษณะเป็นกลางไม่ชักนำไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เพื่อให้ผู้ตอบสามารถตอบคำถามไปตามที่ตนเองคิด ไม่ว่าจะไปในทางบวกหรือลบก็ตาม
7. พยายามหลีกเลี่ยงข้อความหรือคำถามที่อาจแสดงความคิดเห็นได้หรือไม่ เช่น คำถามที่เก่าหรือนอกเรื่องที่จะศึกษา ดังนั้น ก่อนถามคำถามควรพิจารณาศึกษาให้ดีเสียก่อน

2.5.2.4 ทัศนคติทางการเงิน และการวัดทัศนคติทางการเงิน

จิราภรณ์ แผลงประพันธ์ (2563) ได้ให้ความหมายของทัศนคติทางการเงิน ว่าเป็นความคิดเห็นด้านการเงิน เช่น มีความสุขกับการใช้เงินมากกว่าการออม มีชีวิตอยู่เพื่อวันนี้และ ไม่คิดวางแผนเพื่ออนาคต และมีเงินต้องรีบใช้ สอดคล้องกับการศึกษาของธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) ที่ได้ใช้แนวทางในการวัดทัศนคติทางการเงินนั้นเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เงินกับการออมเงิน โดยสามารถวัดได้ 3 แนวทางคือ 1. การที่มีความสุขในการใช้เงิน มากกว่าเก็บออมเพื่ออนาคต 2. การที่มีชีวิตอยู่เพื่อวันนี้และไม่ได้คิดวางแผนเพื่ออนาคต 3. มีเงินต้องรีบใช้

จึงกล่าวสรุปได้ว่า ทัศนคติ เป็นผลลัพธ์ในกระบวนการทางจิตวิทยา ซึ่งเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้สึก ความเชื่อ ความรู้ของบุคคล ซึ่งจะเป็นผลในการชี้แนะให้บุคคลมีแนวโน้มทางด้านพฤติกรรมในการตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นเป้าหมายของทัศนคตินั้น ซึ่งงานวิจัยเล่มนี้จะศึกษาทัศนคติของแรงงานนอกระบบ และศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับความรู้ และทัศนคติ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของแรงงานนอกระบบ ต่อการออมเพื่อการเกษียณ

โดยสรุป สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทัศนคติทางการเงิน หมายถึง iva าระดับของ ความรู้สึก ความคิดเห็น และแสดงออกมาเป็นแนวคิดด้านการเงิน วัตได้จาก การแสดงความรู้สึกต่อ ด้านการออมและการใช้เงิน ตามตัวชี้วัดของ ธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) และ องค์การเพื่อ ความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ของปี ค.ศ.2015 และ ค.ศ.2016 รวมถึงแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.3 พฤติกรรม (Behavior or Practice)

2.5.3.1 ความหมายของพฤติกรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า พฤติกรรม iva ว่าเป็นการกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า ซึ่งสอดคล้องกับ กันยา สุวรรณแสง (2532) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรม iva ว่าเป็น กริยา บทบาท ลีลา ท่าที การประพฤติ ปฏิบัติ การกระทำที่กระทำที่แสดงออกให้ปรากฏ สัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส ทางใดทางหนึ่งใน 5 ทวาร คือ โสตสัมผัส หรือ ความกระทบทางหู จักขุสัมผัส หรือ ความกระทบ ทางตา ชิวหาสัมผัส หรือ ความกระทบทางลิ้น ฆานสัมผัส หรือ ความกระทบทางจมูก และ กายสัมผัส หรือ ความกระทบทางกาย

ฤกษ์ชัย คุณูปการ และคณะ (2545) ได้ให้ความหมายของ พฤติกรรมว่า การกระทำ ต่างๆ ของมนุษย์ทั้งทางด้านจิตใจซึ่งไม่สามารถสังเกตได้ และด้านการแสดงออกซึ่งสามารถสังเกตได้ ซึ่งการกระทำทั้งสองชนิดเกิดจากการควบคุมหรือสั่งการของระบบประสาทส่วนกลางคือสมองและไข สันหลัง

จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ (2543) กล่าวว่า พฤติกรรม เป็นการตอบสนองเพื่อ ชดเชยต่อความจำเป็นของมนุษย์ ซึ่งอาจจะเกิดมาจากการขาดแคลนทางด้านร่างกายหรือด้านจิตใจก็ได้ จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมในการตอบสนองขึ้น ความรุนแรงของพฤติกรรมจะแปรตามความ จำเป็นหรือความขาดแคลนทางด้านร่างกายของมนุษย์และจิตใจว่ามากน้อยเพียงใด

แรงผลักดันที่ต้นที่เกิดจากความต้องการ แบ่งออกได้ 2 รูปแบบ คือ

1.ความจำเป็นทางด้านร่างกาย (Biological need หรือ Physiological need) เป็นแรงขับที่เกิดจากการขาดแคลนทางร่างกายของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต เช่น การขาด อากาศหายใจ (โดยเฉลี่ยไม่เกิน 3 นาที) การขาดน้ำดื่ม (โดยเฉลี่ยไม่เกิน 3 วัน) และ การขาดอาหาร การกิน (โดยเฉลี่ยไม่เกิน 3 เดือน) หากไม่มีการตอบสนองอาจส่งผลถึงแก่ความตายได้ เพราะเป็น ความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงอยู่ของชีวิต

2. ความต้องการทางด้านสังคมหรือจิตใจ (Social need หรือ Psychological need) เป็นแรงขับที่เกิดจากจากสังคมภายนอกเป็นแรงผลักดัน เป็นความต้องการของจิตใจ เป็นความอยากได้ใคร่ดี เช่น นักศึกษาเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยเพื่อต้องการปริญญา คนทั่วไปอยากได้ลาภยศ ตำแหน่ง ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ความต้องการทางด้านจิตใจนี้ไม่มีที่สิ้นสุด ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งจะแตกต่างกับความจำเป็นทางร่างกายที่คล้ายคลึงกัน โดยหากไม่มีการตอบสนองต่อความต้องการนี้จะเกิดความป่วยทางจิต เป็นทุกข์ ไม่มีความสุข เป็นปมด้อย และถ้าหากความต้องการทางด้านจิตใจนี้ไม่มีการตอบสนอง ก็อาจจะเบนความต้องการไปยังเป้าหมายอื่นได้ เช่น นักเรียนที่ไม่สามารถเข้ามหาวิทยาลัยรัฐ ก็จะเบนไปเรียนมหาวิทยาลัยทางเอกชนแทน

2.5.3.2 กระบวนการของพฤติกรรมมนุษย์

ก่อน สวีส์ตีฟาณิซซ์ และ นาฏฉเลียว สุมาวงศ์ (2506) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์ล้วนมีสาเหตุ กล่าวคือ อยู่ ามมนุษย์จะแสดงพฤติกรรมออกไปโดยไม่มีสาเหตุหรือแสดงไปโดยไม่มีเหตุผลไม่ได้ ต้นเหตุของพฤติกรรมนั้นเรียกกันว่า สิ่งเร้า (Stimulus) สิ่งเร้าบางอย่างก็เป็นสิ่งเร้าภายนอก บางอย่างก็เป็นสิ่งเร้าภายใน ดังนั้นพฤติกรรมบางอย่างของคนจึงเป็นพฤติกรรมที่ค้นหาสาเหตุได้ยาก

ส่วนพฤติกรรมซึ่งกระทำตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น เรียกกันว่า ปฏิกริยาตอบสนอง (Response) ปฏิกริยาตอบสนองบางอย่างมนุษย์ก็กระทำตอบสนองต่อสิ่งเร้าไปตรงๆ เช่น ร้องไห้เมื่อถูกต่อว่า แต่บางครั้งมนุษย์ก็ไม่ได้กระทำปฏิกริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าไปตรงๆ เช่น เมื่อเวลาหิวแต่กลับแสดงออกถึงความโมโหฉุนเฉียว เป็นต้น ดังนั้น พฤติกรรมของมนุษย์จึงเป็นระบบของความเกี่ยวเนื่องระหว่างสิ่งเร้า การประสานสัมพันธ์ (Integration) และ ปฏิกริยาตอบสนอง ดังรูปที่ 15

ภาพที่ 15 กระบวนการของพฤติกรรมมนุษย์

ที่มา : ก่อน สวีส์ตีฟาณิซซ์ และ นาฏฉเลียว สุมาวงศ์ (2506)

โดยกระบวนการนี้จะเป็นการทางจิตวิทยาของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง ถ้าพิจารณาในแง่ของสรีรศาสตร์ มนุษย์จะรับสิ่งเร้าผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และทำการการประสานสัมพันธ์โดยอาศัยระบบประสาทส่วนกลาง และทำปฏิกิริยาตอบสนองโดยอาศัยกล้ามเนื้อซึ่งทำงานภายใต้การบังคับประสาท

สิ่งเร้า เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีหน้าที่เร้าให้มนุษย์เกิดการกระทำพฤติกรรม สิ่งเร้าทางจิตวิทยาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. สิ่งเร้าภายนอก (External Stimulus) เป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ภายนอกกายมนุษย์ ได้แก่ วัตถุ สิ่งของ คน สัตว์ กิจกรรมอันเกิดจากวัตถุ สิ่งของ คน และ สัตว์ รวมไปถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมซึ่งไม่มีตัวตน เช่น หลักศีลธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี ถ้าสิ่งแวดล้อมเหล่านี้เร้าให้มนุษย์กระทำพฤติกรรม เรียกกันว่า สิ่งแวดล้อมภายนอก (Explicit Environment)

2. สิ่งเร้าภายใน (Internal Stimulus) เป็นการกระทำของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกายของมนุษย์เอง เช่น ความหิว กระจาย ออยาก ถ้าสิ่งแวดล้อมภายในเร้าให้มนุษย์กระทำพฤติกรรม เราเรียกว่า สิ่งแวดล้อมภายใน (Implicit Environment)

นอกจากนี้ สิ่งเร้าจะมีประสิทธิภาพเมื่อมีภาวะรับการจูงใจ ซึ่งเรียกว่า ความจำเป็นและแรงขับ (Need and Drives) หรือแรงขับและแรงจูงใจ (Drive and Motives) โดยที่ แรงขับเป็นแรงกระตุ้นให้ทำกิจกรรมซึ่งเกิดภายในตัวคน ส่วน แรงจูงใจ เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมที่มีทิศทาง เช่น เมื่อเหนื่อยก็จะเกิดแรงขับให้พักผ่อน ด้วยวิธีไหนก็ได้ แต่อากาศเย็นๆ กำลังสบายเป็นแรงจูงใจให้อยากนอน ซึ่งแรงขับ และแรงจูงใจ สามารถแบ่งออกได้ ดังนี้ (อเนกกุล กริแสง, 2515)

1. แรงจูงใจทางร่างกาย (Physiological Motives) เป็นแรงจูงใจเนื่องจากความจำเป็นทางร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย การพักผ่อน ความต้องการทางเพศ พฤติกรรมของทารกแรกเกิดมักเป็นพฤติกรรมเนื่องจากแรงจูงใจทางด้านร่างกายเป็นหลัก

2. แรงจูงใจทางสังคม (Social Motives) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง คือเกิดจากการเรียนรู้ เช่น เด็กร้องไห้เพราะหิวหรือไม่สบาย อันเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจทางด้านร่างกาย แต่เมื่อร้องไปแล้ว แม่หรือพี่เลี้ยงจะมาจัดการให้ ความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนอง เกิดความพอใจ เมื่อเด็กเรียนรู้ว่าถ้าร้องไห้จะมีคนเข้ามาหา ดังนั้นการร้องไห้ครั้งหลังๆ อาจไม่ใช่แรงจูงใจทางร่างกายก็ได้ การร้องไห้ในทำนองนี้จึงเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความต้องการทางสังคม แรงจูงใจทางสังคมนี้อาจเรียกได้ว่า Acquired Need หรือ Learned Need

3. แรงจูงใจส่วนบุคคล (Personal Motive) เป็นแรงจูงใจที่พัฒนาขึ้นในตัวคนเราซึ่งจะแตกต่างกันไปไม่เหมือนกัน โดยมีรากฐานมาจากความต้องการทางด้านร่างกายและความต้องการทางสังคมประกอบกัน แต่ความรุนแรงจะมากน้อยแตกต่างกัน

2.5.3.3 องค์ประกอบ 7 ประการของพฤติกรรม

กันยา สุวรรณแสง (2532) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมเป็นผลของปฏิกิริยาที่เหมาะสมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสถานการณ์ต่างๆ เช่น หากต้องการสร้างบ้านใหม่ ต้องมีการตั้งเป้าหมายก่อนว่า จะให้บ้านมีรูปร่างลักษณะอย่างไร บุคคลนั้นจึงต้องมีการตอบสนองอยู่ตลอดเวลา เช่น แบบแปลน วัสดุในการก่อสร้าง วิศวกรที่รับผิดชอบ ฯลฯ Cronbach (1963) กล่าวว่า พฤติกรรมของมนุษย์นั้น มีองค์ประกอบอยู่ 7 ประการ ได้แก่

1. **เป้าหมายหรือความมุ่งหมาย (Goal)** คือ วัตถุประสงค์หรือความต้องการที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ เช่น ความต้องการมีหน้ามีตาในสังคม
2. **ความพร้อม (Readiness)** หมายถึง ระดับวุฒิภาวะและความสามารถที่จำเป็นในการทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ
3. **สถานการณ์ (Situation)** หมายถึง ลู่ทางหรือโอกาส หรือเหตุการณ์ที่เปิดโอกาสให้เลือกทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ
4. **การแปลความหมาย (Interpretation)** เป็นการพิจารณาลู่ทาง หรือสถานการณ์ เพื่อเลือกหาวิธีที่คิดว่าจะสนองความต้องการบุคคลนั้นพอใจมากที่สุด
5. **การตอบสนอง (Response)** คือการดำเนินทำกิจกรรมตามที่ได้ตัดสินใจและเลือกสรรแล้ว
6. **ผลที่ตามมา (Consequence)** คือผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำกิจกรรมนั้น ซึ่งอาจได้ผลตรงกับที่คาดไว้ (Confirm) หรือตรงข้ามกับที่หวังไว้ (Contradict) ก็ได้
7. **ปฏิกิริยาต่อความผิดหวัง (Reaction to Thwarting)** เป็นปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นไม่สามารถตอบสนองตามความต้องการ จึงต้องกลับไปแปลความหมายใหม่ เพื่อเลือกหาวิธีที่จะตอบสนองความต้องการได้ แต่ถ้าเห็นว่าเป้าประสงค์หรือเป้าหมายนั้นเกินความสามารถก็ต้องยอมละเลิกความคาดหวังนั้น

2.5.3.4 วิธีการศึกษาพฤติกรรม

ฤกษ์ชัย คุณูปการ (2545) ได้จำแนกวิธีการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. **การสังเกตอย่างมีระบบ (Systematic Observation)** คือ การสังเกตพฤติกรรมที่ต้องการจะศึกษาอย่างเป็นระบบ และทำการบันทึกข้อมูลเชิงประจักษ์ กล่าวคือ วิธีสังเกตพฤติกรรมที่สังเกต การบันทึก ข้อมูล และการอธิบายข้อมูล ต่อดำเนินไปตามนิยามปฏิบัติการ (Operational Definition) ที่กำหนดขึ้น และเป็นการสังเกตที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัว

2. การสำรวจ (Survey Method) เป็นการใช้เครื่องมือ เช่น แบบทดสอบหรือแบบสอบถาม ซึ่งมีคุณสมบัติที่เชื่อถือได้ (Reliability) และมีความตรง (Validity) ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่ม ตัวอย่าง (Sample) ที่สามารถเป็นตัวแทนของประชากร (Population) แล้วนำข้อมูลพฤติกรรมที่จดบันทึกไว้ มาจัดระเบียบและทำการวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามของพฤติกรรมที่เรา กำลังศึกษา

3. การทดลอง (Experimental Method) เป็นวิธีทางสังเกตพฤติกรรมในทางจิตวิทยาที่เป็นวิทยาศาสตร์ ซึ่งสามารถสรุปความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของเหตุการณ์ 2 อย่างได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ เหตุการณ์ที่เป็นเหตุ เรียกว่า ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ส่วนเหตุการณ์ที่เป็นผล เรียกว่า ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ถ้ามีตัวแปรตามเกิดขึ้นจริงก็สรุปผลได้อย่างชัดเจนว่า ตัวแปร อิสระเป็นสาเหตุของตัวแปรตาม

4. วิธีการทางคลินิก (Clinical Method) การศึกษาพฤติกรรมอย่างลึก (in Depth Study) โดยใช้เวลา เก็บข้อมูลเป็นเวลานานและเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือหลายชนิด เพื่อให้ทราบสาเหตุของพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ตลอดจนได้ข้อความรู้ใหม่ ๆ ในการนำข้อมูลหลายด้านมาสรุปหาสาเหตุ และแนวทางปรับพฤติกรรมของบุคคลให้ดีขึ้น

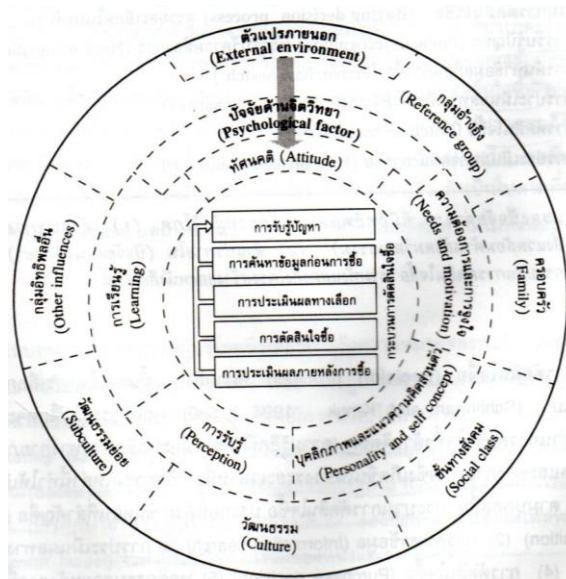
2.5.3.5 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer behavior) คือ พฤติกรรมซึ่งบุคคลทำการค้นหา (Searching) การซื้อ (Purchasing) การใช้ (Using) การประเมินผล (Evaluating) และการใช้จ่าย (Disposing) ในผลิตภัณฑ์และบริการ โดยคาดว่าจะตอบสนองความต้องการของเขา หรืออาจหมายถึง กระบวนการตัดสินใจและลักษณะกิจกรรมของแต่ละบุคคลเมื่อทำการประเมินผล (Evaluating) การจัดหา (Acquiring) การใช้ (Using) และการใช้จ่าย (Disposing) เกี่ยวกับสินค้าและบริการ (Schiffman & Kanuk, 1994. Engle Blackwell & Miniard, 1993. อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538) การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค จึงเป็นการศึกษาวิธีการที่แต่ละบุคคลทำการตัดสินใจที่จะใช้ทรัพยากร อันได้แก่ เงิน เวลา บุคลากร และอื่นๆ ในการบริโภคสินค้า

2.5.3.6 แบบจำลองพฤติกรรมผู้บริโภค

โมเดลพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior Model) เป็นโมเดลที่แสดงถึงตัวแปรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค และจะช่วยอธิบายถึงลักษณะพื้นฐานและความสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังรูปที่ 9 โดยจะประกอบไปด้วยปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการคือ ตัวแปรภายนอก และ ตัวแปรภายใน ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538)

ภาพที่ 16 โมเดลพฤติกรรมผู้บริโภค

ที่มา : ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538)

1. **ตัวกำหนดเฉพาะของแต่ละบุคคล (Individual determinant)** หรือ ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา (Psychological factor) ประกอบด้วย

1.1 **ความต้องการและแรงจูงใจ (Need and motivation)** เป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลถูกกระตุ้นและปฏิบัติ มีพฤติกรรมในลักษณะที่มีเป้าหมาย โดยที่ความต้องการประกอบด้วยความต้องการทางด้านร่างกายและความต้องการทางด้านจิตวิทยาต่างๆหรือเรียกได้ว่าความต้องการที่เป็นความปรารถนา แรงขับและแรงจูงใจเหล่านี้เกิดเป็นแรงกระตุ้นที่จะหาผลิตภัณฑ์มาตอบสนองความปรารถนาของตน

1.2 **บุคลิกภาพและแนวความคิดส่วนตัว (Personality and self-concept)** เป็นลักษณะทางด้านจิตวิทยาภายในของบุคคล ซึ่งช่วยกำหนดและสะท้อนถึงวิธีการของบุคคลหนึ่งในการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมของเขา (Schiffman & Kanuk, 1994) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อสินค้าของแต่ละบุคคล และมีการตอบสนองต่อการส่งเสริมการตลาดที่ต่างกัน โดยบุคลิกภาพมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1.2.1 บุคลิกภาพสะท้อนถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล(Personality reflects individual differences) แม้ว่าหลายคน จะคล้ายคลึงกันในลักษณะบุคลิกภาพ แต่ส่วนใหญ่จะมีความแตกต่างกันในลักษณะบุคลิกภาพภาพ ทำให้สามารถแบ่งกลุ่มผู้บริโภคออกเป็นกลุ่มที่แตกต่างกัน โดยถือเกณฑ์ลักษณะเฉพาะอย่างและสามารถแบ่งส่วนตลาดตามเกณฑ์บุคลิกภาพรวมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาด

1.2.2 บุคลิกภาพมีแนวโน้มจะเหมือนเดิมและคงที่ (Personality is consistent and enduring) บุคลิกภาพของแต่ละบุคคลโดยทั่วไปจะเหมือนเดิม ตัวอย่างเช่น ผู้ที่หัวรั้นในวัยเด็ก ลักษณะนี้มีแนวโน้มจะเดิมและคงทนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักการตลาดที่จะอธิบายหรือคาดคะเนพฤติกรรมผู้บริโภคในรูปของบุคลิกภาพ

1.2.3 บุคลิกภาพสามารถเปลี่ยนแปลงได้ (Personality can change) แม้ว่าบุคลิกภาพมีแนวโน้มจะเหมือนเดิมและคงที่ แต่จะสามารถเปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละสถานการณ์ ตัวอย่างเช่น บุคลิกภาพของบุคคลจะสามารถเปลี่ยนแปลงโดยเหตุการณ์ในชีวิตที่สำคัญ เช่น การแต่งงาน การมีบุตร ความตายของผู้เป็นที่รัก การหย่าร้าง การเลื่อนตำแหน่งในอาชีพ ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของบุคคลจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงในทันทีทันใด แต่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป

นอกจากนี้ แนวความคิดส่วนตัวหรือความคิดเห็นส่วนตัว (Self Concept) เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อตนเอง เป็นสิ่งอธิบายตัวเขาว่าเป็นอย่างไร ซึ่งจะประกอบไปด้วย 1.ภาพลักษณ์ที่บุคคลมองเห็นตนเอง (Actual self-image) 2. ภาพลักษณ์ที่บุคคลอยากเห็น อยากเป็นในอนาคต หรือภาพลักษณ์ในอุดมคติ (Ideal self-image) 3. ภาพลักษณ์ที่ตนเองคิดว่าสังคมมองเห็นตนเองเป็นคนอย่างไร (Social self-image) 4. ภาพลักษณ์ที่ต้องการให้สังคมมองเห็นบุคคลตามที่คุณคนนั้นอยากให้เป็น (Ideal social self-image) และ 5.ภาพลักษณ์ส่วนตัวที่คาดหวังว่าจะเป็นภายในระยะเวลาที่กำหนด (Expected self-image)

1.3 การรับรู้ (Perception) กระบวนการซึ่งแต่ละบุคคลเลือกสรร จัดระเบียบและตีความ สิ่งกระตุ้นออกเป็นภาพที่มีความหมายและเป็นภาพรวมของโลก (Schiffman & Kanuk, 1994) หรืออาจหมายถึง วิธีการที่เรามองโลกที่อยู่รอบๆตัวเรา บุคคล 2 คน ซึ่งได้รับสิ่งกระตุ้นอย่างเดียวกัน เจือปนไข้อย่างเดียวกัน แต่จะมีอิทธิพลแสดงอาการรู้จักการเลือก การจัดระเบียบ และการตีความหมาย เป็นกระบวนการของแต่ละบุคคลซึ่งขึ้นกับความจำเป็น (Needs) ค่านิยม (Values) และความคาดหวัง (Expectation) อิทธิพลซึ่งแต่ละตัวแปรเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับกระบวนการรับรู้และมีความสำคัญต่อการตลาด แนวความคิดพื้นฐานของกระบวนการรับรู้ เริ่มตั้งแต่สิ่งเร้า (Stimulus) ที่เป็นปัจจัยนำเข้าไปผ่านเข้ามาในประสาทสัมผัสของมนุษย์หน่วยหนึ่ง ตัวอย่างของสิ่งเร้าได้แก่ ผลិតภัณฑ์ การบรรจุหีบห่อ ชื่อตราสินค้า การโฆษณาและการส่งเสริมการตลาด ฯลฯ หน่วยรับรู้ความรู้สึก (Sensory receptors) เป็นประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของมนุษย์ คือ ตา หู จมูก ปาก และผิวหนัง ปาก และผิวหนัง ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยรับรู้ความรู้สึกคือ ได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ได้ลิ้มรส และได้รู้สึก ซึ่งรับรู้ปัจจัยนำเข้าไป หน้าที่ในการรับรู้ทั้งหมดจะทำบทบาทอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทำหน้าที่ร่วมกันในการประเมินและ ใช้ผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค การศึกษาการรับรู้ถึงสิ่งที่เป็นจิตใต้สำนึกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประสาทสัมผัสเพื่อสร้างภาพที่มีความหมายและเป็นภาพรวมของโลก

1.4 การเรียนรู้ (Learning) กระบวนการซึ่งแต่ละบุคคลได้รับความรู้ (Knowledge) และประสบการณ์ (Experience) จากการซื้อและการบริโภค ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องในอนาคต (Schiffman & Kanuk, 1994) ลักษณะการเรียนรู้ของผู้บริโภคเป็นกระบวนการ (Process) ซึ่งปรากฏและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยเป็นผลจากความรู้อันใหม่ที่ได้รับ (จากการอ่าน การสังเกต หรือความคิด) หรือจากประสบการณ์ที่ผู้บริโภคพบเจอ ทั้งความรู้และประสบการณ์ใหม่ มีผลต่อพฤติกรรมในอนาคต ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ผลลัพธ์จากการเรียนรู้เป็นผลจากความรู้อันใหม่ และ (หรือ) ประสบการณ์ คุณสมบัตินี้แสดงถึงความแตกต่างของการเรียนรู้จากพฤติกรรมจริงได้สำนึก ทฤษฎีการเรียนรู้ทางพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral learning theory) หรือทฤษฎีสิ่งกระตุ้นการตอบสนอง (Stimulus - response theory หรือ S-R theory) เป็นทฤษฎีซึ่งอ้างว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลจากการตอบสนองที่สามารถสังเกตเห็นได้จากสิ่งกระตุ้นภายนอก ถ้าบุคคลหนึ่งมีการตอบสนองด้วยวิธีการที่สามารถคาดคะเนได้ต่อสิ่งกระตุ้นที่รับรู้เรียกว่าการเรียนรู้

1.5 ทักษะ (Attitude) คือ ความโน้มเอียงที่เรียนรู้เพื่อให้มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Schiffman & Kanuk, 1994.) หรืออาจหมายถึงการแสดงความรู้สึกภายในที่สะท้อนว่าคุณมีความโน้มเอียง พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อบางสิ่ง เช่น ตราสินค้า บริการ ร้านค้าปลีก เนื่องจากเป็นผลของกระบวนการทางจิตวิทยา ทักษะจึงไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่จะแสดงว่าคุณคลั่งงอถึงอะไรหรือทำอะไร

2. ตัวแปรภายนอก (External variable) หรือ ตัวแปรสิ่งแวดล้อมด้านสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural environment)

2.1 กลุ่มอ้างอิง (Reference group) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งใช้เป็นแหล่งอ้างอิง (หรือเปรียบเทียบ) สำหรับบุคคลใดบุคคลหนึ่งในการกำหนดค่านิยม (Values) ทักษะ (Attitudes) และพฤติกรรม (Behavior) ใดๆ หนึ่งหรือพฤติกรรมทั่วไป (Schiffman & Kanuk, 1994) หรือหมายถึงบุคคลหรือกลุ่มซึ่งมีอิทธิพลที่สำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคล (Engle Blackwell & Miniard, 1993) เป็นกลุ่มอ้างอิงสำหรับการตัดสินใจซื้อของบุคคล แนวความคิดพื้นฐานที่มีคุณค่าในการทำความเข้าใจถึงผลกระทบ ของบุคคลที่มีต่อความเชื่อถือ ทักษะ และพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยทั่วไปมี 2 กรณีคือ

2.1.1 กลุ่มอ้างอิงพื้นฐาน (Normative reference group) เป็นกลุ่มอ้างอิงซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหรือค่านิยมทั่ว ๆ ไป เช่น กลุ่มอ้างอิงสำหรับเด็กก็คือครอบครัวซึ่งจะกำหนดค่านิยม และพฤติกรรมของผู้บริโภคทางด้านอาหารและสินค้าสำหรับเด็ก

2.2.2 กลุ่มอ้างอิงเปรียบเทียบ (Comparative reference group) เป็นกลุ่มซึ่งมีบรรทัดฐานของกลุ่มนี้ใช้เป็นเกณฑ์ เกณฑ์เฉพาะอย่างซึ่งเขาถือว่าเป็นเกณฑ์กำหนดค่านิยม ทักษะและพฤติกรรมอย่างแคบ กลุ่มนี้อาจเป็นครอบครัวและเพื่อนบ้านซึ่งรูปแบบการ

ดำรงชีวิตที่น่าพึงพอใจและมีคุณค่าต่อการเลียนแบบ (วิธีการรักษาบ้าน การเลือกเฟอร์นิเจอร์ รถยนต์ การท่องเที่ยว)

2.2 ครอบครัว(Family) หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งเกี่ยวข้องกันทางสายเลือดมาแต่งงานหรือ ยอมรับให้อยู่อาศัยด้วยกัน ส่วนครัวเรือน (Household) หมายถึง บุคคลทุกคนทั้งที่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน (Engle Blackwell & Miniard, 1993) โดยที่ วงจรชีวิตของครอบครัว (Family Life Cycle Stage) และ โครงสร้างของบทบาทในครอบครัว (Family roles' structure) นั้นล้วนมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรม

2.3 ชั้นสังคม (Social class) หมายถึง การแบ่งกลุ่มภายในสังคม ภายในกลุ่มประกอบด้วยบุคคลที่มี ค่านิยม (Values) ความสนใจ (Interests) และพฤติกรรม (Behavior) อย่างเดียวกัน (Engle Blackwell & Miniard, 1993) กลุ่มบุคคลซึ่งมีตำแหน่งที่เท่ากันในสังคม การจัดแบ่งสมาชิกของสังคมออกเป็นระดับชั้นที่แตกต่างกัน สมาชิกของแต่ละชั้นจะมีความสัมพันธ์กันทั้งในชั้นสังคมเดียวกันและสมาชิกชั้นสังคมอื่นๆ ที่สูงกว่าหรือต่ำกว่า ประกอบด้วย 6 ระดับ (พิมพ์ชนก, 2563)

ชั้นที่ 1 Upper-Upper Class เป็นผู้ที่มั่งคั่งเสียงเก่าแก่ เกิดมา บนกองเงิน กองทอง มีวิถีการใช้ชีวิตในการนิยมบริโภคสินค้าและบริการที่หรูหรา ฟุ่มเฟือย เพื่อส่งเสริมและรักษาภาพลักษณ์ของตนเองในสังคม

ชั้นที่ 2 Lower –Upper Class เป็นชั้นของคนรวยหน้าใหม่ที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจ สินค้าและบริการที่ใช้จะเน้นด้านเทคโนโลยีล้ำสมัยและนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อบ่งบอกรสนิยม มีรูปแบบและพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่บ่งบอกถึงความสำเร็จของตนเอง อยากรวดภาพลักษณ์ความสำเร็จให้สังคมรับรู้ นิยมแสวงหาสิ่งต่างๆด้วยตนเอง

ชั้นที่ 3 Upper-Middle Class ประกอบด้วยชายหญิงที่ประสบความสำเร็จในวิชาการด้านต่างๆ สมาชิกชั้นนี้ส่วนมากจบปริญญาจากมหาวิทยาลัยมีการศึกษาสูง กลุ่มนี้เรียกกันว่าเป็นสมองของสังคม พฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการของชนชั้นกลุ่มนี้จะตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสมเหตุสมผล และความคุ้มค่า ตามหลักคิดของตนเองที่คิดว่าถูกต้อง

ชั้นที่ 4 Lower-Middle Class เป็นพวกที่เรียกว่าคนโดยเฉลี่ย เป็นชนชั้นกลาง ประกอบด้วยพวก ที่ไม่ใช่ฝ่ายบริหาร เจ้าของธุรกิจขนาดเล็ก รูปแบบการใช้ชีวิต จะเลือกใช้สินค้าและบริการที่ได้รับความนิยมและยอมรับจากบุคคลภายนอกว่าดูดี

ชั้นที่ 5 Upper-Lower Class เป็นพวกจนแต่ซื้อสัตย์ ได้แก่ ชนชั้นทำงานเป็นชั้นที่ใหญ่ที่สุดในชั้นทางสังคม รูปแบบการเลือกใช้สินค้าและบริการนั้นจะเหมาะสมกับฐานะของตนเองแบบ “พอเพียง” และเมื่อเห็นว่าสินค้าและบริการใดที่เหมาะสมกับตนก็จะซื้อสัตย์ และภักดีกับสินค้านั้น ไม่ค่อยคิดนอกใจไปใช้สินค้าประเภทเดียวกันของผู้ผลิตรายอื่น

ชั้นที่ 6 Lower-Lower Class ประกอบด้วยคนงานที่ไม่มี ความชำนาญ กลุ่มผู้เกษียณอายุ ชาวนา กรรมกร ชนชั้นแรงงาน รูปแบบการใช้ชีวิตและการบริโภคจะเป็นการนำ ของที่มีอยู่มาซ่อมแซมหรือแปรสภาพให้เป็นเครื่องใช้ใหม่ๆ ให้เกิดประโยชน์และจำเป็นในการดำรง ชีพ การซื้อสินค้าและบริการนั้นจะใช้เท่าที่จำเป็น

2.4 วัฒนธรรม (Culture) หมายถึง ผลรวมของการเรียน (Learning) ความเชื่อถือ (Beliefs) ค่านิยม (values) และขนบธรรมเนียมประเพณี (Customs) ซึ่งกำหนด พฤติกรรมของผู้บริโภคในสังคมใดสังคมหนึ่ง (Schiffman & Kanuk, 1994) หรือหมายถึง ส่วนรวม ทั้งหมดซึ่งประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ความเชื่อ (Beliefs) ศิลปะ (Art) ศีลธรรม (Moral) กฎหมาย (law) ขนบธรรมเนียมประเพณี (Custom) ความสามารถ (Capacity) และอุปนิสัย (Habit) ของมนุษย์ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม หรือหมายถึง ลักษณะที่แสดงความเจริญงอกงาม ความเป็น ระเบียบ ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ กำหนดพฤติกรรมผู้บริโภค บุคคลจะมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความเชื่อถือ ค่านิยม และ ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม และหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ขัดกับสิ่งเหล่านั้น

2.5 วัฒนธรรมย่อย(Subculture) หมายถึง หมายถึง กลุ่มวัฒนธรรมที่ แตกต่างกันซึ่งเป็นส่วนที่ปรากฏชัดเจนในสังคมขนาดใหญ่และสลับซับซ้อน (Schiffman & Kanuk, 1994) หรืออาจหมายถึง วัฒนธรรมที่ใช้ในกลุ่มที่มีอาชีพ เชื้อชาติ และสภาพแวดล้อมต่างกันซึ่ง อาจมีความคล้ายคลึงกันหรือต่างกับวัฒนธรรมของกลุ่มอื่นไม่มากนักน้อย โดยที่แต่ละกลุ่มจะต้อง ปฏิบัติตามวัฒนธรรมของกลุ่มตนแล้ว ยังจะต้องปฏิบัติตามวัฒนธรรมของสังคมอีกด้วย และใน บางครั้งบางวัฒนธรรมของกลุ่มก็ไปขัดกับวัฒนธรรมของสังคมก็ได้ โดยประเภทของวัฒนธรรมย่อย สามารถแบ่งได้ดังนี้

2.5.1 วัฒนธรรมกลุ่มย่อยด้านเชื้อชาติ (Nationality) ในสังคมหนึ่ง ๆ

ย่อมประกอบด้วยคน

2.5.2 วัฒนธรรมกลุ่มย่อยด้านศาสนา (Religious) ในชาติหนึ่งๆ ย่อม มีกลุ่มคนที่นับถือศาสนาแตกต่างกันออกไป ซึ่งอิทธิพลของศาสนานั้นส่งผลทั้งการปกครอง กิริยามารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมทั้งความเป็นอยู่

2.5.3 วัฒนธรรมกลุ่มย่อยตามท้องถิ่น (Regional) เนื่องจากในชาติ หนึ่งๆ ย่อมมีกลุ่มคนอยู่กระจายไปทั่วตามภาคต่าง ๆ ดังนั้น วิถีชีวิตในการปฏิบัติตาม ขนบธรรมเนียม ประเพณีย่อมมีความต่างกัน

2.5.4 วัฒนธรรมกลุ่มย่อยตามอาชีพ (Occupational) บุคคลแต่ละ อาชีพ ก็จะมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ต่างกันเช่น ชาวนา ชาวประมง นักร้อง

2.5.5 วัฒนธรรมกลุ่มย่อยตามเกณฑ์ด้านอายุ (Age) ในสังคมหนึ่งย่อมมีคนที่มีอายุแตกต่างกัน ทำให้แต่ละวัยย่อมมีแนวทางการปฏิบัติที่แตกต่างกัน เช่น วิถีชีวิต การพูดจา การแต่งกาย ฯลฯ

2.5.6 วัฒนธรรมกลุ่มย่อยด้านเพศ (Sex) เพศหญิงเพศชายมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกันไป รวมถึงพฤติกรรมในการบริโภคก็แตกต่างกัน

3. กระบวนการตัดสินใจซื้อ (Buying decision process) เป็นขั้นตอนการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สองทางเลือกขึ้นไป (Schiffman & Kanuk, 1994) พฤติกรรมผู้บริโภคจะพิจารณาในส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจทั้งด้านจิตใจ (ความรู้สึกนึกคิด) และพฤติกรรมทางกายภาพ กิจกรรมเหล่านี้ทำให้เกิดการซื้อและพฤติกรรมการซื้อตามบุคคลอื่น (Loudon & Bitta, 1993) ซึ่งจะประกอบไปด้วยขั้นตอนที่สำคัญคือ

1. การรับรู้ถึงความต้องการ (Need recognition) หรือ การรับรู้ปัญหา (Problem recognition) การรู้สึกถึงความแตกต่างระหว่างสภาพที่ต้องการ และสภาพปัจจุบันซึ่งมากพอที่จะกระตุ้นเร้าให้เกิดกระบวนการตัดสินใจ (Engel Blackwell & Miniard, 1993) หรือ หมายถึงความจริงที่ผู้บริโภคทราบความแตกต่างระหว่างสิ่งที่มีอยู่และสิ่งที่จะควรจะเป็น (Schiffman & Kanuk, 1994) โดยถือว่าเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการตัดสินใจ มีสิ่งที่จะต้องพิจารณา 3 ประการในการรับรู้ถึงความต้องการ คือ 1. ข้อมูลได้เก็บไว้ในความทรงจำ 2. มีความแตกต่างขึ้นภายในบุคคลหรือขอบเขตปัจจัยด้านจิตวิทยา (Psychological field) 3. มีอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม หรือปัจจัยสิ่งแวดล้อมด้านสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural environment) การทำงานเหล่านี้ทำงานภายในจิตใจของแต่ละบุคคลและร่วมกันในการกำหนดความต้องการ

2. การค้นหาข้อมูล (Search for information) หรือ การค้นหาข้อมูลก่อนการซื้อ (Prepurchase search) ขั้นตอนนี้เริ่มต้นจากขั้นที่ 1 เมื่อผู้บริโภครับรู้ถึงความจำเป็นจึงต้องมีการค้นหาข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ โดยมีแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 2 แหล่ง คือ แหล่งข้อมูลภายใน หรือแหล่งข้อมูลโดยอาศัยขอบเขตด้านจิตวิทยา (Psychological field) และ แหล่งข้อมูลภายนอก (External search) เป็นแหล่งข้อมูลจากสื่อมวลชน พนักงานขาย การโฆษณา

3. การประเมินผลทางเลือก (Alternative evaluation) หมายถึงขั้นตอนที่ 3 ของกระบวนการตัดสินใจซื้อที่ไม่เป็นกิจวัตรซึ่งทางเลือกต่างๆ มีการประเมินและเลือกตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค (Engel Blackwell & Miniard, 1993.) ในขั้นตอนนี้จำเป็นจะต้องอาศัยเกณฑ์ในการประเมิน ซึ่งประกอบไปด้วยมาตรฐานและคุณสมบัติและผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างตราสินค้าหรือผลลัพธ์ จากการซื้อและการบริโภคโดยมีการแสดงในรูปแบบของคุณสมบัติที่พึงพอใจมากกว่า

4. การตัดสินใจซื้อ (Purchase decision) เป็นขั้นตอนที่ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อ การซื้อโดยทั่วไปเกิดขึ้นในร้านค้าปลีก แต่อย่างไรก็อาจเกิดขึ้นในช่องทางอื่นๆก็ได้

5. การประเมินผลภายหลังการซื้อ (Postpurchase evaluation) หรือ ผลลัพธ์ภายหลังการซื้อ (Postpurchase outcome) เกิดขึ้นหลังจากซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์ไปแล้ว ถ้าเป็นไปตามที่คาดหวังผลลัพธ์ไว้ก็คือความพึงพอใจ (Satisfaction) แต่ถ้าผลลัพธ์ต่ำกว่าที่คาดหวังไว้ก็คือความไม่พึงพอใจ (Dissatisfaction)

2.5.3.7 การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค

การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค เป็นการค้นหาหรือวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อและการใช้ของผู้บริโภค เพื่อให้ทราบถึงลักษณะความต้องการและพฤติกรรมการซื้อ การอุปโภคบริโภค ซึ่งเป็นคำตอบที่จะช่วยให้สามารถจัดกลยุทธ์ทางการตลาดที่สามารถ ตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม

คำถามที่ใช้เพื่อการค้นหาลักษณะพฤติกรรมผู้บริโภค คือ 6Ws และ 1H ซึ่งประกอบด้วย Who?, What?, Why?, Who?, When?, Where?, และ How? เพื่อค้นหาคำตอบ 7 ข้อหรือ 7Os ซึ่งประกอบด้วย Occupants, Objects, Objectives, Organizations, Occasions, Outlets และ Operations ดังตารางที่ 2.7 (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538)

ตารางที่ 2.7 ตารางการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค (6W1H และ 7OS)

คำถาม (6Ws และ 1H)	คำตอบที่ต้องการทราบ (7OS)
1. ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (Who is in the Target market?)	ลักษณะกลุ่มเป้าหมาย (Occupants)
2. ผู้บริโภคซื้ออะไร (What does the consumer buy?)	สิ่งที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ (Objects) หรือ คุณสมบัติผลิตภัณฑ์ (Product)
3. ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ (Why does the consumer buy?)	วัตถุประสงค์ในการซื้อ(Objectives) ผู้บริโภคซื้อเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและด้านจิตใจซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และ ปัจจัยเฉพาะบุคคล
4. ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Who participates in the buying?)	องค์การ (Organizations) บทบาทของบุคคลที่มีอิทธิพลในการซื้อ ประกอบด้วย (1) ผู้ริเริ่ม (2) ผู้มีอิทธิพล (3) ผู้ตัดสินใจซื้อ (4) ผู้ซื้อ (5) ผู้ใช้

ตารางที่ 2.7 ตารางการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค (6W1H และ 7OS) (ต่อ)

คำถาม (6Ws และ 1H)	คำตอบที่ต้องการทราบ (7OS)
5. ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด (When does the consumer buy?)	โอกาสในการซื้อ (Occasions)
6. ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (Where does the consumer buy?)	แหล่ง (Outlets) หรือช่องทาง (Channel) ที่ผู้บริโภคซื้อไป
7. ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How does the consumer buy?)	ขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อ (Operations) ประกอบด้วย (1) การรับรู้ปัญหาหรือความต้องการ (2) การค้นหาปัญหาหรือความต้องการ (3) การประเมินผลพฤติกรรม (4) การตัดสินใจซื้อ (5) ความรู้สึกภายหลังการซื้อ

ที่มา : ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538)

โดยสรุป สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ หมายถึง ระดับของความตั้งใจที่วางแผนทางการเงินเพื่อดำรงชีพหลังเกษียณ การตั้งเป้าหมายของรายได้หลังเกษียณ และความตั้งใจที่จะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งที่มาของรายได้หลังเกษียณ รวมถึงมีพฤติกรรมในการออมเพื่อการเกษียณ

2.6 แนวคิดด้านลักษณะประชากรศาสตร์ (Demographic)

นิพนธ์ เทพวัลย์ (2519) ได้ให้ความหมายของ ประชากรศาสตร์ ว่ามีภาษาอังกฤษคือ Demography ซึ่งเป็นคำที่มาจากภาษากรีก 2 คำ อันได้แก่ Demo ที่แปลได้ว่า People และ Graphy แปลได้ว่า Writing up หรือ description ซึ่งรวมกันแล้ว หมายถึง การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประชากร

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538) กล่าวว่าลักษณะประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ขนาดครอบครัว สถานภาพครอบครัว รายได้อาชีพ การศึกษา

ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อลักษณะประชากรจะทำให้พฤติกรรมประชากรแตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลให้พฤติกรรมในการเปิดรับข้อมูลแตกต่างกันด้วย ผู้วิจัยจึงต้องศึกษาตัวแปรของลักษณะประชากร โดย ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538) แบ่งปัจจัยที่มีผลต่อลักษณะประชากรสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

2.6.1 อายุ

นิพนธ์ เทพวัลย์ (2519) กล่าวว่า อายุเป็นตัวเลขพื้นฐานที่สุดของลักษณะส่วนตัวของบุคคล สัดส่วนของประชากรในแต่ละกลุ่มที่มีอายุที่แตกต่างกันย่อมมีผลต่ออัตราการเกิด อัตราตาย และ สถานภาพการสมรส อีกทั้งอายุยังเป็นตัวกำหนดถึงความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมหนึ่งๆ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550) กล่าวว่า ช่วงอายุที่ต่างกันจะทำให้พฤติกรรมแตกต่างกัน เช่น คนที่มีอายุน้อยมักจะแสวงหาข่าวสารเบาๆ เพื่อความบันเทิง แต่คนที่มีอายุมากมักจะแสวงหาข่าวสาร หนักๆไม่เน้นความบันเทิง ซึ่งจะส่งผลให้แต่ละช่วงอายุมีการใช้สื่อมวลชนที่แตกต่างกันออกไป

เพชร ชุมทรัพย์ (2544) กล่าวว่า ผู้ลงทุนที่มีอายุระหว่าง 25 ถึง 40 ปี มักจะกล้าเสี่ยง และ ให้ความสนใจในหลักทรัพย์ที่ก่อให้เกิดกำไรแก่ผู้ลงทุน แต่ในขณะที่ผู้ลงทุนที่มีอายุระหว่าง 40 ถึง 50 ปี มักสนใจลงทุนในหลักทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ประจำ รวมถึงผู้ลงทุนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี นั้นพอใจกับการลงทุนในหลักทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้แน่นอน

2.6.2 เพศ

นิพนธ์ เทพวัลย์ (2519) กล่าวว่า สัดส่วนของเพศนั้นมีผลโดยตรงกับอัตราสมรส อัตราการเกิด และอัตราการตาย ยิ่งกว่านั้นเพศยังมีความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจเพราะเพศจะส่งผลต่อ จำนวนผู้เข้าศึกษา ระดับการศึกษา อายุสมรส การเข้าสู่แรงงาน และแบบแผนของอาชีพ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550) กล่าวว่า เพศชายและเพศหญิงจะความแตกต่างกันทั้งในด้านทัศนคติและพฤติกรรม

2.6.3 การศึกษา

นิพนธ์ เทพวัลย์ (2519) กล่าวว่า การศึกษาเป็นดัชนีที่แสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ องค์ประกอบด้านการศึกษายังช่วยให้รัฐบาลดำเนินนโยบายที่มีประสิทธิภาพได้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550) กล่าวว่า คนที่มีการศึกษาแตกต่างกันจะทำพฤติกรรมแตกต่างกัน เช่น คนที่มีการศึกษาสูงจะรับข่าวสารได้ดี เพราะเป็นคนที่มีความรู้และสามารถเข้าใจข่าวสารนั้นได้ โดยที่คนที่มีการศึกษาสูงมักใช้สื่อมวลชนและสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ แต่คนที่มีการศึกษาต่ำมักใช้สื่อประเภทวิทยุ โทรทัศน์

2.6.4 สถานภาพ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550) กล่าวว่า สถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน เช่น สมรส หม้าย หย่า แยกกันอยู่ จะมีการตัดสินใจที่แตกต่างกันและกระบวนการคิดข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน

เพชร ชุมทรัพย์ (2544) กล่าวว่า ความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัว มีผลต่อการออมและการลงทุน โดยที่ผู้ออมหรือลงทุนที่มีครอบครัวและต้องรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของครอบครัว ต้องรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่าย การให้การศึกษาต่อบุตร ทำให้ต้องลงทุนในหลักทรัพย์ที่มั่นคง ความเสี่ยงต่ำ ให้รายได้ที่แน่นอน ส่วนคนที่มีสถานภาพโสด ไม่มีภาระ ย่อมรับความเสี่ยงได้มากกว่า สามารถลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงได้มากกว่า

2.6.5 รายได้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550) กล่าวว่า รายได้ที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อพฤติกรรมที่ต่างกัน เช่น คนที่มีรายได้สูงมักจะใช้สื่อมวลชนเพื่อแสวงหาข่าวสารหนักๆ เช่น อ่าน ฟัง และดูข่าวสารทางการเมือง หรือสภาพเศรษฐกิจ

โดยสรุป สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ลักษณะประชากรศาสตร์ จะมุ่งศึกษา ลักษณะประชากรในด้านของ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ และ จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Van Rooij, Lusardi และ Alessie (อ้างถึงใน ณรัชชา ธาราชีวิน, 2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะทางการเงินและการวางแผนเกษียณอายุในเนเธอร์แลนด์ โดยทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงิน และการวางแผนทางการเงินในการเกษียณอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีทักษะทางการเงินที่ดี และมีความรู้ทางการเงินที่ดี จะมีการคำนึงถึงการวางแผนเกษียณอายุ และมีการออมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิธีการทดสอบความรู้ทางการเงินนั้น จะใช้แบบทดสอบที่สามารถระบุและวัดระดับความรู้เกี่ยวกับความรู้ทางการเงินได้ เนื้อหาของแบบทดสอบจะเกี่ยวข้องกับความรู้ และความเข้าใจทางด้านเศรษฐศาสตร์ และจะแบ่งคำถามเป็น 2 ส่วนหลักๆ คือ พื้นฐานความเข้าใจ ประกอบด้วย ดอกเบี้ยทบต้น อัตราเงินเฟ้อ มูลค่าเงินตามเวลา ภาวะ เศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อมูลค่าของเงิน และ ความรู้เชิงลึกทางการเงิน ซึ่งเกี่ยวกับความรู้ในการลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่างๆ เช่น ตราสารทุน ตราสารหนี้ พันธบัตร เงินฝาก รวมถึงการวิเคราะห์ และประเมินเศรษฐกิจที่มีผลกระทบ

ธีรพัฒน์ มีอำพล (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ทางการเงิน และพฤติกรรมการออมที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ ในกลุ่มคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้ทางการเงินนั้น ส่งผลต่อการจัดสรรเงิน ทั้งในด้านของการออมและการควบคุมค่าใช้จ่าย โดยที่การจัดสรรเงินออมนั้นเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงิน ในการเกษียณอายุมากที่สุด ในส่วนของปัจจัยที่รองลงมา เป็นปัจจัยในการควบคุมค่าใช้จ่าย และ ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินตามลำดับ

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2558) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างระดับทักษะทางการเงินกับการออมเพื่อการเกษียณ จากการศึกษาพบว่า ทักษะทางการเงินจะมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความน่าจะเป็นของการออมเพื่อการเกษียณ กล่าวคือ ระดับทักษะทางการเงินที่สูงขึ้นจะช่วยเพิ่มโอกาสในการออมเพื่อวัยเกษียณของกลุ่มตัวอย่างให้เพิ่มขึ้น เมื่อวิเคราะห์ทีละกลุ่มไปในรายปัจจัยของทักษะทางการเงิน พบว่า ทักษะคิดทางการเงิน และความรู้ด้านความเสี่ยง และผลตอบแทนมีผลต่อความน่าจะเป็นในการมีการออมเพื่อการเกษียณอย่างมีนัยสำคัญ โดยผลการศึกษาชี้ว่า หากให้ความรู้ในด้านที่จำเป็นและขาดแคลนแก่กลุ่มตัวอย่างได้อย่างเหมาะสม ก็จะช่วยเพิ่ม โอกาสในการออมเพื่อการเกษียณได้ และส่งผลให้เป็นการช่วยลดภาระของภาครัฐต่อสังคมผู้สูงอายุที่กำลังเข้ามาถึง

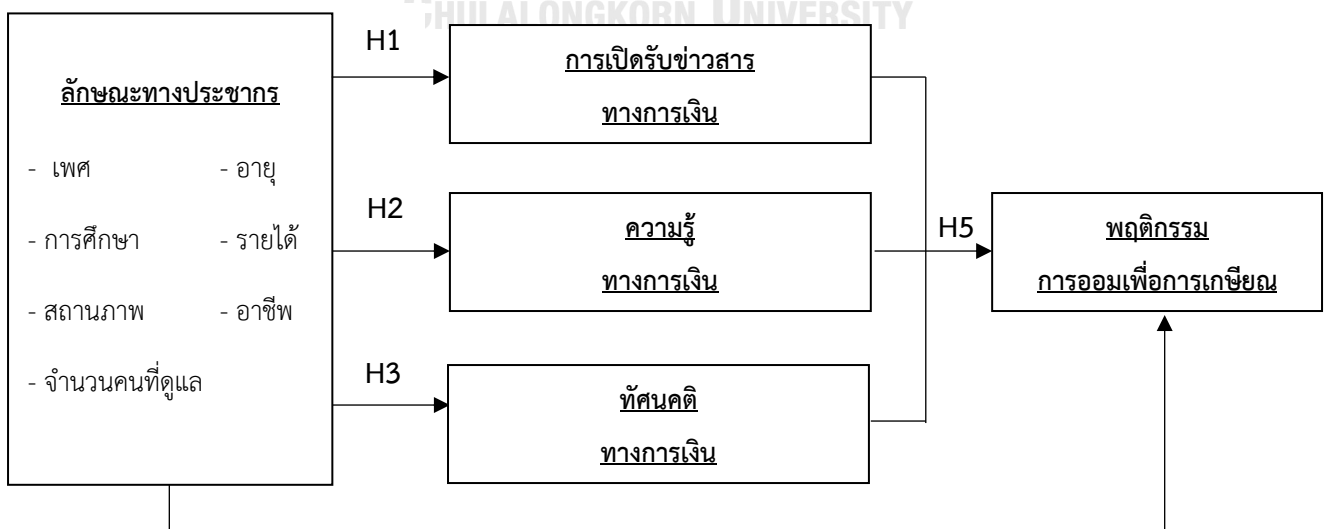
อมรพร แสนยศ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และแนวโน้มพฤติกรรมที่มีต่อการประกันบำนาญ เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมสูงวัยของกลุ่มวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ และเพศที่ต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับ “ประกันบำนาญ” จากสื่อบุคคลที่แตกต่างกัน โดยที่เพศชายมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับ “ประกันบำนาญ” ที่น้อยกว่าเพศหญิง และกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ มีความถี่ในการเปิดรับข่าวสารมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว รวมถึง พนักงานเอกชน องค์กรมหาชน องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ โดยพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับ “ประกันบำนาญ” ของกลุ่มตัวอย่างจากสื่อบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้โดยรวมเกี่ยวกับ “ประกันบำนาญ” หรือกล่าวได้ว่า ความถี่ในการเปิดรับข่าวสารไม่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับ “ประกันบำนาญ” โดยสรุปผลของการศึกษาได้ว่า ความสัมพันธ์ของความรู้ ทักษะคิด และแนวโน้มพฤติกรรมการทำ “ประกันบำนาญ” มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันเป็นไปในทิศทางบวก หรือในทิศทางเดียวกัน

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) ได้ทำการสำรวจทักษะทางการเงินของคนในประเทศไทย พบว่า ทักษะทางการเงินของคนไทยโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 61 โดยที่คนไทยนั้นขาดความรู้ทางการเงินมากที่สุด จากทักษะทางการเงินทั้ง 3 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านความรู้ทางการเงิน ที่ได้ค่าเฉลี่ยเพียง ร้อยละ 48.6 ด้านพฤติกรรมทางการเงินร้อยละ 62.2 และ ทักษะคิดทางการเงิน ร้อยละ 76.0 โดยกลุ่มที่มีทักษะทางการเงินต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มเยาวชน (อายุ 10-19 ปี) กลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ 80-99 ปี) ที่มีระดับการศึกษาต่ำ รายได้ครัวเรือนต่ำ รวมถึงผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ

ปิยะพร มุ่งวัฒนา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบ ในการเข้าสู่วัยสูงอายุ พบว่า ภาพรวมของแรงงานนอกระบบนั้นยังไม่มี ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ ที่จะเข้าสู่วัยสูงอายุ เนื่องจากไม่มีการเก็บออม เป็นผลมาจากรายได้ที่ไม่สมดุลงกับรายจ่าย และยังไม่มีความมั่นคงในการทำงาน โดยมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันตามลักษณะการจ้างงานทั้งสองกลุ่ม นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุนั้น ได้แก่ การมีหลักประกัน ระดับการศึกษา รายได้ การรับรู้ระยะเวลาที่ควรเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจในการเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยที่ปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเตรียมความพร้อม ในขณะที่ปัจจัยด้านจำนวนบุตร เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเตรียมความพร้อม สำหรับความตระหนักของแรงงานนอกระบบต่อการเตรียมความพร้อม ภาพรวมพบว่า มีความตระหนักในระดับของการรับรู้เท่านั้น และไม่มีพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการเตรียมความพร้อม ทั้งนี้ ทางผู้วิจัยได้เสนอแนะไว้ว่า ควรส่งเสริมให้มีการออม ผ่านการเรียนรู้ทางทักษะทางการเงิน (financial literacy) ควบคู่ไปกับการยกระดับของการศึกษา ในการที่จะทำให้แรงงานเหล่านี้ได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น พัฒนาทักษะฝีมือของแรงงาน สร้างอาชีพเสริม และช่วยเพิ่มช่องทางรวมถึงโอกาสในการเข้าถึงหลักประกัน ต่อการจัดการสวัสดิการของรัฐแก่บุตรของแรงงานนอกระบบ

2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ในการอธิบายถึงวัตถุประสงค์และสมมุติฐานการวิจัยได้ ดังนี้

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ ในการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” เป็นการศึกษาวิจัยทางสถิติเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยมีการเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถาม (Questionnaire) ทั้งในช่องทางออนไลน์ (Online) และแบบเผชิญหน้า (Face to Face) เป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยจะใช้ระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

- 3.1 รูปแบบในการวิจัย
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 สมมติฐานการวิจัยและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
- 3.5 การวัดค่าตัวแปร และเกณฑ์การให้คะแนน
- 3.6 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเล่มนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้รูปแบบเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผ่านแบบสอบถาม (Questionnaire) ทั้งช่องทางออนไลน์ (Online) และ ช่องทางแบบเผชิญหน้า (Face to Face) ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย โดยที่กลุ่มตัวอย่างจะเป็นแรงงานนอกระบบ ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีอายุ 18 – 60 ปี จำนวน 400 ตัวอย่าง

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย (Population)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แรงงานนอกระบบ ที่อยู่ในวัยทำงานมีอายุ 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60 ปี ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่อยู่อาศัยหรือทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร

3.2.2 ขนาดตัวอย่าง (Sample Size)

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษาเป็นแรงงานนอกระบบ ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60 ปี ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่อยู่อาศัยหรือทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร แต่เนื่องไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงแทนค่าสูตรคำนวณ ดังนี้

$$\text{จากสูตร } n = \frac{1}{e^2}$$

โดยที่ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 e = ค่าความคลาดเคลื่อน งานวิจัยครั้งนี้ใช้ 5%
 ดังนั้น ค่า $e = 0.05$

$$\text{จะได้ } n = \frac{1}{0.05^2}$$

$$n = 400$$

จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสมการเบื้องต้น จะได้จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยที่ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้คำตอบทุกครั้ง เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่ถูกต้องสมบูรณ์และไม่ครบถ้วน

CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.2.3 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยใช้การสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) โดยให้มี คุณสมบัติตามคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา คือ เป็นแรงงานนอกระบบ ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60 ปี จำนวน 400 คน ผ่าน ช่องทาง ดังนี้

3.2.1 ช่องทางออนไลน์ (Online) เพื่อเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้อย่างทั่วถึง และ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสอบถามออนไลน์ ผ่านทางกูเกิลฟอร์ม (Google Forms) จากนั้นจึงได้ทำการแชร์ลิงก์แบบสอบถาม รวมถึงคิวอาร์โค้ด (QR Code) ลงในสื่อสังคม (Social Media) อันได้แก่ เฟซบุ๊ก (Facebook) และ อินสตาแกรม (Instagram) ของผู้วิจัยเอง รวมทั้งไว้วานให้เพื่อนในสื่อสังคม ช่วยกันทำแบบสอบถาม และ ช่วยกันกระจายลิงก์ผ่านเฟซบุ๊ก และ อินสตาแกรมของตนเองต่อไป

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำลิ้งแบบสอบถามรวมถึง คิวอาร์โค้ดไปโพสต์ตามกลุ่มต่างๆ ในเฟซบุ๊ก เช่น กลุ่ม “ฟรีแลนซ์(รวมงานทุกอย่าง)” กลุ่ม “หางานกรุงเทพมหานคร - ฟรีแลนซ์ พาร์ทไทม์ ฟูลไทม์” กลุ่ม “นักศึกษา ม.รามคำแหง FC” ฯลฯ อีกทั้ง ผู้วิจัยได้จัดทำใบปลิว ที่มีคิวอาร์โค้ด ของแบบสอบถามในการประชาสัมพันธ์ตามจุดต่างๆ เช่น ในร้านเสริมสวย ป้ายประชาสัมพันธ์ในคอนโดมิเนียมที่ผู้วิจัยอาศัยอยู่ รวมถึงแจกจ่ายให้กับกลุ่มตัวอย่างตามแหล่งชุมชนต่างๆ ควบคู่กับช่องทางแบบเผชิญหน้า

ภาพที่ 17 ใบปลิวที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์

3.2.1 ช่องทางแบบเผชิญหน้า (Face to Face) เนื่องจากอาจมีกลุ่มตัวอย่างบางกลุ่มที่ไม่มี การติดต่อสื่อสารผ่านสื่อสังคม หรือไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างที่พบตามสถานที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของ การแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) รวมถึงในรูปแบบของใบปลิวที่มีคิวอาร์โค้ด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถนำไปสแกน เพื่อทำแบบสอบถามได้ในเวลาที่สะดวกในภายหลัง และสามารถนำไปบอกต่อกับบุคคลที่มีคุณสมบัติ เหมือนกลุ่มตัวอย่าง

ภาพที่ 18 ใบปลิวที่ใช้แจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง

แบบสอบถาม

การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมต่อการออม
เพื่อการเกษียณ ในการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์
ของแรงงานนอกระบบ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ทั้งในช่องทางออนไลน์ (Online) และแบบเผชิญหน้า (Face to Face) โดยมีคำถามปลายปิดและปลายเปิด เป็นจำนวน 400 ชุด จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการตั้งคำถามในแบบสอบถาม โดยแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วน เพื่อคัดกรอง และเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบการออม การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน การวัดความรู้ทางการเงิน การวัดทัศนคติทางการเงิน และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

คำถามคัดกรอง เพื่อคัดกรอง ให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีคุณสมบัติตรงตามคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจะศึกษา

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล รวมถึงรูปแบบการออม จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 คำถาม การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 3 คำถาม การวัดความรู้ทางการเงิน จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 คำถาม การวัดทัศนคติทางการเงิน จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 5 คำถาม พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ จำนวน 10 ข้อ

3.4 สมมติฐานการวิจัย และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ที่แตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล

ตัวแปรตาม คือ การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน

สมมติฐานที่ 2 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีความรู้ทางการเงิน ที่แตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล

ตัวแปรตาม คือ ความรู้ทางการเงิน

สมมติฐานที่ 3 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีทัศนคติทางการเงิน ที่แตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล

ตัวแปรตาม คือ ทัศนคติทางการเงิน

สมมติฐานที่ 4 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ที่แตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

สมมติฐานที่ 5 การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ มีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ

ตัวแปรอิสระ คือ การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ทางการเงิน ทัศนคติทางการเงิน

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

3.5 การวัดค่าตัวแปร และเกณฑ์การให้คะแนน

ส่วนที่ 1 คำถามในการวัดค่าตัวแปรลักษณะประชากร เพื่อเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะเป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลด้านลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล

ส่วนที่ 2 คำถามในการวัดค่าตัวแปรการเปิดรับข่าวสารทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งช่องทาง เวลาโดยเฉลี่ย และช่วงเวลาที่เปิดรับ จะใช้เครื่องมือประเภทมาตราประมาณค่า (Rating Scale) โดยจะแบ่งระดับของความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ และแบ่งคำถามออกเป็น 6 ข้อ และมีเกณฑ์ในการให้คะแนนของการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ดังนี้

ความถี่มากที่สุด	=	5 คะแนน
ความถี่มาก	=	4 คะแนน
ความถี่ปานกลาง	=	3 คะแนน
ความถี่น้อย	=	2 คะแนน
ความถี่น้อยที่สุด	=	1 คะแนน

จากนั้น กำหนดเกณฑ์ที่ใช้วิเคราะห์ แปลความหมาย โดยการแบ่งระดับในการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น (Class Interval) โดยใช้สูตรคำนวณเพื่อหาระดับของชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

ในส่วนของการแปลผล ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการวัดพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00	มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเงินมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20	มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเงินมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40	มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเงินปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60	มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเงินน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80	มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเงินน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 คำถามในการวัดค่าตัวแปรความรู้ทางการเงิน ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากเอกสารแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ทางการเงิน ของ Lusardi และ Mitchell (2007) ธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) และองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ของปี ค.ศ.2015 และ ค.ศ.2016 รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อประเมินความรู้สามารถในการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 10 ข้อ โดยจะวัดจากความรู้ ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ในเรื่อง มูลค่าของเงินตามกาลเวลา
2. การคำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ
3. การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น
4. เงินเฟ้อ
5. ความเสี่ยงและผลตอบแทน
6. การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน
7. อัตราดอกเบี้ย
8. ความรู้ทางการเงินออม

ผู้วิจัยได้กำหนดคะแนนจากแบบสอบถาม ด้วยวิธีแจกแจงเกณฑ์ คะแนน เพื่อจัดระดับคะแนนความรู้ ดังนี้

ตอบถูก	=	1 คะแนน
ตอบผิด	=	0 คะแนน
ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ	=	0 คะแนน

จากนั้น กำหนดเกณฑ์ที่ใช้วิเคราะห์ แปลความหมาย โดยการแบ่งระดับในการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น (Class Interval) โดยใช้สูตรคำนวณเพื่อหาระดับของชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{10 - 1}{3} \\
 &= 3
 \end{aligned}$$

เกณฑ์การให้คะแนนและแปลความหมายระดับความรู้ ดังต่อไปนี้

ระดับความรู้มาก	=	8 - 10
ระดับความรู้ปานกลาง	=	4 - 7
ระดับความรู้น้อย	=	1 - 3
ไม่มีความรู้	=	0

คำตอบของแบบสอบถาม

ข้อ 1	ตอบ	ไม่
ข้อ 2	ตอบ	ใช่
ข้อ 3	ตอบ	ไม่
ข้อ 4	ตอบ	ไม่
ข้อ 5	ตอบ	ใช่
ข้อ 6	ตอบ	ไม่
ข้อ 7	ตอบ	ใช่
ข้อ 8	ตอบ	ไม่
ข้อ 9	ตอบ	ใช่
ข้อ 10	ตอบ	ใช่

ส่วนที่ 4 คำถามในการวัดค่าตัวแปรทัศนคติทางการเงิน เป็นการวัดความคิดเห็นทางการเงิน ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากเอกสารแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติทางการเงิน ของธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) และองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ในปี ค.ศ.2015 และ ค.ศ. 2016 รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง วัดจากองค์ประกอบด้านความรู้สึก ตามแนวคิดของ Thurstone และ Chave ซึ่งจะแสดงออกมาเป็น ความรู้สึกต่อการออมและการใช้เงิน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559) โดยจะใช้เครื่องมือประเภทมาตราประมาณค่า (Rating Scale) โดยจะแบ่งระดับของความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ และแบ่งคำถามออกเป็น 10 ข้อ โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนของทัศนคติ หรือความรู้สึกทางการเงิน ดังนี้

ข้อ 1 ถึง ข้อ 5 มีเกณฑ์ในการให้คะแนนของทัศนคติ ทางการเงิน ดังนี้

รู้สึกเห็นด้วยอย่างยิ่ง	=	1 คะแนน
รู้สึกเห็นด้วยมาก	=	2 คะแนน
รู้สึกเห็นด้วยปานกลาง	=	3 คะแนน
รู้สึกไม่เห็นด้วย	=	4 คะแนน
รู้สึกไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	=	5 คะแนน

ข้อ 6 ถึง ข้อ 10 มีเกณฑ์ในการให้คะแนนของทัศนคติ ทางการเงิน ดังนี้

รู้สึกเห็นด้วยอย่างยิ่ง	=	5 คะแนน
รู้สึกเห็นด้วยมาก	=	4 คะแนน
รู้สึกเห็นด้วยปานกลาง	=	3 คะแนน
รู้สึกไม่เห็นด้วย	=	2 คะแนน
รู้สึกไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	=	1 คะแนน

จากนั้น กำหนดเกณฑ์ที่ใช้วิเคราะห์ แปลความหมาย โดยการแบ่งระดับในการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น (Class Interval) โดยใช้สูตรคำนวณเพื่อหาระดับของชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{3} \\ &= 1.33 \end{aligned}$$

ในส่วนของการแปลผลทัศนคติ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการวัดเป็น 3 ช่วง ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00	มีทัศนคติทางการเงินที่ดี
คะแนนเฉลี่ย	2.33 – 3.66	มีทัศนคติทางการเงินปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	0.00 – 2.32	มีทัศนคติทางการเงินที่ไม่ดี

ส่วนที่ 5 คำถามในการวัดค่าตัวแปรพฤติกรรมกรรมการออมเพื่อการเกษียณโดย ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากเอกสารแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของ ชีรพัฒน์ มีอำพล (2557) รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยจะใช้เครื่องมือประเภทมาตรประมาณค่า (Rating Scale) และ แบ่งระดับของความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ เป็นการวัดความตั้งใจที่วางแผนทางการเงินเพื่อดำรงชีพ หลังเกษียณ การตั้งเป้าหมายของรายได้หลังเกษียณ และความตั้งใจที่จะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ แหล่งที่มาของรายได้หลังเกษียณ รวมถึงมีพฤติกรรมในการออมเพื่อการเกษียณ โดยมี เกณฑ์ในการ ให้คะแนนของพฤติกรรมกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ดังนี้

ตั้งใจมากที่สุด	=	5 คะแนน
ตั้งใจมาก	=	4 คะแนน
ตั้งใจปานกลาง	=	3 คะแนน
ตั้งใจน้อย	=	2 คะแนน
ตั้งใจน้อยที่สุด	=	1 คะแนน

จากนั้น กำหนดเกณฑ์ที่ใช้วิเคราะห์ แปลความหมาย โดยการแบ่งระดับในการหาความกว้าง ของอันตรภาคชั้น (Class Interval) โดยใช้สูตรคำนวณเพื่อหาระดับของชั้น ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5 - 1}{5}$$

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

= 0.8

ในส่วนของการแปลผล ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการวัดพฤติกรรมกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00	มีความตั้งใจในการออมเพื่อการเกษียณมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20	มีความตั้งใจในการออมเพื่อการเกษียณมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40	มีความตั้งใจในการออมเพื่อการเกษียณปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60	มีความตั้งใจในการออมเพื่อการเกษียณน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80	มีความตั้งใจในการออมเพื่อการเกษียณน้อยที่สุด

3.6 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามก่อนที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ดังนี้

3.6.1 การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ อันได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษา ในการพิจารณาถึงความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อความ และประเมินความเที่ยงตรงในเชิงของเนื้อหา (Content Validity) และการใช้ภาษา (Wording) รวมทั้งความเที่ยงตรงทางด้านโครงสร้างทฤษฎี (Construct Validity) เพื่อให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

3.6.2 การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

เมื่อได้ทำการตรวจสอบแล้ว จะนำมาแก้ไขตามข้อพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากนั้น จะทำการทดลองใช้แบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด (Pilot survey) กับกลุ่มเป้าหมาย โดยจะไม่นับรวมว่าเป็นการเก็บข้อมูลจริง แต่เป็นการทดสอบในการหาความถูกต้องและความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม รวมถึงความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถาม ก่อนที่จะทำการเก็บข้อมูลจริง

3.6.2.1 วิธีแบบคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ตัวแปรความรู้ทางการเงิน ด้วยวิธีของ คูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson) เนื่องจากแบบสอบถามที่ใช้วัดความรู้ทางการเงินของกลุ่มเป้าหมาย มีการตรวจให้ คะแนนแบบ 0, 1 โดย ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้สูตรการคำนวณแบบ KR-20 เนื่องจากแบบสอบถามในการวัดความรู้ในแต่ละข้อมีความยากง่ายแตกต่างกัน (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2561) การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ผลดังต่อไปนี้

สูตร คูเดอร์-ริชาร์ดสัน 20 (KR-20)

$$KR_{20} = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum p_i q_i}{s_t^2} \right]$$

โดยที่

KR_{20} = ความเชื่อมั่นได้ของแบบทดสอบ

k = จำนวนข้อของแบบทดสอบ

p = สัดส่วนของผู้ตอบถูกแต่ละข้อ

q = สัดส่วนของผู้ตอบผิดแต่ละข้อ โดยที่ $(1 - p)$

s_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนความรู้ทางการเงิน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ “ความรู้ทางการเงิน” มีคำถามจำนวน 10 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่น KR-20 เท่ากับ 0.63 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือได้ค่อนข้างสูง

3.6.2.2 วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ตัวแปร การเปิดรับสารทางการเงิน ทศนคติทางการเงิน และ พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha) เพื่อหาความเชื่อถือของแบบสอบถาม(ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2561) ซึ่งจะ คำนวณในส่วนของแบบสอบถามที่สามารถนำมาตีค่าเป็นคะแนน (Rating Scale) ในการ วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของของครอนบาชต้องไม่น้อยกว่า 0.70 หากคำนวณแล้วได้ค่าอัลฟาตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป จะถือว่าข้อคำถามมีความเชื่อมั่นได้ ในงานวิจัย ชั้นนี้ การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ผลดังต่อไปนี้

สูตร สัมประสิทธิ์แอลฟา

$$\alpha = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum st^2}{st^2} \right]$$

โดยที่

α	=	ความเชื่อมั่นได้ของเครื่องมือ
k	=	จำนวนข้อคำถาม
st^2	=	ค่าความแปรปรวนของคะแนนรวมจากคำตอบทุกข้อ
$\sum st^2$	=	ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ “การเปิดรับสารทางการเงิน” มีคำถามจำนวน 6 ข้อ ได้ค่า สัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.760

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับ “ทัศนคติทางการเงิน” มีคำถาม จำนวน 10 ข้อ ได้ค่า สัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.718

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับ “พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ” มีคำถาม จำนวน 10 ข้อ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.937

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ในการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการนำไปวิเคราะห์หลักการทางสถิติที่เกี่ยวข้อง โดยจะแบ่งออกเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

3.7.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic)

วิเคราะห์และอธิบายลักษณะข้อมูลในด้านลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายถึงการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน, รูปแบบการออม, ความรู้, ทักษะคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

3.7.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistic)

เป็นการศึกษาข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างและทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) ในการทดสอบความแตกต่างของลักษณะประชากรกับการเปิดรับข่าวสาร และการหาความสัมพันธ์ของ 2 ตัวแปร โดยใช้สถิติทดสอบดังนี้

1. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม ใช้ Independent Samples t-test และหากมากกว่า 2 กลุ่มใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance: ANOVA) โดยใช้ F - test เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 1 2 3 และ 4

2. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 5 เพื่อศึกษาอิทธิพลระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งก็คือ การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ทางการเงิน ทักษะคติทางการเงิน กับตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของแรงงานนอกระบบ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 3.1 ตารางสมมติฐานการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สมมติฐานการวิจัย	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน</p>	
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 1.1 เพศที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p><i>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</i></p> <p>H_0: เพศที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: เพศที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน</p>	<p>Independent Samples t-test</p>
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 1.2 ช่วงอายุที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p><i>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</i></p> <p>H_0: ช่วงอายุที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: ช่วงอายุที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน</p>	<p>One - way ANOVA</p>
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 1.3 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p><i>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</i></p> <p>H_0: ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	<p>One - way ANOVA</p>

ตารางที่ 3.1 ตารางสมมติฐานการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 1.4 สถานภาพที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</p> <p>H_0: สถานภาพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: สถานภาพที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	One - way ANOVA
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 1.5 อาชีพที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</p> <p>H_0: อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	One - way ANOVA
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 1.6 รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</p> <p>H_0: รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	One - way ANOVA

ตารางที่ 3.1 ตารางสมมติฐานการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 1.7 จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p><i>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</i></p> <p>H_0: จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	One - way ANOVA
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 2 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีความรู้ทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 2.1 เพศที่แตกต่างกันมีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p><i>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</i></p> <p>H_0: เพศที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: เพศที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	Independent Samples t-test
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 2.2 อายุที่แตกต่างกันมีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p><i>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</i></p> <p>H_0: อายุที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: อายุที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	One - way ANOVA
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 2.3 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p><i>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</i></p> <p>H_0: ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	One - way ANOVA

ตารางที่ 3.1 ตารางสมมติฐานการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 2.4 สถานภาพที่แตกต่างกันมีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</p> <p>H_0: สถานภาพ ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: สถานภาพ ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	One - way ANOVA
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 2.5 อาชีพที่แตกต่างกันมีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</p> <p>H_0: อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	One - way ANOVA
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 2.6 รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</p> <p>H_0: รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	One - way ANOVA
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 2.7 จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลที่แตกต่างกันมีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</p> <p>H_0: จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	One - way ANOVA

ตารางที่ 3.1 ตารางสมมติฐานการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 3 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 3.1 เพศที่แตกต่างกันมีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน</p> <p>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</p> <p>H_0: เพศที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: เพศที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	<p>Independent Samples t-test</p>
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 3.2 ช่วงอายุที่แตกต่างกันมีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน</p> <p>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</p> <p>H_0: ช่วงอายุที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: ช่วงอายุที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	<p>One - way ANOVA</p>
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 3.3 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีทัศนคติทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</p> <p>H_0: ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	<p>One - way ANOVA</p>
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 3.4 สถานภาพที่แตกต่างกันมีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน</p> <p>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</p> <p>H_0: สถานภาพที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: สถานภาพที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	<p>One - way ANOVA</p>

ตารางที่ 3.1 ตารางสมมติฐานการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 3.5 อาชีพที่แตกต่างกันมีทัศนคติทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</p> <p>H_0: อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	One - way ANOVA
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 3.6 รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีทัศนคติทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</p> <p>H_0: รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	One - way ANOVA
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 3.7 จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลที่แตกต่างกันมีทัศนคติทางการเงินแตกต่างกัน</p> <p>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</p> <p>H_0จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน</p>	One - way ANOVA

ตารางที่ 3.1 ตารางสมมติฐานการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 4 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมกรออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน</p>	
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 4.1 เพศที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมกรออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน</p> <p><i>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</i></p> <p>H_0: เพศที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมกรออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: เพศที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมกรออมเพื่อการเกษียณ แตกต่างกัน</p>	<p>Independent Samples t-test</p>
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 4.2 ช่วงอายุที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมกรออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน</p> <p><i>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</i></p> <p>H_0: ช่วงอายุที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมกรออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: ช่วงอายุที่แตกต่างกัน มีแนวโน้มพฤติกรรมกรออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน</p>	<p>One - way ANOVA</p>
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 4.3 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมกรออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน</p> <p><i>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</i></p> <p>H_0: ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมกรออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมกรออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน</p>	<p>One - way ANOVA</p>

ตารางที่ 3.1 ตารางสมมติฐานการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 4.4 สถานภาพที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน</p> <p>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</p> <p>H_0: สถานภาพที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: สถานภาพที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน</p>	One - way ANOVA
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 4.5 อาชีพที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน</p> <p>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</p> <p>H_0: อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ แตกต่าง</p>	One - way ANOVA
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 4.6 รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน</p> <p>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</p> <p>H_0: รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ แตกต่าง</p>	One - way ANOVA

ตารางที่ 3.1 ตารางสมมติฐานการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 4.7 จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน</p> <p><i>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</i></p> <p>H_0: จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน</p> <p>H_1: จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ แตกต่างกัน</p>	One - way ANOVA
<p>สมมติฐานการวิจัยที่ 5 การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ</p> <p><i>สามารถตั้งสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้</i></p> <p>H_0: การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ ไม่มีอิทธิพล ต่อ พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ</p> <p>H_1: มีอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่มีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมออมเพื่อการเกษียณ</p>	Multiple Regression Analysis

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย “การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ ในการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” ได้ทำการเก็บข้อมูล ในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2564 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และแนวโน้ม และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผ่านแบบสอบถาม (Questionnaire) ทั้งในช่องทางออนไลน์ (Online) และแบบเผชิญหน้า (Face to Face) ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในการตอบแบบสอบถามในงานวิจัยชิ้นนี้ คือประชากรวัยทำงานที่เป็นแรงงานนอกระบบที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ตัวอย่าง ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผลการวิจัย สามารถแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะประชากร
- ส่วนที่ 4.2 การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน
- ส่วนที่ 4.3 การวัดความรู้ทางการเงิน
- ส่วนที่ 4.4 การวัดทัศนคติทางการเงิน
- ส่วนที่ 4.5 การวัดพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ
- ส่วนที่ 4.6 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะประชากร

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นแรงงานนอกระบบที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล รวมถึงรูปแบบการออม และได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางที่ 4.1 – 4.8 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	164	41
หญิง	236	59
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย โดยมีเพศหญิง เป็นจำนวน 236 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 59 และเพศชาย เป็นจำนวน 164 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 41

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามช่วงอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
18 – 28 ปี	205	51.25
29 – 39 ปี	110	27.50
40 – 50 ปี	62	15.50
51 - 60 ปี	23	5.75
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีช่วงอายุระหว่าง 18 – 28 ปี มากที่สุด จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.25 รองลงมา ได้แก่ ช่วงอายุ 29 – 39 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 อันดับที่สาม ได้แก่ ช่วงอายุ 40 – 50 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 โดยช่วงอายุ 51 - 60 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	16	4.00
มัธยมต้น	21	5.25
มัธยมปลาย	43	10.75
อนุปริญญา	39	9.75
ปริญญาตรี	219	54.75
สูงกว่าปริญญาตรี	62	15.50
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับ ปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.75 รองลงมา ได้แก่ระดับ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 อันดับสาม ได้แก่ระดับ มัธยมปลาย จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.75 อันดับสี่ ได้แก่ระดับ อนุปริญญา จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.75 อันดับห้า ได้แก่ ระดับ มัธยมต้น จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 และ อันดับหก ได้แก่ระดับ ประถมศึกษาและต่ำกว่า มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	257	64.25
มีคู่ครองโดยจดทะเบียนสมรส	81	20.25
มีคู่ครองโดยไม่จดทะเบียนสมรส	58	14.50
คู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสเสียชีวิต	4	1.00
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพ โสด มากที่สุด จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 64.25 รองลงมา ได้แก่ สถานภาพ มีคู่ครองโดยจดทะเบียนสมรส จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 อันดับที่สาม ได้แก่ สถานภาพ มีคู่ครองโดยไม่จดทะเบียนสมรส จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 โดยช่วงสถานภาพ คู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสเสียชีวิต มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ว่างงาน	19	4.75
นักเรียน นักศึกษา	100	25.00
พนักงาน	161	40.25
ธุรกิจส่วนตัว	83	20.75
ฟรีแลนซ์ รับจ้างอิสระ	34	8.50
เกษตรกร	3	.75
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพ พนักงาน มากที่สุด จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.25 รองลงมา ได้แก่อาชีพ นักเรียน นักศึกษา จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 อันดับสาม ได้แก่ ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.75 อันดับสี่ ได้แก่ อาชีพ ฟรีแลนซ์ รับจ้างอิสระ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 อันดับห้า ได้แก่ ว่างงาน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.75 โดยอาชีพ เกษตรกร มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.75 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน

รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 15,000 บาท	150	37.50
15,000 – 30,000 บาท	160	40.00
30,001–45,000 บาท	51	12.75
45,001 – 60,000 บาท	13	3.25
60,001 – 75,000 บาท	13	3.25
มากกว่า 75,000 บาท	13	3.25
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 30,000 บาท มากที่สุด จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมา ได้แก่ รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่า 15,000 บาท จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 อันดับสาม ได้แก่ รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 30,001–45,000 บาท จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.75 อันดับถัดมา ได้แก่ รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 45,001 – 60,000 บาท, รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 60,001 – 75,000 บาท, บุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 75,000 บาท ที่มีจำนวน 13 คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.25

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีคนที่อยู่ในความดูแล	181	45.25
1-2 คน	153	38.25
3-4 คน	57	14.25
5 คนขึ้นไป	9	2.25
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่มีคนที่อยู่ในความดูแล มากที่สุด จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 45.25 รองลงมา ได้แก่ คนที่อยู่ในความดูแล 1-2 คน จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.25 อันดับสาม ได้แก่ คนที่อยู่ในความดูแล 3-4 คน จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 โดยคนที่อยู่ในความดูแล 5 คนขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.25 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามรูปแบบการออม

รูปแบบการออม	จำนวน (คำตอบ)	ร้อยละ
เงินสด	281	31.47
เงินฝากออมทรัพย์	267	29.90
เงินฝากประจำ	87	9.74
สหกรณ์ออมทรัพย์	25	2.80
พันธบัตรรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ	14	1.57
หุ้นกู้/ตั๋วเงินฝาก	15	1.68
หุ้นสามัญในตลาดหลักทรัพย์	38	4.26

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามรูปแบบการออม (ต่อ)

รูปแบบการออม	จำนวน (คำตอบ)	ร้อยละ
สังหาริมทรัพย์ เช่น เพชร ทอง	27	3.02
อสังหาริมทรัพย์ เช่น บ้าน ที่ดิน	31	3.47
กองทุนรวมตราสารหนี้/ตราสารทุน	31	3.47
กรมธรรม์ประกันชีวิต	57	6.38
กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)	18	2.02
กองทุนการออมแห่งชาติ	2	0.22
รวม	893	100

*ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 4.8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรูปแบบการออมในรูปแบบของ เงินสด มากที่สุด เป็นจำนวน 281 คน คิดเป็นร้อยละ 31.47 รองลงมา ได้แก่ ออมในรูปแบบของ เงินฝากออมทรัพย์ เป็นจำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 29.90 เงินฝากประจำ เป็นจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 9.74 กรมธรรม์ประกันชีวิต เป็นจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 6.38 หุ้นสามัญในตลาดหลักทรัพย์ เป็นจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 4.26 อสังหาริมทรัพย์ เช่น บ้าน ที่ดิน และ กองทุนรวมตราสารหนี้ ตราสารทุน มีจำนวนคำตอบเท่ากัน คือ 31 คน คิดเป็นร้อยละ 3.47 สังหาริมทรัพย์ เช่น เพชร ทอง เป็นจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 3.02 สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เป็นจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 2.02 หุ้นกู้ ตัวเงินฝาก เป็นจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 1.68 พันธบัตรรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ เป็นจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 1.57 คน และ กองทุนการออมแห่งชาติ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.22 ตามลำดับ

4.2 การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน

ผู้วิจัย ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ของกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นแรงงานนอกระบบที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ตัวอย่าง ทั้งช่องทาง เวลาโดยเฉลี่ย และช่วงเวลาที่เปิดรับ และได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางที่ 4.9- 4.12 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ตามช่องทางสื่อต่างๆ

ช่องทาง	ความถี่ในการเปิดรับ (ร้อยละ)					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1) สื่อบุคคล เช่น เพื่อน/ญาติ/ครอบครัว	71 (17.75)	93 (23.25)	156 (39.00)	54 (13.50)	26 (6.50)	3.32	1.11	ปานกลาง
2) สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์/ นิตยสารทั่วไป/ นิตยสารทางการเงิน	35 (8.75)	85 (21.25)	145 (36.25)	96 (24.00)	39 (9.75)	2.95	1.09	ปานกลาง
3) สื่อออนไลน์ เช่น อินเทอร์เน็ต/ สื่อสังคมออนไลน์/ เว็บไซต์ของธนาคาร	157 (39.25)	133 (33.25)	86 (21.50)	16 (4.00)	8 (2.00)	4.04	0.97	มาก
4) สื่อวิทยุ	9 (2.25)	41 (10.25)	90 (22.50)	111 (27.75)	149 (37.25)	2.13	1.09	น้อย
5) สื่อโทรทัศน์	14 (3.50)	99 (24.75)	118 (29.50)	114 (28.50)	55 (13.75)	2.76	1.08	ปานกลาง
6) สื่อเฉพาะกิจ เช่น สัมมนา/ สาขาของธนาคาร	37 (9.25)	66 (16.50)	125 (31.25)	101 (25.25)	71 (17.75)	2.74	1.20	ปานกลาง
การเปิดรับข่าวสารทางการเงินโดยรวม						2.99	0.69	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 และหากพิจารณาถึงสื่อแต่ละช่องทาง จะพบว่า สื่อที่มีการเปิดรับมากที่สุด คือ สื่อออนไลน์ มีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยกว่า 1 นั่นคือ ประชากรมีพฤติกรรมเปิดรับสื่อออนไลน์สอดคล้องกัน ในส่วนของสื่อที่มีการเปิดรับน้อยที่สุดคือ สื่อวิทยุมีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินอยู่ในระดับ น้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.13 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวน ร้อยละ และเวลาโดยเฉลี่ยในการเปิดรับข้อมูลทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง

เวลาเฉลี่ยในการเปิดรับข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1 ชั่วโมง	171	42.75
1 – 2 ชั่วโมง	173	43.25
มากกว่า 2 ชั่วโมง – 3 ชั่วโมง	34	8.50
มากกว่า 3 ชั่วโมง – 4 ชั่วโมง	11	2.75
มากกว่า 4 ชั่วโมงขึ้นไป	11	2.75
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเวลาโดยเฉลี่ยในการเปิดรับข้อมูล 1 – 2 ชั่วโมง มากที่สุด จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.25 รองลงมา ใช้เวลาโดยเฉลี่ยในการเปิดรับข้อมูล ต่ำกว่า 1 ชั่วโมง จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.75 อันดับสาม ใช้เวลาโดยเฉลี่ยในการเปิดรับข้อมูล มากกว่า 2 ชั่วโมง – 3 ชั่วโมง จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 โดยเวลาโดยเฉลี่ยในการเปิดรับข้อมูล มากกว่า 3 ชั่วโมง – 4 ชั่วโมง และมากกว่า 4 ชั่วโมงขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวน ร้อยละ ของช่วงเวลาในการเปิดรับข้อมูลทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง

ช่วงเวลาในการเปิดรับข้อมูลทางการเงิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
00.01 – 03.00	11	2.75
03.01 – 06.00	3	0.75
06.01 – 09.00	27	6.75
09.01 – 12.00	51	12.75
12.01 – 15.00	87	21.75
15.01 – 18.00	40	10.00
18.01 – 21.00	128	32.00
21.01 – 24.00	53	13.25
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เปิดรับข้อมูลในช่วงเวลา 18.01 – 21.00 น. มากที่สุด จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32 รองลงมาได้แก่ ช่วงเวลา 12.01 – 15.00 น. จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 อันดับสาม ได้แก่ ช่วงเวลา 21.01 – 24.00 น. จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.25 อันดับสี่ เป็นช่วงเวลา 09.01 – 12.00 น. จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.75 อันดับถัดมาได้แก่ ช่วงเวลา 15.01 – 18.00 น. จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ช่วงเวลา 06.01 – 09.00 น. จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75 ช่วงเวลา 00.01 – 03.00 น. จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75 และ ช่วงเวลา 03.01 – 06.00 น. จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.75 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวน ร้อยละ และช่องทางในการค้นคว้าความรู้ทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง

ช่องทางในการค้นคว้าความรู้ทางการเงิน	จำนวน (คำตอบ)	ร้อยละ
หนังสือพิมพ์	30	3.14
นิตยสารทั่วไป	18	1.89
นิตยสารทางการเงิน	62	6.50
โทรทัศน์ / วิทยุ	53	5.56
อินเทอร์เน็ต	325	34.07
สื่อสังคม	100	10.48
เพื่อน/ญาติ ที่ไม่ได้ทำงานในธุรกิจที่ทางการเงิน	59	6.18
เพื่อน/ญาติ ที่ทำงานในธุรกิจทางการเงิน	118	12.37
นายจ้าง/ที่ทำงาน/องค์กร/บริษัท	30	3.14
พนักงานธนาคาร/พนักงานประจำบูท	126	13.21
ที่ปรึกษาทางการเงินหรือนายหน้า ที่ไม่ใช่พนักงานธนาคาร	33	3.46
รวม	954	100

*ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 4.12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ช่องทาง อินเทอร์เน็ต ในการค้นคว้ารู้ทางการเงิน มากที่สุด เป็นจำนวน 325 คน คิดเป็นร้อยละ 34.07 รองลงมา ได้แก่ พนักงานสาขาธนาคาร/พนักงานประจำบูท เป็นจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 13.21 เพื่อน/ญาติ ที่ทำงานในธุรกิจทางการเงิน เป็นจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 12.37 สื่อสังคม เป็นจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 10.48 นิตยสารทางการเงิน เป็นจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 เพื่อน/ญาติที่ไม่ได้ทำงานในธุรกิจที่ทางการเงิน เป็นจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 6.18 โทรทัศน์ / วิทยุ เป็นจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 5.56 ที่ปรึกษาทางการเงินหรือนายหน้าที่ไม่ใช่พนักงานธนาคาร เป็นจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 3.46 นายจ้าง/ที่ทำงาน/องค์กร/บริษัท และ หนังสือพิมพ์ มีจำนวนเท่ากันที่ 30 คน คิดเป็นร้อยละ 3.14 มี ในส่วน นิตยสารทั่วไป มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 3.14 ตามลำดับ

4.3 การวัดความรู้ทางการเงิน

ผู้วิจัย ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ความรู้ทางการเงิน ของกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นแรงงานนอกระบบที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 และได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางที่ 4.13 – 4.15 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามคะแนนความรู้ทางการเงิน

คะแนนรวมความรู้ทางการเงิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.
0	11	2.75	5.01	2.28
1	22	5.50		
2	26	6.50		
3	47	11.75		
4	46	11.50		
5	78	19.50		
6	65	16.25		
7	41	10.25		
8	43	10.75		
9	17	4.25		
10	4	1.00		
รวม	400	100.0		

จากตารางที่ 4.13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.01 คะแนน หรือ 5 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า เท่ากับ 2.28 คะแนน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนความรู้ทางการเงิน เท่ากับ 5 คะแนน จำนวน 78 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 19.50 รองลงมา เท่ากับ 6 คะแนน จำนวน 65 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.25 ใน ส่วนของคะแนนที่ได้น้อยที่สุดคือ 10 คะแนน จำนวน 4 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 แสดงจำนวน ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามคำตอบความรู้ทางการเงิน

ความรู้ทางการเงิน	ผู้ที่ตอบถูก	ผู้ที่ตอบผิด	รวมจำนวน คน (ร้อยละ)
	(คน) (ร้อยละ)	(คน) (ร้อยละ)	
1) หากท่านมีเงิน 1,000 บาท อัตราเงินเฟ้อเท่ากับ 3% ในอีก 1 ปี เงิน 1,000 บาทนี้ จะใช้ซื้อสินค้าได้มากกว่าซื้อในวันนี้	225 (56.25)	175 (43.75)	400 (100)
2) หากวันนี้มีคนมาขอยืมเงินท่าน 1,000 บาท และจะนำเงินมาคืนท่านในอีก 1 ปีข้างหน้า ในจำนวนเงิน 1,030 บาท ท่านได้ดอกเบี้ยจากการให้เพื่อยืมเงิน เท่ากับ 3%	239 (59.75)	161 (40.3)	400 (100)
3) ท่านฝากเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ 100 บาท โดยจะได้ดอกเบี้ย 2% ต่อปี ท่านคิดว่าเมื่อครบ 5 ปี ท่านจะมีเงินในบัญชีรวมดอกเบี้ยเป็นจำนวน 110 บาท โดยไม่มีการฝากเงินเพิ่มหรือถอนเงินออกจากบัญชีดังกล่าวเลย	136 (34.00)	264 (66.00)	400 (100)
4) หากท่านฝากเงินไว้ในบัญชีออมทรัพย์ ได้รับดอกเบี้ย 2% ต่อปี และอัตราเงินเฟ้อคือ 3% ต่อปี เมื่อครบ 1 ปี มูลค่าเงินในบัญชีรวมดอกเบี้ยของท่านมีมูลค่าสูงขึ้น	143 (35.75)	257 (64.25)	400 (100)
5) ภาวะเงินเฟ้อ เป็นภาวะที่ส่งผลกระทบต่อตรง กับแรงงานที่ได้รับค่าจ้างแบบคงที่	249 (62.25)	151 (37.75)	400 (100)

ตารางที่ 4.14 แสดงจำนวน ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามคำตอบความรู้ทางการเงิน (ต่อ)

ความรู้ทางการเงิน	ผู้ที่ตอบถูก	ผู้ที่ตอบผิด	รวมจำนวน คน (ร้อยละ)
	(คน) (ร้อยละ)	(คน) (ร้อยละ)	
6) ทองคำ โดยปกติแล้วมีความเสี่ยงในการลงทุนน้อยกว่าพันธบัตรรัฐบาล	155 (38.75)	245 (61.25)	400 (100)
7) การแบ่งเงินออม/เงินลงทุนในสินทรัพย์หลาย ๆ ประเภท ถือเป็น การกระจายความเสี่ยง	289 (72.25)	111 (27.75)	400 (100)
8) หากอัตราดอกเบี้ยในตลาดเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อราคาพันธบัตรรัฐบาล/หุ้นกู้ ให้มีสูงขึ้นด้วย	88 (22.00)	312 (78.00)	400 (100)
9) ธรรมเนียมประกันชีวิตแบบบำนาญ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างรายได้สม่ำเสมอแก่ผู้ทำประกันเมื่อเกษียณอายุ และมีอายุครบ 55 ปี หรืออายุครบ 60 ปี	208 (52.00)	192 (48.00)	400 (100)
10) การฝากประจำ คือ การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารใด ธนาคารหนึ่ง โดยมีสัญญาว่าผู้ฝากจะฝากเงินจำนวนนี้ไว้โดยไม่ถอนเลย ในช่วงเวลาที่ตกลงกันได้	271 (67.75)	129 (32.25)	400 (100)

จากตารางที่ 4.14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบความรู้ในด้าน “การกระจายความเสี่ยง” ในข้อที่ 7 ได้มากที่สุด เป็นจำนวน 289 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 72.25 รองลงมาความรู้ในด้าน “ความรู้ทางการเงิน” ในข้อที่ 10 เป็นจำนวน 271 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 67.75 และ ความรู้ในด้าน “ผลกระทบของเงินเฟ้อ” ในข้อที่ 5 เป็นจำนวน 249 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 62.25 ในส่วนของความรู้ที่ตอบผิด กลุ่มตัวอย่างตอบ ความรู้ในด้าน “อัตราดอกเบี้ย” ในข้อที่ 8 เป็นข้อที่ผิดมากที่สุด จำนวน 312 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 78.00 รองลงมาความรู้ในด้าน “การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น” ในข้อที่ 3 เป็นจำนวน 264 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 66.00 และ ความรู้ในด้าน “มูลค่าของเงินตามกาลเวลา” ในข้อที่ 4 เป็นจำนวน 257 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 64.25

ตารางที่ 4.15 ระดับความรู้ทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความรู้	คะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความรู้มาก	8 - 10	64	16.00
ระดับความรู้ปานกลาง	4-7	230	57.50
ระดับรู้น้อย	1-3	95	23.75
ไม่มีความรู้	0	11	2.75
รวม		400	100

จากตารางที่ 4.15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับ ปานกลาง คือ มีระดับความรู้ทางการเงิน อยู่ในช่วง 4-7 คะแนน เป็นจำนวน 230 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 57.50 รองลงมา มีความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับ น้อย คือ มีระดับความรู้ทางการเงิน อยู่ในช่วง 1-3 คะแนน เป็นจำนวน 95 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 23.75 ลำดับถัดมา มีความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับ มาก คือ มีระดับความรู้ทางการเงิน อยู่ในช่วง 8 – 10 คะแนน เป็นจำนวน 64 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.00 ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความรู้ทางการเงินเลย หรือมีระดับความรู้ทางการเงิน 0 คะแนน มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75 ตามลำดับ

4.4 การวัดทัศนคติทางการเงิน

ผู้วิจัย ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ทัศนคติทางการเงิน ของกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นแรงงานนอกระบบที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 และได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางที่ 4.16 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.16 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ในประเด็นต่างๆ ในด้านการเงิน

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					$\bar{x}$	S.D.	ทัศนคติ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง			
1) ท่านเลือกที่จะมีความสุขกับการใช้เงินในปัจจุบันมากกว่าการเก็บออมในระยะยาว	58 (14.50)	83 (20.75)	140 (35.00)	94 (23.50)	25 (6.25)	2.86	1.12	ปาน กลาง
2) ท่านจะคำนึงถึงรายรับรายจ่ายของวันนี้เท่านั้น รายรับรายจ่ายในอนาคตค่อยคิดในภายหลัง	35 (8.75)	99 (24.75)	111 (27.75)	113 (28.25)	42 (10.50)	3.07	1.14	ปาน กลาง
3) เงินมีไว้ให้ใช้ ไม่ได้มีไว้ให้เก็บออม	35 (8.75)	69 (17.25)	107 (26.75)	121 (30.25)	68 (17.00)	3.30	1.19	ปาน กลาง
4) ท่านคิดว่าการออมเพื่อใช้จ่ายหลังเกษียณ นั้นไม่จำเป็น เนื่องจากเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่ต้องดูแลผู้สูงอายุ	56 (14.00)	73 (18.25)	86 (21.50)	114 (28.50)	71 (17.75)	3.18	1.31	ปาน กลาง
5) ท่านพร้อมที่จะเสี่ยงในการออมหรือลงทุน โดยไม่มีความรู้ ความเข้าใจในรูปแบบการออมหรือลงทุน	28 (7.00)	76 (19.00)	85 (21.25)	120 (30.00)	91 (22.75)	3.43	1.23	ปาน กลาง

ตารางที่ 4.16 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ในประเด็นต่างๆ ในด้านการเงิน (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง			
6) ท่านมีการตั้งเป้าหมายทางการเงินในระยะยาว และมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมาย	79 (19.75)	138 (34.50)	120 (30.00)	45 (11.25)	18 (4.50)	3.54	1.07	ปาน กลาง
7) ท่านเชื่อว่าการออมเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการเกษียณอายุ	102 (25.50)	144 (36.00)	99 (24.75)	41 (10.25)	14 (3.50)	3.70	1.07	ดี
8) ท่านเชื่อว่าเงินที่นำมาใช้จ่ายในช่วงหลังเกษียณอายุ ควรเป็นเงินที่มาจาก การออมหรือการลงทุนในช่วงวัยทำงานเป็นหลัก	78 (19.50)	156 (39.00)	110 (27.50)	38 (9.50)	18 (4.50)	3.60	1.05	ปาน กลาง
9) ท่านไม่ยากใช้ชีวิตโดยประมาท โดยการคอยพึ่งพาสวัสดิการจากภาครัฐหลังเกษียณอายุเพียงอย่างเดียว	148 (37.00)	132 (33.00)	75 (18.75)	28 (7.00)	17 (4.25)	3.92	1.10	ดี
10) ท่านเชื่อว่าการออมทรัพย์เป็นการสร้างความมั่นคงให้ตนเอง และ/หรือ ครอบครัวอย่างหนึ่ง	155 (38.75)	125 (31.25)	79 (19.75)	28 (7.00)	13 (3.25)	3.95	1.08	ดี
ทัศนคติทางการเงินโดยรวมรวม						3.45	0.68	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.16 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีทัศนคติทางการเงิน อยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 และ เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติประเด็น “การออมทรัพย์เป็นการสร้างความมั่นคงให้ตนเอง และ หรือ ครอบครัวยังหนึ่ง” มากที่สุด โดยอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ส่วนประเด็น “ไม่อยากใช้ชีวิตโดยประมาท โดยการคอยฟังพาสวัสดิการจากภาครัฐหลังเกษียณอายุเพียงอย่างเดียว” รองลงมา โดยอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ในส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ประเด็น “เลือกที่จะมีความสุขกับการใช้เงินในปัจจุบันมากกว่าการเก็บออมในระยะยาว” โดยอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 ตามลำดับ

4.5 การวัดพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

ผู้วิจัย ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นแรงงานนอกระบบที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 และได้ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางที่ 4.17 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.17 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความตั้งใจ ในการออมเพื่อการเกษียณ

ประเด็น	ระดับความตั้งใจ (ร้อยละ)					$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1) ท่านมีการวางแผนทางการเงินเพื่อรองรับการเกษียณอายุ	71 (17.75)	126 (31.50)	130 (32.50)	50 (12.50)	23 (5.75)	3.43	1.09	มาก
2) ท่านมีการศึกษา ค้นคว้า หาข้อมูล เกี่ยวกับการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ	51 (12.75)	126 (31.50)	141 (35.25)	61 (15.25)	21 (5.25)	3.31	1.05	ปานกลาง
3) ท่านได้ทำการคำนวณจำนวนเงินที่เพียงพอสำหรับใช้จ่ายในการดำรงชีพหลังเกษียณอายุ	46 (11.50)	110 (27.50)	136 (34.00)	73 (18.25)	35 (8.75)	3.15	1.12	ปานกลาง
4) ท่านมีการวางแผนรายได้ และค่าใช้จ่าย สำหรับชีวิตหลังเกษียณไว้ล่วงหน้า	50 (12.50)	98 (24.50)	146 (36.50)	66 (16.50)	40 (10.00)	3.13	1.14	ปานกลาง
5) การวางแผนทางการเงินในการเกษียณอายุของท่าน ได้คำนึงถึงอัตราเงินเฟ้อในอนาคตไว้เรียบร้อยแล้ว	48 (12.00)	71 (17.75)	130 (32.50)	89 (22.25)	62 (15.50)	2.89	1.22	ปานกลาง

ตารางที่ 4.17 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความตั้งใจ ในการ
ออมเพื่อการเกษียณ (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความตั้งใจ (ร้อยละ)					$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
6) ท่านได้ทำการวางแผนในการ จัดสรรเงินเพื่อใช้จ่ายหลัง เกษียณอายุ ให้เพียงพอต่อการ ดำรงชีพ โดยไม่เดือดร้อน	52 (13.00)	101 (25.25)	141 (35.25)	72 (18.00)	34 (8.50)	3.16	1.13	ปาน กลาง
7) ท่านพยายามออกกำลังกาย และรักษาสุขภาพ เพื่อที่จะใช้ ชีวิตหลังเกษียณ โดยที่ไม่ต้อง เสียค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ	66 (16.5)	137 (34.25)	136 (34.00)	45 (11.25)	16 (4.00)	3.48	1.02	มาก
8) ท่านมีการวางแผนสำรองเงิน ไว้ส่วนหนึ่ง ไว้ใช้เมื่อท่าน เจ็บป่วย หรือประสบอุบัติเหตุ	73 (18.25)	132 (33.00)	116 (29.00)	59 (14.75)	20 (5.00)	3.45	1.10	มาก
9) ท่านมีวางแผนการเงินไว้ สำหรับจัดซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก หรือซ่อมแซมบ้าน สำหรับการใช้ชีวิตหลังการ เกษียณอายุ	54 (13.50)	109 (27.25)	137 (34.25)	74 (18.50)	26 (6.50)	3.23	1.10	ปาน กลาง
10) ท่านได้ทำการวางแผน แผนที่จะชำระหนี้สินให้หมด ก่อนที่ท่านจะเกษียณอายุ	108 (27.00)	124 (31.00)	96 (24.00)	41 (10.25)	31 (7.75)	3.59	1.21	มาก
พฤติกรรมออมเพื่อการเกษียณโดยรวม						3.28	0.833	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.17 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ อยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 และ เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรม ใน “การวางแผนแผนที่จะชำระหนี้สินให้หมดก่อนที่จะเกษียณอายุ” มากที่สุด โดยอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 ส่วนประเด็น “พยายามออกกำลังกายและรักษาสุขภาพ เพื่อที่จะใช้ชีวิตหลังเกษียณ โดยที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ” รองลงมา โดยอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 ในส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ประเด็น “การวางแผนทางการเงินในการเกษียณอายุของท่าน ได้ค้ำนึ่งนึ่งอัตราเงินเฟ้อในอนาคตไว้เรียบร้อยแล้ว” โดยอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.89 ตามลำดับ

4.6 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานที่ 1 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ที่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยที่ 1.1 เพศ ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : เพศ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : เพศ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้ Independent Samples t-test

ตารางที่ 4.18 การทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน โดยจำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	P-value
ชาย	164	2.91	0.66	-1.928	.055
หญิง	236	3.05	0.71		

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ค่า t เท่ากับ -1.928 และค่า P-value เท่ากับ .055 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานว่าง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 1.1 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 1.2 ช่วงอายุ ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : ช่วงอายุ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ช่วงอายุ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แตกต่าง

กัน
สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป
โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.19 การทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน โดยจำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
18 – 28 ปี	205	2.95	0.63	0.675	.568
29 – 39 ปี	110	3.04	0.66		
40 – 50 ปี	62	3.05	0.85		
51 - 60 ปี	23	2.91	0.94		

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ค่า F เท่ากับ 0.675 และค่า P-value เท่ากับ .568 มากกว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานว่าง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 1.2 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 1.3 ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.20 การทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน โดยจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	16	2.41	1.06	3.631	.003*
มัธยมต้น	21	2.94	0.81		
มัธยมปลาย	43	2.90	0.72		
อนุปริญญา	39	2.98	0.70		
ปริญญาตรี	219	3.00	0.61		
สูงกว่าปริญญาตรี	62	3.19	0.73		

P-Value คือ Sig. * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ค่า F เท่ากับ 3.631 และค่า P-value เท่ากับ .003 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 1.3 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างของพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ต้องทำการทดสอบต่อด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อจำแนกตามระดับการศึกษารายคู่ ดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา และต่ำกว่า	มัธยมต้น	มัธยม ปลาย	อนุปริญญา	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		2.41	2.94	2.90	2.98	3.00	3.19
ประถมศึกษา และต่ำกว่า	2.41	-	-0.53 (0.018)*	-0.49 (0.15)*	-0.57 (0.05)*	-0.59 (0.01)*	-0.78 (0.000)*
มัธยมต้น	2.94	0.53 (0.018)*	-	0.04	-0.4	-0.6	-0.25
มัธยมปลาย	2.90	0.49 (0.15)*	-0.04	-	-0.8	-0.10	-0.29 (0.028)*
อนุปริญญา	2.98	0.57 (0.05)*	0.4	0.8	-	-0.2	-0.21
ปริญญาตรี	3.00	0.59 (0.01)*	0.6	0.10	0.2	-	-0.19 (0.049)*
สูงกว่า ปริญญาตรี	3.19	0.78 (0.000)*	0.25	0.29 (0.028)*	0.21	0.19 (0.049)*	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.21 แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชากรที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ

ประชากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน น้อยกว่าประชากรที่มีการศึกษาระดับอื่นๆ

ประชากรที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินมากกว่าประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมปลาย และประชากรที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

สำหรับตัวแปรการศึกษาอื่นๆ นั้น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 1.4 สถานภาพ ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : สถานภาพ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : สถานภาพ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.22 การทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน โดยจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
โสด	257	2.93	0.66	2.084	.102
มีคู่ครองโดยจดทะเบียนสมรส	81	3.12	0.78		
มีคู่ครองโดยไม่จดทะเบียนสมรส	58	3.07	0.72		
คู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสเสียชีวิต	4	3.17	0.73		

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ค่า F เท่ากับ 2.084 และค่า P-value เท่ากับ .102 มากกว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานว่าง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 1.4 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 1.5 อาชีพ ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แตกต่างกัน สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป

โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.23 การทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน โดยจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
ว่างงาน	19	2.66	0.72	4.266	.001*
นักเรียน นักศึกษา	100	3.02	0.60		
พนักงาน	161	2.94	0.70		
ธุรกิจส่วนตัว	83	3.21	0.67		
ฟรีแลนซ์ รับจ้างอิสระ	34	2.88	0.80		
เกษตรกร	3	2.00	0.87		

P-Value คือ Sig. * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ค่า F เท่ากับ 4.266 และค่า P-value เท่ากับ .001 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 1.5 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างของพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ต้องทำการทดสอบต่อด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อจำแนกตามอาชีพรายคู่ ดังตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยในการเปิดรับ
ข่าวสารทางการเงิน จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	$\bar{X}$	ว่างงาน	นักเรียน นักศึกษา	พนักงาน	ธุรกิจ ส่วนตัว	ฟรีแลนซ์ รับจ้างอิสระ	เกษตรกร
		2.66	3.02	2.94	3.21	2.88	2.00
ว่างงาน	2.66	-	-0.36 (.036)*	-0.28	-0.55 (0.002)*	-0.22	0.66
นักเรียน นักศึกษา	3.02	0.36 (.036)*	-	0.08	-0.19	0.14	1.02 (0.011)*
พนักงาน	2.94	0.28	-0.08	-	-0.27 (0.001)*	0.06	0.94 (0.018)*
ธุรกิจส่วนตัว	3.21	0.55 (0.002)*	0.19	0.27 (0.001)*	-	0.33 (0.019)*	1.21 (0.003)*
ฟรีแลนซ์ รับจ้างอิสระ	2.88	0.22	-0.14	-0.06	-0.33 (0.019)*	-	0.88 (0.032)*
เกษตรกร	2.00	-0.66	-1.02 (0.011)*	-0.94 (0.018)*	-1.21 (0.003)*	-0.88 (0.032)*	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.24 แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่าง
ค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน จำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชากรที่มีอาชีพแตกต่างกัน มี
พฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ

ประชากรที่มีอาชีพ นักเรียน นักศึกษา มีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินมากกว่า ประชากรที่
ว่างงาน และ ประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกร

ประชากรที่ประกอบอาชีพพนักงาน มีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินมากกว่า ประชากรที่
ประกอบอาชีพเกษตรกร

ประชากรที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินมากกว่า ประชากร
ที่ว่างงาน ประชากรที่ประกอบอาชีพพนักงาน ฟรีแลนซ์ รับจ้างอิสระ และเกษตรกร

ประชากรที่ประกอบอาชีพฟรีแลนซ์ รับจ้างอิสระ มีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินมากกว่า
ประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกร

สำหรับตัวแปรอาชีพอื่น ๆ นั้น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 1.6 รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.25 การทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน โดยจำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน

รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน	N	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
น้อยกว่า 15,000 บาท	150	2.89	0.71	5.685	.000*
15,000 – 30,000 บาท	160	2.96	0.62		
30,001–45,000 บาท	51	3.01	0.73		
45,001 – 60,000 บาท	13	3.56	0.65		
60,001 – 75,000 บาท	13	3.72	0.72		
มากกว่า 75,000 บาท	13	3.08	0.72		

P-Value คือ Sig. * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ค่า F เท่ากับ 5.685 และค่า P-value เท่ากับ .000 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 1.6 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างของพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ต้องทำการทดสอบต่อด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อจำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนรายคู่ ดังตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยในการเปิดรับ
ข่าวสารทางการเงิน จำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน

รายได้ส่วนบุคคล โดยเฉลี่ยต่อเดือน	$\bar{X}$	น้อยกว่า 15,000 บาท	15,000 – 30,000 บาท	30,001– 45,000 บาท	45,001 – 60,000 บาท	60,001 – 75,000 บาท	มากกว่า 75,000 บาท
		2.89	2.96	3.01	3.56	3.72	3.08
น้อยกว่า 15,000 บาท	2.89	-	-0.07	-0.12	-0.68 (0.001)*	-0.83 (0.000)*	-0.19
15,000 – 30,000 บาท	2.96	0.07	-	-0.05	-0.60 (0.002)*	-0.75 (0.000)*	-0.11
30,001 – 45,000 บาท	3.01	0.12	0.05	-	-0.55 (0.009)*	-0.70 (0.001)*	-0.06
45,001 – 60,000 บาท	3.56	0.68 (0.001)*	0.60 (0.002)*	0.55 (0.009)*	-	-0.15	0.49
60,001 – 75,000 บาท	3.72	0.83 (0.000)*	0.75 (0.000)*	0.70 (0.001)*	0.15	-	0.64 (0.016)*
มากกว่า 75,000 บาท	3.08	0.19	-0.11	0.06	-0.49	-0.64 (0.016)*	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.26 แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่าง
ค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน จำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า
ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสาร
ทางการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ

ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 45,001 – 60,000 บาท มีการเปิดรับ
ข่าวสารทางการเงินมากกว่า ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่า 15,000 บาท
รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 30,000 บาท และรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน
30,001–45,000 บาท

ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 60,001 – 75,000 บาท มีการเปิดรับ
ข่าวสารทางการเงินมากกว่า ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 15,000 บาท
รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 30,000 บาท รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน
30,001 – 45,000 บาท และรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 75,000 บาท

สำหรับตัวแปรรายได้คู่อื่นๆนั้น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 1.7 จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.27 การทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน โดยจำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล

จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
ไม่มีคนที่อยู่ในความดูแล	181	2.94	0.66	2.766	.042*
1-2 คน	153	2.96	0.66		
3-4 คน	57	3.21	0.86		
5 คนขึ้นไป	9	3.20	0.55		

P-Value คือ Sig. * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ค่า F เท่ากับ 2.766 และค่า P-value เท่ากับ .042 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 1.7 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนคนที่อยู่ในความดูแลแตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างของพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ต้องทำการทดสอบต่อด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อจำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแลรายคู่ ดังตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน จำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล

จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล	$\bar{X}$	ไม่มีคนที่อยู่ในความดูแล	1-2 คน	3-4 คน	5 คนขึ้นไป
		2.94	2.96	3.21	3.20
ไม่มีคนที่อยู่ในความดูแล	2.94	-	-0.020	-0.27 (0.009)*	-0.26
1-2 คน	2.96	0.020	-	-0.25 (0.017)*	-0.24
3-4 คน	3.21	0.27 (0.009)*	0.25 (0.017)*	-	0.01
5 คนขึ้นไป	3.20	0.26	0.24	-0.01	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.28 แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน จำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแลพบว่า ประชากรที่มีจำนวนคนที่อยู่ในความดูแลแตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ ประชากรที่มีคนที่อยู่ในความดูแล 3 - 4 คน มีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินมากกว่าประชากรที่ไม่มีคนที่อยู่ในความดูแล และประชากรที่มีคนที่อยู่ในความดูแล 1 - 2 คน

สำหรับตัวแปรจำนวนคนที่อยู่ในความดูแลคู่อื่นๆนั้น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีความรู้ทางการเงิน ที่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยที่ 2.1 เพศ ที่แตกต่างกันมีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : เพศ ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : เพศ ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้ Independent Samples t-test

ตารางที่ 4.29 การทดสอบความแตกต่างของความรู้ทางการเงิน โดยจำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	P-value
ชาย	164	4.93	2.32	-0.544	.587
หญิง	236	5.06	2.26		

จากตารางที่ 4.29 พบว่า ค่า t เท่ากับ -0.544 และค่า P-value เท่ากับ .587 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานว่าง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 2.1 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 2.2 ช่วงอายุ ที่แตกต่างกันมีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : ช่วงอายุ ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ช่วงอายุ ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.30 การทดสอบความแตกต่างของความรู้ทางการเงิน โดยจำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
18 – 28 ปี	205	5.27	2.20	5.877	.001*
29 – 39 ปี	110	4.25	2.26		
40 – 50 ปี	62	5.39	2.26		
51 - 60 ปี	23	5.30	2.51		

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ค่า F เท่ากับ 5.877 และค่า P-value เท่ากับ .001 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2.2 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างของความรู้ทางการเงิน ต้องทำการทดสอบต่อด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อจำแนกตามช่วงอายุรายคู่ ดังตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.31 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างความรู้ทางการเงิน
จำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	$\bar{x}$	18 – 28 ปี	29 – 39 ปี	40 – 50 ปี	51 – 60 ปี
		5.27	4.25	5.39	5.30
18 – 28 ปี	5.27	-	1.02 (0.000)*	-0.12	-0.03
29 – 39 ปี	4.25	-1.02 (0.000)*	-	-1.14 (0.001)*	-1.05 (0.040)*
40 – 50 ปี	5.39	0.12	1.14 (0.001)*	-	0.09
51 – 60 ปี	5.30	0.03	1.05 (0.040)*	-0.09	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.31 แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างความรู้ทางการเงิน จำแนกตามช่วงอายุ พบว่า ประชากรที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ ประชากรที่มีช่วงอายุ 29 – 39 ปี มีความรู้ทางการเงิน น้อยกว่าประชากรที่มีช่วงอายุอื่นๆ

สำหรับตัวแปรช่วงอายุคู่อื่นๆนั้น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 2.3 ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.32 การทดสอบความแตกต่างของความรู้ทางการเงิน โดยจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	16	3.44	2.19	8.647	.000*
มัธยมต้น	21	3.29	1.90		
มัธยมปลาย	43	4.40	2.03		
อนุปริญญา	39	5.00	2.34		
ปริญญาตรี	219	5.07	2.22		
สูงกว่าปริญญาตรี	62	6.19	2.13		

P-Value คือ Sig. * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.32 พบว่า ค่า F เท่ากับ 8.647 และค่า P-value เท่ากับ .000 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2.3 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างของความรู้ทางการเงิน ต้องทำการทดสอบต่อด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อจำแนกตามระดับการศึกษารายคู่ ดังตารางที่ 4.33

ตารางที่ 4.33 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างความรู้ทางการเงิน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา และต่ำกว่า	มัธยมต้น	มัธยม ปลาย	อนุปริญญา	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		3.44	3.29	4.40	5.00	5.07	6.19
ประถมศึกษา และต่ำกว่า	3.44	-	0.15	-0.96	-1.56 (0.016)*	-1.63 (0.004)*	-2.75 (0.000)*
มัธยมต้น	3.29	-0.15	-	-1.11	-1.71 (0.004)*	-1.78 (0.000)*	-2.90 (0.000)*
มัธยมปลาย	4.40	0.96	1.11	-	-0.60	-0.67	-1.79 (0.000)*
อนุปริญญา	5.00	1.56 (0.016)*	1.71 (0.004)*	0.60	-	-0.07	-1.19 (0.008)*
ปริญญาตรี	5.07	1.63 (0.004)*	1.78 (0.000)*	0.67	0.07	-	-1.12 (0.000)*
สูงกว่า ปริญญาตรี	6.19	2.75 (0.000)*	2.90 (0.000)*	1.79 (0.000)*	1.19 (0.008)*	1.12 (0.000)*	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.33 แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างความรู้ทางการเงิน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ

ประชากรที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา และการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความรู้ทางการเงินมากกว่าประชากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า รวมถึงประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมต้น

ประชากรที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความรู้ทางการเงินมากกว่าประชากรที่มีการศึกษาระดับอื่นๆ

สำหรับตัวแปรการศึกษาอื่นๆนั้น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 2.4 สถานภาพ ที่แตกต่างกันมีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : สถานภาพ ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : สถานภาพ ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.34 การทดสอบความแตกต่างของความรู้ทางการเงิน โดยจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
โสด	257	5.09	2.27	2.906	.035*
มีคู่ครองโดยจดทะเบียนสมรส	81	4.54	2.28		
มีคู่ครองโดยไม่จดทะเบียนสมรส	58	5.14	2.25		
คู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสเสียชีวิต	4	7.50	1.73		

P-Value คือ Sig. * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.34 พบว่า ค่า F เท่ากับ 2.906 และค่า P-value เท่ากับ .035 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2.4 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างของความรู้ทางการเงิน ต้องทำการทดสอบต่อด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อจำแนกตามสถานภาพรายคู่ ดังตารางที่ 4.35

ตารางที่ 4.35 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างความรู้ทางการเงิน
จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	$\bar{x}$	โสด	มีคู่ครองโดยจดทะเบียนสมรส	มีคู่ครองโดยไม่จดทะเบียนสมรส	คู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสเสียชีวิต
		5.09	4.54	5.14	7.50
โสด	5.09	-	0.55	-0.05	-2.41 (0.035)*
มีคู่ครองโดยจดทะเบียนสมรส	4.54	-0.55	-	-0.60	-2.96 (0.035)*
มีคู่ครองโดยไม่จดทะเบียนสมรส	5.14	0.05	0.60	-	-2.36 (0.045)*
คู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสเสียชีวิต	7.50	2.41 (0.035)*	2.96 (0.035)*	2.36 (0.045)*	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.35 แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างความรู้ทางการเงิน จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ประชากรที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ ประชากรที่คู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสเสียชีวิต มีความรู้ทางการเงิน มากกว่าประชากรที่มีสถานภาพอื่นๆ

สำหรับตัวแปรสถานภาพอื่นๆนั้น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 2.5 อาชีพ ที่แตกต่างกันมีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน
โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป
โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.36 การทดสอบความแตกต่างของความรู้ทางการเงิน โดยจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
ว่างงาน	19	4.42	2.22	1.401	.223
นักเรียน นักศึกษา	100	5.23	2.29		
พนักงาน	161	4.74	2.21		
ธุรกิจส่วนตัว	83	5.16	2.42		
ฟรีแลนซ์ รับจ้างอิสระ	34	5.59	2.27		
เกษตรกร	3	5.00	2.00		

จากตารางที่ 4.36 พบว่า ค่า t เท่ากับ 1.401 และค่า P-value เท่ากับ .223 มากกว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานว่าง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 2.5 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 2.6 รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.37 การทดสอบความแตกต่างของความรู้ทางการเงิน โดยจำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน

รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
น้อยกว่า 15,000 บาท	150	4.54	2.25	7.414	.000*
15,000 – 30,000 บาท	160	4.93	2.21		
30,001–45,000 บาท	51	5.20	2.28		
45,001 – 60,000 บาท	13	7.15	1.14		
60,001 – 75,000 บาท	13	7.23	1.17		
มากกว่า 75,000 บาท	13	6.23	2.55		

P-Value คือ Sig. * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.37 พบว่า ค่า F เท่ากับ 7.414 และค่า P-value เท่ากับ .000 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2.6 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างของความรู้ทางการเงิน ต้องทำการทดสอบต่อด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อจำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนรายคู่ ดังตารางที่ 4.38

ตารางที่ 4.38 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างความรู้ทางการเงิน จำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน

รายได้ส่วนบุคคล โดยเฉลี่ยต่อเดือน	$\bar{X}$	น้อยกว่า 15,000 บาท	15,000 – 30,000 บาท	30,001– 45,000 บาท	45,001 – 60,000 บาท	60,001 – 75,000 บาท	มากกว่า 75,000 บาท
		4.54	4.93	5.20	7.15	7.23	6.23
น้อยกว่า 15,000 บาท	4.54	-	-0.39	-0.66	-2.61 (0.000)*	-2.69 (0.000)*	-1.69 (0.008)*
15,000 – 30,000 บาท	4.93	0.39	-	-0.27	-2.22 (0.001)*	-2.3 (0.000)*	-1.3 (0.041)*
30,001 – 45,000 บาท	5.20	0.66	0.27	-	-1.95 (0.004)*	-2.03 (0.003)*	-1.03
45,001 – 60,000 บาท	7.15	2.61 (0.000)*	2.22 (0.001)*	1.95 (0.004)*	-	-0.08	0.92
60,001 – 75,000 บาท	7.23	2.69 (0.000)*	2.3 (0.000)*	2.03 (0.003)*	0.08	-	1.00
มากกว่า 75,000 บาท	6.23	1.69 (0.008)*	1.3 (0.041)*	1.03	-0.92	-1.00	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.38 แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างความรู้ทางการเงิน จำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ

ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 45,001 – 60,000 บาท และประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 60,001 – 75,000 บาท มีความรู้ทางการเงิน มากกว่าประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่า 15,000 บาท รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 30,000 บาท และรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 30,001–45,000 บาท

ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 75,000 บาท มีความรู้ทางการเงิน มากกว่า ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่า 15,000 บาท และรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 30,000 บาท

สำหรับตัวแปรรายได้คู่อื่น ๆ นั้น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 2.7 จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล ที่แตกต่างกันมีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล ที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป

โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.39 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างความรู้ทางการเงิน จำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล

จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
ไม่มีคนที่อยู่ในความดูแล	181	5.22	2.27	2.013	.112
1-2 คน	153	4.69	2.28		
3-4 คน	57	5.30	2.27		
5 คนขึ้นไป	9	4.44	2.51		

จากตารางที่ 4.39 พบว่า ค่า t เท่ากับ 2.013 และค่า P-value เท่ากับ .112 มากกว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานว่าง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 2.7 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนคนที่อยู่ในความดูแลแตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานที่ 3 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีทัศนคติทางการเงิน ที่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยที่ 3.1 เพศ ที่แตกต่างกันมีทัศนคติทางการเงินแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : เพศ ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : เพศ ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้ Independent Samples t-test

ตารางที่ 4.40 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินโดยจำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	P-value
ชาย	164	3.39	0.74	-1.462	.145
หญิง	236	3.49	0.63		

จากตารางที่ 4.40 พบว่า ค่า t เท่ากับ -1.462 และค่า P-value เท่ากับ .145 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานว่าง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 3.1 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศแตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 3.2 ช่วงอายุ ที่แตกต่างกันมีทัศนคติทางการเงินแตกต่างกัน โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : ช่วงอายุ ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ช่วงอายุ ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.41 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินโดยจำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
18 – 28 ปี	205	3.54	0.58	12.309	.000*
29 – 39 ปี	110	3.14	0.65		
40 – 50 ปี	62	3.61	0.83		
51 - 60 ปี	23	3.73	0.70		

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.41 พบว่า ค่า F เท่ากับ 12.309 และค่า P-value เท่ากับ .000 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 3.2 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างของทัศนคติทางการเงิน ต้องทำการทดสอบต่อด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อจำแนกตามช่วงอายุรายคู่ ดังตารางที่ 4.42

ตารางที่ 4.42 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติ
จำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	$\bar{x}$	18 – 28 ปี	29 – 39 ปี	40 – 50 ปี	51 – 60 ปี
		3.54	3.14	3.61	3.73
18 – 28 ปี	3.54	-	0.40 (0.000)*	-0.07	-0.19
29 – 39 ปี	3.14	-0.40 (0.000)*	-	-0.47 (0.000)*	-0.59 (0.000)*
40 – 50 ปี	3.61	0.07	0.47 (0.000)*	-	-0.12
51 – 60 ปี	3.73	0.19	0.59 (0.000)*	0.12	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.42 แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่าง
ค่าเฉลี่ยทัศนคติทางการเงิน จำแนกตามช่วงอายุ พบว่า ประชากรที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีทัศนคติ
ทางการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ ประชากรที่มีช่วงอายุ อายุ 29 –
39 ปี มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงิน น้อยกว่าประชากรที่มีช่วงอายุอื่นๆ

สำหรับตัวแปรช่วงอายุคู่อื่นๆนั้น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 3.3 ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีทัศนคติทางการเงินแตกต่างกัน โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.43 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินโดยจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	16	2.99	0.68	6.012	.000*
มัธยมต้น	21	2.94	0.78		
มัธยมปลาย	43	3.34	0.67		
อนุปริญญา	39	3.51	0.74		
ปริญญาตรี	219	3.48	0.64		
สูงกว่าปริญญาตรี	62	3.68	0.61		

P-Value คือ Sig. * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.43 พบว่า ค่า F เท่ากับ 6.012 และค่า P-value เท่ากับ .000 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 3.3 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างของทัศนคติทางการเงิน ต้องทำการทดสอบต่อด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อจำแนกตามระดับการศึกษารายคู่ ดังตารางที่ 4.44

ตารางที่ 4.44 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติ
จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา และต่ำกว่า	มัธยมต้น	มัธยม ปลาย	อนุปริญญา	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		2.99	2.94	3.34	3.51	3.48	3.68
ประถมศึกษา และต่ำกว่า	2.99	-	0.05	-0.35	-0.52 (0.008)*	-0.49 (0.004)*	-0.69 (0.000)*
มัธยมต้น	2.94	-0.05	-	-0.40 (0.025)*	-0.57 (0.0082)*	-0.54 (0.000)*	-0.74 (0.000)*
มัธยมปลาย	3.34	0.35	0.40 (0.025)*	-	-0.17	-0.14	-0.34 (0.008)*
อนุปริญญา	3.51	0.52 (0.008)*	0.57 (0.0082)*	0.17	-	0.03	-0.17
ปริญญาตรี	3.48	0.49 (0.004)*	0.54 (0.000)*	0.14	-0.03	-	-0.20 (0.034)*
สูงกว่า ปริญญาตรี	3.68	0.69 (0.000)*	0.74 (0.000)*	0.34 (0.008)*	0.17	0.20 (0.034)*	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.44 แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่าง
ค่าเฉลี่ยทัศนคติทางการเงิน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน
มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ

ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมปลาย มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงิน มากกว่า
ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมต้น

ประชากรที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา และประชากรที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มี
ค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงิน มากกว่าประชากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า
รวมถึงประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมต้น

ประชากรที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงิน มากกว่า
ประชากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมต้น
ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมปลาย และประชากรที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

สำหรับตัวแปรการศึกษาคู่อื่น ๆ นั้น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 3.4 สถานภาพ ที่แตกต่างกันมีทัศนคติทางการเงินแตกต่างกัน โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : สถานภาพที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : สถานภาพที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.45 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินโดยจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
โสด	257	3.49	0.65	2.710	.045*
มีคู่ครองโดยจดทะเบียนสมรส	81	3.28	0.75		
มีคู่ครองโดยไม่จดทะเบียนสมรส	58	3.51	0.67		
คู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสเสียชีวิต	4	3.93	0.59		

P-Value คือ Sig. * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.45 พบว่า ค่า F เท่ากับ 2.710 และค่า P-value เท่ากับ .045 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 3.4 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีสถานภาพต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างของทัศนคติทางการเงิน ต้องทำการทดสอบต่อด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อจำแนกตามสถานภาพรายคู่ ดังตารางที่ 4.46

ตารางที่ 4.46 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติ
จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	$\bar{X}$	โสด	มีคู่ครองโดยจัด	มีคู่ครองโดยไม่จัด	คู่สมรสที่จัด
			ทะเบียนสมรส	ทะเบียนสมรส	ทะเบียนสมรส
		3.49	3.28	3.51	3.93
โสด	3.49	-	0.21 (0.018)*	-0.02	-0.44
มีคู่ครองโดยจัด ทะเบียนสมรส	3.28	- 0.21 (0.018)*	-	-0.23	-0.65
มีคู่ครองโดยไม่จัด ทะเบียนสมรส	3.51	0.02	0.23	-	-0.42
คู่สมรสที่จัดทะเบียน สมรสเสียชีวิต	3.93	0.44	0.65	0.42	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.46 แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่าง
ค่าเฉลี่ยทัศนคติทางการเงิน จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ประชากรที่มีสถานภาพต่างกัน มีทัศนคติ
ทางการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ ประชากรที่มีสถานภาพโสด มี
ค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงิน มากกว่าประชากรที่มีสถานภาพมีคู่ครองโดยจัดทะเบียนสมรส
สำหรับตัวแปรสถานภาพคู่อื่นๆนั้น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 3.5 อาชีพ ที่แตกต่างกันมีทัศนคติทางการเงินแตกต่างกัน
โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป
โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.47 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินโดยจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
ว่างงาน	19	3.11	0.74	3.187	.008*
นักเรียน นักศึกษา	100	3.65	0.51		
พนักงาน	161	3.39	0.68		
ธุรกิจส่วนตัว	83	3.43	0.78		
ฟรีแลนซ์ รับจ้างอิสระ	34	3.39	0.68		
เกษตรกร	3	3.77	0.83		

P-Value คือ Sig. * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.47 พบว่า ค่า F เท่ากับ 3.187 และค่า P-value เท่ากับ .008 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 3.5 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีอาชีพต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างของทัศนคติทางการเงิน ต้องทำการทดสอบต่อด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อจำแนกตามอาชีพรายคู่ ดังตารางที่ 4.48

ตารางที่ 4.48 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติ
จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	$\bar{X}$	ว่างงาน	นักเรียน นักศึกษา	พนักงาน	ธุรกิจ ส่วนตัว	ฟรีแลนซ์ รับจ้างอิสระ	เกษตรกร
		3.11	3.65	3.39	3.43	3.39	3.77
ว่างงาน	3.11	-	-0.54 (0.001)*	-0.28	-0.32	-0.28	-0.66
นักเรียน นักศึกษา	3.65	0.54 (0.001)*	-	0.26 (0.003)*	0.22 (0.032)*	0.26 (0.049)*	-0.12
พนักงาน	3.39	0.28	-0.26 (0.003)*	-	-0.04	0	-0.38
ธุรกิจส่วนตัว	3.43	0.32	-0.22 (0.032)*	0.04	-	0.04	-0.34
ฟรีแลนซ์ รับจ้างอิสระ	3.39	0.28	-0.26 (0.049)*	0	-0.04	-	-0.38
เกษตรกร	3.77	0.66	0.12	0.38	0.34	0.38	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.48 แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่าง
ค่าเฉลี่ยทัศนคติทางการเงิน จำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชากรที่มีอาชีพต่างกัน มีทัศนคติทาง
การเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ ประชากรที่เป็นนักเรียน นักศึกษา มี
ค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงิน มากกว่าประชากรที่ว่างงาน ประชากรที่ประกอบอาชีพพนักงาน
ประชากรที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และประชากรที่ประกอบอาชีพอาชีพฟรีแลนซ์ รับจ้างอิสระ
สำหรับตัวแปรอาชีพอื่น ๆ นั้น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 3.6 รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีทัศนคติทางการเงินแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงินแตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.49 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินโดยจำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน

รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
น้อยกว่า 15,000 บาท	150	3.37	0.65	7.291	.000*
15,000 – 30,000 บาท	160	3.42	0.65		
30,001–45,000 บาท	51	3.37	0.72		
45,001 – 60,000 บาท	13	3.83	0.54		
60,001 – 75,000 บาท	13	4.07	0.51		
มากกว่า 75,000 บาท	13	4.19	0.67		

P-Value คือ Sig. * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.49 พบว่า ค่า F เท่ากับ 7.291 และค่า P-value เท่ากับ .000 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 3.6 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างของทัศนคติทางการเงิน ต้องทำการทดสอบต่อด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อจำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนรายคู่ ดังตารางที่ 4.50

ตารางที่ 4.50 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติ
จำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน

รายได้ส่วนบุคคล โดยเฉลี่ยต่อเดือน	$\bar{X}$	น้อยกว่า 15,000 บาท	15,000 – 30,000 บาท	30,001– 45,000 บาท	45,001 – 60,000 บาท	60,001 – 75,000 บาท	มากกว่า 75,000 บาท
		3.37	3.42	3.37	3.83	4.07	4.19
น้อยกว่า 15,000 บาท	3.37	-	-0.05	0	-0.46 (0.014)*	-0.70 (0.000)*	-0.82 (0.000)*
15,000 – 30,000 บาท	3.42	0.05	-	0.05	-0.41 (0.030)*	-0.65 (0.001)*	-0.77 (0.000)*
30,001 – 45,000 บาท	3.37	0	- 0.05	-	-0.46 (0.023)*	-0.70 (0.001)*	-0.82 (0.000)*
45,001 – 60,000 บาท	3.83	0.46 (0.014)*	0.41 (0.030)*	0.46 (0.023)*	-	-0.24	-0.36
60,001 – 75,000 บาท	4.07	0.70 (0.000)*	0.65 (0.001)*	0.70 (0.001)*	0.24	-	-0.12
มากกว่า 75,000 บาท	4.19	0.82 (0.000)*	0.77 (0.000)*	0.82 (0.000)*	0.36	0.12	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.50 แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่าง
ค่าเฉลี่ยทัศนคติทางการเงิน จำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชากร ที่มี
รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ 0.05 กล่าวคือ ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 45,001 – 60,000 บาท
รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 60,001 – 75,000 บาท และ รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน
มากกว่า 75,000 บาท มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงิน มากกว่ากว่าประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคล
โดยเฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่า 15,000 บาท รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 30,000
บาท และรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 30,001–45,000 บาท

สำหรับตัวแปรรายได้คู่อื่นๆนั้น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 3.7 จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล ที่แตกต่างกันมีทัศนคติทางการเงินแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน

H_1 : จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป

โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.51 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเงินโดยจำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล

จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
ไม่มีคนที่อยู่ในความดูแล	181	3.56	0.65	5.172	.002*
1-2 คน	153	3.29	0.66		
3-4 คน	57	3.49	0.71		
5 คนขึ้นไป	9	3.77	0.92		

P-Value คือ Sig. * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.51 พบว่า ค่า F เท่ากับ 5.172 และค่า P-value เท่ากับ .002 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 3.7 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนคนที่อยู่ในความดูแลแตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างของทัศนคติทางการเงิน ต้องทำการทดสอบต่อด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อจำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแลรายคู่ ดังตารางที่ 4.52

ตารางที่ 4.52 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติ
จำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล

จำนวนคนที่ อยู่ในความดูแล	$\bar{X}$	ไม่มีคนที่อยู่ใน ความดูแล	1-2 คน	3-4 คน	5 คนขึ้นไป
		3.56	3.29	3.49	3.77
ไม่มีคน ที่อยู่ในความดูแล	3.56	-	0.27 (0.000)*	0.07	-0.21
1-2 คน	3.29	-0.27 (0.000)*	-	-0.20	-0.48 (0.040)*
3-4 คน	3.49	-0.07	0.20	-	-0.28
5 คนขึ้นไป	3.77	0.21	0.48 (0.040)*	0.28	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.52 แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่าง
ค่าเฉลี่ยทัศนคติทางการเงิน จำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแลพบว่า ประชากร ที่มีจำนวนคนที่
อยู่ในความดูแล ต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ
ประชากรที่มีไม่มีคนที่อยู่ในความดูแล และประชากรที่มีคนที่อยู่ในความดูแล 5 คนขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย
ของทัศนคติทางการเงิน มากกว่าประชากรที่มีคนที่อยู่ในความดูแล 1 - 2 คน

สำหรับตัวแปรจำนวนคนที่อยู่ในความดูแลคู่อื่นๆนั้น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ
0.05

สมมติฐานที่ 4 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ที่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยที่ 4.1 เพศ ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : เพศ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน

H_1 : เพศ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้ Independent Samples t-test

ตารางที่ 4.53 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ โดยจำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	P-value
ชาย	164	3.19	0.88	-1.808	.071
หญิง	236	3.34	0.80		

จากตารางที่ 4.53 พบว่า ค่า t เท่ากับ -1.808 และค่า P-value เท่ากับ .071 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานว่าง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 3.1 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 4.2 ช่วงอายุ ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : ช่วงอายุ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ช่วงอายุ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป

โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.54 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ โดยจำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
18 – 28 ปี	205	3.30	0.81	1.046	.372
29 – 39 ปี	110	3.17	0.82		
40 – 50 ปี	62	3.36	0.91		
51 - 60 ปี	23	3.39	0.87		

จากตารางที่ 4.54 พบว่า ค่า F เท่ากับ 1.046 และค่า P-value เท่ากับ .372 มากกว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานว่าง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 3.2 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 4.3 ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ แตกต่างกันไป สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป

โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.55 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ โดยจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	16	2.75	1.01	6.661	.000*
มัธยมต้น	21	2.77	1.01		
มัธยมปลาย	43	3.05	0.81		
อนุปริญญา	39	3.18	0.80		
ปริญญาตรี	219	3.33	0.78		
สูงกว่าปริญญาตรี	62	3.65	0.77		

P-Value คือ Sig. * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.55 พบว่า ค่า F เท่ากับ 6.661 และค่า P-value เท่ากับ .000 น้อยกว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 4.3 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างของพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ต้องทำการทดสอบต่อการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อจำแนกตามระดับการศึกษารายคู่ ดังตารางที่ 65

ตารางที่ 4.56 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของ พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	$\bar{x}$	ประถมศึกษา และต่ำกว่า	มัธยมต้น	มัธยม ปลาย	อนุปริญญา	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		2.75	2.77	3.05	3.18	3.33	3.65
ประถมศึกษา และต่ำกว่า	2.75	-	-0.02	-0.30	-0.43	-0.58 (0.006)*	-0.90 (0.000)*
มัธยมต้น	2.77	0.02	-	-0.28	-0.41	-0.56 (0.003)*	-0.88 (0.000)*
มัธยมปลาย	3.05	0.30	0.28	-	-0.13	-0.28 (0.040)*	-0.60 (0.000)*
อนุปริญญา	3.18	0.43	0.41	0.13	-	-0.15	-0.47 (0.004)*
ปริญญาตรี	3.33	0.58 (0.006)*	0.56 (0.003)*	0.28 (0.040)*	0.15	-	-0.32 (0.006)*
สูงกว่า ปริญญาตรี	3.65	0.90 (0.000)*	0.88 (0.000)*	0.60 (0.000)*	0.47 (0.004)*	0.32 (0.006)*	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.56 แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ

ประชากรที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณมากกว่า ประชากรที่มีการศึกษาระดับระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมต้น และประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมปลาย

ประชากรที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณมากกว่า ประชากรที่มีการศึกษาระดับอื่นๆ

สำหรับตัวแปรการศึกษาคู่อื่นๆนั้น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 4.4 สถานภาพ ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : สถานภาพ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน

H_1 : สถานภาพ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป

โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.57 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ โดยจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
โสด	257	3.27	0.86	.300	.825
มีคู่ครองโดยจดทะเบียนสมรส	81	3.36	0.79		
มีคู่ครองโดยไม่จดทะเบียนสมรส	58	3.23	0.78		
คู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสเสียชีวิต	4	3.28	0.66		

จากตารางที่ 4.57 พบว่า ค่า F เท่ากับ .300 และค่า P-value เท่ากับ .825 มากกว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานว่าง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 4.4 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 4.5 อาชีพ ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน

H_1 : อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป

โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.58 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ โดยจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
ว่างงาน	19	2.81	1.18	2.122	.062
นักเรียน นักศึกษา	100	3.39	0.80		
พนักงาน	161	3.26	0.84		
ธุรกิจส่วนตัว	83	3.37	0.73		
ฟรีแลนซ์ รับจ้างอิสระ	34	3.12	0.86		
เกษตรกร	3	3.10	0.50		

จากตารางที่ 4.58 พบว่า ค่า F เท่ากับ 2.122 และค่า P-value เท่ากับ .062 มากกว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานว่าง (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 4.5 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 4.6 รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน

H_1 : รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.59 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ โดยจำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน

รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
น้อยกว่า 15,000 บาท	150	3.15	0.88	8.958	.000*
15,000 – 30,000 บาท	160	3.23	0.71		
30,001–45,000 บาท	51	3.24	0.88		
45,001 – 60,000 บาท	13	3.75	0.69		
60,001 – 75,000 บาท	13	4.25	0.42		
มากกว่า 75,000 บาท	13	4.16	0.76		

P-Value คือ Sig. * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.59 พบว่า ค่า F เท่ากับ 8.958 และค่า P-value เท่ากับ .000 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 4.6 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างของพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ต้องทำการทดสอบต่อด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อจำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนรายคู่ ดังตารางที่ 4.60

ตารางที่ 4.60 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของ พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ จำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน

รายได้ส่วนบุคคล โดยเฉลี่ยต่อเดือน	$\bar{x}$	น้อยกว่า 15,000 บาท	15,000 – 30,000 บาท	30,001– 45,000 บาท	45,001 – 60,000 บาท	60,001 – 75,000 บาท	มากกว่า 75,000 บาท
		3.15	3.23	3.24	3.75	4.25	4.16
น้อยกว่า 15,000 บาท	3.15	-	-0.08	-0.09	-0.60 (0.010)*	-1.10 (0.000)*	-1.01 (0.000)*
15,000 – 30,000 บาท	3.23	0.08	-	-0.01	-0.52 (0.024)*	-1.02 (0.000)*	-0.93 (0.000)*
30,001 – 45,000 บาท	3.24	0.09	0.01	-	-0.51 (0.041)*	-1.01 (0.000)*	-0.92 (0.000)*
45,001 – 60,000 บาท	3.75	0.60 (0.010)*	0.52 (0.024)*	0.51 (0.041)*	-	-0.50 (0.041)*	-0.41
60,001 – 75,000 บาท	4.25	1.10 (0.000)*	1.02 (0.000)*	1.01 (0.000)*	0.50 (0.041)*	-	0.09
มากกว่า 75,000 บาท	4.16	1.01 (0.000)*	0.93 (0.000)*	0.92 (0.000)*	0.41	-0.09	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.60 แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ จำแนกตามรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ

ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 45,001 – 60,000 บาท และประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 75,000 บาท มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณมากกว่า ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 15,000 บาท ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 30,000 บาท และประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 30,001–45,000 บาท

ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 60,001 – 75,000 บาท มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณมากกว่า ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 15,000 บาท ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 30,000 บาท ประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 30,001–45,000 บาท และประชากรที่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 45,001 – 60,000 บาท สำหรับตัวแปรรายได้คู่อื่นๆนั้น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 4.7 จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณไม่แตกต่างกัน

H_1 : จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป โดยใช้ One - way ANOVA

ตารางที่ 4.61 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ โดยจำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล

จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-value
ไม่มีคนที่อยู่ในความดูแล	181	3.28	0.81	2.786	.041*
1-2 คน	153	3.21	0.84		
3-4 คน	57	3.36	0.82		
5 คนขึ้นไป	9	4.00	1.00		

P-Value คือ Sig. * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.61 พบว่า ค่า F เท่ากับ 2.786 และค่า P-value เท่ากับ .041 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H_0) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 4.7 กล่าวคือ ประชากรแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนคนที่อยู่ในความดูแลต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างของพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ต้องทำการทดสอบต่อการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อจำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแลรายคู่ ดังตารางที่ 4.62

ตารางที่ 4.62 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของ พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ จำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล

จำนวนคนที่ อยู่ในความดูแล	$\bar{X}$	ไม่มีคนที่อยู่ใน ความดูแล	1-2 คน	3-4 คน	5 คนขึ้นไป
		3.28	3.21	3.36	4.00
ไม่มีคน ที่อยู่ในความดูแล	3.28	-	0.07	-0.08	-0.72 (0.011)*
1-2 คน	3.21	-0.07	-	-0.15	-0.79 (0.006)*
3-4 คน	3.36	0.08	0.15	-	-0.64 (0.032)*
5 คนขึ้นไป	4.00	0.72 (0.011)*	0.79 (0.006)*	0.64 (0.032)*	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.62 แสดงให้เห็น การเปรียบเทียบพหุคูณเพื่อทดสอบความแตกต่าง ระหว่าง ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ จำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล พบว่า ประชากร ที่มีจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล ต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ ประชากรที่มีจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล 5 คนขึ้นไป มีพฤติกรรมการ ออมเพื่อการเกษียณมากกว่า ประชากรที่มีจำนวนคนที่อยู่ในความดูแลจำนวนอื่นๆ

สำหรับตัวแปรจำนวนคนที่อยู่ในความดูแลคู่อื่นๆนั้น ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 5 การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ

โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 : การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ ไม่มีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

H_1 : มีอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่มีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม จำนวน 1 ตัว กับตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

ผู้วิจัยได้นำปัจจัยทั้ง 3 ด้านไปหาความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ ด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ เพื่อวัดระดับความสัมพันธ์เบื้องต้นของตัวแปรอิสระว่ามีความสัมพันธ์กันเองหรือไม่ หากตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง จะทำให้ผลของการวิเคราะห์สมการถดถอยเกิดความผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อนได้ โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบปัจจัยได้แก่ หากตัวแปรมีความสัมพันธ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน มีค่ามากกว่า 0.7 หรือน้อยกว่า -0.7 แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง โดยอาจจะก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity

ตารางที่ 4.63 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

	การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน	ความรู้ทางการเงิน	ทัศนคติทางการเงิน
การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน	1.00		
ความรู้ทางการเงิน	0.134 (0.007)**	1.00	
ทัศนคติทางการเงิน	0.021	0.474 (0.000)**	1.00

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 4.63 แสดงให้เห็นถึงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรของตัวแปรมีความระหว่าง 0.021 ถึง 0.474 ซึ่งหมายความว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองในระดับต่ำ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำตัวแปรดังกล่าว ทั้ง 3 ด้าน ไปใช้ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในลำดับถัดไป

ตารางที่ 4.64 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	B (b ₀)	Std. Error	Beta (β ₀)		
ค่าคงที่	.631	.239			
การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน	.467	.052	.389	9.022	.000*
ความรู้ทางการเงิน	.054	.018	.147	3.004	.003*
ทัศนคติทางการเงิน	.286	.060	.233	4.804	.000*
$R^2 = .279 / S.E.E. = .710 / F = 51.041$					

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.64 แสดงให้เห็น ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร ล้วนมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยทั้ง 3 ปัจจัย มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H₀) และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 5 กล่าวคือ การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ มีอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่มีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ ในการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะประชากร รูปแบบการออมเงิน การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างลักษณะประชากร กับการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ
3. เพื่ออธิบายถึงอิทธิพลของ การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ ต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีการสรุปผล ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปทางประชากร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นแรงงานนอกระบบที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ตัวอย่าง พบว่า

1. เพศ

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย โดยมีเพศหญิง เป็นจำนวน 236 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 59 และเพศชาย เป็นจำนวน 164 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 41

2. อายุ

กลุ่มตัวอย่าง มีช่วงอายุระหว่าง 18 – 28 ปี มากที่สุด จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.25 รองลงมา ได้แก่ ช่วงอายุ 29 – 39 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 อันดับที่สาม ได้แก่ ช่วงอายุ 40 – 50 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 โดยช่วงอายุ 51 - 60 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75 ตามลำดับ

3. ระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.75 รองลงมา ได้แก่ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 อันดับสาม ได้แก่ ระดับมัธยมปลาย จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.75 อันดับสี่ ได้แก่ ระดับอนุปริญญา จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.75 อันดับห้า ได้แก่ ระดับมัธยมต้น จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 และ อันดับหก ได้แก่ ระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ตามลำดับ

4. สถานภาพ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มากที่สุด จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 64.25 รองลงมา ได้แก่ สถานภาพ มีคู่ครองโดยจดทะเบียนสมรส จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 อันดับสาม ได้แก่ สถานภาพ มีคู่ครองโดยไม่จดทะเบียนสมรส จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 โดยช่วงสถานภาพ คู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสเสียชีวิต มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ตามลำดับ

5. อาชีพ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพ พนักงาน มากที่สุด จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.25 รองลงมา ได้แก่ อาชีพ นักเรียน นักศึกษา จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 อันดับสาม ได้แก่ ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.75 อันดับสี่ ได้แก่ อาชีพ ฟรีแลนซ์ รับจ้างอิสระ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 อันดับห้า ได้แก่ ว่างาน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.75 โดยอาชีพ เกษตรกร มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.75 ตามลำดับ

6. รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 30,000 บาท มากที่สุด จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมา ได้แก่ รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่า 15,000 บาท จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 อันดับสาม ได้แก่ รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 30,001–45,000 บาท จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.75 อันดับถัดมา ได้แก่ รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 45,001 – 60,000 บาท, รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 60,001 – 75,000 บาท, บุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 75,000 บาท ที่มีจำนวน 13 คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.25

7. จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่มีคนที่อยู่ในความดูแล มากที่สุด จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 45.25 รองลงมา ได้แก่คนที่อยู่ในความดูแล 1-2 คน จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.25 อันดับสาม ได้แก่ คนที่อยู่ในความดูแล 3-4 คน จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 โดยคนที่อยู่ในความดูแล 5 คนขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.25 ตามลำดับ

8. รูปแบบการออม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรูปแบบการออมในรูปแบบของ เงินสด มากที่สุด เป็นจำนวน 281 คน คิดเป็นร้อยละ 31.47 รองลงมา ได้แก่ การออมในรูปแบบของ เงินฝากออมทรัพย์ เป็นจำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 29.90 เงินฝากประจำ เป็นจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 9.74 กรมธรรม์ ประกันชีวิต เป็นจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 6.38 หุ้นสามัญในตลาดหลักทรัพย์ เป็นจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 4.26 อสังหาริมทรัพย์ เช่น บ้าน ที่ดิน และ กองทุนรวมตราสารหนี้ ตราสารทุน มีจำนวนคำตอบเท่ากัน คือ 31 คน คิดเป็นร้อยละ 3.47 สหกรณ์ออมทรัพย์ เช่น เพชร ทอง เป็นจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 3.02 สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เป็นจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 2.02 หุ้นกู้ ตั๋วเงินฝาก เป็นจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 1.68 พันธบัตรรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ เป็นจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 1.57 คน และ กองทุนการออมแห่งชาติ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.22 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ความถี่ ช่วงเวลา และช่องทาง ในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน

การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ของกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นแรงงานนอกระบบที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ตัวอย่าง ทั้งช่องทาง เวลาโดยเฉลี่ย และ ช่วงเวลาที่เปิดรับ และได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 และหากพิจารณาถึงสื่อแต่ละช่องทาง จะพบว่า สื่อที่มีการเปิดรับมากที่สุด คือ สื่อออนไลน์ มีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 และ สื่อที่มีการเปิดรับน้อยที่สุดคือ สื่อวิทยุมีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินอยู่ในระดับ น้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.13 ตามลำดับ

เวลาโดยเฉลี่ยในการเปิดรับข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเวลาโดยเฉลี่ยในการเปิดรับข้อมูล 1 – 2 ชั่วโมง มากที่สุด จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.25 รองลงมา ใช้เวลาโดยเฉลี่ยในการเปิดรับข้อมูล ต่ำกว่า 1 ชั่วโมง จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.75 อันดับสาม ใช้เวลาโดยเฉลี่ยในการเปิดรับข้อมูล มากกว่า 2 ชั่วโมง – 3 ชั่วโมง จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 โดยเวลาโดยเฉลี่ยในการเปิดรับข้อมูล มากกว่า 3 ชั่วโมง – 4 ชั่วโมง และมากกว่า 4 ชั่วโมงขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75 ตามลำดับ

ช่วงเวลาในการเปิดรับข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เปิดรับข้อมูลในช่วงเวลา 18.01 – 21.00 น. มากที่สุด จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32 รองลงมา ได้แก่ ช่วงเวลา 12.01 – 15.00 น. จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 อันดับสาม ได้แก่ ช่วงเวลา 21.01 – 24.00 น. จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.25 อันดับสี่ เป็นช่วงเวลา 09.01 – 12.00 น. จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.75 อันดับถัดมา ได้แก่ ช่วงเวลา 15.01 – 18.00 น. จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ช่วงเวลา 06.01 – 09.00 น. จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ช่วงเวลา 00.01 – 03.00 น. จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75 และ ช่วงเวลา 03.01 – 06.00 น. จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.75 ตามลำดับ

ช่องทางในการค้นความรู้ทางการเงิน

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ช่องทาง อินเทอร์เน็ต ในการค้นความรู้ทางการเงิน มากที่สุด เป็นจำนวน 325 คน คิดเป็นร้อยละ 34.07 รองลงมา ได้แก่ พนักงานธนาคาร/พนักงานประจำบูท เป็นจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 13.21 เพื่อน/ญาติ ที่ทำงานในธุรกิจทางการเงิน เป็นจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 12.37 สื่อสังคม เป็นจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 10.48 นิตยสารทางการเงิน เป็นจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 เพื่อน/ญาติที่ไม่ได้ทำงานในธุรกิจที่ทางการเงิน เป็นจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 6.18 โทรทัศน์ / วิทยุ เป็นจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 5.56 ที่ปรึกษาทางการเงินหรือนายหน้าที่ไม่ใช่พนักงานธนาคาร เป็นจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 3.46 นายจ้าง/ที่ทำงาน/องค์กร/บริษัท และ หนังสือพิมพ์ มีจำนวนเท่ากันที่ 30 คน คิดเป็นร้อยละ 3.14 มี ในส่วน นิตยสารทั่วไป มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 3.14 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ความรู้ทางการเงิน

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.01 คะแนน หรือ 5 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า เท่ากับ 2.28 คะแนน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนความรู้ทางการเงิน เท่ากับ 5 คะแนน จำนวน 78 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 19.50 รองลงมา เท่ากับ 6 คะแนน จำนวน 65 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.25 ในส่วนของคะแนนที่ได้น้อยที่สุดคือ 10 คะแนน จำนวน 4 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.00 ตามลำดับ

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบความรู้ในด้าน “การกระจายความเสี่ยง” ในข้อที่ 7 ได้มากที่สุด เป็นจำนวน 289 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 72.25 รองลงมาความรู้ในด้าน “ความรู้ทางการเงิน” ในข้อที่ 10 เป็นจำนวน 271 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 67.75 และ ความรู้ในด้าน “ผลกระทบของเงินเพื่อ” ในข้อที่ 5 เป็นจำนวน 249 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 67.75 ในส่วนของความรู้ที่ตอบผิด กลุ่มตัวอย่างตอบ ความรู้ในด้าน “อัตราดอกเบี้ย” ในข้อที่ 8 เป็นข้อที่ผิดมากที่สุด จำนวน 312 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 78.00 รองลงมาความรู้ในด้าน “การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น” ในข้อที่ 3 เป็นจำนวน 264 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 66.00 และ ความรู้ในด้าน “มูลค่าของเงินตามกาลเวลา” ในข้อที่ 4 เป็นจำนวน 257 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 64.25

ส่วนที่ 4 ทักษะคิดทางการเงิน

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีทักษะคิดทางการเงิน อยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 และ เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะคิดประเด็น “การออมทรัพย์ เป็นการสร้างความมั่นคงให้ตนเอง และ หรือ ครอบครัวย่างหนึ่ง” มากที่สุด โดยอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ส่วนประเด็น “ไม่อยากใช้ชีวิตโดยประมาท โดยการคอยพึ่งพาสวัสดิการจากภาครัฐหลังเกษียณอายุเพียงอย่างเดียว” รองลงมา โดยอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ในส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ประเด็น “เลือกที่จะมีความสุขกับการใช้เงินในปัจจุบันมากกว่าการเก็บออมในระยะยาว” โดยอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 ตามลำดับ

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ อยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 และ เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมใน “การวางแผนที่จะชำระหนี้สินให้หมดก่อนที่จะเกษียณอายุ” มากที่สุด โดยอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 ส่วนประเด็น “พยายามออกกำลังกายและรักษาสุขภาพ เพื่อที่จะใช้ชีวิตหลังเกษียณ โดยที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ” รองลงมา โดยอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 ในส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ประเด็น “การวางแผนทางการเงินในการเกษียณอายุของท่านได้ค้ำจุนเงินออมไว้เรียบร้อยแล้ว” โดยอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 ตามลำดับ

5.2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการออม เพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ ในการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสามารถสรุปผลของการทดสอบสมมติฐานการวิจัยได้ ดังนี้

ตารางที่ 5.1 ตารางสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย
สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน	
สมมติฐานการวิจัยที่ 1.1 เพศที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย
สมมติฐานการวิจัยที่ 1.2 ช่วงอายุที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย
สมมติฐานการวิจัยที่ 1.3 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย (F = 3.631 P-value = 0.003)
สมมติฐานการวิจัยที่ 1.4 สถานภาพที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย
สมมติฐานการวิจัยที่ 1.5 อาชีพที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย (F = 4.266 P-value = 0.001)
สมมติฐานการวิจัยที่ 1.6 รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย (F = 5.685 P-value = 0.000)
สมมติฐานการวิจัยที่ 1.7 จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเงินแตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย (F = 2.766 P-value = 0.042)

ตารางที่ 5.1 ตารางสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย
สมมติฐานการวิจัยที่ 2 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีความรู้ทางการเงิน แตกต่างกัน	
สมมติฐานการวิจัยที่ 2.1 เพศที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย
สมมติฐานการวิจัยที่ 2.2 อายุที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย (F = 5.877 P-value = 0.001)
สมมติฐานการวิจัยที่ 2.3 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย (F = 8.647 P-value = 0.000)
สมมติฐานการวิจัยที่ 2.4 สถานภาพที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย (F = 2.906 P-value = 0.035)
สมมติฐานการวิจัยที่ 2.5 อาชีพที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย
สมมติฐานการวิจัยที่ 2.6 รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย (F = 7.414 P-value = 0.000)
สมมติฐานการวิจัยที่ 2.7 จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงินแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 5.1 ตารางสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย
สมมติฐานการวิจัยที่ 3 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน	
สมมติฐานการวิจัยที่ 3.1 เพศที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย
สมมติฐานการวิจัยที่ 3.2 อายุที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย (F = 12.309 P-value =0.000)
สมมติฐานการวิจัยที่ 3.3 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย (F = 6.012 P-value =0.000)
สมมติฐานการวิจัยที่ 3.4 สถานภาพที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย (F = 2.710 P-value =0.045)
สมมติฐานการวิจัยที่ 3.5 อาชีพที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย (F = 3.187 P-value =0.008)
สมมติฐานการวิจัยที่ 3.6 รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย (F = 7.291 P-value =0.000)
สมมติฐานการวิจัยที่ 3.7 จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลที่แตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย (F = 5.172 P-value =0.002)

ตารางที่ 5.1 ตารางสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย
สมมติฐานการวิจัยที่ 4 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน	
สมมติฐานการวิจัยที่ 4.1 เพศที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย
สมมติฐานการวิจัยที่ 4.2 อายุที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย
สมมติฐานการวิจัยที่ 4.3 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย (F = 6.661 P-value = 0.000)
สมมติฐานการวิจัยที่ 4.4 สถานภาพที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย
สมมติฐานการวิจัยที่ 4.5 อาชีพที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย
สมมติฐานการวิจัยที่ 4.6 รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย (F = 8.958 P-value = 0.000)
สมมติฐานการวิจัยที่ 4.7 จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย (F = 2.786 P-value = 0.041)
สมมติฐานการวิจัยที่ 5 การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ	ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

5.3 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ ในการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายตามประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

5.3.1 อภิปรายผลการวิจัยลักษณะตัวแปร

จากผลการวิจัยในด้านลักษณะประชากรของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย มีช่วงอายุระหว่าง 18 – 28 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสถานภาพโสด ประกอบอาชีพพนักงาน มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 30,000 บาท ไม่มีคนที่อยู่ในความดูแล และมีรูปแบบการออมในรูปแบบของเงินสดมากที่สุด รองลงมาเป็นการออมในรูปแบบของเงินฝากออมทรัพย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะพร มุ่งวัฒนา (2559) ที่ศึกษาการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่วัยสูงอายุ ที่พบว่า แรงงานนอกระบบที่มีการออม จะมีรูปแบบในการเก็บออมไว้กับตัวหรือฝากธนาคาร ซึ่งอธิบายได้ว่า แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่มีการออมในรูปแบบของการออมในระยะสั้น และผลในการวิเคราะห์พบว่าส่วนที่นำไปลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่างๆ นอกเหนือจากเงินสด และเงินฝากออมทรัพย์มีไม่มากนัก เนื่องจากการออมในรูปแบบเงินฝากธนาคาร เป็นรูปแบบการออมขั้นพื้นฐานของคนไทย ใช้บริการได้ง่าย ไม่ซับซ้อน ประหยัดเวลา มีความเสี่ยงต่ำ รวมทั้งอาจเกิดจากการที่กลุ่มตัวอย่างนั้นต้องการสภาพคล่องทางการเงิน เนื่องจากแรงงานนอกระบบเป็นแรงงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย แรงงานและกฎหมายประกันสังคม รวมทั้งไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ ทั้งในด้านสิทธิหรือสวัสดิการต่างๆ ดังนั้น การที่แรงงานนอกระบบออมในรูปแบบของเงินสด หรือเงินฝากธนาคารที่สามารถแปลงสภาพเป็นเงินสดได้ง่าย จะเป็นหลักประกันในการดำเนินชีวิต เนื่องจากแรงงานนอกระบบจะต้องมีเงินสำรองเพียงพอที่จะใช้ในการดำรงชีพ ไม่ว่าจะเป็น ในด้านการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน การดูแลคนในครอบครัว หรือต้นทุนในการประกอบอาชีพ เช่น ต้นทุนในการผลิตสินค้าและบริการ ค่าเช่าที่ รวมถึงเงินสำรองในการใช้จ่ายในกรณีฉุกเฉินต่างๆ เช่น กรณีเจ็บป่วย ประสบอุบัติเหตุ หากมีการนำเงินไปออมหรือลงทุนในระยะยาวอาจก่อให้เกิดปัญหาไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ไม่สามารถออมหรือลงทุนในระยะยาวได้เหมือนกับแรงงานในระบบที่สามารถพึ่งพาสวัสดิการต่างๆของนายจ้างหรือรัฐบาลได้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง มีเวลาโดยเฉลี่ยในการเปิดรับข้อมูล 1 – 2 ชั่วโมง โดยจะเปิดรับผ่านสื่อออนไลน์มากที่สุด เช่น อินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากเป็นสื่อที่สะดวก เข้าถึงได้ง่าย และประหยัดเวลา สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา อีกทั้งยังสามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้อย่างเฉพาะเจาะจง รองลงมาคือ สื่อบุคคล เช่น เพื่อน ญาติ ครอบครัว ซึ่งเป็นสื่อที่มีความใกล้ชิด และสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับสารได้โดยตรง สามารถให้รายละเอียดข้อมูลทางการเงินแก่ผู้รับสารได้อย่างครบถ้วน รวมถึงมีโอกาสสูงใจและปรับเปลี่ยนความคิด ทศนคติของผู้รับสารได้ นอกจากนี้ ช่วงเวลาที่เปิดรับข่าวสารของกลุ่มเป้าหมาย จะเป็นช่วงเวลา 18.01 – 21.00 ซึ่งเป็นช่วงเวลานอกเวลาทำการ หรืออาชีพส่วนใหญ่เลิกงาน และเป็นช่วงเวลาที่กลุ่มเป้าหมายอยู่ในระหว่างเดินทาง หรือกลับถึงที่พักอาศัย รองลงมาจะเป็น ช่วงเวลา 12.01 – 15.00 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พักกลางวัน ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีเวลาว่างในการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ในส่วนของช่องทางในการค้นหาความรู้ทางการเงินที่น่าเชื่อถือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ช่องทาง อินเทอร์เน็ต ในการค้นหาความรู้ทางการเงินมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ พนักงานธนาคาร พนักงานประจำบูท และเพื่อน หรือญาติ ที่ทำงานในธุรกิจทางการเงิน ตามลำดับ ซึ่งอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ต เพราะความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อออนไลน์รูปแบบที่มีข้อมูลข่าวสารทางการเงินเป็นจำนวนมาก เนื่องจากข้อมูลทางการเงินเป็นข้อมูลที่มีความละเอียด ซับซ้อน หากค้นหาผ่านสื่ออื่นๆ เช่น สื่อ วิทยุ โทรทัศน์ หรือแม้กระทั่งสื่อสังคม อาจให้ข้อมูลได้ไม่ครบถ้วน อีกทั้งอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ตลอดเวลา และมีต้นทุนในการเข้าถึงข้อมูลต่ำ ไม่ว่าจะเป็นในด้านของค่าใช้จ่าย และในด้านของเวลา ในส่วนของสื่อที่กลุ่มตัวอย่างเลือกค้นหาความรู้ทางการเงินลำดับรองลงมาคือ สื่อบุคคล จะเห็นได้ว่ากลุ่มเป้าหมายนั้นเลือกสื่อบุคคลที่ทำงานในธุรกิจทางการเงิน ไม่ว่าจะเป็นพนักงาน หรือแม้กระทั่งบุคคลที่ใกล้ชิด เนื่องจากความรู้ทางการเงิน ส่วนใหญ่มักมีเนื้อหาที่ที่ซับซ้อนและยากต่อความเข้าใจ เนื่องจากต้องใช้ความรู้เฉพาะทาง และมีคำศัพท์ที่เฉพาะเจาะจง เนื้อหาที่เป็นทางการ อีกทั้งหากเป็นความรู้ที่เป็นผลิตภัณฑ์ทางการเงิน มักจะมีข้อกำหนด และเงื่อนไข และผลประโยชน์ ที่มีความละเอียดสูง การค้นหาข้อมูลจากสื่อบุคคลจึงต้องเลือกบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ อย่างบุคคลที่ทำงานในธุรกิจทางการเงิน สามารถให้คำปรึกษา และให้ความรู้แก่กลุ่มตัวอย่างได้

สำหรับความรู้ทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.01 คะแนน หรือ 5 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า เท่ากับ 2.28 คะแนน โดยหัวข้อที่กลุ่มตัวอย่างเข้าใจถูกต้องมากที่สุด คือ “การกระจายความเสี่ยง” สอดคล้องกับองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ที่สำรวจทักษะทางการเงินระหว่างประเทศ ในปี ค.ศ. 2016 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมากกว่าครึ่ง เข้าใจแนวคิดทางการเงินในด้านการกระจายความเสี่ยง ในขณะที่หัวข้อที่กลุ่มตัวอย่าง ไม่เข้าใจมากที่สุดคือ “อัตราดอกเบี้ย” สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรพัฒน์ มีอำพล (2557) ที่ศึกษา ความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมการออม ที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ กรณีศึกษากลุ่มคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะตอบผิด ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างราคาพันธบัตรกับอัตราดอกเบี้ย นอกจากนี้ หัวข้อที่กลุ่มตัวอย่างไม่เข้าใจรองลงมาคือ “การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น” และ “มูลค่าของเงินตามกาลเวลา” สอดคล้องกับผลสำรวจของ ธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) ที่ศึกษา ทักษะทางการเงินของไทย ในปี พ.ศ. 2559 พบว่า ความรู้ทางการเงิน ที่คนไทยไม่เข้าใจมากที่สุดและเป็นจุดอ่อน คือเรื่องการคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น และมูลค่าของเงินตามกาลเวลา

ในส่วนของทัศนคติทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเงินอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยทัศนคติที่ดีที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง คือ “การออมทรัพย์เป็นการสร้างความมั่นคงให้ตนเอง และ/หรือ ครอบครัวอย่างหนึ่ง” รองลงมา คือ “ไม่ยอมใช้ชีวิตโดยประมาท โดยการคอยพึ่งพาสวัสดิการจากภาครัฐหลังเกษียณอายุเพียงอย่างเดียว ซึ่งผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมองเห็นถึงความสำคัญของการออม เพราะกลุ่มตัวอย่าง เป็นแรงงานนอกระบบที่ ไม่มีสิทธิราชการหรือประกันสังคม รวมทั้งสวัสดิการต่างๆของรัฐ จึงไม่สามารถใช้ชีวิตโดยพึ่งพาสวัสดิการจากภาครัฐได้ ประกอบกับสถานการณ์สังคมไทยในปัจจุบัน ที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ทำให้มีจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้น ดังนั้น การออมจึงสร้างความมั่นใจให้กับตนเอง และครอบครัว เป็นหลักประกันในการดำเนินชีวิต และสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตในอนาคตหลังเกษียณได้

ในส่วนของพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรม “การวางแผนแผนที่จะชำระหนี้สินให้หมดก่อนที่จะเกษียณอายุ” และ “พยายามออกกำลังกายและรักษาสุขภาพเพื่อที่จะใช้ชีวิตหลังเกษียณ โดยที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ” รวมถึง “มีการวางแผนสำรองเงินไว้ส่วนหนึ่ง ไว้ใช้เมื่อท่านเจ็บป่วย หรือประสบอุบัติเหตุ” มากที่สุด ตามลำดับ ซึ่งหากพิจารณาควบคู่กับทัศนคติทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความสอดคล้องกัน เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างเห็นถึงความสำคัญของการออม ดังนั้น จึงมีพฤติกรรมที่จะวางแผนในการชำระหนี้สินให้หมดก่อนที่จะเกษียณอายุ และเมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอีก 2 ประเด็นที่เหลือ พบว่า ค่าใช้จ่ายในด้านสุขภาพ และอุบัติเหตุ นั้น เป็นค่าใช้จ่ายที่แรงงานในระบบสามารถเบิกจ่ายได้ แต่แรงงานนอกระบบที่ไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการต่างๆ ได้ ต้องจ่ายด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ รัชนิกร วงศ์จันทร์ (2553) ที่ได้กล่าวว่า การดูแลสุขภาพร่างกายของตนให้แข็งแรงนั้นเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยเกษียณรูปแบบหนึ่ง นอกจากนี้ Holzmann et al. (2000) ได้กล่าวถึง การใช้ชีวิตโดยดูแลสุขภาพไว้ว่า เป็นการลดความเสี่ยงทางสังคมของผู้สูงอายุ ด้วยวิธีส่วนบุคคล นอกจากนี้ พฤติกรรม “การวางแผนทางการเงินในการเกษียณอายุ ได้คำนึงถึงอัตราเงินเฟ้อในอนาคตไว้เรียบร้อยแล้ว” ของกลุ่มเป้าหมายนั้น น้อยที่สุด ซึ่งหากนำไปเปรียบเทียบกับความรู้ทางการเงิน ในด้าน “มูลค่าของเงินตามกาลเวลา” ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับการคำนวณดอกเบี้ยเงินฝาก ควบคู่กับอัตราเงินเฟ้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามผิด เป็นจำนวน 257 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 64.25 ซึ่งอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในด้านมูลค่าของเงินตามกาลเวลาค่อนข้างน้อย จึงไม่สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการคำนวณอัตราเงินเฟ้อในแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณอายุได้

5.3.2 วิเคราะห์ผู้รับสาร

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ ในการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์ผู้รับสารได้ ดังนี้

- **เพศ**

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแรงงานนอกระบบนั้น ประกอบไปด้วย เพศชายและเพศหญิง โดยส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยเพศหญิง มากกว่าเพศชาย ทั้งนี้ จากการทดสอบสมมติฐานหาความแตกต่างทางลักษณะประชากร พบว่า เพศที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เพศหญิงมีค่าคะแนนสูงกว่าเพศชายทุกด้าน แต่กลับไม่แตกต่างกัน แม้ว่า เพศหญิงโดยพื้นฐานทางจิตวิทยาแล้ว มีความละเอียดอ่อนมากกว่าเพศชาย มีสัญชาตญาณในการดูแล เอาใจใส่ ในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ จึงมีค่าคะแนนการเปิดรับข่าวสาร และทัศนคติทางการเงิน มากกว่าเพศชาย แต่กลับไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากธรรมชาติของสื่อไม่ได้เอื้อแค่เพศใดเพศหนึ่งให้รับข้อมูลข่าวสารได้ สื่อต่าง ๆ ในยุคปัจจุบันนั้นสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย เพศชายและเพศหญิงสามารถเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเงินได้ทุกสถานที่ และทุกเวลา ทำให้แม้เพศชายจะมีความละเอียดอ่อนไม่เท่าเพศหญิง ก็สามารถเปิดรับข่าวสารทางการเงินได้อย่างสะดวก สามารถเข้าถึง รับรู้ และเข้าใจในข้อมูลข่าวสารทางการเงินได้ไม่ต่างจากเพศหญิง จึงไม่ทำให้เกิดความต่างของการเปิดรับสารและทัศนคติทางการเงินได้

อีกทั้ง เรื่องของการเงิน ไม่ใช่เรื่องของเพศใดเพศหนึ่ง ทุกเพศต่างก็ต้องจัดหา และใช้เงินไปในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นบทบาทและฐานะทางสังคมของทั้งสองเพศนั้น ไม่แตกต่างกัน มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ทั้งในเรื่องของการดูแลครอบครัว หน้าที่การงาน รวมถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ไม่แตกต่างกัน และโดยพื้นฐานทางจิตวิทยาแล้ว มนุษย์ทุกคน ต่างก็ต้องการชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ต้องการความมั่นคงในชีวิต ไม่ได้แบ่งแยกด้วยเพศ ทำให้ความรู้ทางการเงิน และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของทั้งสองเพศนั้นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ วันชัย แก้วสุมาลี (2552) ที่ศึกษาความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน ของบุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานในด้านจิตใจและด้านทรัพย์สินเงินทองนั้น บุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานคร เพศหญิงและเพศชายมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานไม่แตกต่างกัน

- **อายุ**

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแรงงานนอกระบบนั้น มีช่วงอายุระหว่าง 18 – 28 ปี มากที่สุด ทั้งนี้ จากการทดสอบสมมติฐานหาความแตกต่างทางลักษณะประชากร พบว่า ช่วงอายุที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ในด้านของการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน แม้ว่าจะมีช่วงอายุที่แตกต่างกัน แต่กลับมีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินไม่แตกต่างกัน เนื่องจากเรื่องของการเงิน เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกเพศทุกวัย มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน อีกทั้งในปัจจุบันข่าวสารทางการเงินเป็นที่สนใจของมวลชนเป็นอย่างมาก มีผู้ส่งสารหลายรายได้นำข้อมูลทางการเงินที่มีความซับซ้อน มานำเสนอในรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลาย และเข้าใจได้ง่าย เช่น การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของรูปแบบของ อินโฟกราฟิกส์ (Infographics) ที่ให้ข้อมูล (Information) โดยใช้ ภาพ (Graphic) ในการสื่อสาร ทำให้ผู้รับสารดูแล้วเข้าใจง่ายในเวลาอันรวดเร็ว หรือแม้กระทั่งในรูปแบบของคลิปวิดีโอต่างๆ เช่น ยูทูบเบอร์ (Youtubers) ที่สร้างคอนเทนต์ด้านการเงิน หรือแม้กระทั่ง เน็ตฟลิกซ์ (Netflix) ผู้ให้บริการสตรีมมิ่งก็สร้างสารคดีให้ความรู้ทางการเงิน เช่น สารคดี "Banking on Bitcoin" ทำให้แม้แต่กลุ่มเป้าหมายที่มีอายุน้อย ที่โดยปกติแล้วมักจะแสวงหาข่าวสารเบาๆ เพื่อความบันเทิง หรือแม้แต่กลุ่มเป้าหมายที่มีอายุมากที่มักจะแสวงหาข้อมูลข่าวสารหนักๆ เพื่อความรู้ ก็สามารถเปิดรับข่าวสารทางการเงินได้โดยไม่แตกต่างกันได้

ในทางกลับกัน ช่วงอายุที่แตกต่างกัน มีความรู้ทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน โดยช่วงอายุ 29 – 39 ปี มีค่าคะแนนความรู้ทางการเงิน และทัศนคติทางการเงินที่น้อยกว่าช่วงอายุอื่นๆ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า เนื่องจากช่วงวัยดังกล่าวเป็นช่วงต้นของการทำงาน และจะใช้จ่ายเงินไปตามรูปแบบการดำเนินชีวิตของตน เช่น การกิน เที่ยว ซื้อสิ่งของ โดยมักจะหมดเงินไปกับการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ช่วงวัยนี้ไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการออมมากนัก อีกทั้งวัยทำงาน ยังเป็นช่วงวัยที่บริหารเงินได้ไม่ดี เป็นช่วงวัยที่มีหนี้สูงที่สุด และขาดความรู้ทางการเงินเชิงป้องกัน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559) ทำให้มีคะแนนความรู้ และค่าเฉลี่ยทัศนคติทางการเงินน้อยกว่าช่วงอายุอื่นๆ

แม้กลุ่มเป้าหมายจะมีความรู้ทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกัน แต่พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ กลับไม่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การออมนั้น เป็นเรื่องพื้นฐานในระบบเศรษฐกิจ ทั้งภาครัฐและเอกชนล้วนมีการประชาสัมพันธ์ให้เกิดการออม ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนทางการเงิน มองว่าการออมเพื่อการเกษียณไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุ แต่การออมเพื่อการเกษียณเป็นวิธีหนึ่งที่จะเป็นหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิต สามารถพึ่งพาตนเอง และยกระดับคุณภาพชีวิตหลังเกษียณได้

- **ระดับการศึกษา**

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแรงงานนอกระบบนั้น มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด ทั้งนี้ จากการทดสอบสมมติฐานหาความแตกต่างทางลักษณะประชากร พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติทางการเงิน รวมถึงพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ในด้านของระดับการศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันทุกด้าน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ในด้านของการเปิดรับข่าวสาร การศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า มีการเปิดรับข่าวสารทางการเงินต่ำกว่าระดับการศึกษาอื่นๆ และในด้านของความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ การศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีค่าคะแนนสูงกว่าระดับการศึกษาอื่นๆ โดยสามารถอธิบายผลการวิจัยได้ตามที่ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า คนที่มีการศึกษาแตกต่างกันจะทำพฤติกรรมแตกต่างกัน เช่น คนที่มีการศึกษาสูงจะรับข่าวสารได้ดี เพราะเป็นคนที่มีความรู้และสามารถเข้าใจข่าวสารนั้นได้ สอดคล้องกับผลสำรวจของ ธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) ที่ศึกษาทักษะทางการเงินของไทย ในปี พ.ศ. 2559 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะทางการเงินสูงขึ้นตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ที่มากกว่าอย่างชัดเจน แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ วันชัย แก้วสุมาลี (2552) ที่ศึกษาความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน ของบุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า บุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานทุกด้านไม่แตกต่างกัน

- **สถานภาพ**

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแรงงานนอกระบบนั้น มีสถานภาพ โสด มากที่สุด ทั้งนี้ จากการทดสอบสมมติฐานหาความแตกต่างทางลักษณะประชากร พบว่า สถานภาพที่แตกต่างกัน มีความรู้ และทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ในด้านของสถานภาพ พบว่า สถานภาพที่แตกต่างกัน มีความรู้ และทัศนคติทางการเงินแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในด้านของความรู้ทางการเงิน พบว่า ประชากรที่มีสถานภาพคู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสเสียชีวิต มีค่าคะแนนความรู้ทางการเงิน สูงกว่าสถานภาพอื่นๆ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าความรู้ทางการเงิน เป็นทักษะที่ต้องใช้ความรู้ ความเข้าใจ และการปรับใช้ สถานภาพอื่นๆ อาจมีปัจจัยด้านอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น คู่ครองเป็นผู้วางแผนและตัดสินใจในเรื่องของการเงินเพียงผู้เดียว สถานภาพโสดที่ยังไม่เห็นความสำคัญของการวางแผนทางการเงิน เป็นต้น

ในส่วนของทัศนคติทางการเงิน เมื่อพิจารณาถึงค่าคะแนน พบว่า สถานภาพ คู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสเสียชีวิต นั้นมีค่าคะแนนทัศนคติทางการเงินสูงสุด ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการกลุ่มเป้าหมายที่คู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสเสียชีวิต นั้นต้องรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของครอบครัวเพียงลำพัง ต้องรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่าย ทำให้ต้องลงทุนในหลักทรัพย์ที่มั่นคง ความเสี่ยงต่ำ หารายได้ที่แน่นอน ส่งผลให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เงินกับการออมเงิน ดีกว่าสถานภาพอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน และการออมเพื่อการเกษียณของกลุ่มตัวอย่างนั้น เมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ไม่สอดคล้อง กับผลการศึกษาของ วันชัย แก้วสุมาลี (2552) ที่ศึกษาความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน ของบุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า บุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีสถานภาพสมรส หรือมีคู่หรืออยู่ด้วยกัน มีพฤติกรรมในการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานมากกว่าบุคคลที่มีสถานภาพโสดทุกด้าน

- **อาชีพ**

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแรงงานนอกระบบนั้น มีอาชีพ พนักงาน มากที่สุด ทั้งนี้ จากการทดสอบสมมติฐานหาความแตกต่างทางลักษณะประชากร พบว่า อาชีพที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

อาชีพที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารและทัศนคติทางการเงินที่แตกต่างกัน เนื่องจากอาชีพแต่ละอาชีพ จะมีปัจจัย เช่น เวลา สถานที่ โอกาส สถานการณ์ ของแต่ละบุคคล ที่เอื้ออำนวยต่อการเปิดรับสารไม่เท่ากัน สอดคล้องกับ อมราพร แสนยศ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารความรู้ ทัศนคติ และแนวโน้ม พฤติกรรมที่มีต่อการประกันบำนาญ เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมสูงวัยของกลุ่มวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับ “ประกันบำนาญ” จากสื่อบุคคลที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ การที่แต่ละอาชีพมีทัศนคติทางการเงินแตกต่างกัน เนื่องจากการหมุนเวียนของเงินของแต่ละอาชีพนั้นไม่เหมือนกัน เช่น อาชีพว่างงาน ที่มีค่าคะแนนต่ำที่สุด จะคำนึงถึงการใช้จ่ายเงินในปัจจุบันมากกว่าเก็บออมเนื่องจาก ต้องใช้เงินในการดำรงชีวิต หรือแม้แต่ อาชีพพนักงาน ที่มีค่าคะแนนรองลงมานั้น จะมีรายได้ที่แน่นอน จึงอาจมีแนวความคิด ในการเก็บออมว่าไม่จำเป็นเท่ากับอาชีพอื่นๆ ที่มีรายได้ไม่แน่นอน จึงมองเห็นความสำคัญของการเก็บออมมากกว่า

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของความรู้ทางการเงิน และการออมเพื่อการเกษียณของกลุ่มตัวอย่างนั้น เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

- **รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน**

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแรงงานนอกระบบนั้น มีรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 30,000 บาท มากที่สุด ทั้งนี้ จากการทดสอบสมมติฐานหาความแตกต่างทางลักษณะประชากร พบว่า รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติทางการเงิน รวมถึงพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการศึกษาของรายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน แสดงให้เห็นว่า รายได้นั้นทำให้เกิดความแตกต่างกันในทุกด้าน โดยหลักพื้นฐานแล้ว รายได้จะสะท้อนถึงฐานะทางการเงิน ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มนั้นมีพฤติกรรมแตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ รายได้ยังสะท้อนถึงกำลังซื้อหรือกำลังที่จะใช้จ่ายใช้สอยสินค้าและบริการ ซึ่งรวมถึงบริการและผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่างๆ ดังนั้น ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน ย่อมมีการเปิดรับข่าวสารเพื่อแสวงหาข้อมูลต่างกัน ส่งผลให้มีความรู้ที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ กลุ่มเป้าหมายที่มีรายได้สูงกว่า ย่อมมีความสามารถทางการเงินที่มากกว่า ทำให้เกิดแนวความคิดที่ดีในด้านการออมและการใช้เงิน รวมถึงมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณที่แตกต่างกัน

- **จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล**

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแรงงานนอกระบบนั้น ไม่มีคนที่อยู่ในความดูแล มากที่สุด ทั้งนี้ จากการทดสอบสมมติฐานหาความแตกต่างทางลักษณะประชากร พบว่า จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสาร และทัศนคติทางการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จำนวนคนที่อยู่ในความดูแล มีการเปิดรับข่าวสารและทัศนคติทางการเงินที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยอธิบายถึงผลการวิจัยได้เช่นเดียวกับอาซีพว่า เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมีผู้ที่ต้องรับผิดชอบดูแลไม่เท่ากัน ดังนั้นปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น เวลา สถานที่ โอกาส สถานการณ์ ของแต่ละบุคคล ที่เอื้ออำนวยต่อการเปิดรับข่าวสารไม่เท่ากัน อีกทั้ง การที่กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนคนที่อยู่ในความดูแลไม่เท่ากัน ย่อมทำให้ภาระค่าใช้จ่ายแตกต่างกัน จึงทำให้นักวิจัยเกิดแนวความคิด ในการใช้และเก็บออมเงิน ซึ่งเป็นทัศนคติทางการเงินและการออมเพื่อการเกษียณไม่เท่ากัน

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของความรู้ทางการเงินของกลุ่มตัวอย่างนั้น เมื่อจำแนกตามจำนวนคนที่อยู่ในความดูแล พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

5.3.3 อภิปรายอิทธิพลของตัวแปร

ในการอธิบายถึงอิทธิพลของ การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทัศนคติ ต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ ของแรงงานนอกระบบ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร ได้แก่ การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน ล้วนสามารถอธิบายพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของกลุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 28 ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณได้ดีที่สุด คือ การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ($\beta_0 = .389$) รองลงมาได้แก่ ทัศนคติทางการเงิน ($\beta_0 = .233$) และความรู้ทางการเงิน ($\beta_0 = .147$) ตามลำดับ ซึ่งแต่ละตัวแปร มีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยด้านการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า การที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารทางการเงิน จะทำให้กลุ่มตัวอย่างตระหนักถึงความสำคัญของการออม โดยหากเปิดรับข่าวสารทางการเงินเป็นประจำ จะก่อให้เกิดพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ หากให้ข้อมูลข่าวสารด้านการเงินแก่กลุ่มตัวอย่างได้ถูกช่องทางและเวลา จะช่วยเพิ่มโอกาสในการออมเพื่อการเกษียณได้
2. ปัจจัยด้านทัศนคติทางการเงิน ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณรองลงมา แสดงให้เห็นว่า หากกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติทางการเงินที่ดี จะมีแนวคิดด้านการออมและการใช้เงินที่ดี และก่อให้เกิดพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ
3. ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแสดงให้เห็นว่า ความรู้ทางการเงินส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีทักษะความรู้ ความสามารถที่จะวางแผนทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณด้วย หากให้ความรู้ในด้านที่จำเป็นและขาดแคลนแก่กลุ่มตัวอย่างได้อย่างเหมาะสม ก็จะช่วยเพิ่มโอกาสในการออมเพื่อการเกษียณได้

ผลจากการทดสอบสมมติฐานนั้นสอดคล้องกับ อีรพัฒน์ มีอำพล (2557) ที่ได้ศึกษาความรู้ทางการเงิน และพฤติกรรมการออมที่ส่งผลต่อ การวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ ในกลุ่มคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้ ทางการเงินนั้น ส่งผลต่อการจัดสรรเงิน ทั้งในด้านของการออมและการควบคุมค่าใช้จ่าย ซึ่งสอดคล้องกับ อมราพร แสนยศ (2558) ที่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของ การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติ และแนวโน้ม พฤติกรรมที่มีต่อการประกันบำนาญ โดยสรุปผลของการศึกษาได้ว่า ความสัมพันธ์ของความรู้ ทักษะคติ และแนวโน้มพฤติกรรมการทำประกันบำนาญ มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันเป็นไปในทิศทางบวก หรือในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ จากการศึกษาของ ธนาคารแห่งประเทศไทย (2558) ที่ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างระดับทักษะทางการเงินกับการออมเพื่อการเกษียณ ที่พบว่า ทักษะทางการเงินจะมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความน่าจะเป็นของการออมเพื่อการเกษียณ เมื่อวิเคราะห์ลึกลงไปในรายปัจจัยของทักษะทางการเงิน พบว่า ทักษะคติทางการเงิน และความรู้ด้านความเสี่ยง และผลตอบแทนมีผลต่อความน่าจะเป็นในการมีการออมเพื่อการเกษียณอย่างมีนัยสำคัญ และจากการศึกษาของวันชัย แก้วสุมาลี (2552) ที่ศึกษาความเชื่อ ทักษะคติ และพฤติกรรมการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน ของบุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานคร ทักษะคติต่อการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของบุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นไปตามแนวคิด KAP ที่อธิบายไว้ว่า เมื่อผู้รับสารได้รับข้อมูลข่าวสารก็จะทำให้เกิดความรู้จากสารนั้นๆ และเมื่อเกิดความรู้ก็จะทำให้เกิดเป็นความรู้สึก มีชุดของความเชื่ออันก่อให้เกิดทัศนคติ ส่งผลให้เกิดการยอมรับและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมของบุคคลนั้น

5.4 ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ทางการเงิน ทักษะคติทางการเงิน มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ แม้ว่าความรู้ทางการเงินจะมีอิทธิพลน้อยกว่าตัวแปรอิสระอื่นๆ แต่ความรู้ทางการเงินเป็นหนึ่งในทักษะและความรู้ที่สำคัญทางการเงิน ที่ช่วยให้กลุ่มเป้าหมายสามารถจัดการทรัพยากรทางการเงินของตนเองได้ สามารถวางแผนการจัดสรรค่าใช้จ่ายและการออมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางกลับกัน การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน นั้น มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.4.1 ด้านการเปิดรับข่าวสารทางการเงิน กลุ่มเป้าหมาย มีการเปิดรับจากสื่อออนไลน์มากที่สุด และจะเปิดรับในช่วงเวลา 18.01 – 21.00 น. และ 12.01 – 15.00 น. ตามลำดับ โดยจะเปิดใช้ช่องทาง อินเทอร์เน็ต ในการค้นคว้าความรู้ทางการเงิน และใช้เวลาโดยเฉลี่ย 1 – 2 ชั่วโมงในการเปิดรับ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่ดูแลด้านตลาดเงินและตลาดทุน เช่น สำนักงาน คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) และ ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) รวมไปถึงหน่วยงานภาคเอกชนต่างๆ เช่น สถาบันการเงิน ควรมีการให้ความรู้และปลูกฝังทัศนคติที่ดีในด้านการเงินให้กลับกลุ่มเป้าหมาย ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อหลัก และใช้สื่อบุคคลที่เป็นพนักงานในสถาบันการเงิน หรือใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงด้านการเงินมาใช้ให้ข้อมูลข่าวสาร โดยมีสื่อสังคมเป็นสื่อรอง และต้องมีการอัปเดตข้อมูลข่าวสารก่อนช่วงเวลา 18.00 น. เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เห็นข้อมูลที่ทันสมัยที่สุด มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงินที่ถูกต้อง รวมถึงตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นของการออมเพื่อการเกษียณตั้งแต่วัยทำงาน เพื่อให้ใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุได้อย่างที่หวัง มั่นคง มีหลักประกันในการดำรงชีวิต ไม่เป็นภาระของครอบครัว เศรษฐกิจ รัฐบาล และประเทศชาติ

ในด้านของเนื้อหา จากพฤติกรรมการออมของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีรูปแบบการออมในรูปแบบของเงินสดมากที่สุด รองลงมาเป็นการออมในรูปแบบของเงินฝากออมทรัพย์มากที่สุด และมีการลงทุนการออม ในผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่างๆในสัดส่วนที่น้อย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับช่องทางการออมในรูปแบบต่างๆ ให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ และความเข้าใจ และเกิดทัศนคติที่ดี โดยเฉพาะ กองทุนการออมแห่งชาติ ที่เป็นการออมระบบบำนาญของไทย สำหรับผู้อยู่นอกระบบ แต่กลุ่มเป้าหมายมีการออมเพียงร้อยละ 0.22 นอกจากนี้ การให้ความรู้ ความเข้าใจในด้าน และชักจูงให้กลุ่มเป้าหมายสมัครกองทุนเป็น ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเข้ามาเป็นแรงงานในระบบ ก็เป็นหนึ่งในวิธีที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายสามารถใช้ชีวิตหลังเกษียณอย่างมั่นคงได้

5.4.2 ด้านความรู้ทางการเงิน กลุ่มเป้าหมาย มีค่าคะแนนความรู้ทางการเงินเฉลี่ยเท่ากับ 5.01 คะแนน หรือ 5 คะแนน ซึ่งเป็นระดับความรู้ปานกลางและค่อนข้างน้อย ดังนั้นหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ต้องเร่งให้ความรู้ทางการเงินแก่แรงงานนอกระบบ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีค่าคะแนนความรู้ “อัตราดอกเบี้ย” และ “การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น” น้อยที่สุด ประเด็นทั้งสองประเด็นนี้ ควรได้รับการพัฒนาและออกแบบให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ต้องแยกย่อยเป็นส่วนๆ ตามระดับความยากง่าย เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ และส่งเสริมให้คนไทยมีทักษะทางการเงินดีขึ้น การขาดความรู้ทางการเงิน จะส่งผลให้มีพฤติกรรมทางการเงินที่ไม่ถูกต้อง หากกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ทางการเงินที่ถูกต้อง เช่น การคำนวณมูลค่าของเงินตามกาลเวลา การคำนวณดอกเบี้ยสินเชื่อ การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น เงินเฟ้อ ฯลฯ จะทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ในการบริหารเงิน ทั้งรายรับและรายจ่าย และนำไปสู่การออม หากต้องการให้เห็นผลในระยะยาว ควรมีการปลูกฝังความรู้ทางการเงินตั้งแต่ช่วงการศึกษาภาคบังคับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรผลักดันนโยบายการส่งเสริมความรู้ทางการเงินให้เป็นวาระ ส่วนในระยะสั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้และแนวปฏิบัติเรื่องการออม เช่น การให้ความรู้ทางการเงินในเชิงลึก ความจำเป็นของการออมเพื่อการเกษียณ หรือการวางแผนทางการเงินเพื่อให้บรรลุเป้าหมายส่วนตัวของแต่ละบุคคล เป็นต้น

5.4.3 ในด้านของ ทักษะคิดทางการเงิน กลุ่มเป้าหมายมีทัศนคติทางการเงินในระดับ ปานกลาง หากต้องการให้กลุ่มเป้าหมายเห็นถึงความสำคัญของการออมมากขึ้น ต้องมีการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เปิดรับข้อมูลทางการเงิน และความรู้ทางการเงินมากขึ้น แม้ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจะไม่สูงมาก แต่การที่หน่วยงานต่างๆ ร่วมกันกำหนดวาระ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากร ความรู้ และความสำคัญ ของการออม จะทำให้กลุ่มเป้าหมายเห็นถึงความสำคัญของการออมเพื่อการเกษียณมากยิ่งขึ้น และจะทำให้ทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายดีขึ้นเช่นกัน

5.4.4 ในด้านของพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ จากการผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน ล้วนสามารถอธิบายพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของกลุ่มตัวอย่างได้ในทิศทางบวก ดังนั้น หากต้องการให้กลุ่มเป้าหมายมีการออมเพื่อการเกษียณ หน่วยงานต่างๆ ก็ต้องมีการให้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้ทางการเงินแก่กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น

5.5 ข้อจำกัดงานวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้เก็บข้อมูลในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) จากสถานการณ์ดังกล่าว รวมถึง มาตรการต่างๆ ของรัฐบาลที่ออกมานั้นส่งผลกระทบต่อ คริวเรือน ภาคธุรกิจ และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ และอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมต่างๆของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผลของงานวิจัยชิ้นนี้ได้

5.6 ข้อเสนอแนะงานวิจัย

สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรเก็บข้อมูลในสถานการณ์ปกติ ที่ไม่มีผลกระทบของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา
2. ควรขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังจังหวัดอื่นๆ หรือพื้นที่ทั่วประเทศ
3. เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้รูปแบบเชิงสำรวจ หากต้องการข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นแรงงานนอกระบบ ควรอาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล หรือ การสนทนากลุ่ม
4. ควรศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ปัจจัยด้านหนี้สิน ค่าใช้จ่าย ที่กระทบถึงพฤติกรรมในการออมเพื่อการเกษียณ รวมถึง ศึกษาช่องทางการรับข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม เพื่อเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์ แก่ภาครัฐและเอกชน ในการวางแผนในสร้างเนื้อหาข่าวสาร รวมถึงช่องทางเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่กลุ่มเป้าหมายได้

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

- Aaker, D. A., Kumar, V., & Leone, R. (2012). *Marketing Research, 11th Edition*. Royal Blind Society Student and Special Transcriptions. <https://books.google.co.th/books?id=YkicAAAAQBAJ>
- Becker, S. L. (1983). *Discovering Mass Communication*. Scott, Foresman. <https://books.google.co.th/books?id=TiNFAAAAAYAAJ>
- Bloom, B. S. (1971). *Handbook on formative and summative evaluation of student learning*. McGraw-Hill.
- Hawkins, D. I., & Mothersbaugh, D. L. (2010). *Consumer Behavior Building Marketing Strategy (11th ed.)*. McGraw-Hill Irwin. <https://aclasites.files.wordpress.com/2017/02/consumer-behavior-building-marketing-strategy-11th-edition.pdf>
- Holzmann, R., Arthur, I., & Sin, Y. (2000). *Pension Systems in East Asia and the Pacific: Challenges and Opportunities*. <http://documents1.worldbank.org/curated/en/864891468751782001/pdf/multi0page.pdf>
- Klapper, J. T. (1960). *The effects of mass communication*. Free Press.
- McLeod, J. M., & O'Keefe, G. J. (1972). The socialization perspective and communication behavior. *Current perspectives in mass communication research*.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2015). *OECD/INFE Toolkit for Measuring Financial Literacy and Financial Inclusion*. https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/2015_OECD_INFE_Toolkit_Measuring_Financial_Literacy.pdf
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2016). *OECD/INFE Survey of Adult Financial Literacy Competencies*. <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/OECD-INFE-International-Survey-of-Adult-Financial-Literacy-Competencies.pdf>

ภาษาไทย

- ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ และ นาฏเฉลียว สุมาวงศ์ (2506). *ฉ 3 : จิตวิทยา*. ครุสภา.
- กองทุนการออมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *กองทุนการออมแห่งชาติ* ใน ว. กอช (บก.).
- กองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *ทฤษฎีระบบเงินออมของธนาคารโลก. ใน รูปแบบการออมเพื่อการเกษียณของประเทศไทยปัจจุบัน*.
- กัญญารัตน์ จงวิไลเกษม. (2562). ทศนคติของประชาชนที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 9(3), 174-184. <http://so01.tci-thaijo.org/index.php/JDAR/article/view/244029>
- จิณณรัตน์ วราบุญนาคริรมย์. (2558). *การเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของพนักงาน บริษัท ยูเซ็น โลจิสติกส์*

- (ประเทศไทย) จำกัด [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ. (2543). *จิตวิทยาทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). *การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย*.
http://library.senate.go.th/document/Ext6078/6078440_0002.PDF
- ณัชชา ธาราชีวิน. (2558). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมเงินส่วนบุคคลเพื่อการเกษียณ* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์]. คณะบริหารธุรกิจ.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2558). *วางแผนการลงทุน*.
https://www.set.or.th/education/th/start/start_start_3_6.pdf
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป). *ดอกเบี้ย*.
<https://www.set.or.th/set/financialplanning/glossary.do?contentId=16>
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.-ก). *ความทนทานในการรับความเสี่ยง*.
<https://www.set.or.th/set/education/knowledgedetail.do?contentId=542&type=article>
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.-ข). *มูลค่าเงินตามเวลา*.
<https://www.set.or.th/set/financialplanning/glossary.do?contentId=21>
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.-ค). *อัตราเงินเฟ้อ*.
<https://www.set.or.th/set/financialplanning/glossary.do?contentId=8>
- ตะวัน วรณรัตน์. (2557). การศึกษาแรงงานนอกระบบในประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 34(3), 119-150. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sujthai/article/view/25574/21732>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2558). *การวัดระดับทักษะทางการเงินกับการออมเพื่อการเกษียณ*.
https://www.bot.or.th/Thai/Segmentation/Student/setthatat/DocLib_Settha_Paper_2558/FI_Doc_Prize1_2558.pdf
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559). *รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี2559*.
<http://doh.hpc.go.th/data/HL/ThaiFinancialSkillSurvey2559.pdf>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). *ธนาคารแห่งประเทศไทยกับการแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือน*.
https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/Report/Pages/AnnualReport2018_box04.aspx
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). *รายงานการประเมินเสถียรภาพระบบการเงินไทย ปี 2563*.
<https://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/Publications/Pages/FSR2563.aspx>
- ธีรพัฒน์ มีอำพล. (2557). *ความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมการออมที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ กรณีศึกษากลุ่มคนวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี.
- นิพนธ์ เทพวัลย์. (2519). *ประชากรศาสตร์*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยะพร มุ่งวัฒนา. (2559). *การเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบในการเข้าสู่วัยสูงอายุ* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.

- พรอนงค์ บุขราตระกูล, รุ่งเกียรติ รัตนบานชื่น, รัฐชัย ศีลาเจริญ, ณรงค์ฤทธิ์ อัครเรืองพิภพ, อนิรุต พิเสฏฐศลาชัย, สุนทรี เหล่าพัดจัน, ณัฐวุฒิ ทรัพย์สมบัติ, นพเก้า เรื่องสมบัติ และ สิทธิเดช บำรุงทรัพย์. (2559). *โครงการ การศึกษาวิเคราะห์ระดับลินทรัพย์การออมขั้นต่ำที่ผู้เกษียณอายุพึงมีสำหรับการประกันคุณภาพชีวิตขั้น พื้นฐาน (วัยสูงอายุ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
https://www.set.or.th/dat/vdoArticle/attachFile/AttachFile_1497341573867.pdf
- พระราชบัญญัติ คุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2560, หน้า 9 (2560).
- พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 หน้า 9 § ฉบับพิเศษ ตอนที่ 24 (2494, 11 เมษายน). พิมพ์ชนก. (2563). *ลักษณะชั้นทางสังคม 6 ระดับ.* <https://pgsoft.info/6-social-class/>
- เพชร ชุมทรัพย์. (2544). *หลักการลงทุน.* โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2561). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2561.* บริษัท พรินเทอรี จำกัด.
- รัชนิกร วงศ์จันทร์. (2553). *การบริหารการเงินส่วนบุคคล.* บริษัท บุญศิริการพิมพ์ จำกัด.
- ฤกษ์ชัย คุณูปการ และคณะ. (2545). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน.* ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว สถาบัน ราชภัฏพิบูลสงคราม.
- วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ. (2561). มุมมองเศรษฐกิจไทย : ไม่เป็นทางการ. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี*, 1(1), 17-38. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/msj/article/view/113911/88479>
- วันชัย แก้วสุมาลี. (2552). *ความเชื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน ของบุคคล ทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานคร* [สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ โรฒ]. สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2561). *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์.* สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). *พฤติกรรมผู้บริโภค.* ไทยวัฒนาพานิช.
- ศูนย์วิจัยข้อมูลกิจการไทย. (2562). *ไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุสมบูรณ์ในปี 2565.*
<https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/z3053.aspx>
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2554). *แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ แรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2555- 2559.* http://www3.mol.go.th/sites/default/files/downloads/other/PlanStrategyMol_55-59All.rar
- สฤณี อาชวานันทกุล (2556). *ความรู้เรื่องทางการเงิน financial literacy (1) : หลักสากลและวิธีวัด.*
<https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/510818>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2560.*
<http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาประชากร/ประชากรสูงอายุ/2560/ รายงานฉบับสมบูรณ์.pdf>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). *สรุปผลที่สำคัญ การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2562.*
http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาแรงงาน/ Informal_work_force/2562/2562_workerOutSum.pdf
- สำนักงานสถิติเศรษฐกิจและสังคม. (2558). *โครงการสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2558 ไตรมาสที่ 3 (กรกฎาคม-*

กันยายน 2558).

<http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWER090/GENERAL/DATA0000/00000064.PDF>

สำนักงานประกันสังคม (2562). *คู่มือผู้ประกันตน*.

<http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER2/DRAWER056/GENERAL/DATA0000/00000578.PDF>

สุขใจ น้ำพุต และ อนุชานาฏ เจริญจิตรกรรม. (2551). *กลยุทธ์การบริหารการเงินบุคคล*. สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อเนกกุล กรีแสง. (2515). *จิตวิทยาการศึกษา*. วิทยาลัยวิชาการศึกษา.

อมราพร แสนยศ. (2558). *การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และแนวโน้มพฤติกรรมที่มีต่อการประกันบำนาญเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมสูงวัยของกลุ่มวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]*. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.

ภาคผนวก
ตัวอย่างแบบสอบถาม

การเปิดรับข่าวสารทางการเงิน ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมต่อการออมเพื่อการเกษียณ
ในการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ของแรงงานนอกระบบ

ท่านเป็นผู้ที่มีอายุ 18 – 60 ปี และประกอบอาชีพโดยไม่ได้รับสิทธิราชการหรือประกันสังคมใช่หรือไม่

- ใช่
 ไม่ใช่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับท่าน หรือใส่
คำตอบลงในช่องว่าง

1. เพศ

- ชาย หญิง

2. อายุ

- 18 – 28 ปี 29 – 39 ปี
 40 – 50 ปี 51 - 60 ปี

3. ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษาและต่ำกว่า มัธยมต้น มัธยมปลาย
 อนุปริญญา ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
 การศึกษาอื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

4. สถานภาพ

- โสด มีคู่ครองโดยจดทะเบียนสมรส
 มีคู่ครองโดยไม่จดทะเบียนสมรส คู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสเสียชีวิต
 อื่นๆ โปรดระบุ .....

5. อาชีพ

- .....

6. รายได้ส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยต่อเดือน

- น้อยกว่า 15,000 บาท 15,000 – 30,000 บาท
 30,001–45,000 บาท 45,001 – 60,000 บาท
 60,001 – 75,000 บาท มากกว่า 75,000 บาท

7. จำนวนคนที่อยู่ในความดูแลของท่าน โดยท่านรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆ เช่น บุตร คู่สมรสที่ไม่มีรายได้ พ่อ แม่ ญาติ

- ไม่มีคนที่อยู่ในความดูแล 1-2 คน
 3-4 คน 5 คนขึ้นไป

8. ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา ท่านมีวิธีการเก็บเงินออม อย่างไรบ้าง

กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องหน้าข้อความที่ตรงกับวิธีการออมเงินของท่าน (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- เงินสด เงินฝากออมทรัพย์
 เงินฝากประจำ สหกรณ์ออมทรัพย์
 พันธบัตรรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ หุ้นกู้/ตั๋วเงินฝาก
 หุ้นสามัญในตลาดหลักทรัพย์ สัจจะออมทรัพย์ เช่น เพชร ทอง
 อสังหาริมทรัพย์ เช่น บ้าน ที่ดิน กองทุนรวมตราสารหนี้/ตราสารทุน
 ธรรมธรรมประกันชีวิต กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)
 กองทุนการออมแห่งชาติ อื่นๆ โปรดระบุ .....

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเปิดรับสารทางการเงินของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับท่าน

1. ท่านได้รับข่าวสาร ข้อมูล หรือค้นหาข้อมูลทางการเงิน เช่น ความรู้ทางการเงิน บทความทางการเงิน ข้อมูลเฉพาะของผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ข้อมูลคำแนะนำการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในหน้าการเงิน (เช่น ตารางเปรียบเทียบข้อมูล ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน และคำแนะนำในการเลือกซื้อ) จากสื่อประเภทใดบ้าง และมีความถี่ในการเปิดรับในระดับใด (ตอบทุกข้อ)

ช่องทาง	ความถี่ในการเปิดรับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1) สื่อบุคคล เช่น เพื่อน/ญาติ/ครอบครัว					
2) สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์/นิตยสารทั่วไป/นิตยสารทางการเงิน					
3) สื่อออนไลน์ เช่น อินเทอร์เน็ต/ สื่อสังคมออนไลน์/เว็บไซต์ของธนาคาร					
4) สื่อวิทยุ					
5) สื่อโทรทัศน์					
6) สื่อเฉพาะกิจ เช่น สัมมนา/ สาขาของธนาคาร					

2. ท่านใช้เวลาโดยเฉลี่ยในการเปิดรับข้อมูลทางการเงินของท่าน เป็นเวลาเท่าไร

- ต่ำกว่า 1 ชั่วโมง   1 – 2 ชั่วโมง
 มากกว่า 2 ชั่วโมง – 3 ชั่วโมง   มากกว่า 3 ชั่วโมง – 4 ชั่วโมง
 มากกว่า 4 ชั่วโมงขึ้นไป

3. ท่านเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเงิน ในช่วงเวลาใดบ่อยที่สุด

- 00.01 – 03.00   03.01 – 06.00   06.01 – 09.00
 09.01 – 12.00   12.01 – 15.00   15.01 – 18.00
 18.01 – 21.00   21.01 – 24.00

4. หากท่านต้องการความรู้ด้านการเงิน ท่านจะไปหาข้อมูลจากแหล่งใดที่น่าเชื่อถือ (ตอบได้หลายข้อ)

- หนังสือพิมพ์
- นิตยสารทั่วไป
- นิตยสารทางการเงิน
- โทรทัศน์ / วิทยุ
- อินเทอร์เน็ต
- สื่อสังคม
- บุคคลอื่น
  - เพื่อน/ญาติ ที่ไม่ได้ทำงานในธุรกิจที่ทางการเงิน
  - เพื่อน/ญาติ ที่ทำงานในธุรกิจทางการเงิน
  - นายจ้าง/ที่ทำงาน/องค์กร/บริษัท
  - พนักงานสาขาธนาคาร/พนักงานประจำบูท
  - ที่ปรึกษาทางการเงินหรือนายหน้า ที่ไม่ใช่พนักงานธนาคาร
- อื่น ๆ โปรดระบุ .....

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ทางการเงินของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุดเพียงช่องเดียว

คำถาม	คำตอบ		
	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ/ ไม่แน่ใจ
1) หากท่านมีเงิน 1,000 บาท อัตราเงินเฟ้อเท่ากับ 3% ในอีก 1 ปี เงิน 1,000 บาทนี้ จะใช้ซื้อสินค้าได้มากกว่าซื้อในวันนี้			
2) หากวันนี้มีคนมาขอยืมเงินท่าน 1,000 บาท และจะนำเงินมาคืนท่านในอีก 1 ปีข้างหน้า ในจำนวนเงิน 1,030 บาท ท่านได้ดอกเบี้ยจากการให้เพื่อนยืมเงิน เท่ากับ 3%			
3) ท่านฝากเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ 100 บาท โดยจะได้ดอกเบี้ย 2% ต่อปี ท่านคิดว่าเมื่อครบ 5 ปี ท่านจะมีเงินในบัญชีรวมดอกเบี้ยเป็นจำนวน 110 บาท โดยไม่มีการฝากเงินเพิ่มหรือถอนเงินออกจากบัญชีดังกล่าวเลย			
4) หากท่านฝากเงินไว้ในบัญชีออมทรัพย์ ได้รับดอกเบี้ย 2% ต่อปี และอัตราเงินเฟ้อคือ 3% ต่อปี เมื่อครบ 1 ปี มูลค่าเงินในบัญชีรวมดอกเบี้ยของท่านมีมูลค่าสูงขึ้น			
5) ภาวะเงินเฟ้อ เป็นภาวะที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับแรงงานที่ได้รับค่าจ้างแบบคงที่			
6) ทองคำ โดยปกติแล้วมีความเสี่ยงในการลงทุน น้อยกว่าพันธบัตรรัฐบาล			
7) การแบ่งเงินออม/เงินลงทุนในสินทรัพย์หลาย ๆ ประเภท ถือเป็นการกระจายความเสี่ยง			
8) หากอัตราดอกเบี้ยในตลาดเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อราคาพันธบัตรรัฐบาล/หุ้นกู้ ให้มีสูงขึ้นด้วย			
9) ธรรมเนียมประกันชีวิตแบบบำนาญ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างรายได้สม่ำเสมอแก่ผู้ทำประกันเมื่อเกษียณอายุ และมีอายุครบ 55 ปี หรืออายุครบ 60 ปี			
10) การฝากประจำ คือ การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารใด ธนาคารหนึ่ง โดยมีสัญญาว่า ผู้ฝากจะฝากเงินจำนวนนี้ไว้โดยไม่ถอนเลย ในช่วงเวลาที่ตกลงกันไว้			

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติทางการเงินของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับท่านมากที่สุด

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1) ท่านเลือกที่จะมีความสุขกับการใช้เงินในปัจจุบันมากกว่าการเก็บออมในระยะยาว					
2) ท่านจะคำนึงถึงรายรับรายจ่ายของวันนี้เท่าที่ รายรับรายจ่ายในอนาคตค่อยคิดในภายหลัง					
3) เงินมีไว้ให้ใช้ ไม่ได้มีไว้ให้เก็บออม					
4) ท่านคิดว่าการออมเพื่อใช้จ่ายหลังเกษียณนั้น ไม่จำเป็น เนื่องจากเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่ต้อง ดูแลผู้สูงอายุ					
5) ท่านพร้อมที่จะเสี่ยงในการออมหรือลงทุน โดยไม่มีความรู้ ความเข้าใจในรูปแบบการออม หรือลงทุน					
6) ท่านมีการตั้งเป้าหมายทางการเงินในระยะยาว และมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมาย					
7) ท่านเชื่อว่าการออมเป็นการเตรียมความพร้อม สำหรับการเกษียณอายุ					
8) ท่านเชื่อว่าเงินที่นำมาใช้จ่ายในช่วงหลัง เกษียณอายุ ควรเป็นเงินที่มาจากออมหรือ การลงทุนในช่วงวัยทำงานเป็นหลัก					
9) ท่านไม่อยากใช้ชีวิตโดยประมาท โดยการคอย พึ่งพาสวัสดิการจากภาครัฐหลังเกษียณอายุเพียง อย่างเดียว					
10) ท่านเชื่อว่าการออมทรัพย์เป็นการสร้างความ มั่นคงให้ตนเอง และ/หรือ ครอบครัวอย่างหนึ่ง					

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

กรุณาทำเครื่องหมาย (√) ในช่องหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับท่านมากที่สุด

ประเด็น	ระดับความตั้งใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1) ท่านมีการวางแผนทางการเงิน เพื่อรองรับการเกษียณอายุ					
2) ท่านมีการศึกษา ค้นคว้า หาข้อมูล เกี่ยวกับการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ					
3) ท่านได้ทำการคำนวณจำนวนเงินที่เพียงพอสำหรับใช้จ่ายในการดำรงชีพหลังเกษียณอายุ					
4) ท่านมีการวางแผนรายได้ และ ค่าใช้จ่าย สำหรับชีวิตหลังเกษียณไว้ล่วงหน้า					
5) การวางแผนทางการเงินในการเกษียณอายุของท่าน ได้คำนึงถึงอัตราเงินเฟ้อในอนาคตไว้เรียบร้อยแล้ว					
6) ท่านได้ทำการวางแผนในการจัดสรรเงินเพื่อใช้จ่ายหลังเกษียณอายุ ให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ โดยไม่เดือดร้อน					
7) ท่านพยายามออกกำลังกายและรักษาสุขภาพ เพื่อที่จะใช้ชีวิตหลังเกษียณ โดยที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ					
8) ท่านมีการวางแผนสำรองเงินไว้ส่วนหนึ่ง ไว้ใช้เมื่อท่านเจ็บป่วย หรือประสบอุบัติเหตุ					
9) ท่านมีวางแผนการเงินไว้สำหรับจัดซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกหรือซ่อมแซมบ้านสำหรับการใช้ชีวิตหลังการเกษียณอายุ					
10) ท่านได้ทำการวางแผนที่จะชำระหนี้สินให้หมด ก่อนที่ท่านจะเกษียณอายุ					

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	จिरายุ ชัยจิรววัฒน์
วัน เดือน ปี เกิด	8 มกราคม 2538
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2560: บริหารธุรกิจบัณฑิต (การตลาด) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY